

Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο

Σύμβαση της 30ής Ιουνίου 2005 για τις συμφωνίες παρέκτασης της δικαιοδοσίας

Κείμενο που εγκρίθηκε από την εικοστή σύνοδο

Εισηγητική έκθεση των

Trevor Hartley & Masato Dogauchi

Συντάχθηκε από το Μόνιμο Γραφείο της Συνδιάσκεψης
Churchillplein 6b, The Hague, The Netherlands

Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο

Σύμβαση της 30ής Ιουνίου 2005 για τις συμφωνίες παρέκτασης της δικαιοδοσίας

Κείμενο που εγκρίθηκε από την εικοστή σύνοδο

Εισηγητική έκθεση των

Trevor Hartley & Masato Dogauchi

Συντάχθηκε από το Μόνιμο Γραφείο της Συνδιάσκεψης
Churchillplein 6b, The Hague, The Netherlands

Δημοσιεύθηκε από τη
Συνδιάσκεψη της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο
Μόνιμο Γραφείο
Churchillplein 6b
2517 JW Χάγη
Κάτω Χώρες

Τηλέφωνο: +31 70 363 3303
Φαξ: +31 70 360 4867
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: secretariat@hcch.net
Δικτυακός τόπος: www.hcch.net

© Συνδιάσκεψη της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο 2013

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Κανένα τμήμα της παρούσας έκδοσης δεν επιτρέπεται να αναπαραχθεί, να αποθηκευτεί σε σύστημα ανάκτησης ή να διαβιβαστεί υπό οποιαδήποτε μορφή ή με οποιοδήποτε μέσο, συμπεριλαμβανομένης της φωτοαντιγραφής και της εγγραφής, χωρίς έγγραφη άδεια του κατόχου των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Χάρη στη γενναιοδωρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης, η εισηγητική έκθεση της *Σύμβασης της Χάγης, της 30ής Ιουνίου 2005, για τις συμφωνίες παρέκτασης της δικαιοδοσίας*, την οποία συνέταξαν οι κύριοι Trevor Hartley και Masato Dogauchi, μεταφράστηκε σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με εξαίρεση τα αγγλικά, τα γαλλικά, τα ισπανικά και τα γερμανικά, καθώς οι γλωσσικές αυτές αποδόσεις ήδη υπήρχαν. Η ισπανική μετάφραση της παρούσας έκδοσης αποτελεί ευγενική παροχή του Υπουργείου Εξωτερικών της Ισπανίας, ενώ η γερμανική μετάφραση αποτελεί το αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ των αυστριακών, των γερμανικών και των ελβετικών αρχών. Οι μεταφράσεις της παρούσας έκδοσης σε άλλες γλώσσες (με την εξαίρεση των ισπανικών) δεν έχουν αναθεωρηθεί από το Μόνιμο Γραφείο της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο.

Τα επίσημα κείμενα της παρούσας έκδοσης, στα αγγλικά και τα γαλλικά, διατίθενται στον δικτυακό τόπο της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο (www.hcch.net).

ISBN 978-92-79-58140-3

Τυπώθηκε στο Βέλγιο

Πρόλογος

1. Το περιεχόμενο της παρούσας έκδοσης έχει ληφθεί από τον τόμο III του έργου *Πρακτικά και έγγραφα της εικοστής συνόδου* (Proceedings of the Twentieth Session). Η τελευταία ως άνω έκδοση περιλαμβάνει, πέρα από την εισηγητική έκθεση που αναπαράγεται παρακάτω, τα πλέον συναφή έγγραφα και πρακτικά των συζητήσεων που διεξήχθησαν στο πλαίσιο της εικοστής συνόδου της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, η οποία είχε ως αντικείμενο τη σύμβαση για τις συμφωνίες παρέκτασης της δικαιοδοσίας. Ο πλήρης τόμος μπορεί να παραγγελθεί είτε από τον εκδοτικό οίκο Intersentia είτε μέσω επαγγελματιών βιβλιοπωλών. Οι εκδόσεις της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο δημοσιεύονται επίσης στον δικτυακό τόπο της Συνδιάσκεψης (< www.hcch.net >, στην ενότητα «Publications»).

2. Η εισηγητική έκθεση των κυρίων Trevor Hartley και Masato Dogauchi αποτελεί σχολιασμό της σύμβασης που εγκρίθηκε κατά την εικοστή σύνοδο και η οποία παρατίθεται στην τελική πράξη της 30ής Ιουνίου 2005.

Χάγη, Οκτώβριος 2013

Σύμβαση

Απόσπασμα από την τελική πράξη
της εικοστής συνόδου
που υπογράφηκε την 30ή Ιουνίου 2005

ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΠΑΡΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ
ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ

Τα συμβαλλόμενα κράτη της παρούσας Σύμβασης,

Επιθυμώντας την προώθηση του διεθνούς εμπορίου και
των επενδύσεων μέσω της ενίσχυσης της δικαστικής
συνεργασίας,

Φρονώντας ότι η συνεργασία αυτή μπορεί να ενισχυθεί με
τη θέσπιση ενιαίων κανόνων για τη διεθνή δικαιοδοσία,
την αναγνώριση και την εκτέλεση των αλλοδαπών
δικαστικών αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές
υποθέσεις,

Φρονώντας ότι μια τέτοια ενισχυμένη συνεργασία
προϋποθέτει ιδίως ένα διεθνές νομικό καθεστώς το οποίο
να παρέχει ασφάλεια, να κατοχυρώνει την
αποτελεσματικότητα των συμφωνιών παρέκτασης
αποκλειστικής δικαιοδοσίας μεταξύ των συμβαλλόμενων
μερών εμπορικών συναλλαγών και να διέπει την
αναγνώριση και την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων
που προκύπτουν από δίκες διεξαχθείσες βάσει τέτοιων
συμφωνιών,

Αποφασίζουν να συνάψουν την παρούσα Σύμβαση και
συμφωνούν επί των ακόλουθων διατάξεων –

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι – ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 1 Πεδίο εφαρμογής

1. Στην παρούσα Σύμβαση υπάγονται οι συμφωνίες
παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας οι οποίες
συνάπτονται σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, εφόσον
πρόκειται για διεθνή υπόθεση.

2. Για τους σκοπούς του κεφαλαίου II, μία υπόθεση
θεωρείται διεθνής, εκτός αν οι συμβαλλόμενοι έχουν τη
νόμιμη κατοικία τους στο ίδιο συμβαλλόμενο κράτος και η
σχέση μεταξύ των συμβαλλομένων καθώς και όλες οι λοιπές
περιστάσεις που αφορούν τη μεταξύ τους διαφορά
συνδέονται αποκλειστικά και μόνο με το συγκεκριμένο
κράτος, ανεξαρτήτως από τον τόπο του δικαστηρίου που
επέλεξαν.

3. Για τους σκοπούς του κεφαλαίου III, μία υπόθεση
θεωρείται διεθνής όταν επιδιώκεται η αναγνώριση ή
εκτέλεση αλλοδαπής δικαστικής απόφασης.

Άρθρο 2

Εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής

1. Δεν υπάγονται στην παρούσα Σύμβαση οι συμφωνίες
παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας –

α) στις οποίες συμβαλλόμενο μέρος είναι ένα φυσικό
πρόσωπο το οποίο ενεργεί πρωτίστως για προσωπικούς,
οικογενειακούς ή οικιακούς λόγους (καταναλωτής)·

β) οι οποίες σχετίζονται με συμβάσεις απασχόλησης,
συμπεριλαμβανομένων των συλλογικών συμβάσεων.

2. Η παρούσα Σύμβαση δεν εφαρμόζεται στα ακόλουθα
θέματα –

α) προσωπική κατάσταση και ικανότητα δικαίου των
φυσικών προσώπων·

β) υποχρεώσεις διατροφής·

γ) άλλα θέματα οικογενειακού δικαίου, στα οποία
περιλαμβάνονται οι περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων
και τα λοιπά δικαιώματα ή οι υποχρεώσεις που απορρέουν
από γάμο ή παρόμοια σχέση·

δ) διαθήκες και κληρονομική διαδοχή·

ε) αφερεγγυότητα, πτωχευτικοί συμβιβασμοί και
άλλες ανάλογες διαδικασίες·

στ) μεταφορά επιβατών και εμπορευμάτων·

ζ) θαλάσσια ρύπανση, περιορισμός ευθύνης για
ναυτικές απαιτήσεις, γενική αβάρια και ρυμούλκηση και
διάσωση εκτάκτου ανάγκης·

η) θέματα αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας
(ανταγωνισμού)·

θ) ευθύνη για ζημιές από πυρηνική ενέργεια·

ι) αξιώσεις ένεκα σωματικής και ηθικής βλάβης
εγειρόμενες από φυσικά πρόσωπα ή εξ ονόματος φυσικών
προσώπων·

ια) εξωσυμβατικές αξιώσεις ένεκα ευθύνης εξ
αδικοπραξίας, από την οποία προκλήθηκε βλάβη σε
ενσώματα αγαθά·

ιβ) εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτων και
μισθώσεις ακινήτων·

ιγ) κύρος, ακυρότητα και λύση νομικών προσώπων,
και κύρος αποφάσεων των οργάνων τους·

ιδ) κύρος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας πλην
των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών
δικαιωμάτων·

ιε) παραβίαση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας
πλην των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και
συγγενικών δικαιωμάτων, εκτός αν έχει κινηθεί ή θα

μπορούσε να κινηθεί διαδικασία επί παραβάσει λόγω αθέτησης σύμβασης μεταξύ των μερών με αντικείμενο τέτοια δικαιώματα·

ιστ) κύρος καταχωρίσεων σε δημόσια μητρώα.

3. Παρά τις διατάξεις της παραγράφου 2, μία διαφορά δεν αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης, εφόσον ένα θέμα το οποίο κανονικά αποκλείεται βάσει της εν λόγω παραγράφου ανακύπτει αποκλειστικά και μόνο ως προκαταρκτικό ζήτημα και όχι ως κύριο αντικείμενο της διαδικασίας. Ειδικότερα, το γεγονός και μόνο ότι ένα θέμα το οποίο κανονικά αποκλείεται βάσει της παραγράφου 2 ανακύπτει στο πλαίσιο αμυντικής επιχειρηματολογίας δεν συνεπάγεται τον αποκλεισμό της διαφοράς από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης, υπό την προϋπόθεση ότι το συγκεκριμένο θέμα δεν αποτελεί αντικείμενο της διαφοράς.

4. Η παρούσα Σύμβαση δεν εφαρμόζεται σε διαδικασίες διαιτησίας και άλλες συναφείς διαδικασίες.

5. Μία διαφορά δεν αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης για τον λόγο και μόνον ότι ένα κράτος, είτε πρόκειται για την κυβέρνηση, για κρατικό οργανισμό ή για οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο ενεργεί για λογαριασμό ενός κράτους, είναι διάδικος στην εν λόγω διαφορά.

6. Καμία διάταξη της παρούσας Σύμβασης δεν θίγει τα προνόμια και τις ασυλίες κρατών και διεθνών οργανισμών, όσον αφορά τα ίδια τα κράτη και τα περιουσιακά τους στοιχεία.

Άρθρο 3 Σύμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης –

α) ο όρος «συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας» σημαίνει κάθε συμφωνία η οποία συνάπτεται μεταξύ δύο ή περισσότερων συμβαλλομένων, πληροί τις απαιτήσεις του στοιχείου γ) και ορίζει ως αρμόδια για την εκδίκαση νομικής διαφοράς που έχει ανακύψει ή ενδέχεται να ανακύψει στο πλαίσιο συγκεκριμένης έννομης σχέσης είτε τα δικαστήρια ενός συμβαλλομένου κράτους είτε ένα ή περισσότερα ειδικά δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους, με αποκλεισμό της δικαιοδοσίας κάθε άλλου δικαστηρίου·

β) μία συμφωνία παρέκτασης με την οποία ορίζονται αρμόδια τα δικαστήρια ενός συμβαλλομένου κράτους ή ένα ή περισσότερα ειδικά δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους λογίζεται ότι απονέμει αποκλειστική δικαιοδοσία, εκτός αν οι συμβαλλόμενοι συμφώνησαν ρητώς το αντίθετο·

γ) κάθε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας πρέπει να συνάπτεται ή να τεκμηριώνεται –

i) εγγράφως· ή

ii) με οποιοδήποτε άλλο μέσο κοινοποίησης το οποίο καθιστά πληροφορίες προσιτές ώστε να είναι εφικτή η μεταγενέστερη πρόσβαση στο περιεχόμενό τους·

δ) συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας η οποία αποτελεί στοιχείο σύμβασης λογίζεται ως συμφωνία ανεξάρτητη από τους λοιπούς όρους της σύμβασης. Το κύρος μιας αποκλειστικής συμφωνίας παρέκτασης δεν είναι δυνατό να προσβληθεί για τον λόγο και μόνον ότι η σύμβαση δεν είναι έγκυρη.

Άρθρο 4 Λοιποί ορισμοί

1. Σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση, με τον όρο «δικαστική απόφαση» νοείται κάθε απόφαση επί της ουσίας μιας υπόθεσης η οποία εκδίδεται από δικαστήριο, οποιαδήποτε κι αν είναι η ονομασία της, όπως απόφαση ή διάταξη, καθώς και ο προσδιορισμός των εξόδων της δίκης ή των δαπανών από το δικαστήριο (μεταξύ άλλων από τον γραμματέα του δικαστηρίου), υπό την προϋπόθεση ότι πρόκειται για απόφαση επί της ουσίας, η οποία είναι δυνατό να αναγνωρισθεί ή να εκτελεσθεί δυνάμει της παρούσας Σύμβασης. Τα ασφαλιστικά μέτρα δεν θεωρούνται δικαστικές αποφάσεις.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, μία οντότητα ή ένα πρόσωπο, πλην των φυσικών προσώπων, θεωρείται ότι έχει την έδρα του στο κράτος –

α) όπου βρίσκεται η καταστατική του έδρα·

β) βάσει της νομοθεσίας του οποίου απέκτησε νομική προσωπικότητα ή συνεστήθη·

γ) όπου βρίσκεται η κεντρική του διοίκηση· ή

δ) όπου βρίσκεται η κύρια εγκατάστασή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II – ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

Άρθρο 5 Δικαιοδοσία του επιλεγέντος δικαστηρίου

1. Το δικαστήριο ή τα δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους που ορίζονται αρμόδια σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας είναι αρμόδια να εκδικάζουν διαφορά η οποία υπάγεται στην εν λόγω συμφωνία, εκτός αν η συμφωνία είναι άκυρη βάσει του δικαίου του εν λόγω κράτους.

2. Ένα δικαστήριο το οποίο έχει δικαιοδοσία βάσει της παραγράφου 1 δεν δύναται να αρνηθεί να την ασκήσει με το σκεπτικό ότι η διαφορά πρέπει να εκδικασθεί από δικαστήριο άλλου κράτους.

3. Οι προηγούμενες παράγραφοι δεν θίγουν την ισχύ των κανόνων –

α) περί της καθ' ύλην αρμοδιότητας ή της αρμοδιότητας με βάση την αξία του αντικειμένου της διαφοράς·

β) περί της κατά τόπον αρμοδιότητας μεταξύ των δικαστηρίων ενός συμβαλλόμενου κράτους. Εντούτοις, οσάκις το επιλεγέν δικαστήριο διαθέτει διακριτική ευχέρεια για την παραπομπή της υπόθεσης, η επιλογή των συμβαλλομένων πρέπει να λαμβάνεται δεόντως υπόψη.

Άρθρο 6 Υποχρεώσεις του μη επιλεγέντος δικαστηρίου

Όλα τα δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους εκτός από το επιλεγέν δικαστήριο αναστέλλουν την έκδοση απόφασης ή διαπιστώνουν την έλλειψη δικαιοδοσίας τους, σε περίπτωση που έχουν επιληφθεί διαφοράς η οποία υπάγεται σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας, εκτός αν –

α) η συμφωνία είναι άκυρη βάσει της νομοθεσίας του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου·

β) ένας εκ των συμβαλλομένων δεν είχε ικανότητα σύναψης της συμφωνίας βάσει της νομοθεσίας του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου·

γ) η εφαρμογή της συμφωνίας θα οδηγούσε σε κατάφωρη αδικία ή θα ήταν προδήλως αντίθετη προς τη δημόσια τάξη του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου·

δ) για εξαιρετικούς λόγους που διαφεύγουν τον έλεγχο των συμβαλλομένων, η εφαρμογή της συμφωνίας δεν είναι ευλόγως εφικτή· ή

ε) το επιλεγέν δικαστήριο έχει αποφασίσει να μην εκδικάσει την υπόθεση.

Άρθρο 7 Ασφαλιστικά μέτρα

Τα ασφαλιστικά μέτρα δεν διέπονται από την παρούσα Σύμβαση. Η παρούσα Σύμβαση ούτε επιβάλλει ούτε αποκλείει τη διάταξη, την απόρριψη ή την άρση των ασφαλιστικών μέτρων από δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους. Δεν θίγει την ευχέρεια ενός συμβαλλόμενου να ζητήσει τη λήψη τέτοιων μέτρων ούτε την εξουσία ενός δικαστηρίου να προβεί στη διάταξη, απόρριψη ή άρση τέτοιων μέτρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ – ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Άρθρο 8 Αναγνώριση και εκτέλεση

1. Δικαστική απόφαση η οποία έχει εκδοθεί από το προσδιοριζόμενο σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας δικαστήριο ενός συμβαλλόμενου κράτους αναγνωρίζεται και εκτελείται στα άλλα συμβαλλόμενα κράτη σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου. Η αναγνώριση ή η εκτέλεση είναι δυνατό να απορριφθεί μόνο για τους λόγους που ορίζονται στην παρούσα Σύμβαση.

2. Με την επιφύλαξη κάθε αναγκαίου μέτρου για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου, δεν εξετάζεται επί της ουσίας η απόφαση την οποία έχει εκδώσει το δικαστήριο προέλευσης. Το επιληφθέν δικαστήριο δεσμεύεται από τις πραγματικές διαπιστώσεις στις οποίες το

δικαστήριο προέλευσης θεμελίωσε τη δικαιοδοσία του, εκτός αν η δικαστική απόφαση εκδόθηκε ερήμην.

3. Μία δικαστική απόφαση αναγνωρίζεται μόνον εφόσον παράγει αποτελέσματα στο κράτος προέλευσης, η δε εκτέλεση δικαστικής απόφασης είναι δυνατή μόνον εφόσον αυτή είναι εκτελεστή στο κράτος προέλευσης.

4. Η αναγνώριση ή η εκτέλεση δικαστικής απόφασης είναι δυνατό να ανασταλεί ή να απορριφθεί, αν κατά της απόφασης έχει ασκηθεί ένδικο μέσο στο κράτος προέλευσης ή αν δεν έχει εκπνεύσει η προθεσμία για την άσκηση των τακτικών ένδικων μέσων. Τυχόν απόρριψη δεν εμποδίζει τη μεταγενέστερη υποβολή αίτησης για αναγνώριση ή εκτέλεση της δικαστικής απόφασης.

5. Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται επίσης στις δικαστικές αποφάσεις που εκδίδονται από δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους κατόπιν παραπομπής της υπόθεσης από το επιλεγέν δικαστήριο σε αυτό το συμβαλλόμενο κράτος δυνάμει του άρθρου 5 παράγραφος 3. Εντούτοις, σε περίπτωση που το επιλεγέν δικαστήριο διέθετε διακριτική ευχέρεια να παραπέμψει την υπόθεση σε άλλο δικαστήριο, η αναγνώριση ή η εκτέλεση της δικαστικής απόφασης μπορεί να απορριφθεί έναντι του διαδίκου που αντιτάχθηκε στην παραπομπή της υπόθεσης εγκαίρως στο κράτος προέλευσης.

Άρθρο 9 Άρνηση αναγνώρισης ή εκτέλεσης

Η αναγνώριση ή η εκτέλεση επιτρέπεται να απορριφθεί εφόσον –

α) η συμφωνία ήταν άκυρη βάσει της νομοθεσίας του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου, εκτός αν το επιλεγέν δικαστήριο την έχει κρίνει έγκυρη·

β) ένας εκ των συμβαλλομένων δεν διέθετε την ικανότητα σύναψης της συμφωνίας βάσει της νομοθεσίας του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση·

γ) το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο που περιέχει τα σημαντικά στοιχεία της αγωγής –

i) δεν επιδόθηκε ή δεν κοινοποιήθηκε στον εναγόμενο εγκαίρως και κατά τρόπον ώστε να μπορεί αυτός να προετοιμάσει την άμυνά του, εκτός αν ο εναγόμενος παρέστη ενώπιον του δικαστηρίου προέλευσης και παρουσίασε την άμυνά του χωρίς να αμφισβητήσει την επίδοση ή κοινοποίηση, υπό την προϋπόθεση ότι η νομοθεσία του κράτους προέλευσης προβλέπει τη δυνατότητα αμφισβήτησης της επίδοσης ή κοινοποίησης· ή

ii) επιδόθηκε ή κοινοποιήθηκε στον εναγόμενο στο κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση κατά τρόπο ασυμβίβαστο προς τις θεμελιώδεις αρχές που ισχύουν στο εν λόγω κράτος για την επίδοση ή κοινοποίηση δημόσιων εγγράφων·

δ) η δικαστική απόφαση είναι απόρροια απάτης σε σχέση με δικονομικό θέμα·

ε) η αναγνώριση ή η εκτέλεση είναι προδήλως ασυμβίβαστη με τη δημόσια τάξη του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση, ιδίως σε περιπτώσεις όπου η διαδικασία που οδήγησε στην έκδοση της δικαστικής απόφασης ήταν ασυμβίβαστη με τις θεμελιώδεις αρχές του εν λόγω κράτους σχετικά με τον δίκαιο χαρακτήρα των διαδικασιών·

στ) η δικαστική απόφαση αντιφάσκει με δικαστική απόφαση εκδοθείσα για διαφορά μεταξύ των ιδίων διαδίκων στο κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση· ή

ζ) η δικαστική απόφαση αντιφάσκει με προγενέστερη δικαστική απόφαση εκδοθείσα σε άλλο κράτος μεταξύ των ιδίων διαδίκων και για το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία, υπό τον όρο ότι η προγενέστερη δικαστική απόφαση πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις αναγνώρισης στο κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση.

Άρθρο 10 Προδικαστικά ζητήματα

1. Οσάκις ένα θέμα το οποίο εξαιρείται βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 2 ή βάσει του άρθρου 21 ανακύπτει ως προδικαστικό ζήτημα, η απόφαση επί του ζητήματος αυτού δεν αναγνωρίζεται ούτε εκτελείται δυνάμει της παρούσας Σύμβασης.

2. Η αναγνώριση ή η εκτέλεση δικαστικής απόφασης μπορεί να απορριφθεί εφόσον και στον βαθμό που η εν λόγω δικαστική απόφαση στηρίχθηκε σε απόφαση επί θέματος το οποίο αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 2.

3. Εντούτοις, αν πρόκειται για απόφαση σχετικά με το κύρος δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας πλην των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, η αναγνώριση ή η εκτέλεση δικαστικής απόφασης μπορεί να απορριφθεί ή να ανασταλεί δυνάμει της προηγούμενης παραγράφου μόνον εφόσον –

α) αυτή η απόφαση δεν συνάδει με δικαστική απόφαση ή απόφαση αρμόδιας αρχής επί του συγκεκριμένου θέματος εκδοθείσα στο κράτος βάσει της νομοθεσίας του οποίου συνεστήθη το συγκεκριμένο δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας· ή

β) εκκρεμεί στο προαναφερθέν κράτος διαδικασία με αντικείμενο το κύρος του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας.

4. Η αναγνώριση ή η εκτέλεση δικαστικής απόφασης επιτρέπεται να απορριφθεί εφόσον και στον βαθμό που η εν λόγω δικαστική απόφαση στηρίχθηκε σε απόφαση επί θέματος το οποίο αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης βάσει δήλωσης του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση κατ' εφαρμογή του άρθρου 21.

Άρθρο 11 Αποζημίωση

1. Η αναγνώριση ή η εκτέλεση δικαστικής απόφασης μπορεί να απορριφθεί εφόσον και στον βαθμό που με τη δικαστική απόφαση επιδικάζεται αποζημίωση, συμπεριλαμβανομένης της αποζημίωσης που επιβάλλεται για λόγους παραδειγματισμού ή τιμωρίας, με την οποία δεν αποζημιώνεται ένας διάδικος για πραγματική ζημία ή βλάβη την οποία έχει υποστεί.

2. Το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση λαμβάνει υπόψη το κατά πόσον και σε ποιον βαθμό η αποζημίωση την οποία έχει επιδικάσει το δικαστήριο προέλευσης αποσκοπεί στην κάλυψη των εξόδων της δίκης.

Άρθρο 12 Δικαστικοί συμβιβασμοί

Οι δικαστικοί συμβιβασμοί που έχουν επικυρωθεί από δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους το οποίο ορίζεται ως αρμόδιο σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας ή που έχουν συναφθεί ενώπιον αυτού του δικαστηρίου κατά τη διάρκεια δίκης και οι οποίοι είναι εκτελεστοί στο κράτος προέλευσης όπως ακριβώς οι δικαστικές αποφάσεις, είναι εκτελεστοί βάσει της παρούσας Σύμβασης σύμφωνα με τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν για τις δικαστικές αποφάσεις.

Άρθρο 13 Προσκομιστέα έγγραφα

1. Ο διάδικος που ζητεί αναγνώριση ή εκτέλεση δικαστικής απόφασης οφείλει να προσκομίσει –

α) πλήρες και επικυρωμένο αντίγραφο της δικαστικής απόφασης·

β) τη συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας, επικυρωμένο αντίγραφο αυτής ή άλλα στοιχεία που αποδεικνύουν την ύπαρξή της·

γ) αν η δικαστική απόφαση εκδόθηκε ερήμην, το πρωτότυπο ή επικυρωμένο αντίγραφο εγγράφου που να αποδεικνύει ότι το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο επιδόθηκε ή κοινοποιήθηκε στον διάδικο που ερημοδίκησε·

δ) κάθε αναγκαίο έγγραφο για να αποδειχθεί ότι η δικαστική απόφαση παράγει αποτελέσματα ή, αναλόγως της περιπτώσεως, είναι εκτελεστή στο κράτος προέλευσης·

ε) στην περίπτωση του άρθρου 12, βεβαίωση δικαστηρίου του κράτους προέλευσης ότι ο δικαστικός συμβιβασμός είναι εκτελεστός εν όλω ή εν μέρει όπως ακριβώς και μία δικαστική απόφαση στο κράτος προέλευσης.

2. Αν το περιεχόμενο της δικαστικής απόφασης δεν επιτρέπει στο δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση να εξακριβώσει την τήρηση των προϋποθέσεων του παρόντος κεφαλαίου, το εν λόγω δικαστήριο δύναται να ζητήσει κάθε αναγκαίο έγγραφο.

3. Μία αίτηση αναγνώρισης ή εκτέλεσης μπορεί να συνοδεύεται από έγγραφο, εκδοθέν από δικαστήριο (ή και από πρόσωπο εξουσιοδοτημένο από το δικαστήριο) του κράτους προέλευσης, με τον τύπο που συνιστά και έχει δημοσιεύσει η συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

4. Αν τα έγγραφα για τα οποία γίνεται λόγος στο παρόν άρθρο δεν είναι συνταγμένα σε επίσημη γλώσσα του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση, συνοδεύονται από επικυρωμένη μετάφραση σε επίσημη γλώσσα, εκτός αν η νομοθεσία του εν λόγω κράτους ορίζει άλλως.

Άρθρο 14 Διαδικασία

Η διαδικασία που ισχύει για την αναγνώριση, την κήρυξη της εκτελεστότητας ή την καταχώριση προς εκτέλεση, καθώς και για την εκτέλεση δικαστικής απόφασης διέπεται από τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση, εκτός αν η παρούσα Σύμβαση ορίζει άλλως. Το δικαστήριο στο οποίο απευθύνεται η αίτηση ενεργεί χωρίς καθυστέρηση.

Άρθρο 15 Δυνατότητα διαχωρισμού

Η αναγνώριση ή η εκτέλεση τμήματος δικαστικής απόφασης που είναι δυνατό να διαχωρισθεί από αυτήν γίνεται δεκτή, εφόσον ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση του συγκεκριμένου τμήματος ή εφόσον βάσει της παρούσας Σύμβασης είναι δυνατή η αναγνώριση ή η εκτέλεση τμήματος μόνον της δικαστικής απόφασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV – ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 16 Μεταβατικές διατάξεις

1. Η παρούσα Σύμβαση εφαρμόζεται στις συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας οι οποίες συνάπτονται μετά την έναρξη ισχύος της ως προς το κράτος του επιλεγέντος δικαστηρίου.

2. Η παρούσα Σύμβαση δεν εφαρμόζεται σε διαδικασίες οι οποίες κινήθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της ως προς το κράτος του επιληφθέντος δικαστηρίου.

Άρθρο 17 Συμβάσεις ασφάλισης και αντασφάλισης

1. Οι διαφορές που εκδικάζονται βάσει σύμβασης ασφάλισης ή αντασφάλισης δεν εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης επειδή η σχετική σύμβαση ασφάλισης ή αντασφάλισης αφορά θέμα στο οποίο δεν εφαρμόζεται η παρούσα Σύμβαση.

2. Η αναγνώριση και η εκτέλεση δικαστικής απόφασης σχετικής με ευθύνη που απορρέει από σύμβαση ασφάλισης ή αντασφάλισης δεν είναι δυνατό να περιορίζονται ή να απορρίπτονται για τον λόγο ότι η ευθύνη βάσει της εν λόγω σύμβασης περιλαμβάνει την υποχρέωση αποζημίωσης του ασφαλισμένου ή αντασφαλισμένου σε σχέση –

α) με θέμα στο οποίο δεν εφαρμόζεται η παρούσα Σύμβαση· ή

β) με απόφαση για την επιδίκαση αποζημίωσης για την οποία ενδέχεται να είναι εφαρμοστέο το άρθρο 11.

Άρθρο 18 Απαλλαγή από την υποχρέωση επικύρωσης

Καμιά επικύρωση ή άλλη ανάλογη διατύπωση συμπεριλαμβανομένης της επισημείωσης δεν απαιτείται για τα έγγραφα που διαβιβάζονται ή παραδίδονται κατ' εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 19 Δηλώσεις με τις οποίες περιορίζεται η δικαιοδοσία

Ένα κράτος δύναται να δηλώσει ότι τα δικαστήριά του έχουν την ευχέρεια να αρνούνται να επιληφθούν διαφορών οι οποίες υπόκεινται σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας σε περίπτωση που δεν υπάρχει δεσμός μεταξύ αυτού του κράτους και των διαδίκων ή της διαφοράς, παρά μόνον ο τόπος του επιλεγέντος δικαστηρίου.

Άρθρο 20 Δηλώσεις με τις οποίες περιορίζονται η αναγνώριση και η εκτέλεση

Ένα κράτος δύναται να δηλώσει ότι τα δικαστήριά του έχουν την ευχέρεια να αρνηθούν να αναγνωρίσουν ή να εκτελέσουν δικαστική απόφαση εκδοθείσα από δικαστήριο άλλου συμβαλλόμενου κράτους εφόσον οι διάδικοι είχαν τη νόμιμη κατοικία τους στο κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση και η σχέση μεταξύ των διαδίκων καθώς και όλες οι λοιπές περιστάσεις της διαφοράς, με εξαίρεση την τοποθεσία του επιλεγέντος δικαστηρίου, συνδέονται μόνο με το κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση.

Άρθρο 21 Δηλώσεις σχετικά με ειδικά θέματα

1. Όταν ένα κράτος έχει σοβαρό συμφέρον να μην εφαρμόζει την παρούσα Σύμβαση για κάποιο ειδικό θέμα, δύναται να δηλώσει ότι δεν θα εφαρμόζει την παρούσα Σύμβαση για το συγκεκριμένο θέμα. Κάθε κράτος που προβαίνει σε αυτή τη δήλωση πρέπει να διασφαλίζει ότι η εμβέλειά της περιορίζεται στην αναγκαία έκταση, και ότι το εξαιρούμενο ειδικό θέμα προσδιορίζεται με σαφήνεια και ακρίβεια.

2. Ως προς το συγκεκριμένο θέμα, η Σύμβαση δεν είναι εφαρμοστέα –

α) στο συμβαλλόμενο κράτος που προέβη στη δήλωση·

β) στα άλλα συμβαλλόμενα κράτη, σε περίπτωση που συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας ορίζει ως αρμόδια τα δικαστήρια, ή ένα ή περισσότερα συγκεκριμένα δικαστήρια, του κράτους που προέβη στη δήλωση.

Άρθρο 22 Αμοιβαίες δηλώσεις για τις μη αποκλειστικές συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας

1. Ένα συμβαλλόμενο κράτος δύναται να δηλώσει ότι τα δικαστήριά του θα αναγνωρίζουν και θα εκτελούν τις

δικαστικές αποφάσεις που εκδίδουν δικαστήρια άλλων συμβαλλόμενων κρατών τα οποία ορίζονται ως αρμόδια σε συμφωνία παρέκτασης συναφθείσα από δύο ή περισσότερα μέρη η οποία πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 3 στοιχείο γ) και η οποία ορίζει ως αρμόδιο για την εκδίκαση διαφοράς που έχει ανακύψει ή ενδέχεται να ανακύψει στο πλαίσιο συγκεκριμένης έννομης σχέσης ένα ή περισσότερα δικαστήρια ενός ή περισσότερων συμβαλλόμενων κρατών (μη αποκλειστική συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας).

2. Όταν η αναγνώριση ή εκτέλεση δικαστικής απόφασης εκδοθείσας σε συμβαλλόμενο κράτος το οποίο έχει προβεί σε αυτή τη δήλωση ζητείται σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος το οποίο έχει ομοίως προβεί σε τέτοια δήλωση, η δικαστική απόφαση αναγνωρίζεται ή εκτελείται βάσει της παρούσας Σύμβασης εφόσον –

α) το δικαστήριο προέλευσης ορίστηκε αρμόδιο με μη αποκλειστική συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας·

β) δεν υφίσταται ούτε δικαστική απόφαση άλλου δικαστηρίου ενώπιον του οποίου θα μπορούσε να κινηθεί διαδικασία βάσει της μη αποκλειστικής συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας, ούτε εκκρεμής διαδικασία μεταξύ των ιδίων διαδικών ενώπιον άλλου τέτοιου δικαστηρίου με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία· και

γ) το δικαστήριο προέλευσης ήταν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο.

Άρθρο 23 Ομοιόμορφη ερμηνεία

Για την ερμηνεία της παρούσας Σύμβασης λαμβάνεται υπόψη ο διεθνής χαρακτήρας της, καθώς και η ανάγκη προαγωγής της ομοιόμορφης εφαρμογής της.

Άρθρο 24 Επανεξέταση της λειτουργίας της Σύμβασης

Ο γενικός γραμματέας της συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο μεριμνά ανά τακτά χρονικά διαστήματα για –

α) την εξέταση της πρακτικής λειτουργίας της παρούσας Σύμβασης, συμπεριλαμβανομένων των τυχόν δηλώσεων· και

β) την εξέταση του κατά πόσον είναι σκόπιμες τυχόν τροποποιήσεις της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 25 Συμβαλλόμενα κράτη με περισσότερα νομικά συστήματα

1. Σε περίπτωση που σε ένα συμβαλλόμενο κράτος υπάρχουν δύο ή περισσότερα νομικά συστήματα τα οποία ισχύουν σε διαφορετικές εδαφικές ενότητες της επικράτειάς του σε σχέση με οποιοδήποτε θέμα που υπάγεται στην παρούσα Σύμβαση –:

α) κάθε παραπομπή στη νομοθεσία ή στους δικονομικούς κανόνες ενός κράτους νοείται, αναλόγως της περιπτώσεως, ως παραπομπή στη νομοθεσία ή στους δικονομικούς κανόνες που ισχύουν στην εκάστοτε εδαφική ενότητα·

β) κάθε παραπομπή στη νόμιμη κατοικία σε ένα κράτος νοείται, αναλόγως της περιπτώσεως, ως παραπομπή στη νόμιμη κατοικία στην εκάστοτε εδαφική ενότητα·

γ) κάθε παραπομπή σε δικαστήριο ή δικαστήρια ενός κράτους νοείται ως παραπομπή, αναλόγως της περιπτώσεως, σε δικαστήριο ή δικαστήρια της εκάστοτε εδαφικής ενότητας·

δ) κάθε παραπομπή στην ύπαρξη δεσμού με ένα κράτος νοείται, αναλόγως της περιπτώσεως, ως παραπομπή στην ύπαρξη δεσμού με την εκάστοτε εδαφική ενότητα.

2. Παρά τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου, ένα συμβαλλόμενο κράτος, το οποίο απαρτίζεται από δύο ή περισσότερες εδαφικές ενότητες στις οποίες ισχύουν διαφορετικά νομικά συστήματα, δεν υποχρεούται να εφαρμόζει την παρούσα Σύμβαση σε καταστάσεις στις οποίες εμπλέκονται μόνον οι διαφορετικές εδαφικές του ενότητες.

3. Τα δικαστήρια μιας εδαφικής ενότητας συμβαλλόμενου κράτους, που απαρτίζεται από δύο ή περισσότερες εδαφικές ενότητες στις οποίες ισχύουν διαφορετικά νομικά συστήματα, δεν υποχρεούνται να αναγνωρίζουν ή να εκτελούν δικαστικές αποφάσεις εκδοθείσες σε άλλα συμβαλλόμενα κράτη για τον λόγο και μόνον ότι η δικαστική απόφαση έχει αναγνωρισθεί ή εκτελεσθεί σε άλλη εδαφική ενότητα του ίδιου συμβαλλόμενου κράτους κατ' εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης.

4. Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στους περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ολοκλήρωσης.

Άρθρο 26 Σχέση με άλλες διεθνείς πράξεις

1. Η παρούσα Σύμβαση ερμηνεύεται κατά τρόπον ώστε να είναι κατά το δυνατόν συμβατή με άλλες συνθήκες που ισχύουν για τα συμβαλλόμενα κράτη, είτε προγενέστερες είτε μεταγενέστερες της παρούσας Σύμβασης.

2. Η παρούσα Σύμβαση δεν θίγει την εφαρμογή από ένα συμβαλλόμενο κράτος μιας συνθήκης, είτε προγενέστερης είτε μεταγενέστερης της παρούσας Σύμβασης, όταν κανείς από τους διαδίκους δεν έχει τη νόμιμη κατοικία του σε συμβαλλόμενο κράτος το οποίο δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της συνθήκης.

3. Η παρούσα Σύμβαση δεν θίγει την εφαρμογή από ένα συμβαλλόμενο κράτος μιας συνθήκης η οποία συνήφθη πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας Σύμβασης ως προς το συγκεκριμένο συμβαλλόμενο κράτος, εφόσον η εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης είναι ασύμβατη με τις υποχρεώσεις του εν λόγω συμβαλλόμενου κράτους έναντι οποιουδήποτε άλλου μη συμβαλλόμενου κράτους. Η παρούσα παράγραφος ισχύει ομοίως για τις συνθήκες με τις οποίες αναθεωρείται ή αντικαθίσταται συνθήκη συναφθείσα πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας Σύμβασης ως προς το συγκεκριμένο συμβαλλόμενο κράτος, εκτός αν η αναθεώρηση ή αντικατάσταση δημιουργεί νέες

ασυμβατότητες με την παρούσα Σύμβαση.

4. Η παρούσα Σύμβαση δεν θίγει την εφαρμογή από ένα συμβαλλόμενο κράτος μιας συνθήκης, είτε προγενέστερης είτε μεταγενέστερης της παρούσας Σύμβασης, με σκοπό την επίτευξη της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης δικαστικής απόφασης εκδοθείσας από δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους το οποίο είναι ταυτόχρονα συμβαλλόμενο μέρος της εν λόγω συνθήκης. Παρ' όλα αυτά, η δικαστική απόφαση δεν αναγνωρίζεται ούτε εκτελείται σε βαθμό μικρότερο από ό,τι βάσει της παρούσας Σύμβασης.

5. Η παρούσα Σύμβαση δεν θίγει την εφαρμογή από ένα συμβαλλόμενο κράτος μιας συνθήκης η οποία, σε σχέση με ένα συγκεκριμένο θέμα, προβλέπει κανόνες για τη διεθνή δικαιοδοσία ή την αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, ακόμη και αν η συνθήκη συνήχθη μετά την παρούσα Σύμβαση και όλα τα εμπλεκόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της παρούσας Σύμβασης. Η παρούσα παράγραφος ισχύει μόνον εφόσον το οικείο συμβαλλόμενο κράτος έχει προβεί σε δήλωση για την εν λόγω συνθήκη δυνάμει της παρούσας παραγράφου. Σε περίπτωση που έχει γίνει τέτοια δήλωση, τα υπόλοιπα συμβαλλόμενα κράτη δεν υποχρεούνται να εφαρμόζουν την παρούσα Σύμβαση ως προς το συγκεκριμένο θέμα σε περιπτώσεις ασυμβατότητας, εφόσον μία συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας ορίζει αρμόδια τα δικαστήρια, ή ένα ή περισσότερα ειδικά δικαστήρια, του συμβαλλόμενου κράτους που προέβη στη δήλωση.

6. Η παρούσα Σύμβαση δεν θίγει την εφαρμογή των κανόνων περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης που είναι συμβαλλόμενο μέρος της παρούσας Σύμβασης, είτε αυτοί θεσπίστηκαν πριν είτε μετά την παρούσα Σύμβαση –

α) εφόσον κανείς από τους διαδίκους δεν είναι κάτοικος συμβαλλόμενου κράτους το οποίο δεν είναι κράτος μέλος του περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης·

β) όσον αφορά την αναγνώριση ή την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων μεταξύ κρατών μελών του περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V – ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 27 Υπογραφή, επικύρωση, αποδοχή, έγκριση ή προσχώρηση

1. Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοικτή προς υπογραφή από το σύνολο των κρατών.

2. Η παρούσα Σύμβαση υπόκειται σε επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση από τα υπογράφοντα κράτη.

3. Κάθε κράτος μπορεί να προσχωρήσει στην παρούσα Σύμβαση.

4. Τα έγγραφα επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης κατατίθενται στο Υπουργείο Εξωτερικών του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, που είναι ο θεματοφύλακας της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 28 Δηλώσεις σχετικά με την ύπαρξη περισσότερων νομικών συστημάτων στο ίδιο συμβαλλόμενο κράτος

1. Ένα κράτος, που απαρτίζεται από δύο ή περισσότερες εδαφικές ενότητες στις οποίες ισχύουν διαφορετικά νομικά συστήματα για τα θέματα που ρυθμίζονται στην παρούσα Σύμβαση, δύναται κατά τον χρόνο υπογραφής, επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης να δηλώσει ότι η Σύμβαση ισχύει σε όλες τις εδαφικές του ενότητες ή μόνο σε μία ή περισσότερες εξ αυτών, και δύναται ανά πάσα στιγμή να τροποποιήσει την εν λόγω δήλωση υποβάλλοντας άλλη δήλωση.

2. Οι δηλώσεις αυτές κοινοποιούνται στον θεματοφύλακα και κατονομάζουν ρητά τις εδαφικές ενότητες στις οποίες εφαρμόζεται η παρούσα Σύμβαση.

3. Αν ένα κράτος δεν προβεί σε δήλωση δυνάμει του παρόντος άρθρου, η Σύμβαση καλύπτει το σύνολο του εδάφους του.

4. Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στους περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ολοκλήρωσης.

Άρθρο 29 Περιφερειακοί οργανισμοί οικονομικής ολοκλήρωσης

1. Ένας περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης, ο οποίος απαρτίζεται αποκλειστικά και μόνο από κυρίαρχα κράτη και έχει αρμοδιότητα για ορισμένα ή όλα τα θέματα που διέπονται από την παρούσα Σύμβαση, δύναται ομοίως να υπογράψει, να αποδεχθεί, να εγκρίνει ή να προσχωρήσει στην παρούσα Σύμβαση. Στην περίπτωση αυτή, ο περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης έχει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις συμβαλλόμενου κράτους, στον βαθμό που ο οργανισμός έχει αρμοδιότητα για θέματα που υπάγονται στην παρούσα Σύμβαση.

2. Κατά τον χρόνο της υπογραφής, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης, ο περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης κοινοποιεί εγγράφως στον θεματοφύλακα τα θέματα που υπάγονται στην παρούσα Σύμβαση για τα οποία τα κράτη μέλη έχουν εκχωρήσει την αρμοδιότητα στον οργανισμό. Ο οργανισμός κοινοποιεί πάραυτα εγγράφως στον θεματοφύλακα κάθε τροποποίηση που επέρχεται στις αρμοδιότητες που του έχουν εκχωρηθεί και οι οποίες καθορίζονται στην πλέον πρόσφατη κοινοποίηση στην οποία προέβη βάσει της παρούσας παραγράφου.

3. Για τους σκοπούς της έναρξης ισχύος της παρούσας Σύμβασης, τα έγγραφα που κατατίθενται από περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ολοκλήρωσης δεν λαμβάνονται υπόψη, εκτός αν ο περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης δηλώσει κατ' εφαρμογή του άρθρου 30 ότι τα κράτη μέλη του δεν θα είναι συμβαλλόμενα μέρη της παρούσας Σύμβασης.

4. Κάθε παραπομπή σε «συμβαλλόμενο κράτος» ή «κράτος» στην παρούσα Σύμβαση ισχύει επίσης, αναλόγως της περιπτώσεως, για κάθε περιφερειακό οργανισμό οικονομικής ολοκλήρωσης ο οποίος είναι συμβαλλόμενο

μέρος της.

Άρθρο 30 Προσχώρηση περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης χωρίς τα κράτη μέλη του

1. Κατά τον χρόνο της υπογραφής, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης, ένας περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης δύναται να δηλώσει ότι έχει αρμοδιότητα για το σύνολο των θεμάτων που υπάγονται στην παρούσα Σύμβαση και ότι τα κράτη μέλη του δεν θα είναι συμβαλλόμενα μέρη της παρούσας Σύμβασης αλλά ότι θα δεσμεύονται από αυτήν συνεπεία της υπογραφής, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης εκ μέρους του οργανισμού.

2. Σε περίπτωση που ένας περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης προβεί σε δήλωση δυνάμει της παραγράφου 1, κάθε παραπομπή σε «συμβαλλόμενο κράτος» ή «κράτος» στην παρούσα Σύμβαση ισχύει επίσης, αναλόγως της περιπτώσεως, για τα κράτη μέλη του οργανισμού.

Άρθρο 31 Έναρξη ισχύος

1. Η παρούσα Σύμβαση τίθεται σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την παρέλευση τριμήνου από την κατάθεση του δεύτερου εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 27.

2. Ακολούθως, η παρούσα Σύμβαση τίθεται σε ισχύ –

α) για έκαστο κράτος ή περιφερειακό οργανισμό οικονομικής ολοκλήρωσης που προβαίνει μεταγενέστερα στην επικύρωση, αποδοχή, έγκριση ή προσχώρηση σε αυτήν, την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την παρέλευση τριμήνου από την κατάθεση του εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης·

β) για τις εδαφικές ενότητες στις οποίες επεκτείνεται η παρούσα Σύμβαση κατ' εφαρμογή του άρθρου 28 παράγραφος 1, την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την παρέλευση τριμήνου από την κοινοποίηση της δήλωσης κατά τα οριζόμενα στο εν λόγω άρθρο.

Άρθρο 32 Δηλώσεις

1. Οι δηλώσεις κατά την έννοια των άρθρων 19, 20, 21, 22 και 26 είναι δυνατό να γίνονται κατά τον χρόνο υπογραφής, επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης και οποτεδήποτε ακολούθως, καθώς και να τροποποιούνται ή να ανακαλούνται ανά πάσα στιγμή.

2. Οι δηλώσεις, τροποποιήσεις ή ανακλήσεις δήλωσης κοινοποιούνται στον θεματοφύλακα.

3. Κάθε δήλωση η οποία γίνεται κατά τον χρόνο υπογραφής, επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης αρχίζει να ισχύει ταυτόχρονα με την έναρξη ισχύος της παρούσας Σύμβασης για το οικείο κράτος.

4. Κάθε δήλωση που γίνεται μεταγενέστερα καθώς και κάθε τροποποίηση ή ανάκληση δήλωσης αρχίζουν να

ισχύουν την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την παρέλευση τριμήνου από την ημερομηνία κατά την οποία η σχετική κοινοποίηση περιήλθε στον θεματοφύλακα.

5. Οι δηλώσεις κατά την έννοια των άρθρων 19, 20, 21 και 26 δεν ισχύουν για τις συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας που συνήφθησαν πριν από την έναρξη ισχύος τους.

Άρθρο 33 Καταγγελία

1. Είναι δυνατή η καταγγελία της παρούσας Σύμβασης με έγγραφη κοινοποίηση στον θεματοφύλακα. Η καταγγελία είναι δυνατό να αφορά αποκλειστικά και μόνο ορισμένες εδαφικές ενότητες συμβαλλόμενου κράτους όπου ισχύουν διαφορετικά νομικά συστήματα και στο οποίο εφαρμόζεται η παρούσα Σύμβαση.

2. Η καταγγελία τίθεται σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την παρέλευση δωδεκαμήνου από την ημερομηνία κατά την οποία η κοινοποίηση περιήλθε στον θεματοφύλακα. Αν στην κοινοποίηση καθορίζεται μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για την έναρξη ισχύος της καταγγελίας, η καταγγελία αρχίζει να ισχύει από την παρέλευση του εν λόγω χρονικού διαστήματος, μετά την ημερομηνία κατά την οποία η κοινοποίηση περιήλθε στον θεματοφύλακα.

Άρθρο 34 Κοινοποιήσεις εκ μέρους του θεματοφύλακα

Ο θεματοφύλακας κοινοποιεί στα μέλη της συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο καθώς και στα άλλα κράτη και στους περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ολοκλήρωσης που έχουν προβεί σε υπογραφή, επικύρωση, αποδοχή, έγκριση ή προσχώρηση κατ' εφαρμογή των άρθρων 27, 29 και 30 τα εξής –

α) κάθε υπογραφή, επικύρωση, αποδοχή, έγκριση και προσχώρηση δυνάμει των άρθρων 27, 29 και 30·

β) την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας Σύμβασης σύμφωνα με το άρθρο 31·

γ) κάθε κοινοποίηση, δήλωση και τροποποίηση ή ανάκληση δήλωσης που πραγματοποιείται κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 19, 20, 21, 22, 26, 28, 29 και 30·

δ) κάθε καταγγελία δυνάμει του άρθρου 33.

Σε πίστωση των ανωτέρω, οι υπογεγραμμένοι, δεόντως εξουσιοδοτημένοι, υπέγραψαν την παρούσα Σύμβαση. Συνήφθη στη Χάγη στις 30 Ιουνίου 2005, στην αγγλική και τη γαλλική γλώσσα (αμφότερα τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά), σε ένα και μόνο αντίγραφο, που θα κατατεθεί στα αρχεία της κυβερνήσεως του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, και του οποίου επικυρωμένο αντίγραφο αποστέλλεται, διά της διπλωματικής οδού, σε όλα τα κράτη μέλη της συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο κατά την ημερομηνία της εικοστής συνόδου της, καθώς και σε όλα τα κράτη που μετέχουν στην εν λόγω σύνοδο.

Η εικοστή σύνοδος

Συνιστά στα συμβαλλόμενα κράτη της Σύμβασης για τις συμφωνίες παρέκτασης της δικαιοδοσίας να χρησιμοποιούν το ακόλουθο έντυπο για την επιβεβαίωση της έκδοσης και του περιεχομένου απόφασης εκδοθείσας από το δικαστήριο προέλευσης για τους σκοπούς της αναγνώρισης και της εκτέλεσης βάσει της Σύμβασης –

ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΟ ΕΝΤΥΠΟ
ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΠΑΡΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ
(«Η ΣΥΜΒΑΣΗ»)

(Υπόδειγμα εντύπου για την επιβεβαίωση της έκδοσης και του περιεχομένου απόφασης εκδοθείσας από το δικαστήριο προέλευσης για τους σκοπούς της αναγνώρισης και της εκτέλεσης βάσει της Σύμβασης)

1. (ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ)

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ

ΦΑΞ

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

2. ΥΠΟΘΕΣΗ / ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΙΝΑΚΙΟΥ

3. (ΕΝΑΓΩΝ)

κατά

..... (ΕΝΑΓΟΜΕΝΟΣ)

4. (ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ) εξέδωσε απόφαση στην ανωτέρω υπόθεση την (ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ) στ.. (ΠΟΛΗ, ΚΡΑΤΟΣ).

5. Το ανωτέρω δικαστήριο ορίστηκε ως αρμόδιο σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας κατά την έννοια του άρθρου 3 της Σύμβασης:

ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ☐

6. Εάν ναι, η συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας συνήφθη ή τεκμηριώθηκε με τον ακόλουθο τρόπο:

7. Το ανωτέρω δικαστήριο επιδίκασε την ακόλουθη αποζημίωση (να αναφερθούν, κατά περίπτωση, τυχόν περιλαμβανόμενες συναφείς κατηγορίες ζημιών):

8. Το ανωτέρω δικαστήριο επιδίκασε τόκους ως εξής (να προσδιοριστούν το επιτόκιο ή τα επιτόκια, το τμήμα ή τα τμήματα της επιδικασθείσας αποζημίωσης για τα οποία ισχύουν οι τόκοι, η ημερομηνία από την οποία υπολογίζονται οι τόκοι, καθώς και οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες σχετικά με τους τόκους οι οποίες θα ήταν χρήσιμες για το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται το παρόν έντυπο):

9. Το ανωτέρω δικαστήριο συμπεριέλαβε στην απόφαση τα ακόλουθα δικαστικά έξοδα (να διευκρινιστούν τα ποσά τυχόν σχετικών επιδικασθέντων εξόδων, συμπεριλαμβανομένου, κατά περίπτωση, τυχόν τμήματος επιδικασθείσας χρηματικής αποζημίωσης που αποσκοπεί στην κάλυψη των εξόδων της δίκης):

10. Το ανωτέρω δικαστήριο επιδίκασε την ακόλουθη μη χρηματική αποζημίωση (να περιγραφεί η φύση της εν λόγω αποζημίωσης):

11. Η ανωτέρω απόφαση είναι εκτελεστή στο κράτος προέλευσης:

ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ☐

12. Έχει ασκηθεί ένδικο μέσο κατά της ανωτέρω απόφασης (ή τμήματος αυτής) στο κράτος προέλευσης:

ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ☐

Εάν «ναι», να διευκρινιστεί η φύση του ένδικου μέσου και το τρέχον στάδιο άσκησής του:

13. Οποιοσδήποτε άλλες σχετικές πληροφορίες:

14. Στο παρόν έντυπο επισυνάπτονται τα έγγραφα που σημειώνονται στον ακόλουθο κατάλογο (εφόσον διατίθενται):

- ☐ πλήρες και επικυρωμένο αντίγραφο της δικαστικής απόφασης·
- ☐ συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας, επικυρωμένο αντίγραφο αυτής ή άλλα στοιχεία που αποδεικνύουν την ύπαρξή της·
- ☐ αν η δικαστική απόφαση εκδόθηκε ερήμην, το πρωτότυπο ή επικυρωμένο αντίγραφο εγγράφου που να αποδεικνύει ότι το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο επιδόθηκε ή κοινοποιήθηκε στον διάδικο που ερημοδίκησε·
- ☐ κάθε αναγκαίο έγγραφο για να αποδειχθεί ότι η δικαστική απόφαση παράγει αποτελέσματα ή, αναλόγως της περιπτώσεως, είναι εκτελεστή στο κράτος προέλευσης·

(κατάλογος των σχετικών εγγράφων, κατά περίπτωση):

- ☐ στην περίπτωση του άρθρου 12 της Σύμβασης, βεβαίωση δικαστηρίου του κράτους προέλευσης ότι ο δικαστικός συμβιβασμός είναι εκτελεστός εν όλω ή εν μέρει όπως ακριβώς και μία δικαστική απόφαση στο κράτος προέλευσης·
- ☐ άλλα έγγραφα:

15. Συνετάχθη τηνημέρα του, 20... στ(τόπος)

16. Υπογραφή και/ή σφραγίδα του δικαστηρίου ή του γραμματέα του δικαστηρίου:

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

ΤΗΛΕΦΩΝΟ:

ΦΑΞ:

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

Rapport Έκθεση

Πίνακας περιεχομένων

Σελίδα

ΜΕΡΟΣ Ι: ΠΡΟΛΟΓΟΣ	18
Έγγραφα	20
Ευχαριστίες	21
Ορολογία	21
ΜΕΡΟΣ ΙΙ: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	22
ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ: ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΑΡΘΡΟ	28
Άρθρο 1 – Πεδίο εφαρμογής	28
Άρθρο 2 – Εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής	30
Άρθρο 3 – Συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας	36
Άρθρο 4 – Λοιποί ορισμοί	40
Άρθρο 5 – Δικαιοδοσία του επιλεγέντος δικαστηρίου	41
Άρθρο 6 – Υποχρεώσεις του μη επιλεγέντος δικαστηρίου	44
Άρθρο 7 – Ασφαλιστικά μέτρα	47
Άρθρο 8 – Αναγνώριση και εκτέλεση	47
Άρθρο 9 – Άρνηση αναγνώρισης ή εκτέλεσης	51
Άρθρο 10 – Προδικαστικά ζητήματα	53
Άρθρο 11 – Αποζημίωση	55
Άρθρο 12 – Δικαστικοί συμβιβασμοί	57
Άρθρο 13 – Προσκομιστέα έγγραφα	58
Άρθρο 14 – Διαδικασία	59
Άρθρο 15 – Δυνατότητα διαχωρισμού	59
Άρθρο 16 – Μεταβατικές διατάξεις	59
Άρθρο 17 – Συμβάσεις ασφάλισης και αντασφάλισης	60
Άρθρο 18 – Απαλλαγή από την υποχρέωση επικύρωσης	61
Άρθρο 19 – Δηλώσεις με τις οποίες περιορίζεται η δικαιοδοσία	61
Άρθρο 20 – Δηλώσεις με τις οποίες περιορίζονται η αναγνώριση και η εκτέλεση	62
Άρθρο 21 – Δηλώσεις σχετικά με ειδικά θέματα	62
Άρθρο 22 – Αμοιβαίες δηλώσεις για τις μη αποκλειστικές συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας	63
Άρθρο 23 – Ομοιόμορφη ερμηνεία	65
Άρθρο 24 – Επανεξέταση της λειτουργίας της Σύμβασης	66

Άρθρο 25 – Συμβαλλόμενα κράτη με περισσότερα νομικά συστήματα	66
Άρθρο 26 – Σχέση με άλλες διεθνείς πράξεις	66
Άρθρο 27 – Υπογραφή, επικύρωση, αποδοχή, έγκριση ή προσχώρηση	74
Άρθρο 28 – Δηλώσεις σχετικά με την ύπαρξη περισσότερων νομικών συστημάτων στο ίδιο συμβαλλόμενο κράτος	74
Άρθρο 29 – Περιφερειακοί οργανισμοί οικονομικής ολοκλήρωσης	75
Άρθρο 30 – Προσχώρηση περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης χωρίς τα κράτη μέλη του	75
Άρθρο 31 – Έναρξη ισχύος	75
Επιφυλάξεις	75
Άρθρο 32 – Δηλώσεις	76
Άρθρο 33 – Καταγγελία	76
Άρθρο 34 – Κοινοποιήσεις εκ μέρους του θεματοφύλακα	76

ΜΕΡΟΣ Ι: ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Έγκριση της Σύμβασης

Το οριστικό κείμενο της Σύμβασης συντάχθηκε στο πλαίσιο της εικοστής συνόδου της συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο από την επιτροπή ΙΙ στις 14-30 Ιουνίου 2005. Η τελική πράξη εγκρίθηκε από τη σύνοδο ολομέλειας στις 30 Ιουνίου 2005 και η Σύμβαση άνοιξε προς υπογραφή την ίδια ημερομηνία.

Απαρχές της Σύμβασης

Οι θεωρητικές απαρχές του σχεδίου που οδήγησε εντέλει στην κατάρτιση της Σύμβασης ανάγονται στις προτάσεις που κατέθεσε ο εκλιπών Arthur T. von Mehren της Νομικής Σχολής του Harvard¹. Εκείνος ήταν που εισηγήθηκε ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής θα έπρεπε να συνάψουν συμβάσεις αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων με άλλα κράτη, και ειδικότερα στην Ευρώπη. Μετά τις αρχικές συζητήσεις, αποφασίστηκε ότι το καλύτερο επόμενο βήμα θα ήταν η κατάρτιση μιας παγκόσμιας σύμβασης για τη διεθνή δικαιοδοσία και τις δικαστικές αποφάσεις, της οποίας οι διαπραγματεύσεις θα διεξάγονταν στο πλαίσιο της συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Μετά τις προκαταρκτικές μελέτες που ξεκίνησαν το 1994, το 1996 ελήφθη η απόφαση έναρξης της υλοποίησης του σχεδίου².

Το αρχικό σχέδιο: μια «μεικτή» σύμβαση. Ο καθηγητής von Mehren είχε προτείνει αρχικά το σχέδιο να λάβει τη μορφή «μεικτής» σύμβασης³. Πρόκειται για μια σύμβαση

¹ Ο Arthur von Mehren πρόλαβε να δει την ολοκλήρωση του σχεδίου στο οποίο είχε αφιερώσει τόση ενέργεια, απεβίωσε όμως τον Ιανουάριο του 2006.

² Για τις ιστορικές απαρχές της Σύμβασης, βλέπε την έκθεση Nygh / Pocar (κατωτέρω, υποσημείωση 11, σ. 25 επ. Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε F. Pocar και C. Honorati (επιμ.), *The Hague Preliminary Draft Convention on Jurisdiction and Judgments*, CEDAM, Μιλάνο, Ιταλία, 2005.

Το τελευταίο έργο περιλαμβάνει επίσης την έκθεση Nygh / Pocar.

³ Βλέπε A.T. von Mehren, «Recognition and Enforcement of Foreign Judgments: A New Approach for the Hague Conference?», *Law & Contemporary Problems*, τόμ. 57 σ. 271 (1994)· του ιδίου, «The Case for a Convention-mixte Approach to Jurisdiction to Adjudicate and Recognition and Enforcement of Foreign Judgments», *Rebels Zeitschrift für*

στην οποία τα κριτήρια δικαιοδοσίας διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες. Υπάρχουν κατάλογοι εγκεκριμένων κριτηρίων δικαιοδοσίας και λόγων αποκλεισμού δικαιοδοσίας. Όλα τα υπόλοιπα κριτήρια δικαιοδοσίας εμπίπτουν στην επονομαζόμενη «γκρίζα ζώνη». Η ιδέα είναι ότι, εφόσον ένα δικαστήριο έχει δικαιοδοσία βάσει εγκεκριμένου κριτηρίου, μπορεί να εκδικάσει την υπόθεση, και η απόφασή του θα αναγνωρίζεται και θα εκτελείται σε άλλα συμβαλλόμενα κράτη δυνάμει της Σύμβασης (εφόσον πληρούνται ορισμένες άλλες προϋποθέσεις). Δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους δεν επιτρέπεται να κηρύξει εαυτό αρμόδιο εφόσον συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού δικαιοδοσίας. Τα δικαστήρια επιτρέπεται να κρίνουν ότι διαθέτουν διεθνή δικαιοδοσία βάσει κριτηρίων που εμπίπτουν στη «γκρίζα ζώνη», ωστόσο οι αποφάσεις τις οποίες θα εκδίδουν δεν θα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων της Σύμβασης που αφορούν την αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων⁴.

Μολονότι η προσέγγιση αυτή υποστηρίχθηκε από την αρχική ομάδα εργασίας του σχεδίου⁵, με την πρόοδο των εργασιών κατέστη προφανές ότι δεν θα ήταν δυνατό να καταρτιστεί ένα ικανοποιητικό κείμενο «μεικτής» σύμβασης μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα. Οι λόγοι ήταν, μεταξύ άλλων, οι μεγάλες διαφορές στους υφιστάμενους κανόνες δικαιοδοσίας μεταξύ των διαφόρων κρατών και οι απρόβλεπτες συνέπειες των τεχνολογικών εξελίξεων, συμπεριλαμβανομένου του διαδικτύου, στους κανόνες δικαιοδοσίας οι οποίοι ενδεχομένως θα προβλέπονταν στη Σύμβαση. Κατά τη λήξη του πρώτου μέρους της δέκατης ένατης συνόδου, που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2001, αποφασίστηκε να αναβληθεί η απόφαση σχετικά με την ενδεχόμενη ανάληψη περαιτέρω εργασιών επί του προσχεδίου της Σύμβασης. Προκειμένου να προσδιοριστεί η μελλοντική πορεία, η επιτροπή γενικών υποθέσεων και πολιτικής της συνδιάσκεψης της Χάγης, η οποία συνήλθε τον Απρίλιο του 2002, αποφάσισε ότι το Μόνιμο Γραφείο, επικουρούμενο από μια άτυπη ομάδα εργασίας, θα έπρεπε να εκπονήσει ένα κείμενο το οποίο επρόκειτο να υποβληθεί υπόψη ειδικής επιτροπής. Αποφασίστηκε ότι αφετηρία αυτής της διαδικασίας θα αποτελούσαν βασικοί τομείς, όπως η δικαιοδοσία βάσει συμφωνιών παρέκτασης μεταξύ επιχειρήσεων, η υπαγωγή σε δικαιοδοσία, η δωσιδικία του εναγομένου, οι ανταγωγές, τα εμπιστευόμενα (trusts), οι υποθέσεις σωματικής βλάβης και άλλα πιθανά κριτήρια.

Έπειτα από τρεις συνεδριάσεις, η άτυπη ομάδα εργασίας πρότεινε να περιοριστεί ο στόχος στην κατάρτιση σύμβασης για τις συμφωνίες παρέκτασης της δικαιοδοσίας σε εμπορικές υποθέσεις. Γενικά, τα κράτη μέλη έκριναν

ότι η προτεινόμενη σύμβαση θα επιτύγχανε για τις εν λόγω συμφωνίες και τις απορρέουσες δικαστικές αποφάσεις, τι επιτυγχάνει για τις συμφωνίες διαιτησίας και τις απορρέουσες αποφάσεις η *σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958 για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων*. Μετά τη θετική υποδοχή της πρότασης από τα κράτη μέλη της συνδιάσκεψης της Χάγης, τον Δεκέμβριο του 2003 πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση της ειδικής επιτροπής προκειμένου να συζητηθεί το σχέδιο που είχε εκπονηθεί από την άτυπη ομάδα εργασίας. Από την εν λόγω συνεδρίαση της ειδικής επιτροπής προέκυψε ένα σχέδιο κειμένου (*σχέδιο σύμβασης του 2003*), το οποίο δημοσιεύθηκε ως αναθεωρημένο έγγραφο εργασίας αριθ. 49. Τον Απρίλιο του 2004 πραγματοποιήθηκε μία ακόμη συνεδρίαση, στο πλαίσιο της οποίας επανεξετάστηκε το έγγραφο και συζητήθηκαν τα εναπομένοντα ζητήματα. Από τη συνεδρίαση του Απριλίου του 2004 προέκυψε ένα αναθεωρημένο σχέδιο (*σχέδιο σύμβασης του 2004*), το οποίο δημοσιεύθηκε ως αναθεωρημένο έγγραφο εργασίας αριθ. 110. Το σχέδιο αυτό αποτέλεσε τη βάση του κειμένου που εξετάστηκε κατά τη διπλωματική συνδιάσκεψη του Ιουνίου 2005, από την οποία προέκυψε το τελικό κείμενο της Σύμβασης. Τα ακόλουθα έγγραφα αποτέλεσαν τα σημαντικότερα ορόσημα στην πρόοδο της Σύμβασης:

1. πρόταση που εκπονήθηκε από ειδική ομάδα εργασίας, υπό μορφή σχεδίου σύμβασης («σχέδιο της άτυπης ομάδας εργασίας»), η οποία δημοσιεύθηκε ως προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 8 (Μάρτιος 2003)⁶.
2. σχέδιο σύμβασης το οποίο εκπονήθηκε το 2003 («σχέδιο σύμβασης του 2003»), το οποίο βασίστηκε στο σχέδιο της άτυπης ομάδας εργασίας και δημοσιεύθηκε ως αναθεωρημένο έγγραφο εργασίας αριθ. 49 του Δεκεμβρίου 2003.
3. αναθεωρημένη και ολοκληρωμένη έκδοση του σχεδίου σύμβασης του 2003, η οποία εκπονήθηκε το 2004 («σχέδιο σύμβασης του 2004») και δημοσιεύθηκε ως αναθεωρημένο έγγραφο εργασίας αριθ. 110 του Απριλίου 2004 και
4. το τελικό κείμενο, το οποίο εκπονήθηκε το 2005.

Υπάρχουν δύο εκθέσεις σχετικά με προηγούμενα σχέδια της Σύμβασης: μία έκθεση σχετικά με το σχέδιο σύμβασης του 2003 και μία σχετικά με το σχέδιο σύμβασης του 2004.

ausländisches und internationales Privatrecht, τόμ. 61, αριθ. 1, σ. 86 (1997).

⁴ Οι ευρωπαϊκές νομικές πράξεις στον τομέα αυτό (ο κανονισμός των Βρυξελλών, η σύμβαση των Βρυξελλών και η σύμβαση του Λουγκάνο) βασίζονται σε μια ελαφρώς διαφορετική ιδέα. Στις περιπτώσεις όπου ο εναγόμενος έχει την κατοικία του σε άλλο κράτος στο οποίο ισχύει η νομική πράξη, δεν υφίσταται γκρίζα ζώνη: η δικαιοδοσία κρίνεται αποκλειστικά βάση των κριτηρίων που ορίζονται στη συγκεκριμένη πράξη. Ωστόσο, εάν ο εναγόμενος δεν έχει την κατοικία του σε τέτοιο κράτος, η δικαιοδοσία μπορεί να θεμελιωθεί, υπό ορισμένες εξαιρέσεις, σε οποιοδήποτε

κριτήριο το οποίο προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο. η εκδοθησόμενη απόφαση πρέπει παρά ταύτα να αναγνωρίζεται και να εκτελείται στα άλλα κράτη.

⁵ Βλ. «Conclusions of the Working Group meeting on enforcement of judgments», Prel. Doc. No 19 of November 1992, Proceedings of the Seventeenth Session, τόμ. I, σ. 257 επ., παράγραφοι 5 και 6.

⁶ «Preliminary result of the work of the Informal Working Group on the Judgments Project», Prel. Doc. No 8 of March 2003 υπόψη της ειδικής επιτροπής γενικών υποθέσεων και πολιτικής του Απριλίου 2003 της συνδιάσκεψης.

Λειτουργοί

Κατά την πρώτη φάση (1997-2001), πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθοι διορισμοί:

Πρόεδρος: κ. T. Bradbrooke Smith (Καναδάς)·

Αντιπρόεδροι: κ. Andreas Bucher (Ελβετία)·

κ. Masato Dogauchi (Ιαπωνία)·

κ. Jeffrey D. Kovar (Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής)·

κ. José Luis Siqueiros (Μεξικό)·

Συνεισηγητές: κ. Peter Nygh (Αυστραλία)⁷·

κ. Fausto Pocar (Ιταλία)·

Πρόεδρος της συντακτικής επιτροπής:

κ. Gustaf Möller (Φινλανδία).

Η κα Catherine Kessedjian, η οποία διατελούσε τότε αναπληρώτρια γενική γραμματέας, εκπόνησε διάφορα προκαταρκτικά έγγραφα.

Κατά τη δεύτερη φάση (2002-2005), πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθοι διορισμοί:

Πρόεδρος: κ Allan Philip (Δανία) (2003–2004)⁸·

κ. Andreas Bucher (Ελβετία) (2005)·

Αντιπρόεδροι: κ. David Goddard (Νέα Ζηλανδία)·

κ. Jeffrey D. Kovar (Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής)·

κ. Alexander Matveev (Ρωσική Ομοσπονδία)·

κα Kathryn Sabo (Καναδάς)·

κ. Jin Sun (Κίνα)·

Συνεισηγητές: κ. Trevor C. Hartley (Ηνωμένο Βασίλειο)·

κ. Masato Dogauchi (Ιαπωνία)·

Πρόεδρος της συντακτικής επιτροπής:

κ. Gottfried Musger (Αυστρία).

Η κα Andrea Schulz, γραμματέας α', εκπόνησε διάφορα προκαταρκτικά έγγραφα και ανέλαβε άλλες εργασίες.

Έγγραφα

Ακολουθεί κατάλογος των σημαντικότερων εγγράφων στα οποία έγινε αναφορά κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων και στα οποία παραπέμπει η παρούσα έκθεση. Διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: έγγραφα που αφορούν την πρώτη φάση του σχεδίου και έγγραφα που αφορούν τη δεύτερη φάση. Οι παραπομπές στα εν λόγω έγγραφα γίνονται με τη συντομευμένη ονομασία που παρατίθεται κατωτέρω.

Τα έγγραφα που αφορούν τη δεύτερη φάση είναι εκείνα που συνδέονται στενότερα με τη Σύμβαση: αποτελούν σημαντικό υλικό αναφοράς. Τα έγγραφα που αφορούν την πρώτη φάση είναι σημαντικά μόνο στον βαθμό που οι διατάξεις των παλαιότερων εκδόσεων της Σύμβασης μεταφέρθηκαν στην τελική έκδοση.

α) Η πρώτη φάση

«**προσχέδιο της Σύμβασης του 1999**»: προσχέδιο σύμβασης για τη διεθνή δικαιοδοσία και τις αλλοδαπές δικαστικές αποφάσεις σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις του 1999. Το προσχέδιο αυτό καταρτίστηκε στο πλαίσιο της συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο το 1999. Κάλυπτε σε μεγάλο βαθμό το ίδιο αντικείμενο με τις συμβάσεις των Βρυξελλών⁹ και του Λουγκάνο.¹⁰ Οι εργασίες επί του προσχεδίου αυτού αναστάλησαν όταν κατέστη εμφανές ότι την περίοδο εκείνη θα ήταν δύσκολο να επιτευχθεί συμφωνία σε παγκόσμιο επίπεδο. Το κείμενο του προσχεδίου, μαζί με την έκθεση του εκλιπόντος Peter Nygh και του κ. Fausto Pocar, δημοσιεύθηκε από το Μόνιμο Γραφείο της συνδιάσκεψης της Χάγης τον Αύγουστο του 2000.¹¹

«**έκθεση Nygh / Pocar**»: έκθεση σχετικά με το προσχέδιο σύμβασης του 1999 (βλέπε υποσημείωση 11).

⁷ Δυστυχώς, ο Peter Nygh απεβίωσε τον Ιούνιο του 2002. Ο θάνατός του ήταν μια τραγική απώλεια.

⁸ Ο Allan Philip απεβίωσε τον Σεπτέμβριο του 2004, προς μεγάλη λύπη όλων όσοι συμμετείχαν στις εργασίες της Σύμβασης.

⁹ Η «σύμβαση των Βρυξελλών»: Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις της 27ης Σεπτεμβρίου 1968. Ενοποιημένο κείμενο της σύμβασης δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* («ΕΕ»), 1998, σειρά C, τόμος 27, σ. 1. Το 1999 αντικαταστάθηκε σε μεγάλο βαθμό από τον κανονισμό των Βρυξελλών (βλέπε κατωτέρω υποσημείωση 50). Έως τότε, εφαρμόζονταν στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η έκθεση του Paul Jenard σχετικά με την αρχική σύμβαση των Βρυξελλών δημοσιεύθηκε στην ΕΕ 1979 C 59, σ. 1.

¹⁰ Η «σύμβαση του Λουγκάνο»: Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις της 16ης Σεπτεμβρίου 1988, ΕΕ 1988 L 319, σ. 9. Περιέχει παρόμοιες διατάξεις με τη σύμβαση των Βρυξελλών, όμως οι δύο συμβάσεις δεν είναι πανομοιότυπες. Τα συμβαλλόμενα κράτη της σύμβασης του Λουγκάνο είναι τα 15 «παιδιά» κράτη μέλη της ΕΕ και ορισμένα άλλα κράτη της

Ευρώπης. Κατά τον χρόνο σύνταξης της παρούσας έκθεσης, τα κράτη αυτά είναι η Ισλανδία, η Νορβηγία, η Πολωνία και η Ελβετία. Η διάκριση μεταξύ της σύμβασης των Βρυξελλών και της σύμβασης του Λουγκάνο ορίζεται στο άρθρο 54β της σύμβασης του Λουγκάνο. Βασίζεται στην αρχή ότι η σύμβαση του Λουγκάνο δεν θα εφαρμόζεται στις σχέσεις μεταξύ των 15 «παιδιών» κρατών μελών της ΕΕ, αλλά θα εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου εμπλέκεται μία από τις άλλες χώρες που προαναφέρθηκαν (εκτός της Πολωνίας). Η επίσημη έκθεση συντάχθηκε από τους Paul Jenard και Gustaf Möller και δημοσιεύθηκε στην ΕΕ 1990 C 180, σ. 57.

¹¹ «Preliminary draft Convention on jurisdiction and foreign judgments in civil and commercial matters, adopted by the Special Commission and Report by Peter Nygh & Fausto Pocar», Prel. Doc. No 11 of August 2000, προκαταρκτικό έγγραφο το οποίο καταρτίστηκε για τη δέκατη ένατη σύνοδο του Ιουνίου 2001. Εκτός εάν ρητώς δηλώνεται διαφορετικά, όλα τα προκαταρκτικά έγγραφα που αναφέρονται στην παρούσα έκθεση διατίθενται στον δικτυακό τόπο < www.hcch.net >, στην ενότητα «Conventions» – «No 37» – «Preliminary Documents».

«ενδιάμεσο κείμενο 2001»: σύνοψη του αποτελέσματος των συζητήσεων στο πλαίσιο της επιτροπής II του πρώτου μέρους της διπλωματικής διάσκεψης, 6-20 Ιουνίου 2001¹². Ο μεγάλος αριθμός αγκυλών στο κείμενο υποδηλώνει ότι οι αντιπρόσωποι δεν κατάφεραν να συμφωνήσουν σε πολλά σημεία.

β) Η δεύτερη φάση

«σχέδιο της άτυπης ομάδας εργασίας»: σχέδιο σύμβασης που καταρτίστηκε από την άτυπη ομάδα εργασίας και δημοσιεύθηκε ως προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 8 υπόψη της ειδικής επιτροπής γενικών υποθέσεων και πολιτικής της συνδιάσκεψης (Μάρτιος 2003)¹³.

«πρώτη έκθεση Schulz»: έκθεση της κας Andrea Schulz επί του σχεδίου της άτυπης ομάδας εργασίας, η οποία δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2003 ως προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 22¹⁴.

«σχέδιο Σύμβασης του 2003»: σχέδιο κειμένου της Σύμβασης, το οποίο εκπονήθηκε από την ειδική επιτροπή για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις τον Δεκέμβριο του 2003 (Work. Doc. No 49 Revised). Βασίστηκε στο σχέδιο της άτυπης ομάδας εργασίας¹⁵.

«πρώτη έκθεση»: η έκθεση σχετικά με το προσχέδιο της Σύμβασης του 2003, η οποία καταρτίστηκε υπό μορφή σχολίων τον Μάρτιο του 2004 και δημοσιεύθηκε ως προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 25¹⁶.

«σχέδιο Σύμβασης του 2004»: προσχέδιο της Σύμβασης, επισήμως γνωστό ως το σχέδιο σχετικά με τις συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας (Draft on Exclusive Choice of Court Agreements). Επρόκειτο για αναθεωρημένη έκδοση του σχεδίου Σύμβασης του 2003 και εκπονήθηκε τον Απρίλιο του 2004. Δημοσιεύθηκε ως αναθεωρημένο έγγραφο εργασίας αριθ. 110¹⁷.

«δεύτερη έκθεση»: η έκθεση σχετικά με το προσχέδιο της Σύμβασης του 2004, η οποία καταρτίστηκε υπό μορφή σχολίων τον Δεκέμβριο του 2004. Δημοσιεύθηκε ως προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 26¹⁸.

«σχέδιο του Απριλίου 2005»: πιθανές τροποποιήσεις στο σχέδιο Σύμβασης του 2004, οι οποίες καταρτίστηκαν από τη συντακτική επιτροπή κατά τη συνεδρίασή της στις 18-20 Απριλίου 2005. Κείμενο του σχεδίου Σύμβασης του 2004, το οποίο περιλαμβάνει το σχέδιο του Απριλίου 2005, δημοσιεύθηκε ως έγγραφο εργασίας αριθ. 1 της εικοστής συνόδου της συνδιάσκεψης.

«δεύτερη έκθεση Schulz»: «Report on the Meeting of the Drafting Committee of 18-20 April 2005 in Preparation for the Twentieth Session of June 2005». Στην εν λόγω έκθεση, η οποία δημοσιεύθηκε τον Μάιο του 2005 ως προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 28¹⁹, σχολιάζεται το σχέδιο του Απριλίου 2005.

Ευχαριστίες

Οι συντάκτες της παρούσας έκθεσης αναγνωρίζουν ότι οφείλουν πολλά στους συντάκτες αυτών των προγενέστερων εκθέσεων, και ιδίως στους συντάκτες της έκθεσης Nygh / Pocar, τον εκλιπόντα Peter Nygh και τον κ. Fausto Pocar.

Θα ήθελαν να ευχαριστήσουν τις εθνικές αντιπροσωπείες που υπέβαλαν παρατηρήσεις σχετικά με τα προγενέστερα σχέδια της παρούσας έκθεσης. Τα σχόλια αυτά ήταν άκρως βοηθητικά και συνέβαλαν σημαντικά στη σύνταξη της τελικής έκδοσης.

Οι συντάκτες θα ήθελαν επίσης να ευχαριστήσουν για τη βοήθειά της την κα Andrea Schulz από το Μόνιμο Γραφείο και τον κ. Gottfried Musger, πρόεδρο της συντακτικής επιτροπής. Οι δύο αυτοί άνθρωποι αφιέρωσαν πολύ χρόνο στην παρούσα έκθεση. Διόρθωσαν πολλά λάθη και πρότειναν πλήθος βελτιώσεων. Χωρίς τη βοήθειά τους, η παρούσα έκθεση θα είχε σοβαρές ατέλειες. Τους είμαστε όλοι εξαιρετικά ευγνώμονες.

Ορολογία

Στη Σύμβαση χρησιμοποιείται η ακόλουθη ορολογία:

«δικαστήριο προέλευσης»: το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση·

«κράτος προέλευσης»: το κράτος στο οποίο βρίσκεται το δικαστήριο προέλευσης·

«δικαστήριο στο οποίο απευθύνεται η αίτηση»: το δικαστήριο από το οποίο ζητείται να αναγνωρίσει ή να εκτελέσει την απόφαση·

«κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση»: το κράτος στο οποίο βρίσκεται το δικαστήριο στο οποίο απευθύνεται η αίτηση²⁰.

Στην παρούσα έκθεση:

«συμβαλλόμενο μέρος»: συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης ή, κατά περίπτωση, κράτος το οποίο δεσμεύεται από τη Σύμβαση δυνάμει του άρθρου 30·

¹² «Summary of the Outcome of the Discussion in Commission II of the First Part of the Diplomatic Conference 6-20 June 2001», διατίθεται στον δικτυακό τόπο < www.hcch.net >.

¹³ Prel. Doc. No 8 of November 1997, διατίθεται στον δικτυακό τόπο: < www.hcch.net >.

¹⁴ A. Schulz, «Report on the work of the Informal Working Group on the Judgments Project, in particular on the preliminary text achieved at its third meeting – 25-28 March 2003», Prel. Doc. No 22 of June 2003, διατίθεται στον δικτυακό τόπο < www.hcch.net >.

¹⁵ Διατίθεται στον δικτυακό τόπο < www.hcch.net >.

¹⁶ Preliminary Document No 25, διατίθεται στον δικτυακό τόπο: < www.hcch.net >.

¹⁷ Working Document No 110 Revised, διατίθεται στον δικτυακό τόπο: < www.hcch.net >.

¹⁸ Preliminary Document No 26, διατίθεται στον δικτυακό τόπο < www.hcch.net >.

¹⁹ Preliminary Document No 28, διατίθεται στον δικτυακό τόπο: < www.hcch.net >.

²⁰ Στο προσχέδιο της Σύμβασης του 1999 χρησιμοποιείται ο όρος «State addressed» (κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση) αντί του όρου «requested State» (κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση) που χρησιμοποιείται στην παρούσα έκθεση.

«μέρος»: συμβαλλόμενο μέρος σύμβασης ή διάδικος σε αγωγή·

«κράτος»: κράτος με τη διεθνή έννοια·

“πολιτεία” : εδαφική ενότητα ομοσπονδιακού κράτους (για παράδειγμα, μια πολιτεία των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής).

Δομή της παρούσας έκθεσης

Μετά το παρόν μέρος της έκθεσης (μέρος Ι), ακολουθούν άλλα δύο μέρη. Στο μέρος ΙΙ («Επισκόπηση») επεξηγείται η δομή της Σύμβασης. Δίδεται έμφαση στη λειτουργία των διαφόρων διατάξεων και στον τρόπο με τον οποίο αλληλοσυνδέονται. Στο μέρος ΙΙΙ («Σχολιασμός ανά άρθρο») αναλύεται κάθε άρθρο χωριστά, με σκοπό να διευκρινιστεί το νόημά του.

Παραδείγματα

Στα παραδείγματα που παρουσιάζονται στη συνέχεια, λαμβάνεται ως υπόθεση (εκτός εάν αναφέρεται το αντίθετο) ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη²¹ της Σύμβασης.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ²²

1. **Ο στόχος.** Για να επιτύχει η Σύμβαση τον στόχο της να καταστήσει τις συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικές, θα πρέπει να διασφαλίζει τρία πράγματα. Πρώτον, το επιλεγέν δικαστήριο πρέπει να εκδικάζει την υπόθεση εφόσον επισπευσθεί σχετική διαδικασία ενώπιόν του. Δεύτερον, κάθε άλλο δικαστήριο ενώπιον του οποίου επισπεύδεται σχετική διαδικασία πρέπει να αρνείται να εκδικάσει την υπόθεση. Τρίτον, η απόφαση του επιλεγέντος δικαστηρίου πρέπει να αναγνωρίζεται και εκτελείται. Οι τρεις αυτές υποχρεώσεις έχουν ενσωματωθεί στη Σύμβαση, αποτελώντας βασικές διατάξεις της. Απώτερος στόχος είναι η Σύμβαση να επιτύχει για τις συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας ό,τι έχει επιτύχει η Σύμβαση της Νέας Υόρκης για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων της 10ης Ιουνίου του 1958 για τις συμφωνίες διαιτησίας²³.

2. **Εξαιρέσεις.** Ωστόσο, παρότι οι τρεις αυτές υποχρεώσεις είναι ουσιώδεις, δεν είναι δυνατό να

επιβληθούν κατά απόλυτο τρόπο. Γίνεται γενικά δεκτό ότι ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις, συνήθως εξαιρετικού χαρακτήρα, όπου ο στόχος πρόσδοσης ισχύος σε μία συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας κάμπτεται από διάφορους παράγοντες. Για τον λόγο αυτό, η Σύμβαση προβλέπει εξαιρέσεις σε σχέση με κάθε μία από τις τρεις βασικές υποχρεώσεις. Εάν ωστόσο οι εν λόγω εξαιρέσεις ήταν υπερβολικά ευρείες και αόριστες, η Σύμβαση θα ήταν μικρής αξίας. Επομένως, η διασφάλιση της ορθής ισορροπίας μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας δικαίου ήταν ένα από τα σημαντικότερα καθήκοντα της διπλωματικής συνόδου στο πλαίσιο της οποίας καταρτίστηκε η Σύμβαση.

3. **Το επιλεγέν δικαστήριο πρέπει να εκδικάσει την υπόθεση.** Το άρθρο 5 υποχρεώνει το δικαστήριο που ορίζεται αρμόδιο δυνάμει συμφωνίας παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας να εκδικάσει την υπόθεση εφόσον έχει επιληφθεί της διαφοράς²⁴. Το εν λόγω δικαστήριο δεν δύναται να αρνηθεί να εκδικάσει την υπόθεση επικαλούμενο ότι δικαστήριο άλλου κράτους είναι καταλληλότερο (*forum non conveniens*) ή ότι δικαστήριο άλλου κράτους έχει επιληφθεί της υπόθεσης πρώτο (*lis pendens*). Η βασική εξαίρεση του άρθρου 5²⁵ είναι ότι το επιλεγέν δικαστήριο δεν υποχρεούται να εκδικάσει την υπόθεση εάν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας είναι άκυρη βάσει του δικαίου του οικείου κράτους, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων του περί επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου²⁶.

4. **Άλλα δικαστήρια δεν επιτρέπεται να εκδικάσουν την υπόθεση.** Το άρθρο 6 προβλέπει ότι όλα τα δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους, εκτός από το επιλεγέν δικαστήριο, πρέπει να αναστέλλουν την έκδοση απόφασης ή να διαπιστώνουν την έλλειψη δικαιοδοσίας τους σε περίπτωση που έχουν επιληφθεί διαφοράς η οποία υπάγεται σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας²⁷. Υπάρχουν, ωστόσο, πέντε ειδικές εξαιρέσεις, οι οποίες ορίζονται στα στοιχεία α) έως ε) του άρθρου 6. Η πρώτη, η οποία προβλέπεται στο στοιχείο α), είναι αντίστοιχη με την εξαίρεση του άρθρου 5, ήτοι η συμφωνία παρέκτασης της δικαιοδοσίας είναι άκυρη βάσει του δικαίου του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων του περί επιλογής δικαίου. Από τις άλλες τέσσερις εξαιρέσεις του άρθρου 6, η σημαντικότερη είναι πιθανώς αυτή που ορίζεται στο στοιχείο γ), η οποία εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου η εφαρμογή της συμφωνίας θα οδηγούσε σε κατάφωρη αδικία ή θα ήταν προδήλως αντίθετη προς τη δημόσια τάξη του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου²⁸. Είναι

²¹ Για την έννοια του «συμβαλλόμενου μέρους», βλέπε ανωτέρω.

²² Σκοπός της επισκόπησης στο παρόν μέρος της έκθεσης είναι να παράσχει μια γενική εικόνα της Σύμβασης σε όσους δεν είναι επαρκώς εξοικειωμένοι με το περιεχόμενό της. Δεν αποτελεί διεξοδική αναφορά στους όρους της Σύμβασης. Αρκετά από τα άρθρα της Σύμβασης δεν αναφέρονται καθόλου, ενώ κάποια άλλα εξετάζονται μόνο αποσπασματικά. Οι δε προϋποθέσεις και εξαιρέσεις που ισχύουν δεν αναφέρονται πάντοτε. Διεξοδικός σχολιασμός περιέχεται στο μέρος ΙΙΙ της έκθεσης.

²³ Φυσικά, η Σύμβαση κάνει περαιτέρω βήματα σε σχέση με τη σύμβαση της Νέας Υόρκης από πολλές απόψεις, οι οποίες εξετάζονται διεξοδικότερα στη συνέχεια, σε συνάρτηση με τα αντίστοιχα άρθρα.

²⁴ Για λεπτομερέστερη ανάλυση, βλέπε παράγραφο 124 επ. κατωτέρω.

²⁵ Για άλλη πιθανή εξαίρεση, βλέπε άρθρο 19.

²⁶ Η παράγραφος 3 του άρθρου 5 περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις που επιτρέπουν στο επιλεγέν δικαστήριο να εφαρμόζει τους κανόνες του περί της καθ' ύλην αρμοδιότητας και περί της κατά τόπον αρμοδιότητας μεταξύ των δικαστηρίων ενός συμβαλλόμενου κράτους.

²⁷ Για λεπτομερέστερη ανάλυση, βλέπε παράγραφο 141 επ. κατωτέρω.

²⁸ Οι υπόλοιπες εξαιρέσεις είναι: β) ένας εκ των συμβαλλομένων δεν είχε ικανότητα σύναψης της συμφωνίας βάσει της νομοθεσίας του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου· δ) για εξαιρετικούς λόγους που διαφεύγουν τον έλεγχο των συμβαλλομένων, η εφαρμογή της συμφωνίας δεν

σημαντικό να επισημανθεί η διαφορά προσέγγισης μεταξύ αυτών των δύο εξαιρέσεων στα στοιχεία α) και γ). Σύμφωνα με το στοιχείο α), το (μη επιλεγέν) δικαστήριο ενώπιον του οποίου φέρεται η διαφορά προς εκδίκαση οφείλει να εφαρμόσει το δίκαιο του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου (συμπεριλαμβανομένων των κανόνων του περί επιλογής δικαίου). Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με το στοιχείο γ), το δικαστήριο εφαρμόζει κατά την κρίση του τις έννοιες «κατάφωρη αδικία» και «δημόσια τάξη». Από την άποψη αυτή, η Σύμβαση διαφέρει από τη *σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958 για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων*, η οποία δεν προσδιορίζει το εφαρμοστέο δίκαιο σε αυτές τις περιπτώσεις.

5. **Αναγνώριση και εκτέλεση.** Η αξία μιας συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας θα είναι μεγαλύτερη εάν η δικαστική απόφαση που θα προκύψει θα αναγνωριστεί και θα εκτελεστεί²⁹ σε όσο το δυνατόν περισσότερα κράτη. Το άρθρο 8 παράγραφος 1 επιδιώκει να επιτύχει αυτόν τον στόχο³⁰. Και πάλι, υπάρχουν εξαιρέσεις, οι περισσότερες από τις οποίες παρατίθενται στο άρθρο 9³¹. Ορισμένες αντανάκλουν εκείνες του άρθρου 6 – για παράδειγμα, η εξαίρεση που ισχύει όταν η συμφωνία παρέκτασης της δικαιοδοσίας είναι άκυρη βάσει του δικαίου του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων του περί επιλογής δικαίου³². Η αναγνώριση ή η εκτέλεση επιτρέπεται επίσης να απορριφθεί εφόσον είναι προδήλως ασυμβίβαστη με τη δημόσια τάξη του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση³³. Περαιτέρω εξαιρέσεις αφορούν την επίδοση ή κοινοποίηση του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου³⁴, και την απάτη σε σχέση με δικονομικό θέμα³⁵.

6. **Αντιφατικές δικαστικές αποφάσεις.** Το άρθρο 9 επίσης αναφέρεται στην περίπτωση όπου έχει εκδοθεί απόφαση άλλου δικαστηρίου σε σχέση με τους ίδιους διαδίκους (εφεξής «αντιφατική απόφαση») η οποία αντιπάσκει με την απόφαση του επιλεγέντος δικαστηρίου. Το άρθρο αντιμετωπίζει διαφορετικά την περίπτωση όπου η αντιφατική δικαστική απόφαση προέρχεται από το *ίδιο κράτος* στο οποίο επισπεύδεται δικαστική διαδικασία για την εκτέλεση της απόφασης του επιλεγέντος δικαστηρίου και την περίπτωση όπου η αντιφατική δικαστική απόφαση προέρχεται από *άλλο κράτος*. Στην πρώτη περίπτωση, η ύπαρξη αντιφατικής δικαστικής απόφασης καθεαυτή συνιστά λόγο για να απορριφθεί η αναγνώριση της απόφασης του επιλεγέντος δικαστηρίου. Στη δεύτερη περίπτωση, η αντιφατική δικαστική απόφαση πρέπει να έχει εκδοθεί πριν από την απόφαση του επιλεγέντος

δικαστηρίου. Επίσης θα πρέπει να αφορά στο ίδιο αντικείμενο και να πληροί τις προϋποθέσεις αναγνώρισής της στο κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση. Σε κάθε περίπτωση όμως, το δικαστήριο *υποχρεούται* να αναγνωρίσει την αντιφατική απόφαση ή να αρνηθεί να αναγνωρίσει την απόφαση του επιλεγέντος δικαστηρίου.

7. **Αποζημίωση.** Μία ακόμη εξαίρεση περιλαμβάνεται στο άρθρο 11. Το εν λόγω άρθρο προβλέπει ότι η αναγνώριση και η εκτέλεση δικαστικής απόφασης μπορούν να απορριφθούν εφόσον και στον βαθμό που με τη δικαστική απόφαση επιδικάζεται αποζημίωση, συμπεριλαμβανομένης της αποζημίωσης που επιβάλλεται για λόγους παραδειγματισμού ή τιμωρίας, με την οποία δεν αποζημιώνεται ένας διάδικος για πραγματική ζημία ή βλάβη την οποία έχει υποστεί³⁶.

8. **Άλλες διατάξεις.** Οι ανωτέρω βασικές διατάξεις αποτελούν τον πυρήνα της Σύμβασης. Ωστόσο, συνιστούν μόνο ένα σχετικά μικρό μέρος του συνολικού αριθμού των άρθρων της. Οι υπόλοιπες διατάξεις είναι κατά μία έννοια συμπληρωματικές: ορισμένες αφορούν το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης, ορισμένες προβλέπουν περαιτέρω εξαιρέσεις και προϋποθέσεις για τις βασικές διατάξεις, και ορισμένες περιέχουν κανόνες του διεθνούς δημοσίου δικαίου που αφορούν τη λειτουργία της Σύμβασης. Στην παρούσα επισκόπηση θα εξετάσουμε μόνο τις πιο σημαντικές.

9. **Ποιες συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας καλύπτει η Σύμβαση;** Τα άρθρα 1 και 3 επεξηγούν τι νοείται ως συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας για τους σκοπούς της Σύμβασης. Μόνον οι συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας που εμπίπτουν σε αυτές τις διατάξεις καλύπτονται από το κεφάλαιο II της Σύμβασης³⁷.

10. **Άρθρο 1.** Το άρθρο 1 περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης με τρεις βασικούς τρόπους. Πρώτον, ορίζει ότι η Σύμβαση εφαρμόζεται μόνο σε διεθνείς υποθέσεις. Στη συνέχεια, προβλέπει ότι εφαρμόζεται μόνο σε συμφωνίες παρέκτασης *αποκλειστικής* δικαιοδοσίας. Ωστόσο, ο περιορισμός αυτός υπόκειται σε δύο όρους: πρώτον, υπάρχει κανόνας, ο οποίος ορίζεται στο άρθρο 3 στοιχείο β), ότι μια συμφωνία παρέκτασης με την οποία ορίζονται αρμόδια τα δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους ή ένα ή περισσότερα ειδικά δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους λογίζεται ότι απονέμει αποκλειστική δικαιοδοσία, εκτός αν οι συμβαλλόμενοι συμφώνησαν ρητώς το αντίθετο· δεύτερον, το άρθρο 22 περιλαμβάνει διάταξη η οποία παρέχει τη δυνατότητα επέκτασης των διατάξεων της

είναι ευλόγως εφικτή· και ε) το επιλεγέν δικαστήριο έχει αποφασίσει να μην εκδικάσει την υπόθεση.

²⁹ «Αναγνώριση», όπως νοείται στη Σύμβαση, είναι η αποδοχή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων όπως έχουν κριθεί από το δικαστήριο προέλευσης. Ως «εκτέλεση» νοείται η διασφάλιση της συμμόρφωσης του ηττηθέντος διαδίκου προς την απόφαση του δικαστηρίου προέλευσης.

³⁰ Για λεπτομερέστερη ανάλυση, βλέπε παράγραφο 164 επ. κατωτέρω.

³¹ Για άλλες πιθανές εξαιρέσεις, βλέπε άρθρα 10 και 20.

³² Το άρθρο 6 στοιχείο α) αντικατοπτρίζεται στο άρθρο 9 στοιχείο α)· το άρθρο 6 στοιχείο β) αντικατοπτρίζεται στο άρθρο 9 στοιχείο β)· και το άρθρο 6 στοιχείο γ) αντικατοπτρίζεται στο άρθρο 9 στοιχείο ε)·

³³ Άρθρο 9 στοιχείο ε).

³⁴ Άρθρο 9 στοιχείο γ).

³⁵ Άρθρο 9 στοιχείο δ). Η απάτη ως προς την ουσία της αξίωσης μπορεί να διέπεται από άλλες διατάξεις, όπως είναι –σε εξαιρετικές περιπτώσεις– εκείνες που αφορούν στη δημόσια τάξη.

³⁶ Ωστόσο, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση πρέπει να λαμβάνει υπόψη το κατά πόσον και σε ποιον βαθμό η αποζημίωση την οποία έχει επιδικάσει το δικαστήριο προέλευσης αποσκοπεί στην κάλυψη των εξόδων της δίκης.

³⁷ Το άρθρο 22 καθιστά δυνατή την εφαρμογή του κεφαλαίου III της Σύμβασης και σε μη αποκλειστικές συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας σε ορισμένες περιπτώσεις.

Σύμβασης σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση σε δικαστικές αποφάσεις που εκδίδονται από δικαστήριο το οποίο έχει οριστεί ως αρμόδιο με μη αποκλειστική συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας. Ο τρίτος περιορισμός στο άρθρο 1 είναι ότι η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας πρέπει να συνάπτεται σε αστική ή εμπορική υπόθεση. Ωστόσο, το άρθρο 2 παράγραφος 5 προβλέπει ότι μια διαφορά δεν αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης για τον λόγο και μόνον ότι ένα κράτος, είτε πρόκειται για την κυβέρνηση, για κρατικό οργανισμό ή για οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο ενεργεί για λογαριασμό ενός κράτους, είναι διάδικος στην εν λόγω διαφορά.

11. **Η έννοια του όρου «διεθνής».** Εφόσον η Σύμβαση εφαρμόζεται μόνο σε διεθνείς υποθέσεις, είναι απαραίτητο να δοθεί ένας ορισμός του όρου «διεθνής». Ο ορισμός αυτός δίνεται στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 1³⁸. Η παράγραφος 2 ορίζει ότι, για σκοπούς διεθνούς δικαιοδοσίας, μια υπόθεση είναι διεθνής, εκτός αν οι συμβαλλόμενοι έχουν τη νόμιμη κατοικία τους στο ίδιο συμβαλλόμενο κράτος και όλες οι λοιπές περιστάσεις που αφορούν τη μεταξύ τους διαφορά, πλην του τόπου του δικαστηρίου που επέλεξαν, συνδέονται αποκλειστικά και μόνο με το συγκεκριμένο κράτος. Με άλλα λόγια, εάν μια υπόθεση είναι κατά τα λοιπά εξ ολοκλήρου εγχώρια, η επιλογή αλλοδαπού δικαστηρίου δεν την καθιστά διεθνή. Διαφορετικός ορισμός ισχύει για τον σκοπό της αναγνώρισης και της εκτέλεσης (παράγραφος 3). Στην περίπτωση αυτή, αρκεί η δικαστική απόφαση να έχει εκδοθεί από αλλοδαπό δικαστήριο. Αυτό σημαίνει ότι μια υπόθεση η οποία δεν ήταν διεθνής όταν εκδόθηκε η αρχική δικαστική απόφαση, μπορεί να καταστεί διεθνής αν τεθεί ζήτημα αναγνώρισης ή εκτέλεσης της εν λόγω απόφασης σε άλλο κράτος. (Αυτό υπόκειται στη δυνατότητα δήλωσης δυνάμει του άρθρου 20, σύμφωνα με το οποίο ένα κράτος δύναται να δηλώσει ότι τα δικαστήριά του έχουν την ευχέρεια να αρνηθούν να αναγνωρίσουν ή να εκτελέσουν δικαστική απόφαση εκδοθείσα από το επιλεγέν δικαστήριο εάν η υπόθεση είναι –με εξαίρεση την τοποθεσία του επιλεγέντος δικαστηρίου– εξ ολοκλήρου εγχώρια για το κράτος στο οποίο επιδιώκεται αναγνώριση και εκτέλεση.)³⁹

12. **Ορισμός της «συμφωνίας παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας».** Στο άρθρο 3 παρέχεται ορισμός της συμφωνίας παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας. Στο άρθρο αυτό προβλέπεται ότι στη Σύμβαση υπάγονται μόνο συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ συμβαλλόμενων κρατών. Η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας μπορεί να αφορά είτε διαφορές που έχουν ανακύψει είτε διαφορές που ενδέχεται να ανακύψουν στο μέλλον. Μπορεί να ορίζει ως αρμόδια γενικά τα δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους («τα δικαστήρια της Γαλλίας»)· μπορεί να ορίζει ως αρμόδιο ένα συγκεκριμένο δικαστήριο ενός συμβαλλόμενου κράτους («το ομοσπονδιακό πρωτοδικείο της νότιας επαρχίας της Νέας Υόρκης»)· ή μπορεί να ορίζει ως αρμόδια ένα ή περισσότερα συγκεκριμένα δικαστήρια του

ιδίου συμβαλλόμενου κράτους («είτε το πρωτοδικείο του Τόκιο είτε το πρωτοδικείο του Κόμπε»). Η δικαιοδοσία κάθε άλλου δικαστηρίου πρέπει να αποκλείεται· ωστόσο, θεωρείται ότι αποκλείεται, εκτός αν οι συμβαλλόμενοι συμφώνησαν ρητώς το αντίθετο.

13. **Προϋποθέσεις ως προς τον τύπο της συμφωνίας.** Το άρθρο 3 στοιχείο γ) ορίζει τις τυπικές προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να πληροί μία συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας προκειμένου αυτή να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Πρέπει να συνάπτεται ή να τεκμηριώνεται είτε i) εγγράφως ή ii) με κάποιο άλλο μέσο κοινοποίησης το οποίο καθιστά πληροφορίες προσιτές ώστε να είναι εφικτή η μεταγενέστερη πρόσβαση στο περιεχόμενό τους⁴⁰. Εάν δεν πληροί αυτές τις προϋποθέσεις, δεν καλύπτεται από τη Σύμβαση. Ωστόσο, η Σύμβαση δεν απαγορεύει στα συμβαλλόμενα κράτη να εκτελέσουν μια τέτοια συμφωνία ή τη δικαστική απόφαση που θα προκύψει σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο.

14. **Η έννοια του «κράτους».** Πολλές διατάξεις της Σύμβασης αναφέρονται σε «κράτος» ή «συμβαλλόμενο κράτος». Ωστόσο, η έννοια των όρων αυτών δεν είναι απλό ζήτημα, όπως δείχνουν τα άρθρα 25, 28, 29 και 30.

15. **Συμβαλλόμενα κράτη με περισσότερα νομικά συστήματα.** Ορισμένα κράτη αποτελούνται από δύο ή περισσότερες ενότητες, καθεμία από τις οποίες διαθέτει το δικό της νομικό σύστημα. Αυτό συμβαίνει συχνά στην περίπτωση των ομοσπονδιών. Για παράδειγμα, οι Ηνωμένες Πολιτείες αποτελούνται από πολιτείες και ο Καναδάς αποτελείται από επαρχίες και εδάφη. Το ίδιο μπορεί επίσης να συμβαίνει και στην περίπτωση ορισμένων μη ομοσπονδιακών κρατών, όπως η Κίνα ή το Ηνωμένο Βασίλειο. Το τελευταίο αποτελείται από τρεις ενότητες: την Αγγλία και την Ουαλία (μία ενότητα), τη Σκωτία και τη Βόρεια Ιρλανδία. Αυτό που προβλέπει το άρθρο 25 παράγραφος 1 είναι ότι, στην περίπτωση τέτοιων κρατών, ο όρος «κράτος» στη Σύμβαση μπορεί να αφορά, κατά περίπτωση, είτε την ευρύτερη οντότητα –το Ηνωμένο Βασίλειο, για παράδειγμα– είτε μια υποενότητα αυτής της οντότητας –για παράδειγμα, τη Σκωτία⁴¹. Το τι αφορά σε κάθε περίπτωση εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, μεταξύ άλλων από τη σχέση μεταξύ της ευρύτερης οντότητας και των υποενότητων βάσει του νομικού συστήματος του οικείου κράτους, καθώς και από τους όρους της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας. Για να δείξουμε πώς λειτουργεί το άρθρο 25 παράγραφος 1, μπορούμε να δούμε το παράδειγμα του άρθρου 3, το οποίο αναφέρεται μεταξύ άλλων σε συμφωνία που ορίζει ως αρμόδια «τα δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους». Εάν οι συμβαλλόμενοι επιλέξουν τα δικαστήρια της Αλμπέρτα, ως «συμβαλλόμενο κράτος» στο άρθρο 3 νοείται η Αλμπέρτα· επομένως, η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας εμπίπτει στους όρους της Σύμβασης. Εάν, από την άλλη πλευρά, ορίσουν ως αρμόδια τα δικαστήρια του Καναδά, το «συμβαλλόμενο κράτος» στο άρθρο 3 αναφέρεται στον Καναδά· επομένως, και πάλι καλύπτεται η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας.

³⁸ Βλέπε επίσης άρθρο 25 παράγραφος 2.

³⁹ Βλέπε παραγράφους 231 έως 233 κατωτέρω.

⁴⁰ Η διατύπωση αυτής της διάταξης βασίστηκε στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του προτύπου νόμου της UNCITRAL για το ηλεκτρονικό εμπόριο (1996).

⁴¹ Ωστόσο, το άρθρο 25 παράγραφος 2 προβλέπει ότι ένα κράτος που απαρτίζεται από υποενότητες δεν υποχρεούται να εφαρμόζει τη Σύμβαση μεταξύ των εν λόγω υποενότητων.

16. Περιορισμός της επικύρωσης ή της προσχώρησης σε ορισμένες ενότητες. Το άρθρο 28 αφορά τα κράτη που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο. Ωστόσο, έχει διαφορετικό σκοπό. Επιτρέπει σε ένα τέτοιο κράτος να δηλώσει ότι η Σύμβαση ισχύει σε ορισμένες μόνο εδαφικές ενότητές του. Αυτό επιτρέπει, για παράδειγμα, στον Καναδά να δηλώσει ότι η Σύμβαση θα ισχύει μόνο στην επαρχία της Αλμπέρτα. Σε μια τέτοια περίπτωση, μια συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας που ορίζει ως αρμόδια τα δικαστήρια άλλης καναδικής επαρχίας δεν καλύπτεται από τη Σύμβαση.

17. Περιφερειακοί οργανισμοί οικονομικής ολοκλήρωσης. Οι περιφερειακοί οργανισμοί οικονομικής ολοκλήρωσης, όπως η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, διέπονται από τα άρθρα 29 και 30⁴². Πέραν της δυνατότητας που παρέχεται στους εν λόγω οργανισμούς να γίνουν συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης σε ορισμένες περιπτώσεις, τα άρθρα 29 και 30 προβλέπουν επίσης ότι κάθε παραπομπή σε «κράτος» ή «συμβαλλόμενο κράτος» στη Σύμβαση ισχύει επίσης για κάθε περιφερειακό οργανισμό οικονομικής ολοκλήρωσης ο οποίος είναι συμβαλλόμενο μέρος της, αναλόγως της περιπτώσεως⁴³. Αυτό σημαίνει ότι, ανάλογα με την περίπτωση, ως «κράτος» στο ευρωπαϊκό πλαίσιο νοείται είτε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είτε ένα από τα κράτη μέλη της (για παράδειγμα, το Ηνωμένο Βασίλειο) ή μια εδαφική ενότητα ενός τέτοιου κράτους μέλους (για παράδειγμα, η Σκωτία). Από αυτό συνάγεται ότι μια συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας που ορίζει ως αρμόδια «τα δικαστήρια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας» ή ειδικότερα «το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Πρωτοδικείο)»⁴⁴ καλύπτεται από τη Σύμβαση.

18. Εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής. Το άρθρο 2 αναφέρεται στις εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Η Σύμβαση καταρτίστηκε ώστε να εφαρμόζεται στον εμπορικό τομέα και πολλές εξαιρέσεις θέτουν σε εφαρμογή την πολιτική αυτή, μολονότι ορισμένες εμπορικές υποθέσεις εξαιρούνται επίσης όταν ισχύουν ειδικές προϋποθέσεις. Το άρθρο 2 παράγραφος 1 ορίζει ότι στη Σύμβαση δεν υπάγονται σε συμβάσεις που συνάπτονται από καταναλωτές ή συμβάσεις απασχόλησης. Η παράγραφος 2 προβλέπει ότι η Σύμβαση δεν εφαρμόζεται σε ορισμένα ειδικά θέματα, τα οποία απαριθμούνται στα δεκαέξι στοιχεία της παραγράφου. Αυτά καλύπτουν διάφορα θέματα οικογενειακού δικαίου, όπως υποχρεώσεις διατροφής και περιουσιακές σχέσεις

μεταξύ συζύγων, καθώς και μια ομάδα ποικίλων θεμάτων που εκτείνονται από την ευθύνη για ζημιές από πυρηνική ενέργεια έως το κύρος καταχωρίσεων σε δημόσια μητρώα. Ορισμένα από αυτά αναλύονται στη συνέχεια, όταν εξετάζονται ειδικοί κλάδοι δικαίου.

19. Προδικαστικές αποφάσεις. Το άρθρο 2 παράγραφος 3 θεσπίζει τη σημαντική αρχή ότι διαφορές οι οποίες αφορούν ζήτημα το οποίο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης δεν παύουν να υπάγονται σε αυτή για τον λόγο και μόνον ότι το δικαστήριο πρόκειται να εκδώσει προδικαστική απόφαση για ένα από τα θέματα που αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Ωστόσο, το άρθρο 10 παράγραφος 1 καθιστά σαφές ότι η προδικαστική απόφαση επί εξαιρούμενου θέματος δεν αναγνωρίζεται ούτε εκτελείται δυνάμει της Σύμβασης. Επιπλέον, το άρθρο 10 παράγραφος 2 επιτρέπει στο δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση (αλλά δεν το υποχρεώνει) να απορρίψει την αναγνώριση ή εκτέλεση της δικαστικής απόφασης, στον βαθμό που η εν λόγω απόφαση στηρίχθηκε στην προδικαστική απόφαση. Ωστόσο, η εξουσία αυτή δεν θα πρέπει να ασκείται εάν η προδικαστική απόφαση θα ήταν η ίδια εάν είχε εκδοθεί από δικαστήριο του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση.

20. Προδικαστικές αποφάσεις σε θέματα διανοητικής ιδιοκτησίας. Η εφαρμογή του άρθρου 10 παράγραφος 2 υπόκειται σε σημαντικούς περιορισμούς όταν η προδικαστική απόφαση αφορά το κύρος δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας (άρθρο 10 παράγραφος 3). Αυτό επεξηγείται κατωτέρω, κατά την ανάλυση των θεμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

21. Δηλώσεις σχετικά με ειδικά θέματα. Το άρθρο 21 παρέχει τη δυνατότητα σε ένα συμβαλλόμενο κράτος να διευρύνει τον κατάλογο των εξαιρούμενων θεμάτων μέσω δήλωσης στην οποία προσδιορίζει το θέμα το οποίο επιθυμεί να εξαιρέσει, υπό την προϋπόθεση ότι το εξαιρούμενο ειδικό θέμα προσδιορίζεται με σαφήνεια και ακρίβεια. Στις περιπτώσεις αυτές, η Σύμβαση δεν εφαρμόζεται για το συγκεκριμένο θέμα στο κράτος το οποίο προβαίνει στη σχετική δήλωση⁴⁵.

22. Διαφάνεια και μη αναδρομικότητα. Το άρθρο 21 επιτρέπει κατ' εξαίρεση σε ένα συμβαλλόμενο κράτος να προσδιορίζει ορισμένα θέματα για τα οποία δεν θα εφαρμόζει τη Σύμβαση. Ωστόσο, δυνάμει του άρθρου 32, κάθε τέτοια δήλωση πρέπει να κοινοποιείται στον

⁴² Η διαφορά μεταξύ του άρθρου 29 και του άρθρου 30 είναι ότι το πρώτο αφορά την περίπτωση όπου ο περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης γίνεται συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης *μαζί* με τα κράτη μέλη του, ενώ το δεύτερο αφορά την περίπτωση όπου γίνεται συμβαλλόμενο μέρος *χωρίς* τα κράτη μέλη του. Στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αυτό εξαρτάται από το αν η Κοινότητα έχει κοινή αρμοδιότητα ή αποκλειστική αρμοδιότητα. Για το θέμα αυτό, βλέπε τη γνωμοδότηση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 7ης Φεβρουαρίου 2006 σχετικά με την αρμοδιότητα της Κοινότητας να συνάψει τη νέα *σύμβαση του Λουγκάνο για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις* (γνωμοδότηση 01/03), η οποία διατίθεται στον δικτυακό τόπο < <http://curia.europa.eu/> >.

⁴³ Ωστόσο, σε ορισμένα άρθρα –για παράδειγμα, στο άρθρο 28– δηλώνεται ρητώς ότι δεν εφαρμόζονται στους περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ολοκλήρωσης.

⁴⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 238 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Συνθήκη ΕΚ), το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι αρμόδιο δυνάμει «ρήτρας διαιτησίας» (στην πραγματικότητα, ρήτρας παρέκτασης δικαιοδοσίας) που περιέχεται σε σύμβαση η οποία συνάπτεται από την Κοινότητα ή για λογαριασμό της. Η εν λόγω αρμοδιότητα ασκείται από το Πρωτοδικείο: άρθρο 225 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Συνεπώς, εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνάψει εμπορική σύμβαση με εταιρεία εδρεύουσα εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, μια ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας σε μια τέτοια σύμβαση υπέρ του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Πρωτοδικείο) θα καλυπτόταν από τη Σύμβαση.

⁴⁵ Για την περίπτωση όπου ένα θέμα το οποίο εξαιρείται βάσει δήλωσης δυνάμει του άρθρου 21 ανακύπτει ως προδικαστικό ζήτημα, βλέπε άρθρο 10 παράγραφος 4.

θεματοφύλακα (το Υπουργείο Εξωτερικών των Κάτω Χωρών), το οποίο θα ενημερώνει τα άλλα κράτη (αρχή της διαφάνειας). Προβλέπεται επίσης ότι οι δηλώσεις θα δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο της συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο⁴⁶. Εάν η δήλωση πραγματοποιηθεί μετά την έναρξη ισχύος της Σύμβασης για το κράτος το οποίο προέβη στη δήλωση, δεν θα παράγει αποτελέσματα για διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών⁴⁷. Εφόσον δεν θα εφαρμόζεται σε συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας οι οποίες έχουν συναφθεί πριν αρχίσει να παράγει αποτελέσματα (αρχή της μη αναδρομικότητας)⁴⁸, οι συμβαλλόμενοι θα είναι σε θέση να γνωρίζουν εκ των προτέρων εάν θα θιγεί η έννομη σχέση τους.

23. **Αμοιβαιότητα.** Στο άρθρο 21 παράγραφος 2 προβλέπεται ότι, όταν ένα κράτος προβαίνει σε τέτοια δήλωση, τα άλλα κράτη δεν θα υποχρεούνται να εφαρμόζουν τη Σύμβαση για το θέμα το οποίο αφορά η δήλωση όταν το επιλεγέν δικαστήριο βρίσκεται στο κράτος που προέβη στη δήλωση (αρχή της αμοιβαιότητας).

24. **Δικαστικοί συμβιβασμοί.** Η εκτέλεση των δικαστικών συμβιβασμών, οι οποίοι είναι γνωστοί στα γαλλικά ως «*transactions judiciaires*», καλύπτεται από τη Σύμβαση, υπό τον όρο ότι υπάρχει κατάλληλη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας και ο συμβιβασμός συνοδεύεται από βεβαίωση δικαστηρίου του κράτους προέλευσης⁴⁹. Υπό αυτή την έννοια, ο δικαστικός συμβιβασμός δεν είναι γνωστός στο κοινό δίκαιο. Δεν ταυτίζεται με τον εξωδικαστικό συμβιβασμό ούτε με τη συναινετική απόφαση, παρότι επιτελούν την ίδια λειτουργία. Η συναινετική απόφαση καλύπτεται από τη Σύμβαση σύμφωνα με τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν για τις άλλες δικαστικές αποφάσεις.

25. **Σύγκρουση με διατάξεις άλλων συμβάσεων.** Αυτό είναι ένα από τα δυσκολότερα ζητήματα τα οποία θίγει η Σύμβαση. Αφετηρία θα πρέπει να αποτελούν οι συνήθεις κανόνες του διεθνούς δημοσίου δικαίου, οι οποίοι θεωρείται γενικά ότι αντανakλώνται στο άρθρο 30 της Σύμβασης της Βιέννης του 1969 περί του δικαίου των Συνθηκών. Σύμφωνα με το άρθρο 30 παράγραφος 2 της Σύμβασης της Βιέννης, όταν μια συνθήκη ορίζει ότι

υπόκειται στις διατάξεις άλλης (προγενέστερης ή μεταγενέστερης) συνθήκης, προέχουν οι διατάξεις της συνθήκης στην οποία γίνεται αναφορά. Το άρθρο 26 της Σύμβασης της Χάγης προβλέπει τέσσερις περιπτώσεις (παράγραφοι 2 έως 5 του άρθρου 26) στις οποίες άλλη σύμβαση υπερισχύει έναντι της ίδιας. Στο άρθρο 26 παράγραφος 6 θίγεται ένα ελαφρώς διαφορετικό ζήτημα: σύγκρουση μεταξύ των διατάξεων της Σύμβασης και των κανόνων περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης που είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης.

26. **Ο κανονισμός των Βρυξελλών.**⁵⁰ Οι κανόνες του άρθρου 26 είναι πολύ περίπλοκοι για να εξετασθούν διεξοδικά στην παρούσα σύννομη. Ωστόσο, θα ήταν ενδεχομένως χρήσιμο να γίνει σύντομη αναφορά στην εφαρμογή τους σε σχέση με τον κανονισμό των Βρυξελλών. Εάν υπάρχει σύγκρουση κανόνων όσον αφορά τη δικαιοδοσία, ο κανονισμός των Βρυξελλών υπερισχύει έναντι της Σύμβασης εάν κανείς από τους διαδίκους δεν είναι κάτοικος συμβαλλόμενου κράτους το οποίο δεν είναι κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Εάν ένας ή περισσότεροι διάδικοι είναι κάτοικοι συμβαλλόμενου κράτους το οποίο δεν είναι κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, υπερισχύουν οι διατάξεις της Σύμβασης⁵¹. Έτσι, εάν για παράδειγμα⁵² μια αμερικανική και μια γερμανική εταιρεία επιλέξουν το πρωτοδικείο του Ρότερνταμ, θα υπερισχύει η Σύμβαση. Εάν, όμως, μια βελγική και μια γερμανική εταιρεία επιλέξουν το πρωτοδικείο του Ρότερνταμ, θα υπερισχύει ο κανονισμός των Βρυξελλών. Στην πράξη, συγκρούσεις κανόνων ως προς τη δικαιοδοσία μεταξύ δύο των νομικών πράξεων είναι μάλλον σπάνιες. Η σημαντικότερη εξαίρεση αφορά στον κανόνα *lis pendens*, ο οποίος υπερισχύει έναντι συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας σύμφωνα με τον κανονισμό των Βρυξελλών⁵³, όχι όμως σύμφωνα με τη Σύμβαση.

27. Όσον αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, ο κανονισμός των Βρυξελλών υπερισχύει όταν το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση και το δικαστήριο στο οποίο επιδιώκεται η αναγνώριση βρίσκονται αμφότερα εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Αυτό σημαίνει ότι οι γενικά πιο περιορισμένοι λόγοι μη

⁴⁶ Είναι ο δικτυακός τόπος < www.hcch.net >.

⁴⁷ Άρθρο 32 παράγραφος 4.

⁴⁸ Άρθρο 32 παράγραφος 5.

⁴⁹ Άρθρο 12 και άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο ε).

⁵⁰ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ 2001 L 12, σ. 1. Ισχύει σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, με εξαίρεση τη Δανία, και αντικαθιστά τη σύμβαση των Βρυξελλών για τις αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ των κρατών στα οποία εφαρμόζεται. Οι ίδιες διατάξεις ισχύουν για τη Δανία δυνάμει της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Βασιλείου της Δανίας για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2005 L 299, σ. 61 και 62). Η συμφωνία υπογράφηκε στις Βρυξέλλες το 2005 και θα τεθεί σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2007.

⁵¹ Το άρθρο 4 παράγραφος 2 προβλέπει ότι μια εταιρεία έχει την έδρα της σε καθένα από τα ακόλουθα: στο κράτος όπου βρίσκεται η καταστατική της έδρα· στο κράτος βάσει της νομοθεσίας του οποίου απέκτησε νομική προσωπικότητα ή συνεστήθη· στο κράτος όπου βρίσκεται η κεντρική της διοίκηση· στο κράτος όπου βρίσκεται η κύρια εγκατάστασή

της. Από τα παραπάνω συνάγεται ότι μια εταιρεία θα μπορούσε θεωρητικά να έχει την έδρα της σε τέσσερα κράτη. Εάν ένα από αυτά είναι συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση της Χάγης αλλά δεν είναι κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η σύμβαση της Χάγης υπερισχύει του κανονισμού των Βρυξελλών όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία.

⁵² Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν ρητώς δηλώνεται διαφορετικά, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

⁵³ Σύμφωνα με τον κανονισμό των Βρυξελλών, εάν δικαστήριο άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας επιληφθεί πριν από το επιλεγέν δικαστήριο, το δεύτερο πρέπει να αναβάλει τη δίκη που εκκρεμεί ενώπιόν του έως ότου το δικαστήριο που έχει επιληφθεί πρώτο παραιτηθεί από τη δικαιοδοσία του: *Gasser* κατά *MISAT*, υπόθεση C-116/02, Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλογή 2003, σ. I-14721, διατίθεται στον δικτυακό τόπο < <http://curia.europa.eu/> >. Σύμφωνα με τη Σύμβαση, ισχύει το αντίθετο. Βλέπε κατωτέρω παραγράφους 295 έως 301.

αναγνώρισης που προβλέπονται στο άρθρο 34 του κανονισμού των Βρυξελλών εφαρμόζονται στη θέση των ευρύτερων λόγων που προβλέπονται στο άρθρο 9 της Σύμβασης. Ειδικότερα, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν μπορεί κατά κανόνα να κρίνει αν το δικαστήριο προέλευσης είχε δικαιοδοσία. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, αυτό θα διευκόλυνε την εκτέλεση της απόφασης.

28. Μη αποκλειστικές συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας. Γενικά, στη Σύμβαση υπάρχουν μόνο συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας. Ωστόσο, το άρθρο 22 προβλέπει ένα σύστημα αμοιβαίων δηλώσεων επεκτείνοντας την ισχύ των διατάξεων της Σύμβασης για την αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων και στις μη αποκλειστικές συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας. Αποφάσεις που εκδίδονται δυνάμει σχετικής συμφωνίας θα αναγνωρίζονται και θα εκτελούνται εφόσον τόσο το κράτος προέλευσης όσο και το κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση έχουν προβεί σε σχετική δήλωση, με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων του άρθρου 22 παράγραφος 2.

29. Ειδικοί τομείς του δικαίου. Θα ήταν ίσως χρήσιμο η παρούσα σύνοψη να ολοκληρωθεί με την εξέταση των επιπτώσεων της Σύμβασης σε συγκεκριμένους τομείς του δικαίου. Θα γίνει ωστόσο αναφορά σε περιορισμένο αριθμό τομέων.

30. Θαλάσσια και χερσαία μεταφορά. Το άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο στ) εξαιρεί τη μεταφορά επιβατών και εμπορευμάτων από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Αυτό καλύπτει τις θαλάσσιες, χερσαίες και αεροπορικές μεταφορές. Το άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο ζ) εξαιρεί τη θαλάσσια ρύπανση, τον περιορισμό ευθύνης για ναυτικές απαιτήσεις, τη γενική αβάρια και τη ρυμούλκηση και διάσωση εκτάκτου ανάγκης. Οι λοιποί τομείς του ναυτικού δικαίου καλύπτονται από τη Σύμβαση.⁵⁴

31. Ασφαλίσεις. Ο τομέας των ασφαλίσεων (συμπεριλαμβανομένων των ναυτασφαλίσεων) καλύπτεται πλήρως από τη Σύμβαση. Η Σύμβαση ορίζει ρητά ότι οι συμβάσεις ασφάλισης (ή αντασφάλισης) δεν εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της επειδή αφορούν θέμα το οποίο εξαιρείται⁵⁵. Για παράδειγμα, παρότι η θαλάσσια μεταφορά εμπορευμάτων εξαιρείται, η σύμβαση ασφάλισης εμπορευμάτων που μεταφέρονται δια θαλάσσης δεν εξαιρείται. Προβλέπεται επίσης ρητώς⁵⁶ ότι η αναγνώριση και η εκτέλεση δικαστικής απόφασης σχετικής με ευθύνη που απορρέει από σύμβαση ασφάλισης ή αντασφάλισης δεν είναι δυνατό να περιορίζονται ή να απορρίπτονται για τον λόγο ότι η ευθύνη βάσει της εν λόγω σύμβασης αφορά θέμα για το οποίο δεν εφαρμόζεται η Σύμβαση. Επίσης, εάν ο ασφαλιστής συμφωνεί να αποζημιώσει τον ασφαλισμένο για ευθύνη αποζημίωσης που επιβάλλεται για λόγους τιμωρίας, η αίτηση εκτέλεσης δικαστικής απόφασης που απορρέει από τη σύμβαση ασφάλισης δεν μπορεί να απορριφθεί για τον λόγο και μόνο ότι η επιδίκαση αποζημίωσης για λόγους τιμωρίας

ενδέχεται να μην είναι καθεαυτή εκτελεστή δυνάμει του άρθρου 11.

32. Τραπεζικές και χρηματοπιστωτικές διαφορές. Οι τραπεζικές και χρηματοπιστωτικές διαφορές εμπίπτουν πλήρως στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Οι διεθνείς συμβάσεις δανείου, ωστόσο, αποτελούν συχνά το αντικείμενο μη αποκλειστικών συμφωνιών παρέκτασης δικαιοδοσίας. Σε αυτή την περίπτωση, δεν εφαρμόζεται η Σύμβαση, εκτός εάν τα οικεία κράτη έχουν προβεί σε δήλωση σύμφωνα με το άρθρο 22. Ασύμμετρη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας (συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας δυνάμει της οποίας το ένα μέρος μπορεί να επισπεύσει δικαστική διαδικασία αποκλειστικά ενώπιον του δικαστηρίου που έχει οριστεί αρμόδιο, όμως το άλλο μέρος μπορεί να το πράξει και ενώπιον άλλων δικαστηρίων) δεν θεωρείται αποκλειστική για τους σκοπούς της Σύμβασης.

33. Διανοητική ιδιοκτησία. Η εφαρμογή της Σύμβασης στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας αποτέλεσε αντικείμενο έντονων διαπραγματεύσεων. Το αποτέλεσμα ήταν να γίνει διάκριση μεταξύ των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, αφενός, και άλλων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (όπως διπλώματα ευρεσιτεχνίας, σήματα και σχέδια), αφετέρου. Θα εξετάσουμε αυτές τις δύο κατηγορίες δικαιωμάτων χωριστά.

34. Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα. Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα καλύπτονται πλήρως από τη Σύμβαση. Αυτό ισχύει ακόμη και για διαφορές που αφορούν θέματα κύρους. Ωστόσο, εφόσον μια δικαστική απόφαση είναι εκτελεστή σύμφωνα με τη Σύμβαση μόνο κατά προσώπων τα οποία δεσμεύονται από τη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας, μια δικαστική απόφαση που αφορά θέματα κύρους δεν μπορεί ποτέ να έχει ισχύ *in rem*⁵⁷ σύμφωνα με τη Σύμβαση. Συνεπώς, μια δικαστική απόφαση η οποία κηρύσσει άκυρα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας δεν είναι, σύμφωνα με τη Σύμβαση, δεσμευτική για τρίτους⁵⁸.

35. Δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας πλην των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων. Το άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο ιδ) εξαιρεί το κύρος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας πλην των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Επομένως, διαφορές που αφορούν την ανάκληση ή την κήρυξη ακυρότητας δεν καλύπτονται από τη Σύμβαση.

36. Συμβάσεις παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης διανοητικής ιδιοκτησίας Η Σύμβαση εφαρμόζεται σε συμβάσεις παραχώρησης αδειών και λοιπές συμβάσεις που αφορούν διανοητική ιδιοκτησία. Εάν η σύμβαση περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας, δικαστική απόφαση του επιλεγέντος δικαστηρίου η οποία

⁵⁴ Βλέπε κατωτέρω παράγραφο 59.

⁵⁵ Άρθρο 17 παράγραφος 1.

⁵⁶ Άρθρο 17 παράγραφος 2.

⁵⁷ Η ισχύς *in rem* ορισμένες φορές αναφέρεται επίσης ως ισχύς «*erga omnes*».

⁵⁸ Αυτό ισχύει εξίσου και για άλλα περιουσιακά δικαιώματα. Για παράδειγμα, μια δικαστική απόφαση που αφορά θέματα κυριότητας επί αγαθών δεν μπορεί να έχει *in rem* ισχύ σύμφωνα με τη Σύμβαση. Σε κάθε περίπτωση όμως, η απόφαση μπορεί να έχει *in rem* ισχύ σε κάποια άλλη βάση.

διατάσσει την καταβολή δικαιωμάτων είναι εκτελεστή σύμφωνα με τη Σύμβαση.

37. Αμφισβήτηση κύρους προς αντίκρουση αξιώσεων⁵⁹. Εάν ο δικαιιοπάροχος επισπεύσει δικαστική διαδικασία κατά του δικαιοδόχου για την καταβολή δικαιωμάτων, ο τελευταίος μπορεί να απαντήσει ισχυριζόμενος ότι το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας είναι άκυρο. Αυτός ο ισχυρισμός μπορεί να προβληθεί σε αντίκρουση της αξίωσης, εκτός εάν η σύμβαση παραχώρησης αδείας περιέχει ρήτρα η οποία προβλέπει ότι τα δικαιώματα είναι καταβλητέα ανεξαρτήτως τυχόν αμφισβήτησης του κύρους του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας (εφόσον η σχετική ρήτρα είναι νόμιμη). Σε περίπτωση που υποχρέωση καταβολής δικαιωμάτων υφίσταται μόνο εάν το δικαίωμα είναι έγκυρο, το δικαστήριο που κρίνει την αξίωση καταβολής δικαιωμάτων θα πρέπει να αποφανθεί επί του κύρους του δικαιώματος. Αυτό δεν σημαίνει ότι η αξίωση καταβολής δικαιωμάτων παύει να καλύπτεται από τη Σύμβαση⁶⁰. Ωστόσο, η προδικαστική απόφαση επί του κύρους του δικαιώματος δεν αναγνωρίζεται σύμφωνα με τη Σύμβαση⁶¹.

38. Εκτέλεση δικαστικής απόφασης βασιζόμενης σε προδικαστική απόφαση. Εάν επισπεύδεται δικαστική διαδικασία για την εκτέλεση δικαστικής απόφασης καταβολής δικαιωμάτων η οποία έχει εκδοθεί βάσει προδικαστικής απόφασης επί του κύρους του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, το δικαστήριο στο οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί να αρνηθεί να εκτελέσει τη δικαστική απόφαση εάν η προδικαστική απόφαση δεν συνάδει με δικαστική απόφαση⁶² επί του κύρους του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας η οποία έχει εκδοθεί από αρμόδιο δικαστήριο στο κράτος από τον οποίον το δικαίωμα απορρέει το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας (συνήθως το κράτος καταχώρισης)⁶³. Επίσης, εάν στο εν λόγω κράτος εκκρεμεί δικαστική διαδικασία που αφορά το κύρος του δικαιώματος, το δικαστήριο στο οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί να αναστείλει τη δίκη της εκτέλεσης έως ότου υπάρξει απόφαση επί του κύρους του δικαιώματος. Εάν δεν είναι δυνατή η αναστολή της διαδικασίας, το δικαστήριο μπορεί να τη ματαιώσει, εφόσον είναι δυνατή η επίσπευση νέας διαδικασίας μετά τη διευθέτηση του ζητήματος που αφορά το κύρος του δικαιώματος⁶⁴.

39. Διαδικασίες επί παραβάσει. Το άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο ιε) εξαιρεί από τη Σύμβαση διαφορές που αφορούν παραβίαση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας πλην των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων. Ωστόσο, αυτό υπόκειται σε μία σημαντική εξαίρεση.

Διαδικασία επί παραβάσει η οποία έχει κινηθεί, ή θα μπορούσε να κινηθεί, λόγω αθέτησης σύμβασης μεταξύ των μερών δεν εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Αυτό ισχύει για διαφορές που προκύπτουν από επικαλούμενη αθέτηση σύμβασης παραχώρησης αδείας, χωρίς ωστόσο να περιορίζεται μόνο σε αυτές. Εάν η σύμβαση παραχώρησης αδείας επιτρέπει στον δικαιοδόχο να κάνει χρήση του δικαιώματος με συγκεκριμένους τρόπους κατ' αποκλεισμό άλλων, ο τελευταίος αθετεί τη σύμβαση εάν κάνει χρήση του δικαιώματος κατά τρόπο ο οποίος απαγορεύεται. Ωστόσο, εφόσον ο ίδιος δεν προστατεύεται πλέον από την άδεια, μπορεί επίσης να ευθύνεται για παραβίαση του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας. Η εξαίρεση του άρθρου 2 παράγραφος 2 στοιχείο ιε) προβλέπει ότι η σχετική αγωγή καλύπτεται από τη Σύμβαση. Αυτό ισχύει ακόμη και όταν η αγωγή ερείδεται σε αδικοπραξία και όχι σε συμβατική ευθύνη: αγωγή παραβίασης δικαιωμάτων καλύπτεται, ακόμη και εάν ερείδεται σε αδικοπραξία, υπό τον όρο ότι *θα μπορούσε να κινηθεί με βάση συμβατική ευθύνη*.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ: ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΑΡΘΡΟ

Άρθρο 1 Πεδίο εφαρμογής

40. Τρεις περιορισμοί. Το άρθρο 1 παράγραφος 1 καθιστά σαφές ότι το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης περιορίζεται με τρεις τρόπους: η Σύμβαση εφαρμόζεται μόνο σε διεθνείς υποθέσεις· στη Σύμβαση υπάγονται μόνο συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας (μολονότι αυτό υπόκειται στο άρθρο 22)· η Σύμβαση εφαρμόζεται μόνο σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις.

41. Ορισμός της «διεθνούς» υπόθεσης όσον αφορά τη δικαιοδοσία. Στο άρθρο 1 παράγραφος 2 ορίζεται η έννοια της «διεθνούς» υπόθεσης για τους σκοπούς των κανόνων σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία (που παρατίθενται στο κεφάλαιο ΙΙ της Σύμβασης). Το άρθρο ορίζει ότι μια υπόθεση θεωρείται διεθνής, εκτός εάν πληρούνται αμφότερες οι ακόλουθες προϋποθέσεις: πρώτον, οι συμβαλλόμενοι έχουν τη νόμιμη κατοικία τους⁶⁵ στο ίδιο συμβαλλόμενο κράτος· και, δεύτερον, η σχέση μεταξύ των συμβαλλομένων καθώς και όλες οι λοιπές περιστάσεις που αφορούν τη μεταξύ τους διαφορά συνδέονται αποκλειστικά και μόνο με το συγκεκριμένο κράτος (ανεξαρτήτως από τον τόπο του δικαστηρίου που επέλεξαν). Αυτό σημαίνει ότι οι κανόνες της Σύμβασης για τη διεθνή δικαιοδοσία θα εφαρμόζονται είτε εάν οι συμβαλλόμενοι δεν έχουν τη νόμιμη κατοικία τους στο ίδιο κράτος, είτε εάν κάποια από τις λοιπές περιστάσεις που αφορούν τη μεταξύ τους διαφορά (εκτός από τον τόπο του

⁵⁹ Βλέπε παράγραφο 77 κατωτέρω.

⁶⁰ Άρθρο 2 παράγραφος 3. Το ίδιο ισχύει εάν ο δικαιοδόχος ανταξιώνει ανάκληση.

⁶¹ Άρθρο 10 παράγραφος 1.

⁶² Αυτό ισχύει και για την απόφαση γραφείου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ή άλλης αρμόδιας αρχής.

⁶³ Άρθρο 10 παράγραφος 3 στοιχείο α). Ωστόσο, η αίτηση αναγνώρισης και εκτέλεσης μπορεί να απορριφθεί μόνο *στο μέτρο που* η δικαστική απόφαση βασίζεται σε απόφαση επί του κύρους. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι το άρθρο 10 παράγραφος 3 δεν προβλέπει αυτοτελή λόγο μη αναγνώρισης, αλλά απλώς θέτει προϋποθέσεις ως προς τον λόγο που

προβλέπεται στο άρθρο 10 παράγραφος 2. Βλέπε επίσης κατωτέρω παράγραφο 197 επ.

⁶⁴ Άρθρο 10 παράγραφος 3 στοιχείο β). Το πρώτο εδάφιο του άρθρου 10 παράγραφος 3 αναφέρεται τόσο στην απόρριψη της αναγνώρισης ή εκτέλεσης όσο και στην αναστολή της αναγνώρισης ή εκτέλεσης. Το πρώτο κατά κανόνα είναι σκόπιμο για την περίπτωση του στοιχείου α) και το δεύτερο για την περίπτωση του στοιχείου β).

⁶⁵ Οι κανόνες για τον προσδιορισμό της έδρας μιας οντότητας ή ενός προσώπου, πλην των φυσικών προσώπων, ορίζονται στο άρθρο 4 παράγραφος 2.

δικαστηρίου που επέλεξαν) συνδέεται αποκλειστικά και μόνο με κάποιο άλλο κράτος.

42. Το αποτέλεσμα αυτού του κανόνα θα είναι σαφέστερο αν δώσουμε ένα παράδειγμα. Ας υποθέσουμε ότι τα μέρη μιας σύμβασης έχουν αμφότερα τη νόμιμη κατοικία τους στην Πορτογαλία⁶⁶. Η σύμβαση συνάπτεται στην Πορτογαλία και πρόκειται να εκτελεστεί εκεί. Επιλέγουν ένα δικαστήριο στην Ιαπωνία. Καμία περίπτωση που αφορά τη μεταξύ τους διαφορά (εκτός από τον τόπο του δικαστηρίου που επέλεξαν) δεν συνδέεται με οποιοδήποτε κράτος εκτός της Πορτογαλίας. Μια τέτοιου είδους υπόθεση δεν θα θεωρείται διεθνής για τους σκοπούς των κανόνων της Σύμβασης σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία. Συνεπώς, εάν ένας συμβαλλόμενος ασκήσει αγωγή κατά του αντισυμβαλλομένου στην Πορτογαλία, η Σύμβαση δεν επιβάλλει στο πορτογαλικό δικαστήριο να εφαρμόσει το άρθρο 6 (προκειμένου να κρίνει αν έχει δικαίωμα να εκδικάσει την υπόθεση). Εάν επιστευθεί δικαστική διαδικασία ενώπιον του επιλεγέντος δικαστηρίου στην Ιαπωνία, το ιαπωνικό δικαστήριο δεν έχει υποχρέωση να εκδικάσει την υπόθεση σύμφωνα με τη Σύμβαση⁶⁷. (Ωστόσο, είναι πιθανό και τα δύο δικαστήρια, εφαρμόζοντας το αντίστοιχο εθνικό τους δίκαιο, να κατέληγαν σε παρόμοιο αποτέλεσμα με εκείνο που θα είχε προκύψει σύμφωνα με τη Σύμβαση εάν ήταν εφαρμοστέα.)

43. Άλλη συνέπεια του ίδιου κανόνα είναι ότι εάν οι διάδικοι σε διαφορά αμιγώς εγχώριου χαρακτήρα για την Πορτογαλία είχαν επιλέξει πορτογαλικό δικαστήριο και εν συνεχεία ένας από αυτούς είχε ασκήσει αγωγή σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος, τα δικαστήρια του εν λόγω κράτους δεν θα υποχρεούνταν σύμφωνα με τη Σύμβαση να διαπιστώσουν έλλειψη δικαιοδοσίας. Ωστόσο, αυτό δεν είναι πιθανό να συμβεί, δεδομένου ότι θα ήταν σπάνιο να είναι αρμόδια για μια τέτοιου είδους διαφορά άλλα δικαστήρια εκτός των πορτογαλικών.

44. **Ορισμός της «διεθνούς» υπόθεσης όσον αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση.** Στο άρθρο 1 παράγραφος 3 ορίζεται η έννοια της «διεθνούς» υπόθεσης για τους σκοπούς της αναγνώρισης και της εκτέλεσης (κεφάλαιο III της Σύμβασης). Ορίζει απλώς ότι μια υπόθεση θεωρείται διεθνής για τους εν λόγω σκοπούς όταν επιδιώκεται η αναγνώριση ή εκτέλεση αλλοδαπής δικαστικής απόφασης. Ως αποτέλεσμα, μια υπόθεση η οποία δεν θεωρούνταν διεθνής βάσει του άρθρου 1 παράγραφος 2 όταν εκδόθηκε η αρχική δικαστική απόφαση, καθίσταται διεθνής όταν επιδιώκεται να αναγνωριστεί ή να εκτελεστεί σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος.

45. Συνεπώς, εάν στο παράδειγμα της παραγράφου 42 το επιλεγέν δικαστήριο βρίσκεται στην Πορτογαλία, η απόφαση που θα εκδοθεί από αυτό θα μπορεί να

αναγνωριστεί και να εκτελεστεί σε άλλα συμβαλλόμενα κράτη, ακόμη και αν η κατάσταση είναι αμιγώς εσωτερική για την Πορτογαλία. Η προσέγγιση αυτή για τον ορισμό της έννοιας της «διεθνούς» υπόθεσης θα μπορούσε να αποδειχθεί σημαντική στην πράξη, δεδομένου ότι ο εναγόμενος θα μπορούσε να μεταφέρει τα περιουσιακά του στοιχεία εκτός Πορτογαλίας. Σκοπός ήταν να διασφαλιστεί η υιοθέτηση δύο διαφορετικών ορισμών της «διεθνούς» υπόθεσης.

46. Ωστόσο, ο εν λόγω κανόνας θα έχει και άλλες συνέπειες. Εάν (σε κατάσταση η οποία κατά τα λοιπά είναι αμιγώς εσωτερική για την Πορτογαλία) δύο συμβαλλόμενοι που έχουν τη νόμιμη κατοικία ή την έδρα τους στην Πορτογαλία επιλέξουν ιαπωνικό δικαστήριο και ένας εξ αυτών ασκήσει αγωγή κατά του άλλου στην Ιαπωνία και εκδοθεί δικαστική απόφαση, η υπόθεση θα καταστεί διεθνής εάν κινηθεί διαδικασία για την εκτέλεση της δικαστικής απόφασης σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος. Η Πορτογαλία θα υποχρεούται σύμφωνα με τη Σύμβαση να εκτελέσει την απόφαση του ιαπωνικού δικαστηρίου, εκτός εάν έχει εκδοθεί από πορτογαλικό δικαστήριο αντιφατική απόφαση σε δικαστική διαδικασία με τους ίδιους διαδίκους⁶⁸, ή εάν η Πορτογαλία έχει προβεί σε δήλωση σύμφωνα με το άρθρο 20⁶⁹.

47. **Συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας.** Σημαντική παράμετρος για τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής της Σύμβασης στις συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας ήταν η αποφυγή προβλημάτων τα οποία διαφορετικά θα προέκυπταν σε σχέση με το *lis pendens*.

48. Το άρθρο 5 (το οποίο επιβάλλει στο επιλεγέν δικαστήριο να εκδικάσει την υπόθεση) δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί ως έχει σε μη αποκλειστικές συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας, δεδομένου ότι ενδέχεται δικαστήριο διαφορετικό του επιλεγέντος να έχει επιληφθεί πρώτο και επίσης να έχει ενδεχομένως δικαίωμα να εκδικάσει την υπόθεση εάν η συμφωνία παρέκτασης δεν είναι αποκλειστική. Αυτό θα έθετε ζητήματα *lis pendens* και *forum non conveniens*, τα οποία θα ήταν δύσκολο να επιλυθούν με αποδεκτό τρόπο. Επίσης, το άρθρο 6 (το οποίο απαγορεύει την εκδίκαση της υπόθεσης από δικαστήριο διαφορετικό του επιλεγέντος) δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί εάν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας δεν είναι αποκλειστική. Τα επιχειρήματα αυτά δεν ισχύουν στον ίδιο βαθμό κατά το στάδιο αναγνώρισης και εκτέλεσης της δικαστικής απόφασης. Ως εκ τούτου, το άρθρο 22 επιτρέπει στα συμβαλλόμενα κράτη να προβαίνουν σε αμοιβαίες δηλώσεις επεκτείνοντας τις διατάξεις της Σύμβασης όσον αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση στις μη αποκλειστικές συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας, υπό ορισμένες προϋποθέσεις⁷⁰.

⁶⁶ Σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

⁶⁷ Εφόσον η εν λόγω υπόθεση δεν θα υπαγόταν στη Σύμβαση, η Ιαπωνία δεν θα ήταν απαραίτητο να έχει προβεί σε δήλωση βάσει του άρθρου 19. Δήλωση βάσει του άρθρου 19 θα ήταν απαραίτητη μόνον εάν η υπόθεση είχε κάποιο στοιχείο αλλοδαπότητας πέραν της σύνδεσής της με την Πορτογαλία, αλλά το εν λόγω στοιχείο αλλοδαπότητας δεν συνδεόταν με την Ιαπωνία (για παράδειγμα, εάν η νόμιμη κατοικία ενός

συμβαλλομένου βρισκόταν στην Κίνα). Σε μια τέτοια περίπτωση, η Σύμβαση θα ήταν εφαρμοστέα δυνάμει του άρθρου 1 παράγραφος 2· ως εκ τούτου, το ιαπωνικό δικαστήριο θα ήταν υποχρεωμένο να εκδικάσει την υπόθεση. Η Ιαπωνία θα απέφευγε την υποχρέωση αυτή προβαίνοντας σε δήλωση δυνάμει του άρθρου 19.

⁶⁸ Άρθρο 9 στοιχείο στ). Η πορτογαλική απόφαση δεν απαιτείται να έχει εκδοθεί πριν από την ιαπωνική.

⁶⁹ Βλέπε παράγραφο 231 και επ. κατωτέρω.

⁷⁰ Βλέπε παράγραφο 240 και επ. κατωτέρω.

49. **Αστικές ή εμπορικές υποθέσεις.** Όπως και άλλοι όροι που χρησιμοποιούνται στη Σύμβαση, ο όρος «αστικές ή εμπορικές υποθέσεις» έχει αυτοτελή σημασία: δεν παραπέμπει στο εθνικό δίκαιο ή σε άλλες νομικές πράξεις. Ο περιορισμός σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις είναι συνήθης στις διεθνείς συμβάσεις αυτού του είδους. Βασικός στόχος είναι να αποκλειστεί το δημόσιο και το ποινικό δίκαιο⁷¹. Ο λόγος για τον οποίο χρησιμοποιείται ο όρος «εμπορικές» και ο όρος «αστικές» υποθέσεις είναι ότι σε ορισμένα νομικά συστήματα οι «αστικές» διακρίνονται από τις «εμπορικές» υποθέσεις, και οι δύο αυτές κατηγορίες αποκλείουν η μία την άλλη. Επομένως, η χρήση και των δύο αυτών όρων είναι χρήσιμη για τα εν λόγω νομικά συστήματα. Ωστόσο, δεν έχει κάποια επίπτωση στα νομικά συστήματα όπου οι εμπορικές υποθέσεις αποτελούν υπο-κατηγορία των αστικών υποθέσεων⁷². Εντούτοις, ορισμένες υποθέσεις οι οποίες καταφανώς εμπίπτουν στην κατηγορία των αστικών ή εμπορικών υποθέσεων, παρά ταύτα εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης δυνάμει του άρθρου 2⁷³.

Άρθρο 2 Εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής

50. **Συμβάσεις καταναλωτών.** Το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) προβλέπει ότι στη Σύμβαση δεν υπάγονται συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας στις οποίες συμβαλλόμενο μέρος είναι ένα φυσικό πρόσωπο το οποίο ενεργεί πρωτίστως για προσωπικούς, οικογενειακούς ή οικιακούς λόγους (καταναλωτής). Η εν λόγω εξαίρεση καλύπτει συμφωνίες μεταξύ ενός καταναλωτή και ενός μη καταναλωτή, καθώς και συμφωνίες μεταξύ καταναλωτών.⁷⁴

⁷¹ Ωστόσο, μια διαφορά δεν αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης για τον λόγο και μόνον ότι ένα κράτος, είτε πρόκειται για την κυβέρνηση, για κρατικό οργανισμό ή για οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο ενεργεί για λογαριασμό ενός κράτους, είναι διάδικος στην εν λόγω διαφορά. Άρθρο 2 παράγραφος 5, το οποίο αναλύεται στις παραγράφους 85 και 86 κατωτέρω.

⁷² Για περαιτέρω ανάλυση των «αστικών ή εμπορικών υποθέσεων», βλέπε σ. 29 έως 31 της έκθεσης Nygh / Posar (ανωτέρω, υποσημείωση 11).

⁷³ Βλέπε παράγραφο 50 και επ. κατωτέρω. Το άρθρο 1 παράγραφος 1 του προσχεδίου της Σύμβασης του 1999 περιελάμβανε μία ακόμη διάταξη, η οποία προέβλεπε ρητώς ότι η Σύμβαση δεν κάλυπτε φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις. Η εν λόγω διάταξη δεν συμπεριλήφθηκε στα μεταγενέστερα σχέδια της Σύμβασης διότι κρίθηκε ότι δεν ήταν απαραίτητη: θεωρήθηκε προφανές ότι τέτοιου είδους υποθέσεις δεν θα μπορούσαν να είναι ούτε αστικές ούτε εμπορικές.

⁷⁴ Ορισμένες συμφωνίες στις οποίες συμβαλλόμενος είναι φυσικό πρόσωπο δεν εξαιρούνται από το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) – για παράδειγμα, εμπορικές συμφωνίες όπου ένας συμβαλλόμενος είναι ατομική επιχείρηση (φυσικό πρόσωπο το οποίο ενεργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας). Εάν η συμφωνία συνάπτεται από νομικό πρόσωπο, αυτό δεν είναι απαραίτητο να ενεργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α), δεν εξαιρείται συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας η οποία συνάπτεται από κρατική υπηρεσία ή φιλανθρωπικό ίδρυμα.

⁷⁵ Μια τέτοια διαφορά επίσης δεν υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης δυνάμει του άρθρου 2 παράγραφος 2 στοιχείο ι). Σε ορισμένα κράτη, ο νόμος

51. **Συμβάσεις απασχόλησης.** Το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο β) εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας οι οποίες σχετίζονται με ατομικές ή συλλογικές συμβάσεις απασχόλησης. Η ατομική σύμβαση απασχόλησης συνάπτεται μεταξύ εργοδότη και ενός μεμονωμένου εργαζομένου· η συλλογική σύμβαση απασχόλησης συνάπτεται μεταξύ εργοδότη ή ομάδας εργοδοτών και ομάδας εργαζομένων ή οργάνωσης, όπως συνδικαλιστική οργάνωση (σωματείο εργαζομένων), που τους εκπροσωπεί. Η εξαίρεση ισχύει επίσης για αγωγές από αδικοπραξία οι οποίες απορρέουν από τη σύμβαση απασχόλησης – για παράδειγμα, εάν ο εργαζόμενος υποστεί σωματική βλάβη κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.⁷⁵

52. **Άλλα εξαιρούμενα θέματα.** Το άρθρο 2 παράγραφος 2 ορίζει ότι η Σύμβαση δεν εφαρμόζεται στα θέματα που απαριθμούνται στα στοιχεία α) έως ιστ)⁷⁶. Ωστόσο, όπως ορίζεται ρητά στο άρθρο 2 παράγραφος 3, η εν λόγω εξαίρεση ισχύει μόνο στις περιπτώσεις όπου κάποιο από τα θέματα της παραγράφου 2 αποτελεί «αντικείμενο» (το μοναδικό ή ένα μεταξύ πολλών)⁷⁷ της διαφοράς⁷⁸. Αυτό σημαίνει ότι μια διαφορά δεν αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης εάν ένα από τα εν λόγω θέματα ανακύψει ως προδικαστικό ζήτημα στο πλαίσιο διαφοράς η οποία έχει άλλο θέμα ως αντικείμενο.⁷⁹

53. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους εξαιρούνται τα θέματα που αναφέρονται στο άρθρο 2 παράγραφος 2. Σε ορισμένες περιπτώσεις, συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος ή συμφέροντος τρίτου, με αποτέλεσμα οι διάδικοι να μην έχουν δικαίωμα να διευθετήσουν το θέμα μεταξύ τους. Σε αυτές τις

επιτρέπει στον εργαζόμενο να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης για σωματική βλάβη απευθείας κατά του ασφαλιστή του εργοδότη εάν ο τελευταίος καταστεί αφερέγγυος. Στα εν λόγω κράτη η Σύμβαση δεν εφαρμόζεται επίσης για την άμεση αξίωση του εργαζομένου κατά του ασφαλιστή του εργοδότη, ακόμη και εάν υπάρχει συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας μεταξύ του εργοδότη και του εργαζομένου. Το άρθρο 17 δεν εφαρμόζεται σε αυτή την περίπτωση, καθώς η αγωγή δεν ασκείται «δυνάμει» της σύμβασης ασφάλισης. Ωστόσο, το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο β) και το άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο ι) δεν επηρεάζουν τη σχέση μεταξύ εργοδότη και ασφαλιστή: βλέπε άρθρο 17.

⁷⁶ Στο προσχέδιο της Σύμβασης του 1999 ορισμένα από τα θέματα αυτά αναφέρονται στο άρθρο 12, όμως στο εν λόγω σχέδιο δεν εξαιρούνταν από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης, αλλά υπόκειντο σε κανόνες αποκλειστικής δικαιοδοσίας. Ωστόσο, ορισμένα από τα σχόλια της έκθεσης Nygh / Posar για το άρθρο 12 βοηθούν στην κατανόηση του τελικού κειμένου της Σύμβασης.

⁷⁷ Όπως στο γαλλικό κείμενο («*objet*»), έτσι και στο αγγλικό χρησιμοποιείται ο όρος «αντικείμενο» (*object*), ο οποίος είχε χρησιμοποιηθεί και παλαιότερα σε ορισμένες συμβάσεις αυτού του είδους (πρβλ. άρθρο 16 της σύμβασης των Βρυξελλών στην αγγλική γλώσσα), ωστόσο θα μπορούσε εξίσου να είχε χρησιμοποιηθεί ο όρος «θέμα» (*subject*), ο οποίος απαντά ίσως συνηθέστερα στις έννομες τάξεις του κοινού δικαίου. Αναφέρεται στο ζήτημα το οποίο αφορά άμεσα η δικαστική διαδικασία.

⁷⁸ Για σχετικό παράδειγμα, βλέπε κατωτέρω παραγράφους 75 και 77.

⁷⁹ Ωστόσο, η απόφαση επί του προδικαστικού ζητήματος δεν υπόκειται καθαυτή σε αναγνώριση ή εκτέλεση σύμφωνα με τη Σύμβαση: άρθρο 10 παράγραφος 1.

περιπτώσεις, συγκεκριμένο δικαστήριο έχει συχνά αποκλειστική δικαιοδοσία η οποία δεν μπορεί να παρακαμφθεί με συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας. Σε άλλες περιπτώσεις, ισχύουν άλλα πολυμερή νομικά καθεστώτα, επομένως, η Σύμβαση δεν είναι απαραίτητη, ενώ κάποιες φορές είναι επίσης δύσκολο να κριθεί ποιο νομική πράξη θα υπερίσχυε σε περίπτωση που η Σύμβαση κάλυπτε το σχετικό ζήτημα⁸⁰.

54. Προσωπική κατάσταση και ικανότητα δικαίου. Το στοιχείο α) αφορά την προσωπική κατάσταση και την ικανότητα δικαίου των φυσικών προσώπων. Σε αυτό υπάγονται οι υποθέσεις διαζυγίου, οι αιτήσεις ακύρωσης γάμου και οι υποθέσεις υιοθεσίας.

55. Οικογενειακό δίκαιο και κληρονομική διαδοχή. Τα στοιχεία β) έως δ) αφορούν το οικογενειακό δίκαιο και την κληρονομική διαδοχή⁸¹. Στο στοιχείο β), η «διατροφή» περιλαμβάνει τη διατροφή τέκνων. Στο στοιχείο γ), στις «περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων» περιλαμβάνονται τα ειδικά δικαιώματα που διαθέτει ένας σύζυγος επί της συζυγικής κατοικίας σε ορισμένα κράτη, ενώ ο όρος «παρόμοια σχέση» καλύπτει τις σχέσεις μεταξύ προσώπων τα οποία δεν έχουν τελέσει γάμο μεταξύ τους, στο μέτρο που αυτές αναγνωρίζονται από τον νόμο⁸².

56. Αφερεγγυότητα. Το στοιχείο ε) εξαιρεί την αφερεγγυότητα, τους πτωχευτικούς συμβιβασμούς και άλλες ανάλογες διαδικασίες. Ο όρος «αφερεγγυότητα» καλύπτει τις περιπτώσεις πτώχευσης φυσικών προσώπων καθώς και τις περιπτώσεις λύσης ή εκκαθάρισης εταιρειών οι οποίες έχουν καταστεί αφερεγγυες, χωρίς να καλύπτει όμως τις περιπτώσεις λύσης ή εκκαθάρισης εταιρειών για άλλες αιτίες, οι οποίες ρυθμίζονται στο στοιχείο ιγ). Ο όρος «πτωχευτικός συμβιβασμός» αναφέρεται σε διαδικασίες κατά τις οποίες ο οφειλέτης δύναται να συνάψει συμφωνία με τους πιστωτές του για παύση πληρωμών χρεών ή για απαλλαγή από τα εν λόγω χρέη. Ο όρος «ανάλογες διαδικασίες» καλύπτει ευρύ φάσμα άλλων διαδικασιών κατά τις οποίες παρέχεται η δυνατότητα σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία έχουν καταστεί αφερεγγυα να ανακτήσουν την φερεγγυότητά τους και να συνεχίσουν την επαγγελματική τους δραστηριότητα, όπως π.χ. οι διαδικασίες που προβλέπονται στο κεφάλαιο 11 του ομοσπονδιακού πτωχευτικού κώδικα των Ηνωμένων Πολιτειών⁸³.

57. Οι διαφορές που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης σύμφωνα με το στοιχείο ε) είναι αυτές που αφορούν άμεσα θέματα αφερεγγυότητας. Έστω, για παράδειγμα, ότι ο Α (με νόμιμη κατοικία ή έδρα στο κράτος Χ) και ο Β (με νόμιμη κατοικία ή έδρα στο κράτος Υ) καταρτίζουν σύμβαση δυνάμει της οποίας ο Β οφείλει στον Α ένα χρηματικό ποσό⁸⁴. Η σύμβαση περιέχει ρήτρα

παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ των δικαστηρίων του κράτους Ζ. Εν συνεχεία, ο Α κηρύσσεται σε πτώχευση μέσω διαδικασίας η οποία διεξάγεται στο κράτος Χ. Η Σύμβαση εφαρμόζεται για οποιαδήποτε αγωγή ασκείται κατά του Β για την ανάκτηση της οφειλής, ακόμη και εάν αυτή ασκείται από το πρόσωπο το οποίο έχει διοριστεί ως διαχειριστής της πτωχευτικής περιουσίας του Α: υπό την προϋπόθεση ότι ο εν λόγω διορισμός δυνάμει του δικαίου αφερεγγυότητας του κράτους Χ αναγνωρίζεται στο κράτος Ζ, το εν λόγω πρόσωπο υποκαθιστά τον Α και δεσμεύεται από τη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας. Ωστόσο, η Σύμβαση δεν θα εφαρμόζεται επί θεμάτων που αφορούν τη διαχείριση της πτωχευτικής περιουσίας – για παράδειγμα, την κατάταξη των διαφόρων πιστωτών.

58. Μεταφορά επιβατών ή εμπορευμάτων. Το στοιχείο στ) εξαιρεί συμβάσεις εθνικής και διεθνούς μεταφοράς επιβατών ή εμπορευμάτων⁸⁵. Περιλαμβάνονται οι θαλάσσιες, χερσαίες και αεροπορικές μεταφορές, ή οποιοσδήποτε συνδυασμός των τριών. Η διεθνής μεταφορά προσώπων και εμπορευμάτων υπόκειται σε μια σειρά άλλων συμβάσεων, όπως είναι οι Κανόνες της Χάγης σχετικά με τις φορτωτικές⁸⁶. Εξαιρώντας αυτά τα θέματα, αποτρέπεται το ενδεχόμενο σύγκρουσης συμβάσεων.

59. Θέματα ναυτικού δικαίου. Το στοιχείο ζ) εξαιρεί πέντε θέματα ναυτικού δικαίου: τη θαλάσσια ρύπανση· τον περιορισμό της ευθύνης για ναυτικές απαιτήσεις· τη γενική αβασία· τη ρυμούλκηση εκτάκτου ανάγκης· και τη διάσωση εκτάκτου ανάγκης. Η εφαρμογή των συμφωνιών παρέκτασης δικαιοδοσίας σε ορισμένα από τα θέματα αυτά θα δημιουργούσε προβλήματα σε ορισμένα κράτη. Άλλες ναυτικές διαφορές, για παράδειγμα οι ναυτασφαλίσεις, υποθέσεις ρυμούλκησης ή διάσωσης μη έκτακτης ανάγκης, ναυπηγικές διαφορές, υποθήκες πλοίων και ναυτικά προνόμια, εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης⁸⁷.

60. Αντιμονοπωλιακή νομοθεσία / ανταγωνισμός. Τα θέματα αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας / ανταγωνισμού εξαιρούνται σύμφωνα με το στοιχείο η). Η εξαίρεση αυτή εισάγεται με τη διατύπωση «αντιμονοπωλιακή νομοθεσία / ανταγωνισμός» επειδή χρησιμοποιούνται διαφορετικοί όροι σε διαφορετικές χώρες και νομικά συστήματα για τους κανόνες παρόμοιους (αν και όχι απαραίτητα πανομοιότυπου) ουσιαστικού περιεχομένου. Ο τυποποιημένος όρος που χρησιμοποιείται στις Ηνωμένες Πολιτείες είναι «αντιμονοπωλιακή νομοθεσία» (anti-trust law), ενώ στην Ευρώπη χρησιμοποιείται ο όρος «δίκαιο ανταγωνισμού». Ως εκ τούτου, στη Σύμβαση χρησιμοποιούνται και οι δύο όροι. Το στοιχείο η) δεν καλύπτει τον λεγόμενο «αθέμιτο ανταγωνισμό» (στα

⁸⁰ Για ορισμένα παραδείγματα, βλέπε κατωτέρω παραγράφους 58 και 64.

⁸¹ Ορισμένα από τα θέματα αυτά καλύπτονται και από άλλες συμβάσεις της Χάγης.

⁸² Οι ανωτέρω διατάξεις προέρχονται σε μεγάλο βαθμό από το άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχεία α) έως δ) του προσχεδίου της Σύμβασης του 1999 και το πεδίο εφαρμογής τους εξετάζεται περαιτέρω στις σελίδες 32 έως 34 της έκθεσης Nygh / Pocar.

⁸³ Πανομοιότυπη διάταξη περιλαμβάνεται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο ε) του προσχεδίου της Σύμβασης του 1999 και το πεδίο εφαρμογής της εξετάζεται περαιτέρω στις σελίδες 34 έως 35 της έκθεσης Nygh / Pocar.

⁸⁴ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν ρητώς δηλώνεται διαφορετικά, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

⁸⁵ Εδώ, στα «εμπορεύματα» περιλαμβάνονται και οι αποσκευές των επιβατών.

⁸⁶ Εκδόθηκαν το 1924 και τροποποιήθηκαν με το πρωτόκολλο των Βρυξελλών του 1968. Ενίοτε ονομάζονται «Κανόνες Χάγης-Βίρμινγχαμ».

⁸⁷ Βλέπε παράγραφο 30 ανωτέρω.

γαλλικά «concurrency déloyale») – για παράδειγμα τις περιπτώσεις παραπλανητικής διαφήμισης ή τις περιπτώσεις όπου τα προϊόντα ενός εμπόρου παρουσιάζονται ως ανήκοντα ή προερχόμενα από ανταγωνιστή του⁸⁸.

61. Οι ποινικές διαδικασίες αντιμονοπωλιακού δικαίου/δικαίου ανταγωνισμού δεν αποτελούν αστικές ή εμπορικές διαφορές, επομένως, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1⁸⁹.

62. Ωστόσο, θέματα αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας/ανταγωνισμού μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διαφορών ιδιωτικού δικαίου. Αντίστοιχες διαφορές μπορούν να προκύψουν από μια συμβατική σχέση, π.χ. όταν ενάγων, ο οποίος είναι συμβαλλόμενος σε συμφωνία αντίθετη προς τον ανταγωνισμό, ισχυρίζεται ότι η συμφωνία είναι άκυρη, ή όταν αγοραστής αξιώνει να του επιστραφεί υπερβολικά υψηλό τίμημα το οποίο κατέβαλε στον πωλητή ως αποτέλεσμα συμφωνίας καθορισμού τιμών εκ μέρους του πωλητή ή ως αποτέλεσμα κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης του⁹⁰. Βασικό παράδειγμα είναι η άσκηση αγωγής αποζημίωσης για παραβίαση του αντιμονοπωλιακού δικαίου / δικαίου ανταγωνισμού, η οποία προβλέπεται τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και σε ορισμένες άλλες χώρες. Οι εν λόγω αγωγές, ακόμη και όταν οι σχετικές αξιώσεις εγείρονται δυνάμει συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας, εξαιρούνται από το άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο η), μολονότι προκύπτουν μεταξύ ιδιωτών.

63. Από την άλλη πλευρά, όταν ένα πρόσωπο ενάγει άλλο πρόσωπο δυνάμει σύμβασης, ο δε εναγόμενος ισχυρίζεται ότι η σύμβαση είναι άκυρη ως αντιβαίνουσα το αντιμονοπωλιακό δικαίο / δικαίο ανταγωνισμού, η σχετική διαφορά δεν εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης, καθώς τα θέματα αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας / ανταγωνισμού δεν αποτελούν το αντικείμενο της δίκης, αλλά προκύπτουν απλώς ως προδικαστικό ζήτημα⁹¹. Το αντικείμενο της δίκης είναι η αξίωση που απορρέει από τη σύμβαση: το βασικό ζήτημα που φέρεται

προς κρίση ενώπιον του δικαστηρίου είναι αν θα πρέπει να εκδοθεί δικαστική απόφαση κατά του εναγομένου λόγω αθέτησης της σύμβασης.

64. **Ευθύνη για ζημίες από πυρηνική ενέργεια.** Το στοιχείο θ) εξαιρεί την ευθύνη για ζημίες από πυρηνική ενέργεια. Αυτό το θέμα αποτελεί αντικείμενο διαφόρων διεθνών συμβάσεων, οι οποίες προβλέπουν ότι το κράτος στο οποίο έλαβε χώρα το πυρηνικό ατύχημα έχει αποκλειστική δικαιοδοσία επί των αγωγών αποζημίωσης που απορρέουν από το ατύχημα⁹². Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εν λόγω συμβάσεις υπερισχύουν έναντι της Σύμβασης σύμφωνα με το άρθρο 26. Ωστόσο, υπάρχουν κράτη τα οποία διαθέτουν πυρηνικές εγκαταστάσεις και τα οποία δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη σε οποιαδήποτε διεθνή σύμβαση περί ευθύνης για πυρηνικά ατυχήματα⁹³. Τα κράτη αυτά δεν είναι διατεθειμένα να επιτρέψουν την έγερση αγωγής σε άλλο κράτος δυνάμει συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας καθώς, εάν οι φορείς εκμετάλλευσης των πυρηνικών εγκαταστάσεων επωφελούνται από τον περιορισμό ευθύνης σύμφωνα με τη νομοθεσία του οικείου κράτους ή εάν καταβάλλεται αποζημίωση από δημόσιους πόρους, απαιτείται ενιαία συλλογική διαδικασία στο οικείο κράτος σύμφωνα με το εσωτερικό δικαίο προκειμένου να υπάρξει ενιαία λύση σε σχέση με την ευθύνη και δίκαιη διανομή των περιορισμένων κονδυλίων στα θύματα.

65. **Σωματική και ηθική βλάβη.** Το στοιχείο ι) εξαιρεί τις αξιώσεις ένεκα σωματικής και ηθικής βλάβης που εγείρονται από φυσικά πρόσωπα ή εξ ονόματος φυσικών προσώπων. Οι συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας πιθανόν να είναι σπάνιες σε τέτοιες υποθέσεις. Στη διπλωματική σύνοδο διατυπώθηκε η άποψη ότι ο όρος «σωματική βλάβη» περιλαμβάνει το ψυχολογικό σοκ (ακόμη και όταν αυτό δεν συνοδεύεται από σωματική βλάβη) –για παράδειγμα, όταν κάποιος γίνεται μάρτυρας του θανάτου μέλους της οικογένειάς του– όχι όμως και την ταπείνωση ή τη συναισθηματική βλάβη – για παράδειγμα, ως αποτέλεσμα παραβίασης της ιδιωτικής ζωής ή δυσφήμισης⁹⁴.

⁸⁸ Πρακτικά της ειδικής επιτροπής για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (1 έως 9 Δεκεμβρίου 2003), πρακτικά αριθ. 13, σ. 2 (δήλωση του προέδρου της συντακτικής επιτροπής για την παρουσίαση του εγγράφου εργασίας αριθ. 39 του 2003, του οποίου το άρθρο 1 παράγραφος 3 στοιχείο ζ) ήταν το αντίστοιχο του άρθρου 2 παράγραφος 2 στοιχείο η) του τελικού κειμένου της Σύμβασης· βλέπε επίσης πρακτικά αριθ. 1, σ. 9 (γραμματέας α')· σ. 10 (εμπειρογνώμονας από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής)· πρακτικά αριθ. 4, σ. 1 (εμπειρογνώμονας από τη Νέα Ζηλανδία)· και σ. 2 (εμπειρογνώμονας από την Ελβετία). Επομένως, σκοπός του αγγλικού κειμένου ήταν να προσδώσει το ίδιο νόημα με εκείνο του γαλλικού κειμένου, στο οποίο χρησιμοποιείται η φράση «les entraves à la concurrence», όρος ο οποίος δεν καλύπτει τα θέματα αθέμιτου ανταγωνισμού.

⁸⁹ Το ισχύει και για τις οιονεί ποινικές διαδικασίες σύμφωνα με τα άρθρα 81 και 82 της *συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας* του 2002.

⁹⁰ Βλέπε L. Radicati di Brozolo, «Antitrust Claims: Why exclude them from the Hague Jurisdiction and Judgments Convention», *European Competition Law Review* 2004, τόμ. 25, αριθ. 12, σ. 780, στην 782.

⁹¹ Βλέπε άρθρο 2 παράγραφος 3.

⁹² *Σύμβαση των Παρισίων περί της αστικής ευθύνης εις τον τομέα της πυρηνικής ενεργείας*, 1960, και πρωτόκολλο τροποποίησής της του 2004· *Συμπληρωματική Σύμβαση στη Σύμβαση των Παρισίων* 1963, και πρωτόκολλο τροποποίησής της του 2004· Σύμβαση της Βιέννης σχετικά με την αστική ευθύνη ως προς τις πυρηνικές ζημιές, 1963 και πρωτόκολλο τροποποίησής της του 1997· *Σύμβαση σχετικά με τις συμπληρωματικές αποζημιώσεις για πυρηνικές καταστροφές*, 1997 Κοινό Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης της Βιέννης και της Σύμβασης των Παρισίων, 1988.

⁹³ Για παράδειγμα, Καναδάς, Κίνα, Ιαπωνία, Κορέα και Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

⁹⁴ Βλέπε πρακτικά της εικοστής συνόδου, επιτροπή II: πρακτικά αριθ. 20, παράγραφοι 3 έως 7 και πρακτικά αριθ. 24, παράγραφοι 16 έως 18. Η διπλωματική σύνοδος γνώριζε ότι η φράση του γαλλικού κειμένου («les dommages corporels et moraux y afférents») θα μπορούσε να ερμηνευθεί στενότερα, υπό την έννοια ότι καλύπτει το ψυχολογικό σοκ μόνο στις περιπτώσεις που αυτό συνοδεύεται από σωματική βλάβη. Η διπλωματική σύνοδος δεν κατάφερε να βρει κάποιον γαλλικό όρο ο οποίος να εκφράζει με μεγαλύτερη σαφήνεια ότι η εξαίρεση του στοιχείου ι) καλύπτει τον ψυχολογικό σοκ ακόμη και όταν αυτό αποτελεί τη μοναδική βλάβη που έχει προκληθεί, χωρίς να καλύπτει και τη συναισθηματική βλάβη ή την βλάβη της φήμης (π.χ. λόγω δυσφήμισης), όπως θα ίσχυε

66. **Βλάβη σε ενσώματα αγαθά.** Το στοιχείο *ια)* εξαιρεί τις εξωσυμβατικές αξιώσεις ένεκα ευθύνης εξ αδικοπραξίας⁹⁵, από την οποία προκλήθηκε βλάβη σε ενσώματα αγαθά. Η εξαίρεση αυτή δεν εφαρμόζεται σε συμβατικές αξιώσεις (υπό οποιεσδήποτε συνθήκες): ούτε εφαρμόζεται σε αξιώσεις από αδικοπραξία ή αδικοπρακτική ευθύνη οι οποίες απορρέουν από συμβατική σχέση. Επομένως, έχει περιορισμένη εφαρμογή στην πράξη.

67. **Ακίνητα.** Το στοιχείο *ιβ)* εξαιρεί τα εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτων και τις μισθώσεις ακινήτων. Η αναφορά σε εμπράγματα δικαιώματα πρέπει να ερμηνεύεται ότι αναφέρεται μόνο σε διαφορές που αφορούν δικαιώματα κυριότητας ή άλλα εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτων, και όχι σε διαφορές που αφορούν ακίνητα των οποίων το αντικείμενο δεν είναι κάποιο εμπράγατο δικαίωμα. Επομένως, δεν καλύπτονται οι αξιώσεις αποζημίωσης για βλάβη επί ακινήτου (μολονότι αυτές ενδεχομένως εξαιρούνται δυνάμει του στοιχείου *ια)*), ή οι αξιώσεις αποζημίωσης για αθέτηση σύμβασης που αφορά την πώληση γης⁹⁶.

68. Οι μισθώσεις ακινήτων εξαιρούνται για διάφορους λόγους. Πρώτον, σε ορισμένες χώρες, διέπονται από ειδική νομοθεσία με σκοπό την προστασία του μισθωτή. Στο μέτρο που η εν λόγω νομοθεσία εφαρμόζεται σε ιδιωτικές κατοικίες, ο μισθωτής συνιστά καταναλωτή κατά το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο *α)* και η συμφωνία εξαιρείται δυνάμει της εν λόγω διάταξης. Ωστόσο, η νομοθεσία ενδέχεται να εφαρμόζεται και σε άλλες περιπτώσεις. Δεύτερον, κατά τη διάρκεια των συζητήσεων της διπλωματικής συνόδου κατέστη σαφές ότι σε κάποιες χώρες ορισμένες μισθώσεις θεωρούνται ως εμπράγματα δικαιώματα και επομένως εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης σύμφωνα με το πρώτο μέρος του στοιχείου *ιβ)*. Κρίθηκε επιθυμητό να αντιμετωπίζονται όλες οι μισθώσεις με τον ίδιο τρόπο στη Σύμβαση, ανεξαρτήτως του νομικού τους χαρακτηρισμού στο εσωτερικό δίκαιο⁹⁷.

69. Δεν εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης διαφορά η οποία αφορά ακίνητο μόνο έμμεσα – για παράδειγμα, διαφορά η οποία αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του πωλητή και του αγοραστή δυνάμει σύμβασης πώλησης επιχείρησης, ακόμη και εάν αυτή περιέχει υποχρέωση μεταβίβασης της μίσθωσης των εγκαταστάσεων. Από την άλλη πλευρά, οι διαφορές

μεταξύ εκμισθωτή και μισθωτή σε σχέση με τους όρους της μίσθωσης εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.

70. **Νομικά πρόσωπα.** Το στοιχείο *ιγ)* εξαιρεί το κύρος, την ακυρότητα και τη λύση νομικών προσώπων, καθώς και το κύρος αποφάσεων των οργάνων τους⁹⁸. Κρίθηκε μη ενδεδειγμένο να εξαιρεθούν τα θέματα αυτά, τα οποία συχνά αφορούν και δικαιώματα τρίτων, από τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων τα οποία θα ήταν άλλως αρμόδια να τις εκδικάσουν, δεδομένου ιδίως ότι συχνά τα εν λόγω δικαστήρια έχουν αποκλειστική δικαιοδοσία.

71. **Διανοητική ιδιοκτησία.** Τα στοιχεία *ιδ)* και *ιε)* αφορούν τη διανοητική ιδιοκτησία. Και στα δύο στοιχεία γίνεται διάκριση μεταξύ των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, αφενός, και όλων των υπολοίπων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, αφετέρου. Αυτά θα σχολιαστούν χωριστά.

72. **Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα.** Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα καλύπτονται πλήρως από τη Σύμβαση. Σε αυτά περιλαμβάνονται διαφορές που αφορούν το κύρος ή την παραβίαση σχετικών δικαιωμάτων. Ωστόσο, εφόσον μια δικαστική απόφαση μπορεί να αναγνωριστεί ή να εκτελεστεί σύμφωνα με τη Σύμβαση μόνο κατά προσώπων τα οποία δεσμεύονται από τη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας, μια δικαστική απόφαση που αφορά θέματα κύρους δεν μπορεί να έχει ισχύ *in rem* σύμφωνα με τη Σύμβαση⁹⁹.

73. **Συγγενικά δικαιώματα.** Στην αγγλική γλώσσα, τα συγγενικά δικαιώματα (related rights) ορισμένες φορές αποκαλούνται επίσης «neighbouring rights». Παραδείγματα συγγενικών δικαιωμάτων είναι τα εξής:¹⁰⁰ δικαιώματα καλλιτεχνών (όπως ηθοποιών ή μουσικών) επί των παραστάσεών τους, δικαιώματα παραγωγών ηχογραφημένων έργων (π.χ. ηχογραφήσεις κασέτας ή CD) επί των ηχογραφήσεων αυτών και δικαιώματα φορέων αναμετάδοσης επί των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών τους μεταδόσεων¹⁰¹.

74. **Άλλα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας**¹⁰². Τα στοιχεία *ιδ)* και *ιε)* αφορούν μόνο δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας πλην των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων. Το στοιχείο *ιδ)* εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης το κύρος των εν λόγω δικαιωμάτων. Το στοιχείο *ιε)* εξαιρεί

για τον όρο «dommages moraux» εάν αυτός είχε χρησιμοποιηθεί μόνος του. Για τον λόγο αυτό ζητήθηκε να διευκρινιστεί στην έκθεση η πρόθεση της συνόδου ώστε να μην διευρύνονται στο γαλλικό κείμενο τα όρια της εξαίρεσης πέραν των ορίων του αγγλικού κειμένου.

⁹⁵ Ο όρος «αδικοπρακτική ευθύνη» (delict) είναι ο όρος του αστικού δικαίου που αντιστοιχεί στον όρο «αδικοπραξία» (tort) του κοινού δικαίου.

⁹⁶ Αυτό δεν επηρεάζεται από το γεγονός ότι το δικαστήριο ενδέχεται να πρέπει να κρίνει επί προδικαστικού ζητήματος σχετικά με τον τίτλο του ακινήτου: βλέπε άρθρο 2 παράγραφος 3.

⁹⁷ Βλέπε πρακτικά αριθ. 13 της εικοστής συνόδου, επιτροπή II, παράγραφοι 46 έως 87, και ειδικότερα παράγραφοι 56, 76, 84 και 86.

⁹⁸ Η ίδια φράση εμφανίζεται (με διαφορές που αφορούν αμιγώς τη διατύπωση) στο άρθρο 12 παράγραφος 2 του προσκεδίου της Σύμβασης του 1999. Ο σχολιασμός της εν λόγω διάταξης στην έκθεση Nygh / Pocar βρίσκεται στις σελίδες 65 και 66.

⁹⁹ Η ισχύς *in rem* ορισμένες φορές αναφέρεται επίσης ως ισχύς «erga omnes».

¹⁰⁰ Βλέπε τη συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου (TRIPs) 1994, μέρος II τμήμα 1, καθώς και τη συνθήκη του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας (WIPO) για τις εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα (WPPT) 1996· τη σύμβαση περί της προστασίας των παραγωγών φωνογραφημάτων κατά της μη επιτρεπόμενης αναπαραγωγής των φωνογραφημάτων τους (Γενεύη, 1971)· και τη διεθνή σύμβαση περί της προστασίας των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και των οργανισμών ραδιοτηλεόρασης (Ρώμη, 1961).

¹⁰¹ Βλέπε TRIPs, άρθρο 14.

¹⁰² Στις επόμενες παραγράφους της παρούσας έκθεσης εξετάζονται μόνο τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας πλην των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων.

την παραβίαση των εν λόγω δικαιωμάτων, πλην όμως με μία σημαντική εξαίρεση. Αυτά τα δύο θέματα θα σχολιαστούν χωριστά.

75. **Κύρος.** Διαφορές οι οποίες αφορούν το κύρος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, εκτός των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Συνεπώς, αγωγές ανάκλησης σχετικών δικαιωμάτων ή αγωγές αναγνώρισης του κύρους ή κήρυξης της ακυρότητας σχετικών δικαιωμάτων δεν εμπίπτουν το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Ωστόσο, από το άρθρο 2 παράγραφος 3 καθίσταται σαφές ότι διαφορά για θέμα που υπάγεται στη Σύμβαση δεν αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης απλώς και μόνον επειδή ανακύπτει ως προδικαστικό ζήτημα το κύρος ενός δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας. Κατά συνέπεια, αγωγή εκτέλεσης συμφωνίας παραχώρησης άδειας επί δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας δεν μπορεί να αποκλειστεί από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης απλώς επειδή ο εναγόμενος θέτει ζήτημα κύρους του δικαιώματος στο πλαίσιο αμυντικής επιχειρηματολογίας. Ωστόσο, το άρθρο 10 παράγραφος 1 προβλέπει ότι η απόφαση επί του προδικαστικού ζητήματος του κύρους ενός δικαιώματος δεν είναι αυτοτελώς εκτελεστή σε άλλα συμβαλλόμενα κράτη¹⁰³. Από την άλλη πλευρά, η τελεσίδικη απόφαση¹⁰⁴ του δικαστηρίου που εκδικάζει τη διαφορά δυνάμει της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας που αφορά τη συμφωνία παραχώρησης άδειας –για παράδειγμα, απόφαση με την οποία διατάσσεται η καταβολή χρηματικού ποσού– μπορεί να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί σύμφωνα με τη Σύμβαση.¹⁰⁵

76. **Συμβάσεις διανοητικής ιδιοκτησίας.** Η Σύμβαση εφαρμόζεται σε συμβάσεις που αφορούν δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, όπως συμφωνίες παραχώρησης άδειας, συμφωνίες διανομής, κοινοπρακτικές συμβάσεις, συμβάσεις αντιπροσωπείας και συμφωνίες εκμετάλλευσης δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας. Διαφορές οι οποίες ανακύπτουν από τέτοιου είδους συμβάσεις –για παράδειγμα, διαφορές για την καταβολή δικαιωμάτων δυνάμει συμφωνίας παραχώρησης άδειας– εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.

77. **Η ακυρότητα ως μέσο αντίκρουσης**¹⁰⁶. Σε διαφορές που ανακύπτουν από σύμβαση, ο εναγόμενος μπορεί να ισχυριστεί ότι το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας είναι άκυρο. Εάν το δικαίωμα του ενάγοντος που απορρέει από τη σύμβαση –για παράδειγμα, το δικαίωμα είσπραξης δικαιωμάτων χρήσης ή

εκμετάλλευσης– εξαρτάται από το κύρος του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, το δικαστήριο πρέπει να κρίνει επί του κύρους ως προδικαστικό ζήτημα προτού αποφανθεί επί του βασικού αντικειμένου της διαφοράς. Όπως επεξηγήθηκε ανωτέρω, αυτό δεν σημαίνει ότι η διαφορά δεν εμπίπτει πλέον στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Το άρθρο 10 παράγραφος 3 θεσπίζει ειδικούς κανόνες σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση της δικαστικής απόφασης¹⁰⁷.

78. **Ανταξίωση ανάκλησης.** Αντί να προβάλλει ως αντίκρουση την ακυρότητα του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, ο εναγόμενος μπορεί να ασκήσει ανταξίωση για την ανάκληση του δικαιώματος. Μια τέτοια αξίωση κείται εκτός του πεδίου εφαρμογής της Σύμβασης, καθώς το αντικείμενό της συνίσταται στο κύρος του δικαιώματος. Το γεγονός ωστόσο ότι αυτή έχει ασκηθεί δεν σημαίνει ότι η αξίωση από τη σύμβαση δεν εμπίπτει πλέον στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.

79. **Παράβαση.** Οι διαδικασίες επί παραβάσει (για παραβίαση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας πλην των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων) εξαιρούνται, εκτός αν έχει κινηθεί ή θα μπορούσε να κινηθεί διαδικασία επί παραβάσει λόγω αθέτησης σύμβασης μεταξύ των μερών με αντικείμενο τέτοια δικαιώματα¹⁰⁸. Αυτό σημαίνει, καταρχάς, ότι θα πρέπει να υπάρχει σύμβαση μεταξύ των μερών με αντικείμενο τα εν λόγω δικαιώματα. Κατά κανόνα, η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας περιέχεται στη σύμβαση αυτή. Δεύτερον, η διαδικασία πρέπει είτε να κινείται λόγω αθέτησης σύμβασης είτε να πρόκειται για διαδικασία η οποία, παρότι κινείται για αδικοπρακτική ευθύνη, θα μπορούσε να έχει κινηθεί λόγω αθέτησης της σύμβασης¹⁰⁹.

80. **Παράδειγμα.** Το καλύτερο παράδειγμα είναι η συμφωνία παραχώρησης άδειας. Έστω ότι η συμφωνία επιτρέπει στον δικαιοδόχο να κάνει χρήση του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας με συγκεκριμένους τρόπους και όχι με άλλους. Εάν αυτός κάνει χρήση του δικαιώματος κατά τρόπο ο οποίος απαγορεύεται από τη συμφωνία, ευθύνεται για αθέτηση σύμβασης. Εάν ο δικαιοπάροχος ασκήσει αγωγή εναντίον του για αθέτηση σύμβασης, η διαφορά θα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Ωστόσο, εάν ο δικαιοπάροχος επιλέξει να ασκήσει αγωγή για αδικοπραξία, η διαφορά επίσης θα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης: η αγωγή θα μπορούσε να είχε ασκηθεί για αθέτηση σύμβασης.

¹⁰³ Βλέπε παραγράφους 194 έως 196 κατωτέρω.

¹⁰⁴ Για τη διάκριση μεταξύ «τελεσίδικης απόφασης» και απόφασης επί προδικαστικού ζητήματος, βλέπε παραγράφους 194 και 195 κατωτέρω.

¹⁰⁵ Βλέπε επίσης άρθρο 10 παράγραφος 3, το οποίο αναλύεται κατωτέρω, στις παραγράφους 197 έως 201.

¹⁰⁶ Βλέπε επίσης ανωτέρω, παράγραφο 37.

¹⁰⁷ Βλέπε παράγραφο 197 και επ. κατωτέρω.

¹⁰⁸ Στις διαδικασίες επί παραβάσει κατά την έννοια του άρθρου 2 παράγραφος 2 στοιχείο ιε) περιλαμβάνονται και οι αγωγές αποζημίωσης για πράξεις που έλαβαν χώρα μεταξύ της δημοσίευσης της αίτησης και της δημοσίευσης της καταχώρισης του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, οι αγωγές για την κήρυξη μη παραβίασης καθώς και οι αγωγές για την εδραίωση ή επιβεβαίωση του δικαιώματος

προηγούμενου χρήστη να κάνει χρήση μιας εφεύρεσης. Βλέπε πρακτικά αριθ. 7 της εικοστής συνόδου, επιτροπή II, παράγραφοι 39 και 40.

¹⁰⁹ Οι μόνες περιπτώσεις στις οποίες εξαιρείται δυνάμει του στοιχείου ιε) θέμα το οποίο άλλως καλύπτεται από τη Σύμβαση είναι εκείνες όπου η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας εφαρμόζεται σε παραβάσεις οι οποίες δεν συνιστούν αθέτηση της σύμβασης στην οποία περιέχεται η συμφωνία ή οποιασδήποτε άλλης σύμβασης μεταξύ των μερών, ή οι περιπτώσεις όπου τα μέρη έχουν καταρτίσει συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας σε σχέση με παραβίαση η οποία είχε ήδη προκύψει και η οποία δεν είχε σχέση με οποιαδήποτε σύμβαση μεταξύ τους. Τέτοιου είδους συμφωνίες είναι σπάνιες.

81. Ο κανόνας αυτός είναι σημαντικός για διάφορους λόγους. Σε ορισμένες χώρες, τα μέρη οφείλουν να επικαλεστούν μόνο τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς: έγκειται στο δικαστήριο να καθορίσει τον κατάλληλο νομικό χαρακτηρισμό. Εάν το δικαστήριο θα επιλέξει την οδό της συμβατικής ή της αδικοπρακτικής ευθύνης εξαρτάται από το τι είναι ευχερέστερο να αποδειχθεί. Σε άλλες χώρες, αποφασίζει ο ίδιος ο ενάγων εάν θα ασκήσει αγωγή για συμβατική ή αδικοπρακτική ευθύνη. Ενδέχεται να υπάρχουν σημαντικοί λόγοι (όπως η δυνατότητα επιδίκασης μεγαλύτερης αποζημίωσης) οι οποίοι υπαγορεύουν την επιλογή της μίας ή της άλλης κατεύθυνσης. Δεν θα πρέπει να εξαρτάται από τέτοιου είδους τυχαίες παραμέτρους το αν η υπόθεση εμπίπτει ή όχι στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.

82. **Δημόσια μητρώα.** Το στοιχείο *ιστ)* εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης το κύρος καταχωρίσεων σε δημόσια μητρώα¹¹⁰. Για ορισμένους, οι σχετικές διαφορές δεν αποτελούν αστικές ή εμπορικές υποθέσεις. Ωστόσο, δεδομένου ότι ορισμένες διεθνείς νομικές πράξεις¹¹¹ προβλέπουν αποκλειστική δικαιοδοσία επί διαφορών οι οποίες έχουν ως αντικείμενο το κύρος τέτοιου είδους καταχωρίσεων, κρίθηκε ενδεχόμενο να εξαιρεθούν ρητά οι εν λόγω διαφορές προς αποφυγή αμφιβολιών.

83. **Ασφαλίσεις.** Οι συμβάσεις ασφάλισης (ή αντασφάλισης) δεν εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης για τον λόγο και μόνο ότι συνδέονται με ένα από τα θέματα που αναφέρονται στην παράγραφο 2. Το γεγονός ότι ο καλυπτόμενος κίνδυνος δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης δεν σημαίνει ότι η σύμβαση ασφάλισης εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Ως εκ τούτου, η ασφάλιση φορτίων που μεταφέρονται δια θαλάσσης δεν εξαιρείται δυνάμει του άρθρου 2 παράγραφος 2 στοιχείο *στ)* και η ασφάλιση ευθύνης για ζημιές από πυρηνική ενέργεια δεν εξαιρείται δυνάμει του άρθρου 2 παράγραφος 2 στοιχείο *θ)*. Αυτό καθίσταται σαφές από το άρθρο 17¹¹².

84. **Διαιτησία.** Η παράγραφος 4 εξαιρεί τις διαδικασίες διαιτησίας και άλλες συναφείς διαδικασίες¹¹³. Η εξαίρεση αυτή πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως και καλύπτει όλες τις διαφορές στις οποίες το δικαστήριο παρέχει υποστήριξη κατά τη διαιτητική διαδικασία – για παράδειγμα όταν αποφασίζει για το κύρος μιας συμφωνίας διαιτησίας, όταν διατάσσει τα μέρη να παραπέμψουν τη διαφορά σε διαιτησία ή να διακόψουν τη διαιτητική διαδικασία, όταν ανακαλεί, τροποποιεί, αναγνωρίζει ή εκτελεί διαιτητικές

αποφάσεις, όταν διορίζει ή παύει διαιτητές, όταν ορίζει τον τόπο διεξαγωγής της διαιτησίας, ή όταν παρατείνει την προθεσμία έκδοσης των διαιτητικών αποφάσεων. Σκοπός της διάταξης αυτής είναι να διασφαλιστεί ότι η Σύμβαση δεν παρεμβαίνει σε θέματα που ρυθμίζονται από υφιστάμενες νομικές πράξεις περί διαιτησίας¹¹⁴.

85. **Κυβερνήσεις.** Το άρθρο 2 παράγραφος 5 προβλέπει ότι μια διαφορά δεν αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης για τον λόγο και μόνον ότι ένα κράτος, είτε πρόκειται για την κυβέρνηση, για κρατικό οργανισμό ή για οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο ενεργεί για λογαριασμό ενός κράτους, είναι διάδικος στην εν λόγω διαφορά¹¹⁵. Διαφορά, ωστόσο, η οποία προκύπτει από συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας η οποία έχει συναφθεί για θέμα το οποίο δεν υπάγεται στις αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης¹¹⁶. Επομένως, οι διατάξεις της Σύμβασης ισχύουν υπέρ και κατά των δημόσιων αρχών όταν αυτές εμπλέκονται σε εμπορικές συναλλαγές, όχι όμως και όταν ενεργούν υπό την ιδιότητά τους ως κρατικών φορέων¹¹⁷. Κατά γενικό κανόνα, θα μπορούσε να πει κανείς ότι εάν μια δημόσια αρχή προβαίνει σε πράξη στην οποία θα μπορούσε να προβεί ένας απλός πολίτης, τότε πιθανότατα πρόκειται για αστική ή εμπορική υπόθεση. Εάν, από την άλλη πλευρά, η αρχή ασκεί δημόσιες εξουσίες τις οποίες δεν διαθέτουν οι απλοί πολίτες, τότε πιθανότατα η υπόθεση δεν θα είναι αστική ή εμπορική.

86. Η διάταξη αυτή μπορεί να αποσαφηνιστεί με δύο παραδείγματα. Εάν μια κρατική υπηρεσία (υπουργείο) προκηρύξει πρόσκληση υποβολής προσφορών για την προμήθεια χαρτιού εκτύπωσης εγγράφων και η σύμβαση (η οποία περιλαμβάνει συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας) ανατεθεί σε αλλοδαπή εταιρεία, τυχόν διαφορές που θα ανακύψουν από την εν λόγω σύμβαση, είναι σχεδόν σίγουρο ότι θα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Από την άλλη πλευρά, εάν ένας αλλοδαπός εισέλθει σε μια χώρα και υπογράψει σύμβαση (η οποία περιλαμβάνει συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας) βάσει της οποίας συμφωνεί να καταβάλει τυχόν πρόστιμα (ποινικές κυρώσεις) τα οποία ενδέχεται να του επιβληθούν ως αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων του στη συγκεκριμένη χώρα, τυχόν διαφορές που θα ανακύψουν από την εν λόγω σύμβαση, είναι σχεδόν σίγουρο ότι δεν θα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης¹¹⁸.

87. **Ασυλίες κρατών.** Το άρθρο 2 παράγραφος 6 προβλέπει ότι καμία διάταξη της Σύμβασης δεν θίγει τα

¹¹⁰ Η ίδια φράση εμφανίζεται (με διαφορές που αφορούν αμυνώς τη διατύπωση) στο άρθρο 12 παράγραφος 3 του προσχεδίου της Σύμβασης του 1999. Ο σχολιασμός της σχετικής διάταξης στην έκθεση Nygh / Pocar βρίσκεται στη σελίδα 66.

¹¹¹ Για παράδειγμα, άρθρο 22 παράγραφος 3 του κανονισμού των Βρυξελλών.

¹¹² Βλέπε παραγράφους 221 έως 227 κατωτέρω.

¹¹³ Πανομοιότυπη διάταξη υπάρχει στο άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο *ζ)* του προσχεδίου της Συνθήκης του 1999. Ο σχετικός σχολιασμός στην έκθεση Nygh / Pocar βρίσκεται στη σελίδα 35.

¹¹⁴ Για ανάλυση της σχέσης μεταξύ ορισμένων συνθηκών που διέπουν τη διαιτησία και της *σύμβασης για τις συμφωνίες παρέκτασης της δικαιοδοσίας*, βλέπε A. Schulz, «The Future Hague Convention on Exclusive Choice of Court Agreements

and Arbitration», Prel. Doc. No 32 του Ιουνίου 2005, υπόψη της εικοστής συνόδου του Ιουνίου 2005.

¹¹⁵ Η εν λόγω διάταξη προέρχεται (με διαφορές μόνο ως προς τη διατύπωση) από το άρθρο 1 παράγραφος 3 του προσχεδίου της Σύμβασης του 1999. Ο σχολιασμός της εν λόγω διάταξης στην έκθεση Nygh / Pocar βρίσκεται στις σελίδες 35 και 36.

¹¹⁶ Βλέπε άρθρο 1 παράγραφος 1 και τον σχολιασμό στην παράγραφο 49 ανωτέρω.

¹¹⁷ Βλέπε πρακτικά αριθ. 15 της εικοστής συνόδου, επιτροπή II, παράγραφος 58.

¹¹⁸ Κατά την εξέταση παρόμοιων ζητημάτων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι οι «αστικές ή εμπορικές υποθέσεις», όπως χρησιμοποιούνται στη Σύμβαση, αποτελούν αυτοτελή έννοια, η οποία δεν εξαρτάται από το νόημα που της προσδίδουν το εθνικό δίκαιο ή άλλες συμβάσεις.

προνόμια και τις ασυλίες κρατών και διεθνών οργανισμών, όσον αφορά τα ίδια τα κράτη ή τα περιουσιακά τους στοιχεία¹¹⁹. Ο λόγος για τον οποίο ενσωματώθηκε στη Σύμβαση η συγκεκριμένη διάταξη ήταν ότι ορισμένοι αντιπρόσωποι θεώρησαν ότι το άρθρο 2 παράγραφος 5 θα μπορούσε να παρερμηνευτεί ότι θίγει τα εν λόγω θέματα: σκοπός του άρθρου 2 παράγραφος 6 ήταν να αποσαφηνιστεί ότι δεν ισχύει κάτι τέτοιο¹²⁰.

88. **Δικονομικό δίκαιο.** Αρχική πρόθεση ήταν να μην επηρεάσει η Σύμβαση το δικονομικό δίκαιο των συμβαλλομένων κρατών, παρά μόνο όπου αυτό ορίζεται ειδικά. Πέραν αυτών των περιπτώσεων, το εσωτερικό δικονομικό δίκαιο εφαρμόζεται όπως και πριν, ακόμη και σε διαφορές που υπάγονται στη Σύμβαση¹²¹. Στις επόμενες παραγράφους παρέχονται παραδείγματα, τα οποία ωστόσο δεν είναι σε καμία περίπτωση εξαντλητικά.

89. Η Σύμβαση δεν υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα κράτη να παρέχουν ένδικα μέσα τα οποία δεν προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο, ακόμη και όταν αυτά καλούνται να εκτελέσουν αλλοδαπές δικαστικές αποφάσεις για τις οποίες προβλέπεται σχετικό ένδικο μέσο. Τα συμβαλλόμενα κράτη δεν έχουν υποχρέωση να δημιουργήσουν νέα είδη ένδικων μέσων για τους σκοπούς της Σύμβασης. Ωστόσο, οφείλουν να εφαρμόζουν τα μέτρα εκτέλεσης που προβλέπονται από το εσωτερικό δίκαιο προκειμένου να προσδώσουν στην αλλοδαπή δικαστική απόφαση την μεγαλύτερη δυνατή ισχύ.

90. Οι προθεσμίες που ισχύουν για την άσκηση αγωγής ή τη λήψη άλλων μέτρων σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο δεν θίγονται από τη Σύμβαση. Αγωγή η οποία απορρέει από συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας ή αφορά την εκτέλεση δικαστικής απόφασης δυνάμει αντίστοιχης συμφωνίας, πρέπει να ασκείται εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στο εσωτερικό δίκαιο. Αυτό ισχύει ανεξαρτήτως εάν οι προθεσμίες χαρακτηρίζονται ως ουσιαστικοί ή δικονομικοί κανόνες.

91. Οι κανόνες του εθνικού δικαίου που αφορούν την ενεργητική ή παθητική νομιμοποίηση δεν θίγονται από τις διατάξεις της Σύμβασης. Επομένως, εάν σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση ένα πρόσωπο χωρίς νομική προσωπικότητα στερείται νομιμοποίησης, αυτό δεν έχει δικαίωμα να εγείρει δικαστική διαδικασία για την εκτέλεση δικαστικής απόφασης σύμφωνα με τη Σύμβαση, ακόμη και εάν το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση έκρινε ότι αυτό είχε σχετικό δικαίωμα.

92. Η ύπαρξη και οι προϋποθέσεις άσκησης έφεσης ή άλλων ένδικων μέσων διέπονται από το εθνικό δίκαιο. Παραδείγματα αποτελούν, μεταξύ άλλων: η άσκηση έφεσης στο ανώτερο δικαστήριο του ίδιου κράτους· η παραπομπή υποθέσεων στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την ερμηνεία διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των συμβάσεων στις οποίες η Κοινότητα είναι συμβαλλόμενο μέρος· η παραπομπή υποθέσεων σε ειδικό δικαστήριο προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί συνταγματικών θεμάτων· η παραπομπή υποθέσεων σε γραφείο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ή άλλη αρχή προκειμένου να κριθεί το κύρος διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Οι κανόνες του εθνικού δικαίου που αφορούν τα αποδεικτικά μέσα εφαρμόζονται ακόμη και για την απόδειξη της ύπαρξης συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας και την απόδειξη της εκπλήρωσης των προϋποθέσεων της Σύμβασης ως προς τη μορφή της συμφωνίας.

Άρθρο 3 Συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας

93. **Ορισμός: πέντε απαιτήσεις.** Εκτός εάν ένα κράτος έχει δηλώσει άλλως σύμφωνα με το άρθρο 22¹²², η Σύμβαση εφαρμόζεται μόνο στις συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας. Στο άρθρο 3 στοιχείο α) δίδεται ο ορισμός μιας τέτοιας συμφωνίας. Ο ορισμός περιλαμβάνει τις ακόλουθες απαιτήσεις: πρώτον, πρέπει να υπάρχει συμφωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων συμβαλλομένων· δεύτερον, πρέπει να πληρούνται οι τυπικές απαιτήσεις του στοιχείου γ)· τρίτον, η συμφωνία πρέπει να ορίζει ως αρμόδια είτε τα δικαστήρια ενός κράτους, είτε ένα ή περισσότερα ειδικά δικαστήρια ενός κράτους, με αποκλεισμό της δικαιοδοσίας κάθε άλλου δικαστηρίου· τέταρτον, το δικαστήριο ή τα δικαστήρια που ορίζονται ως αρμόδια πρέπει να βρίσκονται σε συμβαλλόμενο κράτος· και τέλος, ο ορισμός πρέπει να πραγματοποιείται για τον σκοπό της εκδίκασης νομικής διαφοράς που έχει ανακύψει ή ενδέχεται να ανακύψει στο πλαίσιο συγκεκριμένης έννομης σχέσης¹²³.

94. **Η πρώτη απαίτηση.** Συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας δεν μπορεί να καταρτιστεί μονομερώς: απαιτείται η ύπαρξη συμφωνίας. Το κατά πόσο υπάρχει συναίνεση κρίνεται συνήθως με βάση το δίκαιο του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων του περί επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου¹²⁴, μολονότι σε ορισμένες περιπτώσεις η δικαιοπρακτική ικανότητα κρίνεται και με βάση άλλα συστήματα δικαίου¹²⁵.

¹¹⁹ Η εν λόγω διάταξη προέρχεται από το άρθρο 1 παράγραφος 4 του προσχεδίου της Σύμβασης του 1999. Ο σχολιασμός της σχετικής διάταξης στην έκθεση Nygh / Posar βρίσκεται στη σελίδα 36.

¹²⁰ Ο.π.

¹²¹ Σε ό,τι αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση, αυτό καθίσταται σαφές βάσει του άρθρου 14, το οποίο προβλέπει ότι η διαδικασία που ισχύει για την αναγνώριση και για την εκτέλεση δικαστικής απόφασης διέπεται από τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση.

¹²² Σύμφωνα με το άρθρο 22, ένα κράτος δύναται, μέσω δήλωσης, να επεκτείνει σε αμοιβαία βάση την εφαρμογή του κεφαλαίου σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση σε δικαστικές αποφάσεις που εκδίδονται από δικαστήριο το οποίο

έχει οριστεί ως αρμόδιο με μη αποκλειστική συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας. Βλέπε επίσης κατωτέρω παράγραφο 240 και επόμενες.

¹²³ Η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας πρέπει φυσικά να είναι έγκυρη και εφαρμοστέα κατά τον αντίστοιχο χρόνο. Εάν έχει παύσει να ισχύει –για παράδειγμα, διότι έχει καταγγελθεί με κοινή συμφωνία των μερών– αυτή δεν αποτελεί πλέον συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας για τους σκοπούς της Σύμβασης.

¹²⁴ Άρθρο 5 παράγραφος 1, άρθρο 6 στοιχείο α) και άρθρο 9 στοιχείο α).

¹²⁵ Στο άρθρο 6 στοιχείο β) γίνεται αναφορά στη νομοθεσία του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου, και στο άρθρο 9 στοιχείο β) γίνεται αναφορά στη νομοθεσία του κράτους στο

95. Ωστόσο, η Σύμβαση στο σύνολό της εφαρμόζεται μόνον εφόσον υφίσταται συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας, γεγονός το οποίο προϋποθέτει ότι πληρούνται οι βασικές πραγματικές προϋποθέσεις για την ύπαρξη συναίνεσης. Εάν αυτές δεν πληρούνται σύμφωνα με τους συνήθεις κανόνες, το δικαστήριο δικαιούται να υποθέσει ότι η Σύμβαση δεν είναι εφαρμοστέα, χωρίς να χρειάζεται να λάβει υπόψη το αλλοδαπό δίκαιο.

96. Ακολουθεί ένα παράδειγμα¹²⁶. Ο Χ, ο οποίος έχει την έδρα του στον Παναμά, αποστέλλει ανεπίκλητο μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στον Υ, ο οποίος έχει τη νόμιμη κατοικία του στο Μεξικό, κάνοντάς του μια προσφορά υπό όρους εξαιρετικά δυσμενείς για τον Υ. Η προσφορά περιλαμβάνει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ των δικαστηρίων της Ρουριτανίας (υποθετικό κράτος), και καταλήγει: «Εάν δεν απαντήσετε εντός επτά ημερών, θα θεωρηθεί ότι έχετε αποδεχθεί την παρούσα προσφορά.» Το ηλεκτρονικό μήνυμα διαγράφεται από το λογισμικό αντιμετώπισης ανεπιθύμητης αλληλογραφίας του Υ, ο οποίος δεν το διαβάζει ποτέ. Έπειτα από επτά ημέρες, ο Χ ισχυρίζεται ότι υπάρχει σύμβαση με συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας και ασκεί αγωγή στα δικαστήρια της Ρουριτανίας. Εάν, σε αντίθεση με το δίκαιο οποιουδήποτε άλλου κράτους στον κόσμο, το δίκαιο της Ρουριτανίας επιβεβαιώνει την ύπαρξη σύμβασης και το κύρος της «συμφωνίας» παρέκτασης δικαιοδοσίας, άλλα κράτη, συμπεριλαμβανομένου του Μεξικού, θα είχαν παρά ταύτα το δικαίωμα να θεωρήσουν τη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας ως ανύπαρκτη.

97. Υπό τον όρο ότι οι αρχικοί συμβαλλόμενοι έχουν συναινέσει στη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας, η εν λόγω συμφωνία μπορεί να δεσμεύει τρίτους οι οποίοι δεν έχουν συναινέσει ρητά σε αυτή, εάν η ενεργητική τους νομιμοποίηση εξαρτάται από την υποκατάσταση ενός αρχικού συμβαλλόμενου στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του. Το αν αυτό ισχύει εξαρτάται από το εθνικό δίκαιο¹²⁷.

98. **Η δεύτερη απαίτηση.** Αυτή αφορά τον τύπο της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας. Οι σχετικοί κανόνες ορίζονται στο στοιχείο γ), το οποίο αναλύεται κατωτέρω.

99. **Η τρίτη απαίτηση.** Βάσει αυτής, η δικαιοδοσία πρέπει να είναι αποκλειστική: η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας πρέπει να ορίζει ως αρμόδια¹²⁸ είτε τα δικαστήρια ενός κράτους είτε ένα ή περισσότερα ειδικά δικαστήρια ενός κράτους με *αποκλειστική* δικαιοδοσία. Αυτό θα αναλυθεί στη συνέχεια σε σχέση με το στοιχείο β), βάσει του οποίου μια συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας λογίζεται ότι απονέμει αποκλειστική

δικαιοδοσία, εκτός αν οι συμβαλλόμενοι συμφώνησαν ρητώς το αντίθετο¹²⁹.

100. **Η τέταρτη απαίτηση.** Στη Σύμβαση υπάγονται μόνο συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ των δικαστηρίων συμβαλλόμενου κράτους: συμφωνίες οι οποίες ορίζουν ως αρμόδια τα δικαστήρια (ή ένα ή περισσότερα ειδικά δικαστήρια) μη συμβαλλόμενου κράτους δεν υπάγονται στη Σύμβαση. Για παράδειγμα¹³⁰, ας υποθέσουμε ότι μεταξύ ενός συμβαλλόμενου που έχει τη νόμιμη κατοικία του στο Περού και ενός συμβαλλόμενου που έχει τη νόμιμη κατοικία του στη Βενεζουέλα συνάπτεται συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας με την οποία ορίζονται ως αρμόδια τα δικαστήρια του κράτους Χ, το οποίο δεν είναι συμβαλλόμενο κράτος. Εάν ο κάτοικος του Περού ασκήσει αγωγή κατά του κατοίκου της Βενεζουέλας στη Βενεζουέλα, το δικαστήριο της Βενεζουέλας δεν θα έχει υποχρέωση να εφαρμόσει το άρθρο 6 (βάσει του οποίου ενδεχομένως απαιτείται να αναστείλει την έκδοση απόφασης ή να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του)¹³¹. Εάν ασκηθεί αγωγή ενώπιον του επιλεγέντος δικαστηρίου στο κράτος Χ, τα δικαστήρια του Περού και της Βενεζουέλας δεν υποχρεούνται δυνάμει της Σύμβασης να αναγνωρίσουν την εκδοθησόμενη απόφαση¹³².

101. **Η πέμπτη απαίτηση.** Βάσει αυτής, ο ορισμός ενός ή περισσότερων δικαστηρίων πρέπει να πραγματοποιείται για την εκδίκαση νομικής διαφοράς που έχει ανακύψει ή ενδέχεται να ανακύψει στο πλαίσιο συγκεκριμένης έννομης σχέσης. Διευκρινίζεται δηλαδή ότι η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας μπορεί να περιλαμβάνει ή να περιορίζεται σε διαφορές οι οποίες έχουν ήδη ανακύψει. Μπορεί επίσης να καλύπτει διαφορές που ενδέχεται να ανακύψουν στο μέλλον, υπό την προϋπόθεση ότι αφορούν συγκεκριμένη έννομη σχέση. Η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας δεν περιορίζεται σε διαφορές οι οποίες προκύπτουν από σύμβαση, αλλά θα μπορούσε, για παράδειγμα να καλύπτει και διαφορές από αδικοπραξία οι οποίες απορρέουν από συγκεκριμένη έννομη σχέση. Συνεπώς, μια ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας η οποία περιλαμβάνεται σε συμφωνία εταιρικής σχέσης θα μπορούσε να καλύπτει αγωγές από αδικοπραξία που προκύπτουν μεταξύ των εταίρων και αφορούν την εταιρική σχέση. Εάν αυτό ισχύει σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση εξαρτάται από τους όρους της συμφωνίας.

102. **Συμφωνίες οι οποίες λογίζεται ότι απονέμουν αποκλειστική δικαιοδοσία.** Το άρθρο 3 (στοιχείο β) θεσπίζει τον σημαντικό κανόνα (ο οποίος προαναγγέλλεται από την τρίτη απαίτηση στο στοιχείο α)), ότι μια συμφωνία παρέκτασης με την οποία ορίζονται αρμόδια τα δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους ή

οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση. Η δικαιοπρακτική ικανότητα υπόκειται επομένως σε δύο νομοθεσίες: βλέπε παράγραφο 150.

¹²⁶ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν ρητώς δηλώνεται διαφορετικά, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

¹²⁷ Βλέπε πρακτικά αριθ. 2 της εικοστής συνόδου, επιτροπή II, παράγραφοι 2 έως 10. Βλέπε παράγραφο 142 κατωτέρω.

¹²⁸ Η ουσιαστική απλώς αντίκρουση μιας αγωγής χωρίς να προβάλλονται ενστάσεις δικαιοδοσίας δεν παρέχει καθεαυτή δικαιοδοσία στο δικαστήριο σύμφωνα με τη Σύμβαση, καθώς

έτσι δεν *ορίζεται* το δικαστήριο αυτό ως αρμόδιο σύμφωνα με το άρθρο 3.

¹²⁹ Βλέπε παραγράφους 102 έως 104 κατωτέρω.

¹³⁰ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν ρητώς δηλώνεται διαφορετικά, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

¹³¹ Ωστόσο, μπορεί να αναστείλει την έκδοση απόφασης ή να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο.

¹³² Μπορούν ωστόσο να το πράξουν σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο.

ένα ή περισσότερα ειδικά δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους λογίζεται ότι απονέμει αποκλειστική δικαιοδοσία, εκτός αν οι συμβαλλόμενοι συμφώνησαν ρητώς το αντίθετο.¹³³

103. Το πρώτο στοιχείο αυτής της διάταξης είναι ότι η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας μπορεί να ορίζει ως αρμόδια είτε τα δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους γενικά είτε ένα ή περισσότερα ειδικά δικαστήρια σε ένα συμβαλλόμενο κράτος. Ως εκ τούτου, μια συμφωνία που ορίζει ως αρμόδια «τα δικαστήρια της Γαλλίας» λογίζεται ότι απονέμει αποκλειστική δικαιοδοσία για τους σκοπούς της Σύμβασης, παρότι δεν προσδιορίζει ποιο δικαστήριο στη Γαλλία θα εκδικάσει τη διαφορά και παρότι δεν αποκλείει ρητώς τη δικαιοδοσία δικαστηρίων άλλων κρατών. Σε αυτή την περίπτωση, το γαλλικό δίκαιο ορίζει ποιο δικαστήριο ή δικαστήρια μπορούν να επιληφθούν.¹³⁴ Με την επιφύλαξη των σχετικών κανόνων, ο ενάγων μπορεί να επιλέξει οποιοδήποτε δικαστήριο της Γαλλίας.

104. Συμφωνία η οποία ορίζει ως αρμόδιο ένα συγκεκριμένο δικαστήριο της Γαλλίας –για παράδειγμα, το Εμποροδικείο του Παρισιού– λογίζεται επίσης ότι απονέμει αποκλειστική δικαιοδοσία.¹³⁵ Το ίδιο ισχύει για συμφωνία η οποία ορίζει δύο ή περισσότερα ειδικά δικαστήρια του ιδίου συμβαλλόμενου κράτους – για παράδειγμα, «είτε το Εμποροδικείο του Παρισιού είτε το Εμποροδικείο της Λυών». Αυτή αποτελεί επίσης συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας. Συμφωνία η οποία ορίζει ότι ο Α μπορεί να ασκήσει αγωγή κατά του Β ενώπιον του Εμποροδικείου του Παρισιού και ότι ο Β μπορεί να ασκήσει αγωγή κατά του Α μόνον ενώπιον του Εμποροδικείου της Λυών αποτελεί επίσης συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας σύμφωνα με τη Σύμβαση διότι εξαιρεί τα δικαστήρια όλων των άλλων κρατών. Ωστόσο, η συμφωνία δεν θα λογιζόταν ότι απονέμει αποκλειστική δικαιοδοσία σύμφωνα με τη Σύμβαση εάν τα δύο δικαστήρια βρίσκονταν σε διαφορετικά κράτη.

105. **Ασύμμετρες συμφωνίες.** Ορισμένες φορές, η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας καταρτίζεται κατά τρόπο ώστε να απονέμει αποκλειστική δικαιοδοσία σε σχέση με το δικαίωμα άσκησης αγωγής του ενός συμβαλλόμενου, όχι όμως και σε σχέση με το αντίστοιχο δικαίωμα του άλλου συμβαλλόμενου. Αυτό απαντά συχνά στις διεθνείς δανειακές συμβάσεις. Ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας η οποία περιέχεται σε σχετική σύμβαση μπορεί να ορίζει ότι «Αγωγή του δανειολήπτη κατά του δανειστή μπορεί να ασκηθεί αποκλειστικά ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους Χ. Αγωγή του δανειστή κατά του δανειολήπτη μπορεί να ασκηθεί ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους Χ ή των δικαστηρίων

οποιοδήποτε άλλου κράτους το οποίο έχει δικαιοδοσία σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο.»

106. Στη διπλωματική σύνοδο συμφωνήθηκε ότι, για να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης, η συμφωνία πρέπει να απονέμει αποκλειστική δικαιοδοσία ανεξαρτήτως του συμβαλλόμενου που επισπεύδει τη δικαστική διαδικασία. Επομένως, συμφωνίες του είδους που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο δεν συνιστούν συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας για τους σκοπούς της Σύμβασης.¹³⁶ Ωστόσο, μπορεί να υπόκεινται στους κανόνες της Σύμβασης όσον αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση εάν τα οικεία κράτη έχουν προβεί σε δήλωση σύμφωνα με το άρθρο 22.¹³⁷

107. **Η έννοια του «κράτους» στην περίπτωση συμβαλλόμενων κρατών με περισσότερα νομικά συστήματα.** Ο όρος «κράτος» μπορεί να έχει διαφορετικές έννοιες όταν σε ένα συμβαλλόμενο κράτος υπάρχουν δύο ή περισσότερα νομικά συστήματα τα οποία ισχύουν σε διαφορετικές εδαφικές ενότητες της επικράτειάς του σε σχέση με οποιοδήποτε θέμα που υπάγεται στη Σύμβαση – για παράδειγμα, Καναδάς, Κίνα, Ηνωμένο Βασίλειο ή Ηνωμένες Πολιτείες. Σύμφωνα με το άρθρο 25, μπορεί να αναφέρεται, κατά περίπτωση, είτε σε ένα κράτος συνολικά – για παράδειγμα, Καναδάς, Κίνα, Ηνωμένο Βασίλειο ή Ηνωμένες Πολιτείες – ή σε μια εδαφική ενότητα εντός του εν λόγω κράτους – για παράδειγμα, Οντάριο, Χονγκ Κονγκ, Σκωτία ή Νιου Τζέρσεϊ. Συνεπώς, τόσο μια ρήτρα που ορίζει αρμόδια «τα δικαστήρια των Ηνωμένων Πολιτειών» όσο και μια ρήτρα που ορίζει αρμόδια «τα δικαστήρια του Νιου Τζέρσεϊ» συνιστούν συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας σύμφωνα με τη Σύμβαση.¹³⁸

108. **Παραδείγματα συμφωνιών που απονέμουν αποκλειστική δικαιοδοσία.** Το άρθρο 3 (στοιχείο β) προβλέπει ότι μια συμφωνία παρέκτασης με την οποία ορίζονται αρμόδια τα δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους ή ένα ή περισσότερα ειδικά δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους λογίζεται ότι απονέμει αποκλειστική δικαιοδοσία, εκτός αν οι συμβαλλόμενοι συμφώνησαν ρητώς το αντίθετο. Ως αποτέλεσμα, οι ακόλουθες πρέπει να λογίζονται ως συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας¹³⁹:

- «Τα δικαστήρια του κράτους Χ έχουν δικαιοδοσία να εκδικάσουν οποιαδήποτε διαφορά προκύψει από την παρούσα σύμβαση».

¹³³ Για την πρώτη παραπομπή στη Σύμβαση σε εκδικασθείσα υπόθεση, βλέπε *The Hongkong and Shanghai Banking Corporation Limited κατά Yusuf Suveyke*, 392 F. Supp. 2d 489 (EDNY 2005).

¹³⁴ Βλέπε άρθρο 5 παράγραφος 3 στοιχείο β).

¹³⁵ Τα προβλήματα που προκύπτουν όταν το επιλεγέν δικαστήριο δεν μπορεί να εκδικάσει την υπόθεση βάσει του εσωτερικού δικαίου, αναλύονται κατωτέρω: βλέπε παράγραφο 135 και επόμενες.

¹³⁶ Βλέπε πρακτικά αριθ. 3 της εικοστής συνόδου, επιτροπή II, παράγραφοι 2 έως 11.

¹³⁷ Βλέπε παράγραφο 240 και επόμενες. Για παραδείγματα άλλων συμφωνιών που δεν λογίζεται ότι απονέμουν

αποκλειστική δικαιοδοσία για τους σκοπούς της Σύμβασης, βλέπε παράγραφο 109.

¹³⁸ Μια ρήτρα η οποία ορίζει αρμόδια τα «πολιτειακά δικαστήρια της πολιτείας του Νιου Τζέρσεϊ ή τα ομοιοπονδιακά δικαστήρια που βρίσκονται στην εν λόγω πολιτεία» επίσης θα συνιστούσε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας.

¹³⁹ Ο κατάλογος αυτός δεν είναι εξαντλητικός. Για παραδείγματα μη αποκλειστικών συμφωνιών, βλέπε ανωτέρω παράγραφο 104 (τελευταία πρόταση) και παραγράφους 105, 106 και 109.

- «Αγωγή για οποιαδήποτε διαφορά απορρέουσα από την παρούσα σύμβαση ασκείται ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους X.»

109. **Παραδείγματα μη αποκλειστικών συμφωνιών.** Οι ακόλουθες ρήτρες δεν απονέμουν αποκλειστική δικαιοδοσία:¹⁴⁰

- «Τα δικαστήρια του κράτους X έχουν μη αποκλειστική δικαιοδοσία να εκδικάσουν οποιαδήποτε διαφορά προκύψει από την παρούσα σύμβαση».
- «Αγωγή για οποιαδήποτε διαφορά απορρέουσα από την παρούσα σύμβαση μπορεί να ασκηθεί ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους X, χωρίς να αποκλείεται η άσκηση αγωγής ενώπιον των δικαστηρίων οποιουδήποτε άλλου κράτους τα οποία έχουν δικαιοδοσία δυνάμει του εθνικού του δικαίου».
- «Αγωγή για οποιαδήποτε διαφορά απορρέουσα από την παρούσα σύμβαση μπορεί να ασκηθεί ενώπιον του δικαστηρίου Α στο κράτος X ή του δικαστηρίου Β στο κράτος Y, αποκλεισμένου κάθε άλλου δικαστηρίου».
- «Αγωγή κατά του Α μπορεί να ασκηθεί αποκλειστικά ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου νόμιμης κατοικίας / της έδρας του Α στο κράτος Α. Αγωγή κατά του Β μπορεί να ασκηθεί αποκλειστικά ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου νόμιμης κατοικίας / της έδρας του Β στο κράτος Β.»

110. **Τυπικές προϋποθέσεις.** Το στοιχείο γ) αναφέρεται σε τυπικές προϋποθέσεις. Οι εν λόγω προϋποθέσεις είναι απαραίτητες και επαρκείς σύμφωνα με τη Σύμβαση: συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας δεν καλύπτεται από τη Σύμβαση εάν δεν πληροί αυτές τις προϋποθέσεις¹⁴¹, όμως εφόσον τις πληροί, δεν μπορεί να επιβληθεί οποιαδήποτε άλλη τυπική προϋπόθεση δυνάμει του εθνικού δικαίου. Έτσι, για παράδειγμα, δικαστήριο συμβαλλομένου κράτους δεν μπορεί να αρνηθεί να αναγνωρίσει ως ισχυρή συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας επειδή:

- έχει καταρτιστεί σε ξένη γλώσσα¹⁴².
- δεν εμφανίζεται με έντονους χαρακτήρες·

- εμφανίζεται με μικρούς χαρακτήρες· ή
- δεν υπογράφεται από τα μέρη χωριστά από την κύρια σύμβαση¹⁴³.

111. Στο στοιχείο γ) προβλέπεται ότι η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας πρέπει να συνάπτεται ή να τεκμηριώνεται είτε i) «εγγράφως» ή ii) «με οποιοδήποτε άλλο μέσο κοινοποίησης το οποίο καθιστά πληροφορίες προσιτές ώστε να είναι εφικτή η μεταγενέστερη πρόσβαση στο περιεχόμενό τους».

112. Όταν η συμφωνία είναι γραπτή, η τυπική ισχύς της δεν εξαρτάται από το αν είναι υπογεγραμμένη, μολονότι η έλλειψη υπογραφής ενδεχομένως θα καθιστούσε δυσχερέστερη την απόδειξη της ύπαρξης της συμφωνίας. Ο άλλος πιθανός τρόπος σύνταξης ή τεκμηρίωσης της συμφωνίας αποσκοπεί να καλύψει τις περιπτώσεις μετάδοσης ή αποθήκευσης δεδομένων με ηλεκτρονικά μέσα. Περιλαμβάνει όλες τις συνήθειες δυνατότητες, υπό τον όρο ότι τα δεδομένα είναι ανακτήσιμα ώστε να είναι δυνατό να ανατρέξει κανείς σε αυτά και να λάβει γνώση του περιεχομένου τους σε μελλοντικές περιστάσεις. Για παράδειγμα, καλύπτεται η επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή τηλεομοιοτυπίας¹⁴⁴.

113. Η συμφωνία πρέπει είτε να συνάπτεται με έναν από τους δύο τρόπους είτε πρέπει να τεκμηριώνεται με αυτούς. Η σύνοδος απέρριψε τη διατύπωση «να αποδεικνύεται εγγράφως» (evidenced in writing) του αγγλικού κειμένου υπέρ της διατύπωσης «να τεκμηριώνεται εγγράφως» (documented in writing) με την αιτιολογία ότι η φράση «να αποδεικνύεται εγγράφως» ενδέχεται να δημιουργήσει την εντύπωση ότι το άρθρο 3 στοιχείο γ) εισάγει αποδεικτικό κανόνα. Παράλληλα, η σύνοδος απέρριψε τη διατύπωση «confirmé par écrit» του γαλλικού κειμένου υπέρ της διατύπωσης «documenté par écrit», με την αιτιολογία ότι η φράση «confirmé par écrit» ενδέχεται να δημιουργήσει την εντύπωση ότι ο κανόνας αφορά στοιχείο πρόθεσης.

114. Εάν η συμφωνία ήταν προφορική και ένας συμβαλλόμενος τη συνέταξε εγγράφως, δεν έχει σημασία εάν εκείνος ήταν που επωφελήθηκε από αυτή – για παράδειγμα, επειδή το δικαστήριο που επιλέχθηκε βρίσκεται στο κράτος του. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση πρέπει αμφοτέρωθεν οι συμβαλλόμενοι να έχουν συναινέσει στην αρχική προφορική συμφωνία.

115. Το άρθρο 3 στοιχείο δ) προβλέπει ότι μια συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας η οποία αποτελεί στοιχείο σύμβασης πρέπει να λογίζεται ως συμφωνία ανεξάρτητη από τους λοιπούς όρους της σύμβασης. Ως εκ τούτου, το κύρος μιας αποκλειστικής συμφωνίας

¹⁴⁰ Ο κατάλογος αυτός δεν είναι εξαντλητικός.

¹⁴¹ Το δικαίο ορισμένων συμβαλλομένων κρατών ενδέχεται να προβλέπει λιγότερο αυστηρές τυπικές προϋποθέσεις για τις συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας. Ενδέχεται ακόμη να μην προβλέπει καμία τυπική προϋπόθεση. Η Σύμβαση δεν εμποδίζει τα δικαστήρια αυτών των κρατών να αναγνωρίσουν ως ισχυρές συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας οι οποίες είναι έγκυρες σύμφωνα με το εθνικό δικαίο, ακόμη και εάν αυτές δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 3 στοιχείο γ). Για παράδειγμα, εάν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας είναι έγκυρη σύμφωνα με το εθνικό δικαίο του επιλεγέντος δικαστηρίου, το εν λόγω δικαστήριο μπορεί να εκδικάσει την υπόθεση ακόμη και αν δεν πληρούνται οι τυπικές προϋποθέσεις του άρθρου 3 στοιχείο γ). Ωστόσο, τα

δικαστήρια άλλων συμβαλλομένων κρατών δεν υποχρεούνται βάσει του άρθρου 6 της Σύμβασης να μην εκδικάσουν διαφορά η οποία διέπεται από τέτοιου είδους συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας, ούτε υποχρεούνται βάσει του άρθρου 8 της Σύμβασης να αναγνωρίσουν και να εκτελέσουν τη δικαστική απόφαση.

¹⁴² Υπό τον όρο ότι υπάρχει ακόμη συναινέση.

¹⁴³ Σε ορισμένα νομικά συστήματα, αυτές οι προϋποθέσεις μπορεί να προβλέπονται στο εσωτερικό δικαίο.

¹⁴⁴ Η διατύπωση αυτής της διάταξης βασίστηκε στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του πρότυπου νόμου της UNCITRAL για το ηλεκτρονικό εμπόριο (1996).

παρέκτασης δεν είναι δυνατό να προσβληθεί για τον λόγο και μόνον ότι η σύμβαση της οποίας αποτελεί στοιχείο δεν είναι έγκυρη: το κύρος της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας πρέπει να καθορίζεται ανεξάρτητα, σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζονται στη Σύμβαση¹⁴⁵. Συνεπώς, είναι δυνατό το επιλεγέν δικαστήριο να κηρύξει τη σύμβαση άκυρη χωρίς να αναιρεί το κύρος της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας. Από την άλλη πλευρά φυσικά, είναι επίσης δυνατό ο λόγος ακυρότητας της σύμβασης να συντρέχει εξίσου και για τη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας: όλα εξαρτώνται από τις συνθήκες και το εφαρμοστέο δίκαιο.

Άρθρο 4 Λοιποί ορισμοί

116. «**Δικαστική απόφαση**». Το άρθρο 4 περιλαμβάνει δύο ακόμη ορισμούς. Ο πρώτος, στο άρθρο 4 παράγραφος 1 είναι ο ορισμός της «δικαστικής απόφασης». Αυτή ορίζεται ευρέως ώστε να καλύπτει κάθε απόφαση επί της ουσίας, ανεξαρτήτως του πώς ονομάζεται, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται ερήμην¹⁴⁶. Εξαιρούνται οι προδικαστικές αποφάσεις, καλύπτονται όμως διατάξεις κατανομής των δικαστικών εξόδων (ακόμη και όταν αυτές εκδίδονται από δικαστικό υπάλληλο, και όχι δικαστή) εφόσον αφορούν δικαστική απόφαση η οποία μπορεί να αναγνωριστεί ή να εκτελεστεί σύμφωνα με τη Σύμβαση. Ο όρος δεν καλύπτει τις αποφάσεις που εκδίδονται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων (προσωρινά και προστατευτικά μέτρα), καθώς αυτές δεν αποτελούν αποφάσεις επί της ουσίας της διαφοράς¹⁴⁷.

117. «**Έδρα**». Στο άρθρο 4 παράγραφος 2 παρέχεται ο ορισμός της «έδρας» μιας οντότητας ή ενός προσώπου, πλην των φυσικών προσώπων. Ο ορισμός αναφέρεται κυρίως σε επιχειρήσεις και ερμηνεύεται σε αυτή τη βάση¹⁴⁸.

118. Η έννοια της έδρας (ή της νόμιμης κατοικίας) διαδραματίζει ρόλο στο άρθρο 1 παράγραφος 2 (ορισμός της «διεθνούς» υπόθεσης για τον σκοπό της διεθνούς δικαιοδοσίας), στο άρθρο 20 (ορισμένες εξαιρέσεις όσον αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση) και στο άρθρο 26 (σχέση με άλλες διεθνείς πράξεις). Θα μπορούσε επίσης να διαδραματίζει κάποιο ρόλο στο άρθρο 19.

119. Το πρόβλημα που αντιμετώπισε η διπλωματική φύση κατά των ορισμών της έδρας οντοτήτων εκτός των φυσικών προσώπων ήταν ότι έπρεπε να συνδυάσει τις διαφορετικές έννοιες που έχει στις χώρες κοινού δικαίου (common law) και αστικού δικαίου, καθώς και τις διαφορετικές έννοιες που έχει μεταξύ των χωρών αστικού δικαίου¹⁴⁹.

120. Στο κοινό δίκαιο, το δίκαιο του τόπου ίδρυσης θεωρείται παραδοσιακά σημαντικό για τις αποφάσεις που αφορούν τις εσωτερικές υποθέσεις μιας εταιρείας¹⁵⁰. Πρόκειται για το νομικό σύστημα βάσει του οποίου ιδρύεται η εταιρεία και από το οποίο αντλεί νομική προσωπικότητα. Ωστόσο, για τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας, σημαντικός είναι επίσης ο τόπος κύριας εγκατάστασης και ο τόπος όπου βρίσκεται η κεντρική διοίκηση της εταιρείας.¹⁵¹ Ο τελευταίος είναι το διοικητικό κέντρο της εταιρείας, ο τόπος όπου λαμβάνονται οι σημαντικότερες αποφάσεις. Η κύρια εγκατάσταση είναι το κέντρο των οικονομικών δραστηριοτήτων της εταιρείας. Παρότι συνήθως οι δύο αυτές τοποθεσίες ταυτίζονται, ενδέχεται να είναι και διαφορετικές. Για παράδειγμα, εξορυκτική εταιρεία η οποία έχει τα κεντρικά γραφεία της (κεντρική διοίκηση) στο Λονδίνο ενδέχεται να αναπτύξει εξορυκτική δραστηριότητα στη Ναμίμπια (τόπος κύριας εγκατάστασης). Δεδομένου ότι και οι τρεις αυτές έννοιες είναι σημαντικές στο κοινό δίκαιο, η Σύμβαση προβλέπει ότι μια εταιρεία θεωρείται ότι έχει την έδρα της και στις τρεις αυτές τοποθεσίες.

121. Παρότι σε ορισμένα συστήματα αστικού δικαίου η νομοθεσία του τόπου ίδρυσης της εταιρείας θεωρείται επίσης ότι είναι αυτή που διέπει την εταιρεία¹⁵², η επικρατούσα άποψη προκρίνει τη νομοθεσία του τόπου της «εταιρικής έδρας» (siège social). Ο τόπος της εταιρικής έδρας θεωρείται επίσης ως η έδρα της εταιρείας. Υπάρχουν ωστόσο δύο διαφορετικές απόψεις ως προς το κριτήριο με το οποίο καθορίζεται η εταιρική έδρα. Σύμφωνα με την πρώτη άποψη, εξετάζεται το νομικό έγγραφο σύστασης της εταιρείας – το καταστατικό (statut) της εταιρείας, το οποίο ορίζει πού βρίσκεται η εταιρική έδρα. Η εταιρική έδρα που καθορίζεται με αυτόν τον τρόπο ονομάζεται «καταστατική έδρα» (siège statutaire).

122. Όμως, τα κεντρικά γραφεία της εταιρείας ενδέχεται να μη βρίσκονται στην καταστατική της έδρα. Η δεύτερη άποψη θέτει ως κριτήριο τον τόπο όπου βρίσκεται πραγματικά η κεντρική διοίκηση της εταιρείας, ο οποίος ορισμένες φορές ονομάζεται «πραγματική έδρα» (siège réel) και αντιστοιχεί στην έννοια του κοινού δικαίου για τον τόπο κεντρικής διοίκησης.

123. Προκειμένου να καλυφθούν όλες οι απόψεις, ήταν επομένως απαραίτητο να συμπεριληφθεί η καταστατική έδρα («siège statutaire», η οποία στα αγγλικά μεταφράζεται ως «statutory seat»). Ωστόσο, ο όρος αυτός δεν αναφέρεται στην έδρα της εταιρείας όπως αυτή ορίζεται σε κάποιο νομοθέτημα (statute)¹⁵³ αλλά όπως ορίζεται στο καταστατικό (statut) της εταιρείας, δηλ. στο κείμενο σύστασης της εταιρείας – για παράδειγμα στην καταστατική της πράξη. Στο κοινό δίκαιο, ο πλησιέστερος

¹⁴⁵ Βλέπε άρθρο 5 παράγραφος 1 και άρθρα 6 και 9.

¹⁴⁶ Καλύπτει ωστόσο τις αποφάσεις γραφείου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας το οποίο ασκεί οιονεί δικαστικές εξουσίες.

¹⁴⁷ Για τα ασφαλιστικά μέτρα, βλέπε άρθρο 7.

¹⁴⁸ Τα κράτη ή οι δημόσιες αρχές ενός κράτους έχουν την έδρα τους αποκλειστικά εντός της επικράτειας του εν λόγω κράτους.

¹⁴⁹ Για μια συγκριτική ανάλυση των θεμάτων αυτών, βλέπε S. Rammeloo, *Corporations in Private International Law*, Oxford University Press 2001, κεφάλαια 4 και 5.

¹⁵⁰ Για την Αγγλία, βλέπε A. Dicey, J. Morris & L. Collins, *The Conflict of Laws*, 14η έκδ., L. Collins & specialist editors, Sweet and Maxwell, Λονδίνο 2006, κανόνας 160 παράγραφος

1 και κανόνας 161 (σ. 1335–1344)· για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής βλέπε *First National City Bank κατά Banco Para El Comercio Exterior de Cuba*, 462 U.S. 611, 621· 103 S. Ct. 2591· 77 L. Ed. 2d 46 (1983).

¹⁵¹ Για το αγγλικό δίκαιο, βλέπε A. Dicey, J. Morris & L. Collins, *The Conflict of Laws*, 14η έκδ., L. Collins & specialist editors, Sweet and Maxwell, Λονδίνο 2006, κανόνας 160 παράγραφος 2 (σ. 1336).

¹⁵² Για παράδειγμα, Ιαπωνία και Κάτω Χώρες.

¹⁵³ Ο γαλλικός όρος για το «statute» (νομοθέτημα) είναι «loi».

όρος είναι «registered office» (καταστατική έδρα)¹⁵⁴. Στην πράξη, το κράτος όπου βρίσκεται η καταστατική έδρα της εταιρείας είναι σχεδόν πάντοτε το κράτος σύμφωνα με τη νομοθεσία του οποίου αυτή απέκτησε νομική προσωπικότητα ή συνεστήθη, ενώ, το κράτος όπου βρίσκεται η κεντρική της διοίκηση είναι συνήθως αυτό στο οποίο βρίσκεται η κύρια εγκατάστασή της. Από την άλλη πλευρά, δεν είναι ασυνήθιστο μια εταιρεία να έχει συσταθεί σε ένα κράτος –για παράδειγμα στον Παναμά– και να έχει την κεντρική της διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή της σε άλλο κράτος.

Άρθρο 5 Δικαιοδοσία του επιλεγέντος δικαστηρίου

124. Το άρθρο 5 είναι μία από τις «βασικές διατάξεις» της Σύμβασης. Μια συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας θα είχε μικρή αξία εάν το επιλεγέν δικαστήριο δεν εκδίκασε την υπόθεση που θα φερόταν ενώπιόν του. Για τον λόγο αυτό, το άρθρο 5 παράγραφος 1 προβλέπει ότι ένα δικαστήριο που ορίζεται αρμόδιο σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας είναι αρμόδιο να εκδικάζει διαφορά η οποία υπάγεται στην εν λόγω συμφωνία, εκτός αν η συμφωνία είναι άκυρη βάσει του δικαίου του κράτους στο οποίο βρίσκεται το ορισθέν δικαστήριο. Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2, το επιλεγέν δικαστήριο δεν επιτρέπεται να αρνηθεί να ασκήσει δικαιοδοσία με το σκεπτικό ότι η διαφορά πρέπει να εκδικασθεί από δικαστήριο¹⁵⁵ άλλου κράτους¹⁵⁶.

125. **Ακυρότητα.** Η διάταξη περί ακυρότητας αποτελεί τη μοναδική γενικά ισχύουσα εξαίρεση στον κανόνα που υποχρεώνει το επιλεγέν δικαστήριο να εκδικάζει την υπόθεση¹⁵⁷. Το ζήτημα του αν η συμφωνία είναι άκυρη κρίνεται σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου. Στη «νομοθεσία του κράτους» περιλαμβάνονται και οι κανόνες του σχετικά με την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου¹⁵⁸. Συνεπώς, εάν το επιλεγέν δικαστήριο κρίνει ότι, σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες περί επιλογής δικαίου, εφαρμοστέο είναι το δικαίο άλλου κράτους, θα εφαρμόσει το εν λόγω δικαίο. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί για παράδειγμα εάν, σύμφωνα με τους κανόνες περί επιλογής δικαίου του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου, το κύρος της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας κρίνεται με βάση το δικαίο που

διέπει ολόκληρη τη σύμβαση – για παράδειγμα, το δικαίο που έχουν ορίσει τα μέρη με ρήτρα επιλογής εφαρμοστέου δικαίου.

126. Η διάταξη περί ακυρότητας ισχύει μόνο για ουσιαστικούς (και όχι τυπικούς) λόγους ακυρότητας. Σκοπός της διάταξης είναι να αναφέρεται κατά κύριο λόγο στις περιπτώσεις όπου συντρέχουν γενικώς αναγνωρισμένοι λόγοι ακυρότητας, όπως απάτη, πλάνη, ψευδής δήλωση, καταναγκασμός ή έλλειψη δικαιοπρακτικής ικανότητας.¹⁵⁹ Η διάταξη δεν θέτει περιορισμούς ούτε αναιρεί τις τυπικές προϋποθέσεις του άρθρου 3 στοιχείο γ), οι οποίες ορίζουν τις συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης και δεν αφήνουν περιθώρια αναδρομής στο εθνικό δικαίο όσον αφορά θέματα τύπου.

127. **Αρνηση άσκησης δικαιοδοσίας.** Το άρθρο 5 παράγραφος 2 προβλέπει ότι το επιλεγέν δικαστήριο δεν επιτρέπεται να αρνηθεί να ασκήσει δικαιοδοσία με το σκεπτικό ότι η διαφορά πρέπει να εκδικασθεί από δικαστήριο κάποιου άλλου κράτους. Η διάταξη αυτή ενισχύει την υποχρέωση που ορίζεται στο άρθρο 5 παράγραφος 1. Ωστόσο, το άρθρο 5 παράγραφος 2 εφαρμόζεται μόνο σε σχέση με δικαστήριο άλλου κράτους και όχι σε σχέση με δικαστήριο του ιδίου κράτους¹⁶⁰.

128. **Έννοια του «κράτους» σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2.** Τι σημαίνει ο όρος «κράτος» σε αυτό το πλαίσιο; Στην περίπτωση κρατών στα οποία εφαρμόζεται ένα δικαίο σε όλη τους την επικράτεια, δεν προκύπτουν προβλήματα. Όταν όμως ένα κράτος αποτελείται από περισσότερες εδαφικές ενότητες, στις οποίες ισχύουν διαφορετικά συστήματα δικαίου, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, ο Καναδάς ή το Ηνωμένο Βασίλειο, η απάντηση δεν είναι εξίσου προφανής. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της Σύμβασης, κάθε παραπομπή σε «δικαστήριο ή δικαστήρια ενός κράτους» νοείται ως παραπομπή, αναλόγως της περιπτώσεως, σε δικαστήριο ή δικαστήρια της εκάστοτε εδαφικής ενότητας¹⁶¹. Εξ αυτού συνάγεται ότι η αναφορά του άρθρου 5 παράγραφος 2 σε «δικαστήριο άλλου κράτους» μπορεί να νοηθεί ότι παραπέμπει σε δικαστήριο άλλης εδαφικής ενότητας, ανάλογα με την περίπτωση.

¹⁵⁴ Για το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία, βλέπε τον κανονισμό των Βρυξελλών, άρθρο 60 παράγραφος 2.

¹⁵⁵ Η υποχρέωση εκδίκασσης της υπόθεσης δεν αθετείται εάν το δικαστήριο αρνηθεί να ασκήσει δικαιοδοσία με την αιτιολογία ότι η διαφορά πρέπει να παραπεμφθεί σε διαιτησία.

¹⁵⁶ Σε προηγούμενα σχέδια της Σύμβασης, και ειδικότερα στο σχέδιο που περιλαμβανόταν στο έγγραφο εργασίας αριθ. 1 του 2005, το τότε άρθρο 6 όριζε ότι, εφόσον προβλεπόταν από το εσωτερικό δικαίο, το επιλεγέν δικαστήριο είχε δικαίωμα (όχι όμως και υποχρέωση) να αναστείλει την έκδοση απόφασης ή να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του για αγωγή που έχει ασκηθεί ενώπιόν του εωσώτου εκδοθεί απόφαση επί του κύρους δικαίωματος διανοητικής ιδιοκτησίας από το δικαστήριο του κράτους καταχώρισης. (Η διάταξη ήταν πιο περιπλοκή από την ανωτέρω διατύπωση και συντάχθηκε σε διάφορες εκδοχές, όμως η βασική της έννοια είναι αυτή που παρατίθεται ανωτέρω.) Η διάταξη διαγράφηκε επειδή κρίθηκε ότι δεν ήταν αναγκαία, όχι λόγω μεταβολής της πολιτικής. Η διπλωματική σύννοδος ζήτησε αυτό να διευκρινιστεί στην εισηγητική έκθεση: βλέπε πρακτικά της εικοστής συνόδου, επιτροπή II: πρακτικά αριθ. 20, παράγραφοι 29 και 30, πρακτικά αριθ. 24, παράγραφοι 19, 21 και επόμενες.

¹⁵⁷ Για άλλη μία εξαίρεση που ισχύει σε ειδικές περιπτώσεις, βλέπε άρθρο 19.

¹⁵⁸ Εάν δεν ήταν αυτή η πρόθεση του νομοθέτη, θα είχε χρησιμοποιηθεί στο κείμενο η φράση «εσωτερικό δικαίο του κράτους».

¹⁵⁹ Η δικαιοπρακτική ικανότητα μπορεί να περιλαμβάνει την ικανότητα δημοσίων φορέων να συνάπτουν συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας. Στο άρθρο 6 στοιχείο β) και στο άρθρο 9 στοιχείο β), η έλλειψη δικαιοπρακτικής ικανότητας αντιμετωπίζεται χωριστά καθώς κρίθηκε ενδεδειγμένο να εφαρμόζεται τόσο η νομοθεσία του επιληφθέντος δικαστηρίου όσο και η νομοθεσία του επιλεγέντος δικαστηρίου: βλέπε παράγραφο 150. Από την άλλη πλευρά, στο άρθρο 5 το επιληφθέν δικαστήριο είναι το επιλεγέν δικαστήριο, οπότε δεν υπάρχει ανάγκη χωριστής αναφοράς.

¹⁶⁰ Σχετικά με την παραπομπή υποθέσεων σε άλλο δικαστήριο του ίδιου κράτους, βλέπε άρθρο 5 παράγραφος 3 στοιχείο β), όπως αναλύεται στην παράγραφο 139 ανωτέρω.

¹⁶¹ Για τη θέση σχετικά με τους περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ολοκλήρωσης, όπως η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, βλέπε άρθρο 29 παράγραφος 4.

129. Σε ποιες περιπτώσεις είναι σκόπιμη η παραπομπή σε εδαφική ενότητα εντός ενός κράτους; Αυτό θα μπορούσε να εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως η σχέση μεταξύ της ευρύτερης οντότητας (π.χ. του Ηνωμένου Βασιλείου) και των υπο-ενοτήτων της (π.χ. της Αγγλίας και της Σκωτίας) σύμφωνα με τη νομοθεσία του εν λόγω κράτους, όμως για τους σκοπούς του άρθρου 5 ο σημαντικότερος παράγοντας είναι πιθανότατα η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας. Εάν η συμφωνία παραπέμπει «στα δικαστήρια της Αγγλίας», τότε η Αγγλία είναι πιθανότατα η σχετική («εκάστοτε») εδαφική ενότητα και τα αγγλικά δικαστήρια δεν έχουν δικαίωμα σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2 να αρνηθούν να ασκήσουν δικαιοδοσία υπέρ των δικαστηρίων της Σκωτίας: η Σκωτία αποτελεί το άλλο «κράτος» σε αυτή την περίπτωση. Εάν, από την άλλη πλευρά, η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας ορίζει ως αρμόδια τα «δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου», ο όρος «κράτος» πιθανότατα θα αναφέρεται στο Ηνωμένο Βασίλειο, οπότε τα δικαστήρια της Αγγλίας δεν εμποδίζονται βάσει του άρθρου 5 παράγραφος 2 να αρνηθούν να ασκήσουν δικαιοδοσία υπέρ των δικαστηρίων της Σκωτίας.

130. Στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, βασικό παράγοντα αποτελεί αν το επιλεγέν δικαστήριο είναι πολιτειακό¹⁶² ή ομοσπονδιακό. Εάν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας ορίζει ως αρμόδια «τα δικαστήρια της Πολιτείας της Νέας Υόρκης», ο όρος «κράτος» του άρθρου 5 παράγραφος 2 πιθανότατα αναφέρεται στην Πολιτεία της Νέας Υόρκης και όχι στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, οπότε τα δικαστήρια της Νέας Υόρκης εμποδίζονται βάσει του άρθρου 5 παράγραφος 2 να αρνηθούν να ασκήσουν δικαιοδοσία υπέρ π.χ. των δικαστηρίων του Νιου Τζέρσεϊ.

131. Εάν η συμφωνία ορίζει ως αρμόδια «τα δικαστήρια των Ηνωμένων Πολιτειών», το άρθρο 5 παράγραφος 2 δεν απαγορεύει την παραπομπή της υπόθεσης σε ομοσπονδιακό δικαστήριο που βρίσκεται σε άλλη πολιτεία των Ηνωμένων Πολιτειών, εφόσον ως «κράτος» εδώ νοούνται οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής¹⁶³. Το ίδιο θα ίσχυε εάν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας όριζε

ως αρμόδιο ένα συγκεκριμένο ομοσπονδιακό δικαστήριο – για παράδειγμα, το «ομοσπονδιακό δικαστήριο της νότιας περιφέρειας της Νέας Υόρκης». Σε αυτή την περίπτωση επίσης, ως «κράτος» νοούνται οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Κατά συνέπεια, το άρθρο 5 παράγραφος 2 δεν απαγορεύει την παραπομπή της υπόθεσης σε ομοσπονδιακό δικαστήριο άλλης πολιτείας των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής.¹⁶⁴

132. **Forum non conveniens.** Υπάρχουν δύο νομικές θεωρίες βάσει των οποίων ένα δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει ότι η διαφορά πρέπει να εκδικαστεί από δικαστήριο άλλου κράτους. Η πρώτη είναι η θεωρία του *forum non conveniens*¹⁶⁵. Η θεωρία αυτή εφαρμόζεται κυρίως στις χώρες όπου εφαρμόζεται το κοινό δίκαιο¹⁶⁶. Η ακριβής της διατύπωση διαφέρει από χώρα σε χώρα, όμως γενικά μπορεί κανείς να πει ότι η εν λόγω θεωρία επιτρέπει σε ένα δικαστήριο το οποίο έχει δικαιοδοσία να αναστείλει ή να περατώσει τη διαδικασία εάν κρίνει ότι κάποιο άλλο δικαστήριο είναι περισσότερο κατάλληλο¹⁶⁷. Το δικαστήριο αναστέλλει ή περατώνει τη διαδικασία κατά τη διακριτική του ευχέρεια, αφού σταθμίσει όλες τις σχετικές παραμέτρους της συγκεκριμένης υπόθεσης. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται ανεξαρτήτως του εάν η δίκη έχει ήδη επισπεισθεί ή όχι ενώπιον του άλλου δικαστηρίου (μολονότι αυτός είναι ένας παράγοντας που ενδεχομένως θα ληφθεί υπόψη).

133. **Lis pendens.** Η δεύτερη θεωρία αφορά τον κανόνα του *lis pendens*. Εφαρμόζεται κυρίως στις χώρες που εφαρμόζουν το νομικό σύστημα του αστικού δικαίου. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, το δικαστήριο υποχρεούται να αναστείλει ή να περατώσει τη διαδικασία ενώπιόν του εφόσον άλλο δικαστήριο έχει επιληφθεί πρώτο της διαφοράς με το ίδιο αντικείμενο μεταξύ των ιδίων διαδίκων¹⁶⁸. Το δικαστήριο δεν έχει διακριτική ευχέρεια ως προς αυτό, ενώ δεν απαιτείται στάθμιση των σχετικών παραγόντων προκειμένου να καθοριστεί το πλέον αρμόδιο δικαστήριο, η δε σχετική θεωρία εφαρμόζεται μόνον όταν υπάρχει ήδη εκκρεμοδικία ενώπιον του άλλου δικαστηρίου.

¹⁶² Υπενθυμίζεται ότι στη Σύμβαση και στην παρούσα έκθεση, ο όρος «πολιτεία» παραπέμπει σε εδαφική ενότητα ομοσπονδιακού κράτους (για παράδειγμα, μια πολιτεία των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής), ενώ ο όρος «κράτος» παραπέμπει σε κράτος υπό τη διεθνή έννοια.

¹⁶³ Η εκδοθησόμενη απόφαση θα μπορούσε να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί δυνάμει της Σύμβασης, καθώς αποτελεί απόφαση δικαστηρίου το οποίο ορίζεται ως αρμόδιο δυνάμει συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας: βλέπε άρθρο 8 παράγραφος 1.

¹⁶⁴ Ωστόσο, πρέπει να «λαμβάνεται δεόντως υπόψη» η επιλογή των συμβαλλομένων: βλέπε άρθρο 5 παράγραφος 3 στοιχείο β). Σχετικά με το αν η εκδοθησόμενη απόφαση θα μπορούσε να αναγνωριστεί σύμφωνα με τη Σύμβαση, βλέπε άρθρο 8 παράγραφος 5.

¹⁶⁵ Βλέπε J. Fawcett (επιμ.), *Declining Jurisdiction in Private International Law*, Clarendon Press, Οξφόρδη 1995.

¹⁶⁶ Για την ακρίβεια, έχει την προέλευσή της από τη Σκωτία, χώρα με μικτό σύστημα κοινού / αστικού δικαίου. Εξακολουθεί να εφαρμόζεται σήμερα στη Σκωτία, ενώ έχει υποκαταστήσει επίσης και σε επικράτειες που εφαρμόζουν το αστικό δίκαιο, όπως το Κεμπέκ. Για την εφαρμογή αυτής της θεωρίας και άλλων νομικών υποκατάστατων σε σχέση με τις ρήτρες παρέκτασης δικαιοδοσίας, βλέπε A. Schulz, «Mechanisms for the Transfer of Cases within Federal

Systems», Prel. Doc. No 23 του Οκτωβρίου 2003 υπόψη της ειδικής επιτροπής του Δεκεμβρίου 2003.

¹⁶⁷ Για τη διατύπωση στο αγγλικό δίκαιο, βλέπε A. Dicey, J. Morris & L. Collins, *The Conflict of Laws*, 14η έκδ., L. Collins & specialist editors, Sweet and Maxwell, Λονδίνο 2006, κανόνας 31 παράγραφος 2 (σ. 461)· για τη διατύπωση στο δίκαιο των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, βλέπε The American Law Institute, *Second Restatement on Conflict of Laws*, The American Law Institute Publishers, Σαιντ Πωλ, Μιννεσότα 1971, παράγραφος 84. Για περαιτέρω ανάλυση του κανόνα *forum non conveniens*, με ειδική αναφορά στην επίδρασή του στις συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας, βλέπε R. Brand, «Forum Selection and Forum Rejection in US Courts: One Rationale for a Global Choice of Court Convention», στο J. Fawcett (επιμ.), *Reform and Development of Private International Law: Essays in Honour of Sir Peter North*, Oxford University Press 2002, σ. 51.

¹⁶⁸ Βλέπε, για παράδειγμα, το άρθρο 27 του κανονισμού των Βρυξελλών, το οποίο ορίζει ότι κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που επελήφθη πρώτο, αναστέλλει αυτεπάγγελτα την διαδικασία του και διαπιστώνει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας εάν διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

134. Το άρθρο 5 παράγραφος 2 αποκλείει την εφαρμογή οποιασδήποτε εκ των δύο ανωτέρω θεωριών εάν το δικαστήριο υπέρ του οποίου αναστέλλεται ή περατώνεται η διαδικασία βρίσκεται σε άλλο κράτος, καθώς και οι δύο θεωρίες υποχρεώνουν το δικαστήριο να αρνηθεί την άσκηση δικαιοδοσίας «με το σκεπτικό ότι η διαφορά πρέπει να εκδικασθεί από δικαστήριο άλλου κράτους».

135. **Καθ' ύλην αρμοδιότητα.** Στο άρθρο 5 παράγραφος 3 στοιχείο α) προβλέπεται ότι το άρθρο 5 δεν θίγει τους εσωτερικούς κανόνες όσον αφορά την καθ' ύλην αρμοδιότητα ή την αρμοδιότητα με βάση την αξία του αντικειμένου της διαφοράς. Η φράση «καθ' ύλην αρμοδιότητα» μπορεί να έχει πολλές έννοιες. Εν προκειμένω αναφέρεται στην απονομή δικαιοδοσίας μεταξύ διαφορετικών δικαστηρίων του ίδιου κράτους με βάση το αντικείμενο της διαφοράς. Στόχος της δεν είναι να ορίσει το κράτος του οποίου τα δικαστήρια θα εκδικάσουν την υπόθεση, αλλά το είδος των δικαστηρίων εντός του κράτους τα οποία θα επιληφθούν. Για παράδειγμα, ενδέχεται να υπάρχουν ειδικά δικαστήρια για υποθέσεις όπως η έκδοση διαζυγίου, οι φορολογικές υποθέσεις ή τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Επομένως, ένα ειδικό φορολογικό δικαστήριο δεν έχει καθ' ύλην αρμοδιότητα να εκδικάσει αγωγή για αθέτηση σύμβασης. Έτσι, ακόμη και εάν οι διάδικοι έχουν συνάψει συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας με την οποία ορίζουν ως αρμόδιο τέτοιου είδους δικαστήριο, αυτό δεν έχει υποχρέωση σύμφωνα με τη Σύμβαση να εκδικάσει την υπόθεση.

136. Σε ορισμένα ομοσπονδιακά κράτη, όπως η Αυστραλία, ο Καναδάς και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, η καθ' ύλην αρμοδιότητα μπορεί να αφορά επίσης την απονομή δικαιοδοσίας μεταξύ των πολιτειακών και των ομοσπονδιακών δικαστηρίων¹⁶⁹. Κατά γενικό κανόνα, μπορεί να πει κανείς ότι τα πολιτειακά δικαστήρια έχουν καθ' ύλην αρμοδιότητα σε όλες τις περιπτώσεις, εκτός εάν συντρέχει ειδικός κανόνας ο οποίος στερεί από αυτά τη δικαιοδοσία. Από την άλλη πλευρά, τα ομοσπονδιακά δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία μόνον εφόσον αυτή τους παρέχεται δυνάμει ειδικού κανόνα. Οι διάδικοι δεν έχουν δικαίωμα παραίτησης από αυτούς τους κανόνες. Εάν δεν υπάρχει καθ' ύλην αρμοδιότητα, ομοσπονδιακό δικαστήριο δεν μπορεί να εκδικάσει την υπόθεση ακόμη και εάν οι διάδικοι το έχουν ορίσει ως αρμόδιο.

137. Σε κάποιες χώρες, ορισμένα δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία μόνον εάν η αξία του αντικειμένου της διαφοράς υπερβαίνει ή υπολείπεται ενός συγκεκριμένου ποσού. Δεδομένου ότι αυτό αφορά την εσωτερική απονομή δικαιοδοσίας εντός ενός κράτους, πρόκειται για ζήτημα καθ' ύλην αρμοδιότητας, όπως ορίζεται ανωτέρω.

Ωστόσο, σε ορισμένα κράτη δεν χρησιμοποιείται αυτή η ορολογία, επομένως σε αυτές τις περιπτώσεις το άρθρο 5 παράγραφος 3 στοιχείο α) αναφέρεται συγκεκριμένα στην αρμοδιότητα με βάση την αξία του αντικειμένου της διαφοράς. Τα σχόλια της προηγούμενης παραγράφου σχετικά με την καθ' ύλην αρμοδιότητα ισχύουν επίσης και εδώ.

138. **Εσωτερικοί δικονομικοί κανόνες.** Όπως προαναφέρθηκε¹⁷⁰, η πρόθεση δεν ήταν η Σύμβαση να θίγει εσωτερικούς δικονομικούς κανόνες (συμπεριλαμβανομένων των κανόνων που εκδίδονται από τα δικαστήρια) οι οποίοι δεν σχετίζονται με τη διεθνή δικαιοδοσία ή την αναγνώριση ή εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων. Ορισμένοι από αυτούς τους κανόνες ενδέχεται να απαγορεύουν σε ένα δικαστήριο να εκδικάζει υποθέσεις σε ορισμένες περιπτώσεις. Οι κανόνες περί της καθ' ύλην αρμοδιότητας είναι απλώς ένα παράδειγμα. Άλλα παραδείγματα είναι: κανόνες που απαγορεύουν την κίνηση δικαστικής διαδικασίας από συγκεκριμένα πρόσωπα (όπως υπηκόους εχθρικών κρατών εν καιρώ πολέμου)· κανόνες που απαγορεύουν την κίνηση δικαστικής διαδικασίας κατά συγκεκριμένων προσώπων (για παράδειγμα, κανόνες περί κρατικής ασυλίας¹⁷¹)· κανόνες που απαγορεύουν την εκδίκαση συγκεκριμένων διαφορών από τα δικαστήρια (για παράδειγμα, σύμφωνα με την αρχή της «πράξης δημόσιας αρχής», όπως αυτή ισχύει στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής)· κανόνες (δικονομικοί ή ουσιαστικοί) που επιτάσσουν την επίπλευση δικαστικής διαδικασίας εντός συγκεκριμένης προθεσμίας· κανόνες περί ενεργητικής και παθητικής νομιμοποίησης (για παράδειγμα, κανόνες που ορίζουν ότι οντότητες χωρίς νομική προσωπικότητα δεν έχουν ενεργητική νομιμοποίηση). Ορισμένες από τις ανωτέρω περιπτώσεις αναφέρονται ρητά στη Σύμβαση¹⁷², ενώ κάποιες άλλες όχι. Ακόμη όμως και όταν δεν αναφέρονται ρητά – δεν είναι δυνατό καλυφθούν όλες οι περιπτώσεις – η πρόθεση δεν ήταν οι εν λόγω άλλοι δικονομικοί κανόνες να θίγονται από τις διατάξεις του άρθρου 5.

139. **Κατά τόπον αρμοδιότητα μεταξύ των δικαστηρίων.** Το άρθρο 5 παράγραφος 3 στοιχείο β) προβλέπει ότι οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 5 «δεν θίγουν την ισχύ των κανόνων περί της κατά τόπον αρμοδιότητας μεταξύ των δικαστηρίων ενός συμβαλλόμενου κράτους»¹⁷³. Εάν δεν έχει οριστεί συγκεκριμένο δικαστήριο ως αρμόδιο από τα μέρη –εάν για παράδειγμα η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας αναφέρει ως αρμόδια απλώς «τα δικαστήρια των Κάτω Χωρών» ή «τα δικαστήρια της Πολιτείας του Νιου Τζέρσεϊ»– δεν υπάρχει λόγος να μην εφαρμοστούν οι συνήθεις κανόνες περί της κατά τόπον αρμοδιότητας μεταξύ των δικαστηρίων¹⁷⁴.

¹⁶⁹ Για διεξοδική ανάλυση της δικαιοδοσίας των πολιτειακών και ομοσπονδιακών δικαστηρίων της Αυστραλίας, του Καναδά και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, βλέπε A. Schulz, «Mechanisms for the Transfer of Cases within Federal Systems», Prel. Doc. No 23 του Οκτωβρίου 2003.

¹⁷⁰ Παράγραφος 88 έως 92.

¹⁷¹ Βλέπε άρθρο 2 παράγραφος 6.

¹⁷² Βλέπε, για παράδειγμα, άρθρο 2 παράγραφος 6.

¹⁷³ Εξυπακούεται ότι το άρθρο 5 παράγραφος 3 στοιχείο β) ισχύει επίσης όταν μια υπόθεση παραπέμπεται από δικαστήριο ορισμένης περιοχής στο αντίστοιχο δικαστήριο

άλλης περιοχής. Αυτό είναι δυνατό να συμβεί σε ορισμένες χώρες – για παράδειγμα στον Καναδά και στην Αυστραλία.

¹⁷⁴ Για τις επιπτώσεις μιας συμφωνίας παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας στην παραπομπή υποθέσεων μεταξύ διαδίκων διαφορετικής εθνικότητας από πολιτειακό σε ομοσπονδιακό δικαστήριο σύμφωνα με τη νομοθεσία των Ηνωμένων Πολιτειών που ίσχυε πριν από τη Σύμβαση, βλέπε Dixon κατά TSE International Inc., 330 F. 3d 396 (5th Cir. 2003)· Roberts & Schaefer Co. κατά Merit Contracting, Inc., 99 F. 3d 248 (7th Cir. 1996).

140. **Συγκεκριμένο δικαστήριο.** Ακόμη και όταν τα μέρη έχουν ορίσει ως αρμόδιο ένα συγκεκριμένο δικαστήριο –για παράδειγμα, το ομοσπονδιακό δικαστήριο της νότιας περιφέρειας της Νέας Υόρκης¹⁷⁵ ή το Πρωτοδικείο του Τόκιο–, οι εθνικοί κανόνες περί της κατά τόπον αρμοδιότητας μεταξύ των δικαστηρίων εξακολουθούν να ισχύουν. Ωστόσο, αυτό τελεί υπό την επιφύλαξη της τελευταίας πρότασης του στοιχείου β), το οποίο εφαρμόζεται όταν το δικαστήριο έχει διακριτική ευχέρεια για την παραπομπή της υπόθεσης¹⁷⁶. Η διάταξη αυτή επιβάλλει στο επιλεγέν δικαστήριο να λάβει δεόντως υπόψη την επιλογή των συμβαλλομένων: εάν οι συμβαλλόμενοι έχουν ορίσει συγκεκριμένο δικαστήριο ως αρμόδιο, το δικαστήριο δεν μπορεί να αγνοήσει αβασάνιστα την επιλογή τους¹⁷⁷.

Άρθρο 6 Υποχρεώσεις του μη επιλεγέντος δικαστηρίου

141. Το άρθρο 6 είναι η δεύτερη «βασική διάταξη» της Σύμβασης. Όπως άλλες διατάξεις, εφαρμόζεται μόνον εάν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας απονέμει αποκλειστική δικαιοδοσία και μόνον εφόσον το επιλεγέν δικαστήριο βρίσκεται σε συμβαλλόμενο κράτος¹⁷⁸. Απευθύνεται στα δικαστήρια συμβαλλομένων κρατών εκτός του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου και τα υποχρεώνει (με εξαίρεση ορισμένες ειδικές περιστάσεις) να μην εκδικάσουν την υπόθεση, ήτοι να αναστείλουν την έκδοση απόφασης ή να περατώσουν τη διαδικασία ενώπιόν τους, ακόμη και εάν έχουν δικαιοδοσία σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία. Η υποχρέωση αυτή είναι απαραίτητη προκειμένου να μην αναιρείται ο αποκλειστικός χαρακτήρας της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας.

142. Το άρθρο 6 εφαρμόζεται μόνον όταν οι διάδικοι δεσμεύονται από τη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας. Κατά κανόνα, πρέπει να είναι συμβαλλόμενα μέρη στη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας, ωστόσο, όπως είδαμε ανωτέρω¹⁷⁹, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες πρόσωπο το οποίο δεν είναι συμβαλλόμενος στη συμφωνία παρά ταύτα δεσμεύεται από αυτή.

143. Το ακόλουθο παράδειγμα¹⁸⁰ καταδεικνύει πώς λειτουργεί η Σύμβαση σε υποθέσεις όπου εμπλέκονται περισσότερα μέρη. Έστω ότι ο Α, με έδρα στη Γερμανία, πωλεί προϊόντα στον Β, με έδρα στο Κεμπέκ (Καναδάς). Η σύμβαση περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ των δικαστηρίων της Γερμανίας. Τα προϊόντα παραδίδονται στο Κεμπέκ, και ο Β τα μεταπωλεί στον Γ, με έδρα επίσης στο Κεμπέκ. Η σύμβαση μεταξύ Β και Γ

δεν περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας. Εάν ο Γ ισχυριστεί ότι τα προϊόντα είναι ελαττωματικά, μπορεί να ασκήσει αγωγή κατά του Β στο Κεμπέκ. Θα μπορούσε επίσης να ασκήσει αγωγή κατά του Α (για αδικοπραξία) στο Κεμπέκ (εφόσον τα δικαστήρια του Κεμπέκ έχουν δικαιοδοσία σύμφωνα με το τοπικό δίκαιο), δεδομένου ότι η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας δεν είναι δεσμευτική μεταξύ των Α και Γ. Ωστόσο, εάν ο Γ ασκήσει αγωγή μόνο κατά του Β στο Κεμπέκ, ο δε Β επιθυμεί να προσεπικαλέσει στη δίκη τον Α, ο Β δεν έχει σχετικό δικαίωμα: η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας είναι δεσμευτική για τους Α και Β. Σύμφωνα με το άρθρο 6 της Σύμβασης, το δικαστήριο του Κεμπέκ οφείλει να αναστείλει την έκδοση απόφασης ή να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του επί της διαδικασίας η οποία επισπεύδεται ενώπιόν του από τον Β κατά του Α¹⁸¹. Η Σύμβαση συνεπώς υπερισχύει των διατάξεων του εθνικού δικαίου οι οποίες, ελλείψει της Σύμβασης, θα επέτρεπαν την πρόσθετη παρέμβαση του Α στη δίκη του Κεμπέκ ή θα επέτρεπαν στο δικαστήριο να ασκήσει δικαιοδοσία εκδικάζοντας την αγωγή κατά του Α.

144. Το άρθρο 6 ορίζει ότι το δικαστήριο αναστέλλει την έκδοση απόφασης ή διαπιστώνει την έλλειψη δικαιοδοσίας του σε περίπτωση που έχει επιληφθεί «διαφοράς η οποία υπάγεται σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας». Για να καθορίσει εάν η διαφορά υπάγεται σε μια τέτοια συμφωνία, το δικαστήριο πρέπει να ερμηνεύσει τη συμφωνία. Βάσει του άρθρου 3 στοιχείο α) της Σύμβασης, η συμφωνία εφαρμόζεται σε διαφορά «που έχει ανακύψει ή ενδέχεται να ανακύψει στο πλαίσιο συγκεκριμένης έννομης σχέσης». Κατά την ερμηνεία της συμφωνίας, το δικαστήριο πρέπει να αποφασίσει ποια είναι αυτή η σχέση και σε ποιες διαφορές εφαρμόζεται η συμφωνία. Πρέπει να αποφανθεί, για παράδειγμα, αν η ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας που περιέχεται σε δανειακή σύμβαση ισχύει για αγωγή η οποία ασκείται από τον δανειολήπτη κατά του δανειστή για αδικοπραξία, λόγω καταχρηστικής εκτέλεσης της σύμβασης.

145. Εάν η διαδικασία καλύπτεται από συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας, το δικαστήριο οφείλει είτε να αναστείλει την έκδοση απόφασης ή να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του, εκτός εάν ισχύει κάποια από τις εξαιρέσεις.

146. **Πέντε εξαιρέσεις.** Στο άρθρο 6 προβλέπονται πέντε εξαιρέσεις στον κανόνα που ορίζει ότι πρέπει να αναστέλλεται η έκδοση απόφασης ή να διαπιστώνεται η έλλειψη δικαιοδοσίας του δικαστηρίου. Εάν ισχύει κάποια από τις εξαιρέσεις αυτές, αίρεται η απαγόρευση εκδίκασης της υπόθεσης. Η Σύμβαση δεν απαγορεύει στο δικαστήριο

¹⁷⁵ Βλέπε ανωτέρω, παράγραφος 136.

¹⁷⁶ Όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 5 παράγραφος 3 και στο άρθρο 8 παράγραφος 5, ο όρος «παραπομπή» έχει γενική έννοια: δεν αντανάκλα την ορολογία που χρησιμοποιείται σε οποιοδήποτε εθνικό σύστημα δικαίου. Αντιθέτως, ισχύει σε κάθε περίπτωση όπου μια υπόθεση η οποία εκκρεμεί ενώπιον ενός δικαστηρίου παραπέμπεται σε άλλο. Αυτό μπορεί να συμβεί είτε κατόπιν εντολής του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου (για παράδειγμα, «transfert» κατά την ορολογία της ομοσπονδιακής διαδικασίας στις Ηνωμένες Πολιτείες) ή κατόπιν εντολής του δικαστηρίου στο οποίο παραπέμπεται η υπόθεση (για παράδειγμα, «removal» κατά την ορολογία της ομοσπονδιακής διαδικασίας στις Ηνωμένες Πολιτείες).

¹⁷⁷ Οι συνέπειες της παραπομπής στην εφαρμογή των άρθρων 6 και 8 εξετάζονται κατωτέρω: βλέπε παραγράφους 156 έως 158 και 175 έως 181 κατωτέρω.

¹⁷⁸ Αυτό προκύπτει από τον ορισμό της «συμφωνίας παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας» στο άρθρο 3 στοιχείο α).

¹⁷⁹ Παράγραφος 97.

¹⁸⁰ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση, εκτός εάν ρητώς δηλώνεται διαφορετικά, λαμβάνεται ως υπόθεση ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

¹⁸¹ Βλέπε πρακτικά αριθ. 2 της εικοστής συνόδου, επιτροπή II, παράγραφοι 11 και 12.

να ασκήσει τη δικαιοδοσία την οποία διαθέτει σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία. Το άρθρο 6 δεν ιδρύει ωστόσο δικαίωμα άσκησης δικαιοδοσίας με βάση τη Σύμβαση, ούτε επιβάλλει στο επιληφθέν δικαστήριο να ασκήσει τη δικαιοδοσία την οποία έχει σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία: η νομοθεσία του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου ορίζει αν αυτό έχει ή όχι δικαιοδοσία¹⁸² και αν μπορεί ή όχι να την ασκήσει¹⁸³.

147. Τα στοιχεία α) και β) του άρθρου 6 αντιστοιχούν στη διάταξη περί ακυρότητας του άρθρου II παράγραφος 3 της Σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958 για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, ενώ τα στοιχεία δ) και ε) αναφέρονται στην περίπτωση όπου η συμφωνία είναι «ανενεργή ή μη επιδεκτική εφαρμογής» αντίστοιχα με την ίδια διάταξη της Σύμβασης της Νέας Υόρκης. Το στοιχείο γ) του άρθρου 6 ήταν απαραίτητο καθώς, σύμφωνα με τη Σύμβαση, το επιληφθέν αλλά μη επιλεγέν δικαστήριο δεν μπορεί κατά κανόνα να εφαρμόσει το εθνικό του δίκαιο προκειμένου να κρίνει το κύρος της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας. Επομένως, έπρεπε να γίνει μια εξαίρεση για την περίπτωση όπου η εφαρμογή της συμφωνίας θα οδηγούσε σε κατάφωρη αδικία ή θα ήταν προδήλως αντίθετη προς τη δημόσια τάξη του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου. Οι ανωτέρω εξαιρέσεις ενδέχεται να φαίνονται πιο περίπλοκες από εκείνες που προβλέπονταν στη Σύμβαση της Νέας Υόρκης, όμως αν μελετηθούν πιο προσεκτικά φαίνεται ότι είναι παρόμοιες και όχι ευρύτερες από τις εξαιρέσεις της Σύμβασης της Νέας Υόρκης. Αυτή ήταν επίσης η σαφής πρόθεση της διπλωματικής συνόδου. Η φαινομενική πολυπλοκότητα των διατάξεων οφείλεται στο γεγονός ότι στόχος της διπλωματικής συνόδου ήταν να διατυπωθούν με μεγαλύτερη σαφήνεια και ακρίβεια σε σχέση με τις μάλλον σκιαγραφικές διατάξεις του άρθρου II παράγραφος 3 της Σύμβασης της Νέας Υόρκης. Ωστόσο, η νομολογία με βάση τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης θα μπορούσε να αποτελέσει πολύτιμο οδηγό για την ερμηνεία της Σύμβασης.

148. Οι δύο πρώτες εξαιρέσεις –στα στοιχεία α) και β)– είναι αρκετά συνήθεις, όμως η τρίτη και η τέταρτη –στα στοιχεία γ) και δ)– προορίζονται για εφαρμογή μόνο υπό τις πλέον εξαιρετικές περιστάσεις. Εάν οι δύο τελευταίες εξαιρέσεις εφαρμόζονταν πολύ ευρύτερα, ο γενικότερος σκοπός της Σύμβασης θα υπονομευόταν.

149. **Η πρώτη εξαίρεση: ακυρότητα.** Η πρώτη εξαίρεση αφορά την περίπτωση όπου η συμφωνία είναι άκυρη για οποιονδήποτε λόγο, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης δικαιοπρακτικής ικανότητας σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου¹⁸⁴.

¹⁸² Σε περίπτωση που το δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, δεν χρειάζεται να εξετάσει αν συντρέχει κάποια από τις εξαιρέσεις του άρθρου 6.

¹⁸³ Για παράδειγμα, η νομοθεσία την οποία εφαρμόζει το δικαστήριο ενδέχεται να του απαγορεύει να ασκήσει δικαιοδοσία λόγω ενός κανόνα *lis pendens*.

¹⁸⁴ Υπενθυμίζεται ότι η «νομοθεσία του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου» περιλαμβάνει τους κανόνες περί επιλογής δικαίου του εν λόγω κράτους.

¹⁸⁵ Αναλύεται ανωτέρω στην παράγραφο 125 και επόμενες.

¹⁸⁶ Βλέπε υποσημείωση 159 ανωτέρω.

¹⁸⁷ Βλέπε άρθρο 2 παράγραφος 3.

¹⁸⁸ Στο άρθρο 6 στοιχείο β) και στο άρθρο 9 στοιχείο β), ο όρος «συμβαλλόμενος» παραπέμπει σε έναν από τους αρχικούς

Πρόκειται για την ισοδύναμη διάταξη του άρθρου 5 παράγραφος 1¹⁸⁵. Ωστόσο, ενώ στο άρθρο 5 παράγραφος 1 το επιληφθέν δικαστήριο είναι το επιλεγέν δικαστήριο που έχει οριστεί με συμφωνία των μερών και το οποίο εφαρμόζει το εθνικό του δίκαιο, στο άρθρο 6 στοιχείο α) το επιληφθέν (αλλά μη επιλεγέν) δικαστήριο δεν εφαρμόζει το εθνικό του δίκαιο¹⁸⁶. Πρόκειται για διαφορά από τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958, δεδομένου ότι η τελευταία δεν ορίζει ποιο δίκαιο θα εφαρμοστεί προκειμένου να κριθεί το κύρος μιας συμφωνίας διαιτησίας¹⁸⁷. Ορίζοντας το εφαρμοστέο δίκαιο, το άρθρο 6 στοιχείο α) της Σύμβασης βοηθά να διασφαλιστεί η έκδοση μη αντιφατικών αποφάσεων από το επιληφθέν και το επιλεγέν δικαστήριο σχετικά με το κύρος της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας.

150. **Η δεύτερη εξαίρεση: έλλειψη δικαιοπρακτικής ικανότητας.** Η δεύτερη εξαίρεση αφορά την περίπτωση που ένας εκ των συμβαλλομένων δεν είχε ικανότητα σύναψης της συμφωνίας βάσει της νομοθεσίας του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου¹⁸⁸. Εδώ και πάλι στη «νομοθεσία του κράτους» περιλαμβάνονται και οι κανόνες του οικείου κράτους περί επιλογής δικαίου¹⁸⁹. Κατά την εξέταση του κύρους της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας, το δίκαιο του επιλεγέντος δικαστηρίου πρέπει να εφαρμόζεται από τα δικαστήρια όλων των συμβαλλομένων κρατών σύμφωνα με τα άρθρα 5, 6 και 9. Ωστόσο, στην περίπτωση της δικαιοπρακτικής ικανότητας θεωρήθηκε υπερβολικά φιλόδοξο να θεσπιστεί ένα ενιαίος κανόνας περί επιλογής δικαίου για όλα τα συμβαλλόμενα κράτη, ως εκ τούτου, σύμφωνα με το άρθρο 6 στοιχείο β), το επιληφθέν δικαστήριο θα εφαρμόζει επιπλέον τη νομοθεσία που υποδεικνύουν οι εθνικοί κανόνες περί επιλογής εφαρμοστέου δικαίου για το θέμα της δικαιοπρακτικής ικανότητας¹⁹⁰. Δεδομένου ότι η έλλειψη ικανότητας σύναψης της συμφωνίας καθιστά επίσης άκυρη τη συμφωνία σύμφωνα με το άρθρο 6 στοιχείο α), η σχετική ικανότητα κρίνεται τόσο με βάση τη νομοθεσία του επιλεγέντος δικαστηρίου όσο και με βάση τη νομοθεσία του επιληφθέντος δικαστηρίου¹⁹¹. Εάν, σύμφωνα με οποιαδήποτε από τις ανωτέρω νομοθεσίες, διαπιστωθεί έλλειψη ικανότητας σύναψης της συμφωνίας, το επιληφθέν δικαστήριο δεν έχει υποχρέωση να αναστείλει την έκδοση απόφασης ή να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του.

151. **Η τρίτη εξαίρεση (πρώτο σκέλος): κατάφωρη αδικία.** Η τρίτη εξαίρεση αφορά την περίπτωση όπου η εφαρμογή της συμφωνίας θα οδηγούσε σε «κατάφωρη αδικία» ή θα ήταν «προδήλως αντίθετη προς τη δημόσια τάξη του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου». Σε

συμβαλλομένους της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας και όχι σε κάποιο άλλο πρόσωπο το οποίο είναι διάδικος στη διαφορά.

¹⁸⁹ Βλέπε παράγραφο 125 ανωτέρω.

¹⁹⁰ Στις αγωγές για την αναγνώριση ή εκτέλεση αλλοδαπών αποφάσεων, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση θα εφαρμόσει επίσης τους κανόνες του κράτους του περί επιλογής εφαρμοστέου δικαίου προκειμένου να αποφανθεί επί θεμάτων δικαιοπρακτικής ικανότητας σύμφωνα με το άρθρο 9 στοιχείο β): βλέπε κατωτέρω παράγραφο 184.

¹⁹¹ Βλέπε πρακτικά αριθ. 8 της εικοστής συνόδου, επιτροπή II, παράγραφοι 50 έως 59.

ορισμένα νομικά συστήματα, η πρώτη φράση θα θεωρούνταν ότι καλύπτεται από τη δεύτερη. Οι δικηγόροι που εργάζονται με βάση τα συστήματα αυτά θα θεωρούσαν αυτονόητο ότι μια συμφωνία που οδηγεί σε κατάφωρη αδικία είναι αναγκαστικά αντίθετη προς τη δημόσια τάξη. Στην περίπτωση των εν λόγω νομικών συστημάτων, η πρώτη φράση θα ήταν περιττή. Ωστόσο, σε άλλα νομικά συστήματα, η έννοια της δημόσιας τάξης αναφέρεται στο γενικό συμφέρον –στο συμφέρον του κοινού γενικά– παρά στο συμφέρον οποιουδήποτε μεμονωμένου ατόμου, συμπεριλαμβανομένου ενός συμβαλλομένου. Για τον λόγο αυτό και οι δύο φράσεις είναι απαραίτητες.

152. Ο όρος «κατάφωρη αδικία» καλύπτει την εξαιρετική περίπτωση όπου ένας εκ των συμβαλλομένων δεν θα τύγχανε δίκαιης δίκης στο αλλοδαπό κράτος, ίσως λόγω προκατάληψης ή διαφθοράς, ή την περίπτωση όπου συντρέχουν άλλοι λόγοι στο πρόσωπο αυτού του συμβαλλομένου οι οποίοι του στερούν την ενεργητική ή παθητική νομιμοποίηση ενώπιον του επιλεγέντος δικαστηρίου. Ο ίδιος όρος μπορεί να αναφέρεται και στις συγκεκριμένες συνθήκες υπό τις οποίες συνάφθηκε η συμφωνία – για παράδειγμα, εάν αυτή υπήρξε προϊόν απάτης. Πρόθεση ήταν να τεθεί ο πηχός ψηλά: η διάταξη δεν επιτρέπει στα δικαστήρια να αγνοήσουν μια συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας απλώς και μόνον επειδή αυτή δεν είναι δεσμευτική σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο.

153. **Η τρίτη εξαίρεση (δεύτερο σκέλος): δημόσια τάξη.** Η φράση «προδήλως αντίθετη προς τη δημόσια τάξη του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου» έχει ως στόχο να θέσει τον πηχό ψηλά. Παραπέμπει στους βασικούς κανόνες ή αρχές του εν λόγω κράτους και δεν επιτρέπει στο επιληφθέν δικαστήριο να εκδικάσει την υπόθεση απλώς και μόνον επειδή το επιλεγέν δικαστήριο ενδέχεται να παραβιάσει, με κάποιο τεχνικό τρόπο, έναν κανόνα αναγκαστικού δικαίου του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου¹⁹². Όπως και στην περίπτωση της κατάφωρης αδικίας, σκοπός ήταν να τεθεί ο πηχός ψηλά: η διάταξη δεν επιτρέπει στα δικαστήρια να αγνοήσουν μια συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας απλώς και μόνον επειδή αυτή δεν είναι δεσμευτική σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο.

154. **Η τέταρτη εξαίρεση: η εφαρμογή της συμφωνίας δεν είναι ευλόγως εφικτή.** Η τέταρτη εξαίρεση αφορά την περίπτωση στην οποία για εξαιρετικούς λόγους που διαφεύγουν τον έλεγχο των συμβαλλομένων, η εφαρμογή της συμφωνίας δεν είναι ευλόγως εφικτή. Πρόθεση ήταν η διάταξη αυτή να εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου δεν θα ήταν δυνατή η επίσπευση διαδικασίας ενώπιον του επιλεγέντος δικαστηρίου. Δεν χρειάζεται αυτό να είναι απολύτως αδύνατο, αρκεί να συντρέχει κάποια εξαιρετική περίπτωση. Ένα παράδειγμα είναι όταν επικρατούν συνθήκες πολέμου στο οικείο κράτος και δεν λειτουργούν τα δικαστήριά του. Άλλο παράδειγμα είναι όταν δεν υφίσταται πλέον το επιλεγέν δικαστήριο ή όταν αυτό έχει

αλλάξει σε τέτοιο θεμελιώδη βαθμό ώστε να μη θεωρείται πλέον ως το ίδιο δικαστήριο. Η εξαίρεση αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως εφαρμογή της θεωρίας της ανατροπής (ή παρόμοιων θεωριών), σύμφωνα με την οποία μια σύμβαση λύεται εάν, λόγω απρόβλεπτης και θεμελιώδους μεταβολής των περιστάσεων που έχουν επέλθει μετά την κατάρτιση της σύμβασης, δεν είναι πλέον εφικτή η εκτέλεσή της¹⁹³.

155. **Η πέμπτη εξαίρεση: μη εκδίκαση της υπόθεσης.** Η πέμπτη εξαίρεση είναι όταν το επιλεγέν δικαστήριο έχει αποφασίσει να μην εκδικάσει την υπόθεση. Η περίπτωση αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι καλύπτεται από την τέταρτη εξαίρεση, όμως είναι αρκετά διαφορετική ώστε να αξίζει χωριστή μνεία. Σκοπός της διάταξης είναι η αποτροπή της αρνησιδικίας: πρέπει να είναι δυνατή για κάποιο δικαστήριο η εκδίκαση της υπόθεσης.

156. **Παραπομπή της υπόθεσης.** Επεξηγήθηκε ανωτέρω¹⁹⁴ ότι το άρθρο 5 δεν θίγει την ισχύ των κανόνων περί της κατά τόπον αρμοδιότητας μεταξύ των δικαστηρίων ενός συμβαλλόμενου κράτους. Επομένως, σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 3 στοιχείο β), τα δικαστήρια συμβαλλόμενου κράτους μπορούν να παραπέμψουν την υπόθεση από το δικαστήριο ενώπιον του οποίου αυτή φέρεται προς εκδίκαση σε άλλο δικαστήριο του ίδιου συμβαλλόμενου κράτους. Εάν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας ορίζει ως αρμόδια γενικά τα δικαστήρια του εν λόγω κράτους (για παράδειγμα, στα «δικαστήρια της Σουηδίας»), η παραπομπή της υπόθεσης σε άλλο δικαστήριο του ίδιου κράτους δεν επιφέρει συνέπειες όσον αφορά το άρθρο 6. Η απόφαση θα εκδοθεί και σε αυτή την περίπτωση από το επιλεγέν δικαστήριο. Επομένως, το άρθρο 6 στοιχείο ε) δεν εφαρμόζεται. Εάν, από την άλλη πλευρά, η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας ορίζει ως αρμόδιο συγκεκριμένο δικαστήριο του εν λόγω κράτους (για παράδειγμα «το Πρωτοδικείο της Στοκχόλμης»), η παραπομπή της υπόθεσης σε άλλο δικαστήριο του ίδιου κράτους θα ενεργοποιήσει την εφαρμογή του άρθρου 6 στοιχείο ε), καθώς το επιλεγέν δικαστήριο (το Πρωτοδικείο της Στοκχόλμης) θα έχει αποφασίσει να μην εκδικάσει την υπόθεση.

157. **Πρώτο παράδειγμα.** Η διάκριση αυτή μπορεί να αποσαφηνιστεί με δύο παραδείγματα¹⁹⁵. Στο πρώτο, οι συμβαλλόμενοι επιλέγουν «τα δικαστήρια της Σουηδίας». Ένας συμβαλλόμενος επισπεύδει διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου της Στοκχόλμης, και το τελευταίο παραπέμπει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο του Γκέτεμποργκ. Εφόσον το δεύτερο είναι επίσης δικαστήριο της Σουηδίας, λογίζεται ως το επιλεγέν δικαστήριο. Συνεπώς, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι το επιλεγέν δικαστήριο έχει αποφασίσει να μην εκδικάσει την υπόθεση. Το άρθρο 6 στοιχείο ε) δεν εφαρμόζεται. Κατά συνέπεια, εάν ένας συμβαλλόμενος φέρει την ίδια υπόθεση προς εκδίκαση ενώπιον δικαστηρίου της Ρωσίας, το ρωσικό δικαστήριο υποχρεούται σύμφωνα με το άρθρο 6

¹⁹² Εδώ, η «δημόσια τάξη» περιλαμβάνει τη διεθνή δημόσια τάξη του οικείου κράτους: βλέπε πρακτικά αριθ. 9 της ειδικής επιτροπής για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (21 έως 27 Απριλίου 2004), σ. 1 έως 3.

¹⁹³ Στο γερμανικό δίκαιο, για παράδειγμα, ισχύει η θεωρία *Wegfall der Geschäftsgrundlage*.

¹⁹⁴ Βλέπε ανωτέρω παράγραφο 139 και επόμενες.

¹⁹⁵ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν ρητώς δηλώνεται διαφορετικά, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

να αναστείλει την έκδοση απόφασης ή διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του.

158. **Δεύτερο παράδειγμα.** Εάν, από την άλλη πλευρά, οι συμβαλλόμενοι έχουν ορίσει ως αρμόδιο «το Πρωτοδικείο της Στοκχόλμης» και το τελευταίο παραπέμπει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο του Γκέτεμποργκ, το επιλεγέν δικαστήριο θα έχει αποφασίσει να μην εκδικάσει την υπόθεση. Σε αυτή την περίπτωση θα είχε εφαρμογή το άρθρο 6 στοιχείο ε): το Πρωτοδικείο του Γκέτεμποργκ δεν θα ήταν το επιλεγέν δικαστήριο. Επομένως, εάν ένας εκ των συμβαλλομένων επισπεύσει διαδικασία στη Ρωσία, το άρθρο 6 δεν απαγορεύει στο ρωσικό δικαστήριο να εκδικάσει την υπόθεση¹⁹⁶.

159. Εάν το δικαστήριο στο οποίο παραπέμφθηκε η υπόθεση έχει εκδώσει απόφαση, τα άρθρα 8 και 9 ορίζουν αν η σχετική απόφαση πρέπει να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί σε άλλα συμβαλλόμενα κράτη. Εάν ένα δικαστήριο έχει δικαίωμα σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 5 δεύτερη πρόταση να αρνηθεί να αναγνωρίσει ή να εκτελέσει την απόφαση του δικαστηρίου στο οποίο παραπέμφθηκε η υπόθεση από το επιλεγέν δικαστήριο, το άρθρο 6 δεν του απαγορεύει να εκδικάσει το ίδιο την υπόθεση, εφόσον ισχύει η διάταξη του άρθρου 6 στοιχείο ε).

Άρθρο 7 Ασφαλιστικά μέτρα

160. Το άρθρο 7 ορίζει ότι τα ασφαλιστικά μέτρα δεν διέπονται από τη Σύμβαση, η οποία ούτε επιβάλλει ούτε αποκλείει τη διάταξη, την απόρριψη ή την άρση των ασφαλιστικών μέτρων από δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους, ούτε θίγει το δικαίωμα ενός συμβαλλόμενου να ζητήσει τη λήψη τέτοιων μέτρων. Η διάταξη αναφέρεται κυρίως σε προσωρινά μέτρα τα οποία διατάσσονται για την προστασία των συμφερόντων ενός διαδίκου ενόσω εκκρεμεί η απόφαση του επιλεγέντος δικαστηρίου¹⁹⁷, ωστόσο μπορεί επίσης να καλύπτει μέτρα που διατάσσονται μετά την έκδοση απόφασης για τη διευκόλυνση της εκτέλεσής της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η εντολή δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων του εναγομένου. Άλλο παράδειγμα είναι απόφαση ασφαλιστικών μέτρων με την οποία διατάσσεται ο εναγόμενος να μην προβεί σε συγκεκριμένη πράξη η οποία θεωρείται ότι παραβιάζει τα δικαιώματα του ενάγοντα. Τρίτο παράδειγμα είναι η εντολή προσαγωγής αποδείξεων σε δίκη που εκκρεμεί ενώπιον του επιλεγέντος δικαστηρίου. Όλα τα ανωτέρω μέτρα έχουν ως στόχο να υποστηρίξουν τη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας καθιστώντας την πιο αποτελεσματική. Συνεπώς, συμβάλλουν στην επίτευξη του σκοπού της Σύμβασης. Ωστόσο, παραμένουν εκτός του πεδίου εφαρμογής της.

¹⁹⁶ Το ρωσικό δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί ότι δεν έχει δικαιοδοσία σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία (θεωρία του «lis pendens»).

¹⁹⁷ Τα μέτρα μπορεί να διαταχθούν πριν ή μετά την έναρξη της διαδικασίας ενώπιον του επιλεγέντος δικαστηρίου.

¹⁹⁸ Άρθρο 8.

¹⁹⁹ Βλέπε παράγραφο 116 ανωτέρω.

²⁰⁰ Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 της Σύμβασης, «δικαστική απόφαση» σημαίνει απόφαση επί της ουσίας.

161. Το δικαστήριο το οποίο εκδίδει την απόφαση ασφαλιστικών μέτρων το πράττει σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία. Η Σύμβαση δεν επιβάλλει την έκδοση απόφασης ασφαλιστικών μέτρων, ωστόσο δεν απαγορεύει στο δικαστήριο να την εκδώσει. Τα δικαστήρια άλλων συμβαλλομένων κρατών δεν έχουν υποχρέωση να την αναγνωρίσουν ή να την εκτελέσουν, ωστόσο, δεν τίθεται καμία απαγόρευση σε αυτά να το πράξουν. Όλα εξαρτώνται από το εθνικό δίκαιο.

162. Εξυπακούεται ότι το δικαστήριο που ορίζεται ως αρμόδιο στη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας μπορεί να διατάζει οποιαδήποτε ασφαλιστικά μέτρα τα οποία κρίνει ενδεδειγμένα. Εάν τα μέτρα τα οποία έχει διατάξει το δικαστήριο –για παράδειγμα, ασφαλιστικά μέτρα– εν συνεχεία καταστούν μόνιμα, αυτά είναι εκτελεστά σύμφωνα με τη Σύμβαση σε άλλα συμβαλλόμενα κράτη¹⁹⁸. Εάν τα μέτρα αυτά είναι απλώς προσωρινά, δεν αποτελούν «δικαστική απόφαση» σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 4 παράγραφος 1¹⁹⁹. Σε αυτή την περίπτωση, τα δικαστήρια των άλλων συμβαλλομένων κρατών μπορούν να εκτελέσουν τα εν λόγω μέτρα σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία, χωρίς να έχουν ωστόσο σχετική υποχρέωση δυνάμει της Σύμβασης.

163. Εάν, μετά την έκδοση απόφασης από το επιλεγέν δικαστήριο²⁰⁰, επισπευσθεί διαδικασία για την αναγνώριση και εκτέλεση της δικαστικής απόφασης σε συμβαλλόμενο κράτος στο οποίο έχουν διαταχθεί προσωρινά μέτρα, το κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση υποχρεούται βάσει του άρθρου 8 να ανακαλέσει τα μέτρα αυτά (εφόσον ισχύουν ακόμη) στον βαθμό που δεν συνάδουν με τις υποχρεώσεις του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση σύμφωνα με τη Σύμβαση. Για παράδειγμα, εάν δικαστήριο διαφορετικό του επιλεγέντος εκδώσει εντολή δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων προκειμένου να προστατευθεί δικαίωμα του ενάγοντα, όμως το επιλεγέν δικαστήριο αποφανθεί ότι ο ενάγων δεν έχει αυτό το δικαίωμα, το δικαστήριο που εξέδωσε την εντολή δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων οφείλει να την άρει εάν η απόφαση του επιλεγέντος δικαστηρίου υπόκειται σε αναγνώριση σύμφωνα με τη Σύμβαση και έχει ζητηθεί από το δικαστήριο που εξέδωσε την εντολή δέσμευσης να την αναγνωρίσει.

Άρθρο 8 Αναγνώριση και εκτέλεση

164. Το άρθρο 8 είναι η τρίτη «βασική διάταξη» της Σύμβασης. Ορίζει ότι μια δικαστική απόφαση η οποία έχει εκδοθεί από το προσδιοριζόμενο σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας δικαστήριο ενός συμβαλλόμενου κράτους πρέπει να αναγνωρίζεται και να εκτελείται στα άλλα συμβαλλόμενα κράτη²⁰¹. Επομένως, η πρώτη και σημαντικότερη προϋπόθεση για την

²⁰¹ Ωστόσο, η διπλωματική σύνοδος συμφώνησε ότι ένα συμβαλλόμενο κράτος δεν υποχρεούται να εκτελέσει απόφαση για μη χρηματική αποκατάσταση, εάν αυτό δεν επιτρέπεται δυνάμει του νομικού συστήματός του. Ωστόσο, πρέπει να επιτρέπεται στην αλλοδαπή δικαστική απόφαση να παραγάγει τα μέγιστα δυνατά αποτελέσματα βάσει του εσωτερικού δικαίου του. Βλέπε παράγραφο 89 ανωτέρω.

αναγνώριση και την εκτέλεση είναι η ύπαρξη συμφωνίας παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας η οποία προσδιορίζει το δικαστήριο προέλευσης, το οποίο πρέπει να βρίσκεται σε συμβαλλόμενο κράτος²⁰². Δεν είναι απαραίτητο το δικαστήριο να έχει πράγματι θεμελιώσει τη δικαιοδοσία του στη συμφωνία. Το άρθρο 8 καλύπτει επίσης περιπτώσεις στις οποίες το δικαστήριο προέλευσης, παρότι προσδιορίζεται σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας, θεμελιώνει τη δικαιοδοσία του σε άλλο λόγο, όπως τον τόπο κατοικίας του εναγομένου.

165. Εξέταση επί της ουσίας. Το άρθρο 8 παράγραφος 2 απαγορεύει την εξέταση της απόφασης επί της ουσίας (παρότι επιτρέπει την περιορισμένη εξέταση επί της ουσίας στο αναγκαίο μέτρο για την εφαρμογή των διατάξεων του κεφαλαίου III της Σύμβασης). Πρόκειται για τυποποιημένη διάταξη σε συμβάσεις αυτού του είδους. Απουσία της εν λόγω διάταξης, οι αλλοδαπές αποφάσεις ενδέχεται να εξετάζονταν σε ορισμένες χώρες από το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση ωσάν αυτό να είναι δευτεροβάθμιο δικαστήριο που εκδικάζει προσφυγή από το δικαστήριο προέλευσης.

166. Πραγματικές διαπιστώσεις. Η δεύτερη πρόταση του άρθρου 8 παράγραφος 2 προβλέπει ότι το επιληφθέν δικαστήριο δεσμεύεται από τις πραγματικές διαπιστώσεις στις οποίες το δικαστήριο προέλευσης θεμελιώσε τη δικαιοδοσία του, εκτός αν η δικαστική απόφαση εκδόθηκε ερήμην. Εν προκειμένω, «δικαιοδοσία» σημαίνει δικαιοδοσία βάσει της Σύμβασης, επομένως, το άρθρο 8 παράγραφος 2 δεν εφαρμόζεται εάν το δικαστήριο προέλευσης έχει θεμελιώσει τη δικαιοδοσία του σε λόγο διαφορετικό από τη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας. Εάν, από την άλλη πλευρά, το δικαστήριο προέλευσης έχει θεμελιώσει τη δικαιοδοσία του στη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας, η διάταξη εφαρμόζεται για πραγματικές διαπιστώσεις που αφορούν το τυπικό ή ουσιαστικό κύρος της συμφωνίας, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητας των μερών να τη συνάψουν. Ως εκ τούτου, όταν το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση εφαρμόζει, για παράδειγμα, το άρθρο 8 παράγραφος 1 και πρέπει να διαπιστώσει αν το δικαστήριο προέλευσης είναι «προσδιοριζόμενο σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας», θα πρέπει να δεχθεί τις πραγματικές διαπιστώσεις του δικαστηρίου προέλευσης. Ωστόσο, δεν υποχρεούται να δεχθεί τη νομική εκτίμηση των εν λόγω διαπιστώσεων από το δικαστήριο προέλευσης. Για παράδειγμα, εάν το δικαστήριο προέλευσης έχει διαπιστώσει ότι η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας συνήφθη με ηλεκτρονικά μέσα τα οποία πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 3 στοιχείο γ) σημείο ii), το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δεσμεύεται από τη διαπίστωση ότι η συμφωνία συνήφθη με ηλεκτρονικά μέσα. Ωστόσο, μπορεί παρά

ταύτα να αποφανθεί ότι οι απαιτήσεις του άρθρου 3 στοιχείο γ) σημείο ii) δεν πληρούνται επειδή ο βαθμός στον οποίο οι πληροφορίες καθίστανται προσιτές είναι ανεπαρκής για την εκπλήρωση των απαιτήσεων του άρθρου 3 στοιχείο γ) σημείο ii). Ο ίδιος κανόνας εφαρμόζεται σε σχέση με το ζήτημα της ικανότητας σύναψης της συμφωνίας που προβλέπεται στο άρθρο 9 στοιχείο β): το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δεσμεύεται από τις πραγματικές διαπιστώσεις του δικαστηρίου προέλευσης επί του συγκεκριμένου θέματος, αλλά θα εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά βάσει του εθνικού δικαίου του²⁰³.

167. Η κατάσταση είναι διαφορετική όσον αφορά τους λόγους μη αναγνώρισης οι οποίοι προβλέπονται στα στοιχεία γ), δ) και ε) του άρθρου 9. Αυτοί δεν σχετίζονται με τη δικαιοδοσία στο πλαίσιο της Σύμβασης, αλλά με τη δημόσια τάξη και τον δίκαιο χαρακτήρα των διαδικασιών. Έτσι, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση πρέπει να είναι σε θέση να κρίνει το ίδιο, σύμφωνα με τα ως άνω στοιχεία, αν ο εναγόμενος ενημερώθηκε δεόντως· αν υπήρξε απάτη· ή αν η δίκη υπήρξε δίκαιη· για παράδειγμα, η διαπίστωση του δικαστή προέλευσης ότι δεν δωροδοκήθηκε δεν μπορεί να δεσμεύει το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση²⁰⁴.

168. Το ίδιο ισχύει όσον αφορά τον δίκαιο χαρακτήρα των διαδικασιών σύμφωνα με το στοιχείο ε). Ας υποθέσουμε ότι ο εναγόμενος αντιτάσσεται στην αναγνώριση και την εκτέλεση προβάλλοντας ως λόγο ότι η διαδικασία υπήρξε ασυμβίβαστη με τις θεμελιώδεις αρχές του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση σχετικά με τον δίκαιο χαρακτήρα των διαδικασιών. Διατείνεται ότι δεν μπορούσε να μεταβεί στο κράτος προέλευσης για να αμυνθεί στην υπόθεση, επειδή διέτρεχε κίνδυνο φυλάκισης για πολιτικούς λόγους. Διαπίστωση του δικαστηρίου προέλευσης ότι αυτό δεν αληθεύει δεν μπορεί να δεσμεύει το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση. Όταν πρόκειται για ζητήματα δίκαιου χαρακτήρα των διαδικασιών, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση πρέπει να είναι σε θέση να κρίνει το ίδιο.

169. Ως εκ τούτου: αποφάσεις του δικαστηρίου προέλευσης επί της ουσίας της υπόθεσης δεν εξετάζονται από το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, ανεξαρτήτως εάν αφορούν πραγματικά ή νομικά ζητήματα· αποφάσεις του δικαστηρίου προέλευσης σχετικά με το κύρος και το πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας δεν εξετάζονται στον βαθμό που αφορούν πραγματικά ζητήματα²⁰⁵. αποφάσεις του δικαστηρίου προέλευσης σχετικά με τους λόγους άρνησης που προβλέπονται στα στοιχεία γ), δ) και ε) δεν δεσμεύουν το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται

²⁰² Η περίπτωση στην οποία το επιλεγέν δικαστήριο παραπέμπει την υπόθεση σε άλλο δικαστήριο στο ίδιο συμβαλλόμενο κράτος εξετάζεται στο άρθρο 8 παράγραφος 5.

²⁰³ Ωστόσο, κατά την εφαρμογή του άρθρου 9 στοιχείο α), το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν δεσμεύεται μόνον από τις πραγματικές διαπιστώσεις βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 2, αλλά και από τη (θετική) νομική εκτίμηση του δικαστηρίου προέλευσης όσον αφορά το κύρος της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας, βλέπε κατωτέρω παράγραφο 182.

²⁰⁴ Το ίδιο ισχύει για τη διαπίστωση δευτεροβάθμιου δικαστηρίου ότι ο δικαστής του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου δεν είναι ένοχος διαφθοράς.

²⁰⁵ Ωστόσο, κατά την εφαρμογή του άρθρου 9 στοιχείο α), το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν δεσμεύεται μόνον από τις πραγματικές διαπιστώσεις βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 2, αλλά και από τη (θετική) νομική εκτίμηση του δικαστηρίου προέλευσης όσον αφορά το κύρος της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας, βλέπε κατωτέρω παράγραφο 182.

η αίτηση, ανεξαρτήτως εάν αφορούν πραγματικά ή νομικά ζητήματα.

170. «Αναγνώριση» και «εκτέλεση». Το άρθρο 8 παράγραφος 3 προβλέπει ότι μια δικαστική απόφαση αναγνωρίζεται μόνον εφόσον παράγει αποτελέσματα στο κράτος προέλευσης, η δε εκτέλεση δικαστικής απόφασης είναι δυνατή μόνον εφόσον αυτή είναι εκτελεστή στο κράτος προέλευσης. Έτσι ανακύπτει η διάκριση μεταξύ αναγνώρισης και εκτέλεσης. Αναγνώριση σημαίνει ότι το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση αποδέχεται την ισχύ των νομικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων όπως έχουν κριθεί από το δικαστήριο προέλευσης. Για παράδειγμα, εάν το δικαστήριο προέλευσης αποφάνθηκε ότι ο ενάγων έχει, ή δεν έχει, ένα συγκεκριμένο δικαίωμα, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δέχεται ότι αυτό ισχύει²⁰⁶. Εκτέλεση σημαίνει εφαρμογή των νομικών διαδικασιών του δικαστηρίου προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση ώστε να διασφαλιστεί ότι ο εναγόμενος συμμορφώνεται με την απόφαση που εξέδωσε το δικαστήριο προέλευσης. Ως εκ τούτου, εάν το δικαστήριο προέλευσης αποφανθεί ότι ο εναγόμενος πρέπει να καταβάλει στον ενάγοντα 1 000 ευρώ, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση θα διασφαλίσει ότι τα χρήματα θα καταβληθούν στον ενάγοντα. Καθώς κάτι τέτοιο δεν θα μπορούσε να υποστηριχθεί νομικά εάν ο εναγόμενος δεν όφειλε 1 000 ευρώ στον ενάγοντα, η απόφαση εκτέλεσης της δικαστικής απόφασης πρέπει λογικά να έπεται της αναγνώρισης της δικαστικής απόφασης ή να τη συνοδεύει. Αντιθέτως, η αναγνώριση δεν χρειάζεται να συνοδεύεται ή να ακολουθείται από εκτέλεση. Για παράδειγμα, εάν το δικαστήριο προέλευσης αποφάνθηκε ότι ο εναγόμενος δεν οφείλει χρήματα στον ενάγοντα, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί απλώς να αναγνωρίσει τη διαπίστωση αυτή. Επομένως, εάν ο ενάγων ασκήσει εκ νέου αγωγή κατά του εναγομένου για την ίδια απαίτηση ενώπιον του δικαστηρίου προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, η αναγνώριση της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης αρκεί για να απορριφθεί η αγωγή.

171. Βάσει της διάκρισης αυτής, γίνεται εύκολα αντιληπτό για ποιον λόγο το άρθρο 8 παράγραφος 3 ορίζει

ότι δικαστική απόφαση αναγνωρίζεται μόνον εφόσον παράγει αποτελέσματα στο κράτος προέλευσης. Η έκφραση «παράγει αποτελέσματα» σημαίνει ότι είναι νομικά έγκυρη και λειτουργική. Εάν δεν παράγει αποτελέσματα, δεν αποτελεί έγκυρη κρίση όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των διαδίκων. Συνεπώς, εάν δεν παράγει αποτελέσματα στο κράτος προέλευσης, δεν θα πρέπει να αναγνωριστεί βάσει της Σύμβασης σε οποιοδήποτε άλλο συμβαλλόμενο κράτος. Επιπλέον, εάν παύσει να παράγει αποτελέσματα στο κράτος προέλευσης, η απόφαση δεν θα πρέπει να αναγνωριστεί στη συνέχεια βάσει της Σύμβασης σε οποιοδήποτε άλλο συμβαλλόμενο κράτος²⁰⁷.

172. Ομοίως, εάν η δικαστική απόφαση δεν είναι εκτελεστή στο κράτος προέλευσης, δεν θα πρέπει να εκτελεστεί αλλού βάσει της Σύμβασης. Βεβαίως, ενδέχεται η απόφαση να παράγει αποτελέσματα στο κράτος προέλευσης χωρίς να είναι εκτελεστή σε αυτό. Η δυνατότητα εκτέλεσης μπορεί να ανασταλεί ενόσω εκκρεμεί προσφυγή (είτε αυτομάτως είτε βάσει εντολής του δικαστηρίου). Στην περίπτωση αυτή, η εκτέλεση δεν θα επιτρέπεται σε άλλα συμβαλλόμενα κράτη έως την κρίση του ζητήματος στο κράτος προέλευσης. Επιπλέον, εάν η απόφαση παύσει να είναι εκτελεστή στο κράτος προέλευσης, δεν θα πρέπει να εκτελεστεί στη συνέχεια σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος βάσει της Σύμβασης²⁰⁸.

173. **Αποφάσεις κατά των οποίων έχει ασκηθεί ένδικο μέσο.** Το άρθρο 8 παράγραφος 4 προβλέπει ότι η αναγνώριση ή η εκτέλεση δικαστικής απόφασης είναι δυνατό να ανασταλεί ή να απορριφθεί, αν κατά της απόφασης έχει ασκηθεί ένδικο μέσο στο κράτος προέλευσης ή αν η προθεσμία για την άσκηση των τακτικών ενδίκων μέσων²⁰⁹ δεν έχει εκπνεύσει²¹⁰. Αυτό σημαίνει ότι το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί να αναστείλει ή να απορρίψει την αναγνώριση ή την εκτέλεση εάν, και για όσο διάστημα, η απόφαση μπορεί να ακυρωθεί ή να τροποποιηθεί από άλλο δικαστήριο στο κράτος προέλευσης. Ωστόσο, δεν υποχρεούται να πράξει κάτι τέτοιο²¹¹. Ορισμένα δικαστήρια ενδέχεται να προτιμήσουν να εκτελέσουν την

²⁰⁶ Εάν το δικαστήριο προέλευσης εξέδωσε αναγνωριστική απόφαση σχετικά με την ύπαρξη ή μη συγκεκριμένης έννομης σχέσης μεταξύ των διαδίκων, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση αποδέχεται την απόφαση αυτή για να κρίνει τα ζητήματα που εκκρεμούν ενώπιόν του.

²⁰⁷ Στη δέκατη ένατη διπλωματική σύνοδο, η οποία διεξήχθη τον Ιούνιο του 2001, το ακόλουθο κείμενο παρεμβλήθηκε, μεταξύ αγκυλών, στο άρθρο 25 του προσχεδίου της Σύμβασης του 1999: «Δικαστική απόφαση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 αναγνωρίζεται από τη στιγμή που, και για όσο διάστημα, παράγει τα αποτελέσματά της στο κράτος προέλευσης.» Πρόθεση της εικοστής διπλωματικής συνόδου, η οποία διεξήχθη τον Ιούνιο του 2005, ήταν το τρέχον κείμενο να έχει την ίδια έννοια.

²⁰⁸ Στη δέκατη ένατη διπλωματική σύνοδο, η οποία διεξήχθη τον Ιούνιο του 2001, το ακόλουθο κείμενο παρεμβλήθηκε, μεταξύ αγκυλών, στο άρθρο 25 του προσχεδίου της Σύμβασης του 1999: «Δικαστική απόφαση η οποία προβλέπεται στις προηγούμενες παραγράφους είναι εκτελεστή από τη στιγμή που, και για όσο διάστημα, είναι εκτελεστή στο κράτος προέλευσης.» Πρόθεση της εικοστής διπλωματικής συνόδου, η οποία διεξήχθη τον Ιούνιο του 2005, ήταν το τρέχον κείμενο να έχει την ίδια έννοια.

²⁰⁹ Η έννοια του «τακτικού ενδίκου μέσου» δεν είναι γνωστή στα περισσότερα συστήματα του κοινού δικαίου. Περιλαμβάνει όλες τις τακτικές μορφές προσφυγής. Σχετικά, βλέπε έκθεση του Peter Schlosser σχετικά με τη Σύμβαση Σύνδεσης της 9ης Οκτωβρίου 1978 του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στη Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (*Convention of 9 October 1978 on the Association of the Kingdom of Denmark, Ireland and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters*), ΕΕ 1979 C 59, σ. 71, παράγραφοι 195 έως 204.

²¹⁰ Σε υποθέσεις που αφορούν εκτέλεση, ο κανόνας αυτός εφαρμόζεται μόνον εάν η εκτέλεση της δικαστικής απόφασης δεν έχει ανασταλεί στο κράτος προέλευσης λόγω άσκησης προσφυγής. Εάν έχει ανασταλεί, εφαρμόζεται ο κανόνας που προβλέπεται στο άρθρο 8 παράγραφος 3: βλέπε παράγραφο 171 ανωτέρω. Σχετικά με την αναγνώριση, βλέπε παράγραφο 171 ανωτέρω.

²¹¹ Αυτό υποδηλώνει η χρήση του «είναι δυνατό» αντί του «ενεστώτα» στο άρθρο 8 παράγραφος 4. Σε ορισμένα νομικά συστήματα, αυτό αρκεί για να μπορούν τα δικαστήρια να

απόφαση²¹². Εάν στη συνέχεια η δικαστική απόφαση ακυρωθεί στο κράτος προέλευσης, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση θα ανακαλέσει την εκτέλεση. Ο νικήσας δανειστής μπορεί να υποχρεωθεί να παράσχει εγγύηση, ώστε να διασφαλισθεί ότι δεν θίγεται ο κατά τη δικαστική απόφαση οφειλέτης.

174. το άρθρο 8 παράγραφος 4 παρέχει τη δυνατότητα στο δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση είτε να αναστείλει τη διαδικασία εκτέλεσης είτε να απορρίψει την εκτέλεση της δικαστικής απόφασης. Ωστόσο, προβλέπει ακολουθώντας ότι, εάν το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση επιλέξει τη δεύτερη δυνατότητα, αυτό δεν εμποδίζει τη μεταγενέστερη υποβολή νέας αίτησης για εκτέλεση της δικαστικής απόφασης μόλις αποσαφηνιστεί η κατάσταση στο κράτος προέλευσης. Επομένως, στην περίπτωση αυτή, απόρριψη σημαίνει απόρριψη με επιφύλαξη του δικαιώματος του ενάγοντος να υποβάλει εκ νέου την αγωγή του (*salvis iuribus*).

175. **Παραπομπή υπόθεσης.** Το άρθρο 8 παράγραφος 1 προβλέπει ότι η δικαστική απόφαση πρέπει να έχει εκδοθεί από το προσδιοριζόμενο σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας δικαστήριο. Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 5 παράγραφος 3 στοιχείο β) επιτρέπει την παραπομπή μιας υπόθεσης από το δικαστήριο στο οποίο κινήθηκε η διαδικασία σε άλλο δικαστήριο στο ίδιο συμβαλλόμενο κράτος. Όπως εξηγείται ανωτέρω²¹³, αυτό δεν δημιουργεί πρόβλημα εάν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας προσδιορίζει τα δικαστήρια ενός συμβαλλόμενου κράτους γενικά (για παράδειγμα, «τα δικαστήρια της Σουηδίας»). Ωστόσο, εάν προσδιορίζει ένα συγκεκριμένο δικαστήριο (για παράδειγμα, «το Πρωτοδικείο της Στοκχόλμης») και το εν λόγω δικαστήριο παραπέμπει την υπόθεση σε άλλο δικαστήριο (για παράδειγμα, στο Πρωτοδικείο του Γκέτεμποργκ), απόφαση η οποία θα εκδοθεί από το δεύτερο δεν θα είναι δικαστική απόφαση η οποία έχει εκδοθεί από το προσδιοριζόμενο δικαστήριο: δεν θα πληροί στους όρους του άρθρου 8 παράγραφος 1.

176. Ωστόσο, το άρθρο 8 παράγραφος 5 προβλέπει ότι το άρθρο 8 εφαρμόζεται επίσης στις δικαστικές αποφάσεις

που εκδίδονται από δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους κατόπιν παραπομπής²¹⁴ της υπόθεσης δυνάμει του άρθρου 5 παράγραφος 3. Συνεπώς, η εφαρμογή του άρθρου 8 επεκτείνεται ώστε να καλύπτει τέτοιες περιπτώσεις. Εντούτοις, ακολουθώντας το άρθρο 8 παράγραφος 5 προβλέπει ότι, σε περίπτωση που το επιλεγέν δικαστήριο διέθετε διακριτική ευχέρεια να παραπέμπει την υπόθεση σε άλλο δικαστήριο, η αναγνώριση ή η εκτέλεση της δικαστικής απόφασης μπορεί να απορριφθεί έναντι του διαδίκου που αντιτάχθηκε στην παραπομπή της υπόθεσης εγκαίρως στο κράτος προέλευσης. Όταν εφαρμόζεται η διάταξη αυτή, η επέκταση που προβλέπεται στο άρθρο 8 δεν εφαρμόζεται πλέον.

177. Η διάταξη εφαρμόζεται μόνον εφόσον το επιλεγέν δικαστήριο είχε διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την παραπομπή. Σε ορισμένες χώρες, η παραπομπή πρέπει να είναι υποχρεωτική σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και το δικαστήριο δεν διαθέτει διακριτική ευχέρεια. Η διάταξη δεν εφαρμόζεται σε αυτές τις περιπτώσεις. Ωστόσο, σε άλλες χώρες, το δικαστήριο ενώπιον του οποίου κινείται η διαδικασία έχει διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την παραπομπή. Συχνά η παραπομπή γίνεται για την εξυπηρέτηση διαδίκων και μαρτύρων, προς όφελος της απονομής της δικαιοσύνης²¹⁵. Στις περιπτώσεις αυτές, οι διάδικοι δικαιούνται κανονικά να αντιταχθούν στην παραπομπή, και τα δικαστήρια σε άλλα συμβαλλόμενα κράτη δεν υποχρεούνται να αναγνωρίσουν ή να εκτελέσουν τη δικαστική απόφαση κατά διαδίκου ο οποίος προέβαλε ένσταση εμπρόθεσμα²¹⁶. Βεβαίως, από την άλλη πλευρά, η Σύμβαση δεν υποχρεώνει άλλα συμβαλλόμενα κράτη να απορρίψουν την αναγνώριση ή την εκτέλεση.

178. **Πρώτο παράδειγμα.** Ο ενάγων ασκεί αγωγή στο επιλεγέν δικαστήριο και ο εναγόμενος ζητεί παραπομπή σε μη επιλεγέν δικαστήριο. Ο εναγόμενος προβάλλει ένσταση, αλλά η υπόθεση παραπέμπεται. Το δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται η υπόθεση αποφασίζει υπέρ του εναγομένου και επιδικάζει τα έξοδα κατά του ενάγοντος. Μια τέτοια απόφαση δεν είναι υποχρεωτικό να αναγνωριστεί ή να εκτελεστεί κατά του ενάγοντος βάσει της Σύμβασης.

ασκήσουν τη διακριτική τους ευχέρεια όσον αφορά τυχόν αναστολή ή απόρριψη της αναγνώρισης. Σε νομικά συστήματα στα οποία δεν ισχύει κάτι τέτοιο, θα μπορούσε να θεσπισθεί νομοθεσία η οποία να επιτρέπει στα δικαστήρια να ασκούν διακριτική ευχέρεια επί του συγκεκριμένου θέματος. Η διακριτική ευχέρεια που προβλέπεται βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 4 θα μπορούσε να ασκηθεί επίσης από τον νομοθέτη και, στην περίπτωση αυτή, η ίδια η νομοθεσία θα προσδιόριζε αν και, εάν ναι, σε ποιες περιπτώσεις, τα δικαστήρια θα αναστέλλουν ή θα απορρίπτουν την αναγνώριση.

²¹² Αυτό προϋποθέτει ότι η δικαστική απόφαση είναι ακόμη εκτελεστή στο κράτος προέλευσης:

²¹³ Παράγραφοι 156 έως 158.

²¹⁴ Στο αγγλικό κείμενο, στο άρθρο 5 και στο άρθρο 8 για την «παραπομπή» χρησιμοποιείται ο γενικός όρος «transfer», ο οποίος δεν παραπέμπει στην ορολογία οποιουδήποτε εθνικού συστήματος δικαίου. Ο όρος αναφέρεται σε κάθε περίπτωση στην οποία μια υπόθεση που ξεκίνησε σε ένα δικαστήριο μεταφέρεται σε άλλο. Αυτό μπορεί να συμβεί κατόπιν εντολής του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου (για παράδειγμα, «transfer» κατά την ορολογία της ομοσπονδιακής διαδικασίας στις Ηνωμένες Πολιτείες) ή κατόπιν εντολής του δικαστηρίου

στο οποίο μεταφέρεται η υπόθεση (για παράδειγμα, «removal» κατά την ορολογία της ομοσπονδιακής διαδικασίας στις Ηνωμένες Πολιτείες).

²¹⁵ Βλέπε, για παράδειγμα, τη διάταξη που επιτρέπει την παραπομπή υπόθεσης από ένα ομοσπονδιακό τοπικό δικαστήριο σε άλλο στις Ηνωμένες Πολιτείες: 28 United States Code § 1404(a).

²¹⁶ Εάν ένας διάδικος αντιτάχθηκε και ο άλλος όχι, η δικαστική απόφαση δεν θα πρέπει να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί κατά του πρώτου, αλλά θα πρέπει να αναγνωριστεί ή να εκτελεστεί κατά του δεύτερου. Επομένως, όλα εξαρτώνται από το αν την ένσταση προέβαλε ο νικήσας ή ο ηττηθείς διάδικος. Η διπλωματική σύννοδος συμφώνησε ότι, εάν τα αποτελέσματα της δικαστικής απόφασης που πρόκειται να αναγνωριστεί ή να εκτελεστεί δεν μπορούν να διαχωριστούν σε αποτελέσματα κατά του διαδίκου Α (του διαδίκου που αντιτάσσεται στην παραπομπή και ζητεί την αναγνώριση και την εκτέλεση) και σε αποτελέσματα κατά του διαδίκου Β (του διαδίκου που δεν αντιτάσσεται στην παραπομπή και κατά του οποίου ζητείται η αναγνώριση και η εκτέλεση) σύμφωνα με τη νομοθεσία ορισμένων χωρών, η δικαστική απόφαση στο σύνολό της μπορεί να αναγνωριστεί ή να εκτελεστεί βάσει του άρθρου 8 παράγραφος 5.

179. **Δεύτερο παράδειγμα.** Ο ενάγων ασκεί αγωγή στο επιλεγέν δικαστήριο και ο εναγόμενος ζητεί παραπομπή σε μη επιλεγέν δικαστήριο. Ο εναγόμενος προβάλλει ένσταση, αλλά η υπόθεση παραπέμπεται. Το δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται η υπόθεση αποφασίζει υπέρ του ενάγοντα και του επιδικάζει αποζημίωση. Η απόφαση υπόκειται σε αναγνώριση και εκτέλεση βάσει της Σύμβασης.

180. **Τρίτο παράδειγμα.** Ο ενάγων ασκεί αγωγή στο επιλεγέν δικαστήριο και το δικαστήριο παραπέμπει αυτεπάγγελα την υπόθεση σε μη επιλεγέν δικαστήριο. Ο εναγόμενος προβάλλει ένσταση, αλλά ο ενάγων όχι. Το δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται η υπόθεση αποφασίζει υπέρ του ενάγοντα και του επιδικάζει αποζημίωση. Η δικαστική απόφαση δεν είναι υποχρεωτική να αναγνωριστεί ή να εκτελεστεί κατά του εναγομένου βάσει της Σύμβασης.

181. Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί ότι η διάταξη του άρθρου 8 παράγραφος 5 εφαρμόζεται μόνον εάν η απόφαση δεν έχει εκδοθεί από το προσδιοριζόμενο δικαστήριο. Εάν το δικαστήριο στο οποίο παραπέμφθηκε η υπόθεση λογίζεται επίσης ως το προσδιοριζόμενο δικαστήριο –για παράδειγμα, εάν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας προσδιόρισε τα δικαστήρια της χώρας προέλευσης γενικά («τα δικαστήρια της Σουηδίας»), χωρίς να προσδιορίζεται ένα συγκεκριμένο δικαστήριο– το άρθρο 8 παράγραφος 5 δεν τίθεται σε εφαρμογή: η απόφαση θα έχει εκδοθεί από το προσδιοριζόμενο δικαστήριο και η περίπτωση εμπίπτει στο άρθρο 8 παράγραφος 1. Στην περίπτωση αυτή, δεν τίθεται ζήτημα μη αναγνώρισης ή μη εκτέλεσης της δικαστικής απόφασης λόγω της παραπομπής της υπόθεσης.

Άρθρο 9 Άρνηση αναγνώρισης ή εκτέλεσης

182. **Επτά εξαιρέσεις.** Ενώ το άρθρο 8 θεσπίζει την αρχή της αναγνώρισης και της εκτέλεσης, το άρθρο 9 προβλέπει τις εξαιρέσεις από την εν λόγω αρχή. Υπάρχουν επτά εξαιρέσεις, οι οποίες προβλέπονται στα στοιχεία α) έως στ)²¹⁷. Όταν έχουν εφαρμογή, η Σύμβαση δεν υποχρεώνει το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση να αναγνωρίσει ή να εκτελέσει τη δικαστική απόφαση, μολονότι δεν του απαγορεύει να πράξει κάτι τέτοιο²¹⁸.

183. **Η πρώτη εξαίρεση: ακυρότητα.** Οι δύο πρώτες εξαιρέσεις αντικατοπτρίζουν τα οριζόμενα στο άρθρο 6 στοιχεία α) και β). Σύμφωνα με το στοιχείο α), η αναγνώριση ή η εκτέλεση επιτρέπεται να απορριφθεί

εφόσον η συμφωνία είναι άκυρη για οποιονδήποτε λόγο, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης δικαιοπρακτικής ικανότητας βάσει της νομοθεσίας του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου²¹⁹. Ωστόσο, προσθέτει, «εκτός αν το επιλεγέν δικαστήριο την έχει κρίνει έγκυρη», υποδεικνύοντας με αυτόν τον τρόπο ότι η κρίση του δικαστηρίου προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν μπορεί να υποκαταστήσει την κρίση του επιλεγέντος δικαστηρίου²²⁰. Σκοπός της διάταξης αυτής είναι η αποφυγή αντιφατικών αποφάσεων σχετικά με το κύρος της συμφωνίας μεταξύ διαφορετικών συμβαλλόμενων κρατών: όλα τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να εφαρμόσουν τη νομοθεσία του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου και οφείλουν να σέβονται κάθε απόφαση επί του σημείου αυτού την οποία εκδίδει το εν λόγω δικαστήριο.

184. **Η δεύτερη εξαίρεση: έλλειψη δικαιοπρακτικής ικανότητας.** Η δεύτερη εξαίρεση, η οποία προβλέπεται στο στοιχείο β), ακολουθεί τη διατύπωση του άρθρου 6 στοιχείο β). Τόσο στο άρθρο 9 στοιχείο β) όσο και στο άρθρο 6 στοιχείο β), η ικανότητα καθορίζεται από το δικαιο το δικάζοντος δικαστή (συμπεριλαμβανομένων των κανόνων του περί επιλογής εφαρμοστέου δικαίου). Ωστόσο, ο δικάζων δικαστής διαφέρει στις δύο περιπτώσεις: στο άρθρο 6 στοιχείο β) πρόκειται για δικαστήριο ενώπιον του οποίου κινείται διαδικασία η οποία δεν συνάδει με τη συμφωνία· στο άρθρο 9 στοιχείο β) πρόκειται για το δικαστήριο από το οποίο ζητείται να αναγνωρίσει ή να εκτελέσει την απόφαση του επιλεγέντος δικαστηρίου. Όπως προαναφέρθηκε, εκτιμήθηκε ότι θα ήταν υπερβολικά φιλόδοξη μια απόπειρα ενοποίησης των κανόνων περί επιλογής εφαρμοστέου δικαίου όσον αφορά τη δικαιοπρακτική ικανότητα. Η επισήμανση που γίνεται στην παράγραφο 150 ανωτέρω, ισχύει και εδώ: δεδομένου ότι η απουσία ικανότητας σύναψης συμφωνίας θα καθιστούσε επίσης τη συμφωνία άκυρη ως προς το άρθρο 9 στοιχείο α), η ικανότητα καθορίζεται τόσο από τη νομοθεσία του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου όσο και από τη νομοθεσία του κράτους του επιληφθέντος δικαστηρίου: η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας είναι άκυρη εάν ένας συμβαλλόμενος²²¹ δεν διέθετε δικαιοπρακτική ικανότητα βάσει οποιασδήποτε νομοθεσίας²²².

185. **Η τρίτη εξαίρεση: επίδοση ή κοινοποίηση.** Η τρίτη εξαίρεση, η οποία προβλέπεται στο στοιχείο γ), επιτρέπει τη μη αναγνώριση εάν το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο δεν επιδόθηκε ή δεν

²¹⁷ Για άλλες εξαιρέσεις, βλέπε άρθρο 8 παράγραφος 5, και άρθρα 10 και 11· βλέπε επίσης άρθρο 20.

²¹⁸ Αυτό υποδεικνύει η χρήση του «επιτρέπεται» αντί του «ενεσιώτα» στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 9. Σε ορισμένα νομικά συστήματα, αυτό θα αρκούσε για να μπορούν τα δικαστήρια να ασκήσουν τη διακριτική τους ευχέρεια όσον αφορά τυχόν απόρριψη αναγνώρισης. Εάν δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο, το οικείο κράτος μπορεί να θεσπίσει νομοθεσία που θα καθορίζει κανόνες σχετικά με το αν και, εάν ναι, σε ποιες περιπτώσεις, τέτοιες δικαστικές αποφάσεις πρέπει να αναγνωρίζονται και να εκτελούνται – βεβαίως, εντός των επιτρεπόμενων από το άρθρο 9 ορίων. Κατά την ανάλυση του άρθρου 9, δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι η παρούσα έκθεση εξετάζει μόνο την αναγνώριση και την εκτέλεση βάσει της Σύμβασης και όχι την αναγνώριση ή την εκτέλεση βάσει του εσωτερικού δικαίου.

²¹⁹ Η νομοθεσία του κράτους του επιλεγέντος δικαστηρίου περιλαμβάνει τους κανόνες του εν λόγω κράτους σχετικά με την επιλογή εφαρμοστέου δικαίου: βλέπε παράγραφο 125 ανωτέρω.

²²⁰ Το γεγονός ότι το δικαστήριο προέλευσης εξέδωσε απόφαση δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι έκρινε έγκυρη τη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας: μπορεί να είχε δικαιοδοσία βάσει άλλου λόγου επιτρεπόμενου από το εσωτερικό του δικαίου.

²²¹ Στο άρθρο 6 στοιχείο β) και στο άρθρο 9 στοιχείο β), ο όρος «συμβαλλόμενος» παραπέμπει σε έναν από τους αρχικούς συμβαλλομένους της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας και όχι σε κάποιο άλλο πρόσωπο που είναι διάδικος στη διαφορά.

²²² Βλέπε πρακτικά αριθ. 8 της εικοστής συνόδου, επιτροπή II, παράγραφοι 50 έως 59.

κοινοποιήθηκε στον εναγόμενο²²³. Η διάταξη περιέχει δύο κανόνες: ο πρώτος, ο οποίος προβλέπεται στο στοιχείο γ) σημείο i), λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα του εναγομένου· ο δεύτερος, ο οποίος προβλέπεται στο στοιχείο γ) σημείο ii), λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα του κράτους επίδοσης ή κοινοποίησης²²⁴.

186. Προστασία του εναγομένου. Το στοιχείο γ) σημείο i) θεσπίζει ένα κριτήριο αμιγώς βασιζόμενο σε πραγματικά στοιχεία²²⁵ ώστε να διασφαλίζεται η δέουσα επίδοση ή κοινοποίηση στον εναγόμενο. Ορίζει ότι το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δύναται να απορρίψει την αναγνώριση ή την εκτέλεση της απόφασης εάν το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο που περιέχει τα σημαντικά στοιχεία της αγωγής δεν επιδόθηκε ή δεν κοινοποιήθηκε στον εναγόμενο εγκαίρως και κατά τρόπον ώστε να μπορεί αυτός να προετοιμάσει την άμυνά του. Ωστόσο, λόγω της ρήτρας που εισάγεται με τη φράση «εκτός αν» στο άρθρο 9 στοιχείο γ) σημείο i), ο κανόνας αυτός δεν εφαρμόζεται εάν ο εναγόμενος παρέστη ενώπιον του δικαστηρίου προέλευσης και παρουσίασε την άμυνά του χωρίς να αμφισβητήσει την επίδοση ή κοινοποίηση, ακόμη και εάν δεν είχε επαρκή χρόνο για να προετοιμάσει κατάλληλα την άμυνά του. Σκοπός της συγκεκριμένης ρήτρας είναι να εμποδίσει τον εναγόμενο να εγείρει στο στάδιο της εκτέλεσης ζητήματα τα οποία μπορούσε να είχε εγείρει κατά την αρχική διαδικασία. Σε μια τέτοια περίπτωση, είναι προφανές ότι θα έπρεπε να επιδιώξει αναβολή της διαδικασίας. Εάν δεν το πράξει, δεν πρέπει να δικαιούνται να επικαλεστεί την ακατάλληλη επίδοση ή κοινοποίηση ως λόγο μη αναγνώρισης της απόφασης²²⁶.

187. Προστασία του κράτους επίδοσης ή κοινοποίησης. Πολλά κράτη, συμπεριλαμβανομένων των σημαντικότερων χωρών του κοινού δικαίου, δεν αντιτίθενται στην επίδοση ή κοινοποίηση αλλοδαπής διαταγής στο έδαφός τους χωρίς οποιαδήποτε συμμετοχή των αρχών τους. Αντιλαμβάνονται την επίδοση ή κοινοποίηση απλώς ως ζήτημα διαβίβασης πληροφοριών. Ως εκ τούτου, εάν ένας αλλοδαπός δικηγόρος επιθυμεί να επιδώσει ή να κοινοποιήσει αλλοδαπή διαταγή στην Αγγλία, μπορεί να πάρει το αεροπλάνο για το Λονδίνο, να πάρει ένα ταξί έως το σπίτι του εναγομένου, να χτυπήσει

την πόρτα του και να του την παραδώσει. Οι ενέργειές του δεν θα είναι μεμπτές. Ορισμένες χώρες, όμως, έχουν διαφορετική άποψη. Θεωρούν ότι η επίδοση ή κοινοποίηση διαταγής είναι κυρίαρχη πράξη (επίσημη πράξη) και θεωρούν προσβολή της κυριαρχίας τους την επίδοση ή κοινοποίηση αλλοδαπής διαταγής στο έδαφός τους χωρίς την άδειά τους. Κανονικά η άδεια πρέπει να παρέχεται μέσω διεθνούς συμφωνίας που καθορίζει τη διαδικασία που πρέπει να εφαρμόζεται²²⁷. Τα εν λόγω κράτη δεν θα θέλουν να αναγνωρίσουν αλλοδαπή δικαστική απόφαση εάν η διαταγή επιδόθηκε ή κοινοποιήθηκε κατά τρόπο τον οποίο θεωρούν προσβολή της κυριαρχίας τους. Το στοιχείο γ) σημείο ii) λαμβάνει υπόψη την άποψη αυτή ορίζοντας ότι το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί να απορρίψει την αναγνώριση ή την εκτέλεση της απόφασης εάν η διαταγή επιδόθηκε ή κοινοποιήθηκε στον εναγόμενο στο κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση κατά τρόπο ασυμβίβαστο προς τις θεμελιώδεις αρχές που ισχύουν στο εν λόγω κράτος για την επίδοση ή κοινοποίηση δημόσιων εγγράφων. Αντίθετα προς τους άλλους λόγους μη αναγνώρισης, το στοιχείο γ) σημείο ii) εφαρμόζεται μόνον για την αναγνώριση ή την εκτέλεση στο κράτος στο οποίο έλαβε χώρα η επίδοση ή κοινοποίηση.

188. Η τέταρτη εξαίρεση: απάτη. Η τέταρτη εξαίρεση, η οποία προβλέπεται στο στοιχείο δ), είναι όταν η δικαστική απόφαση είναι απόρροια απάτης σε σχέση με δικονομικό θέμα²²⁸. Η απάτη συνίσταται σε ηθελημένη ανεντιμότητα ή ηθελημένο παράπτωμα. Ως παραδείγματα αναφέρονται οι περιπτώσεις στις οποίες ο ενάγων ηθελημένα επιδίδει ή κοινοποιεί τη διαταγή, ή μεριμνά για την επίδοση ή κοινοποίησή της, σε εσφαλμένη διεύθυνση· όταν ο ενάγων ηθελημένα παρέχει στον εναγόμενο εσφαλμένες πληροφορίες σχετικά με τον τόπο και τον χρόνο της ακροαματικής διαδικασίας· ή όταν οποιοσδήποτε διάδικος επιδιώκει να δωροδοκήσει δικαστή, ένορκο ή μάρτυρα ή αποκρύπτει ηθελημένα βασικές αποδείξεις.

189. Η πέμπτη εξαίρεση: δημόσια τάξη. Η πέμπτη εξαίρεση, η οποία ορίζεται στο στοιχείο ε), είναι όταν η αναγνώριση ή η εκτέλεση είναι προδήλως ασυμβίβαστη με τη δημόσια τάξη του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η

²²³ Η έννοια του όρου «notification» (κοινοποίηση ή επίδοση), όπως χρησιμοποιείται στο αγγλικό κείμενο της Σύμβασης στο άρθρο 9 στοιχείο γ), έχει γενικό, πρακτικό χαρακτήρα. Δεν αποτελεί τεχνική, νομική έννοια.

²²⁴ Το άρθρο 9 στοιχείο γ) εξετάζει μόνον αν το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί να απορρίψει ή όχι την αναγνώριση ή την εκτέλεση της δικαστικής απόφασης. Το δικαστήριο προέλευσης θα εφαρμόσει το δικό του δικονομικό δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων διεθνών συμβάσεων περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως πράξεων οι οποίες ισχύουν για το εν λόγω κράτος και εφαρμόζονται στα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης. Οι εν λόγω κανόνες, οι οποίοι ενδέχεται να επιβάλλουν την πραγματοποίηση της επίδοσης ή της κοινοποίησης σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο λαμβάνει χώρα, δεν θίγονται από το άρθρο 9 στοιχείο γ). Ωστόσο, με εξαίρεση στον περιορισμένο βαθμό που προβλέπεται στο άρθρο 9 στοιχείο γ) σημείο ii), το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν μπορεί να απορρίψει την αναγνώριση ή την εκτέλεση της δικαστικής απόφασης για τον λόγο ότι η επίδοση ή η κοινοποίηση δεν ήταν σύμφωνη με τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο έλαβε χώρα, με τη νομοθεσία του κράτους προέλευσης ή με διεθνείς συμβάσεις περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως πράξεων.

²²⁵ Βλέπε πρακτικά της εικοστής συνόδου, επιτροπή II: πρακτικά αριθ. 9, παράγραφος 98, πρακτικά αριθ. 11, παράγραφος 27 και πρακτικά αριθ. 24, παράγραφος 28.

²²⁶ Ο κανόνας αυτός δεν εφαρμόζεται εάν δεν ήταν εφικτή η αμφισβήτηση της επίδοσης ή της κοινοποίησης στο δικαστήριο προέλευσης.

²²⁷ Η σύμβαση της Χάγης της 15ης Νοεμβρίου 1965 σχετικά με την επίδοση και κοινοποίηση στο εξωτερικό δικαστικών και εξωδικών πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις είναι το σημαντικότερο παράδειγμα. Βλέπε επίσης κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1348/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδικών πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ 2000 L 160, σ. 37.

²²⁸ Η απάτη όσον αφορά ζητήματα ουσίας θα μπορούσε να εμπίπτει στην εξαίρεση για λόγους δημόσιας τάξης που προβλέπεται στο άρθρο 9 στοιχείο ε). Η Σύμβαση εξετάζει τη δικονομική απάτη ως χωριστό λόγο μη αναγνώρισης, επειδή ενδέχεται να υπάρχουν ορισμένα νομικά συστήματα στα οποία η εξαίρεση για λόγους δημόσιας τάξης δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε σχέση με δικονομική απάτη.

αίτηση, ιδίως σε περιπτώσεις όπου η διαδικασία που οδήγησε στην έκδοση της δικαστικής απόφασης ήταν ασυμβίβαστη με τις θεμελιώδεις αρχές του εν λόγω κράτους σχετικά με τον δίκαιο χαρακτήρα των διαδικασιών. Σκοπός του πρώτου μέρους της διάταξης είναι να θέσει ψηλά τον πήχη σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6. Σκοπός του δεύτερου μέρους είναι να επικεντρώσει την προσοχή σε σοβαρές δικονομικές παραλείψεις στην υπό εξέταση υπόθεση²²⁹.

190. Θα διαπιστωθεί ότι υπάρχει σημαντική αλληλεπικάλυψη μεταξύ των τριών τελευταίων εξαιρέσεων, καθώς αφορούν όλες, εν όλω ή εν μέρει, τον δίκαιο χαρακτήρα των διαδικασιών. Έτσι, για παράδειγμα, εάν λόγω απάτης του ενάγοντος η διαταγή δεν επιδόθηκε ή δεν κοινοποιήθηκε στον εναγόμενο και αυτός αγνοούσε τη διαδικασία, οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στα στοιχεία γ), δ) και ε) θα είναι όλες δυνητικά εφαρμοστέες. Ο λόγος για τη συγκεκριμένη έμφαση στον δίκαιο χαρακτήρα των διαδικασιών είναι ότι σε ορισμένες χώρες οι θεμελιώδεις αρχές όσον αφορά τον δίκαιο χαρακτήρα των διαδικασιών (γνωστό επίσης ως τήρηση της νομιμότητας, επιείκεια ή δικαίωμα σε δίκαιη δίκη) αποτελούν συνταγματική επιταγή²³⁰. Στις χώρες αυτές, ενδέχεται να είναι αντισυνταγματική η αναγνώριση αλλοδαπής δικαστικής απόφασης εκδοθείσας σε διαδικασία στην οποία έλαβε χώρα θεμελιώδης προσβολή των εν λόγω αρχών.

191. **Η έκτη εξαίρεση: αντιφατικές δικαστικές αποφάσεις.** Τα στοιχεία στ) και ζ) εξετάζουν την περίπτωση στην οποία υπάρχει σύγκρουση μεταξύ της δικαστικής απόφασης της οποίας η αναγνώριση και η εκτέλεση ζητούνται βάσει της Σύμβασης και άλλης δικαστικής απόφασης εκδοθείσας μεταξύ των ιδίων διαδίκων. Εφαρμόζονται όταν οι δύο δικαστικές αποφάσεις αντιφασκουν μεταξύ τους. Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο λειτουργούν τα στοιχεία στ) και ζ) διαφέρει.

192. Το στοιχείο στ) αφορά την περίπτωση στην οποία η αντιφατική δικαστική απόφαση εκδόθηκε από δικαστήριο στο κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση. Στην περίπτωση αυτή, η εν λόγω δικαστική απόφαση υπερισχύει, ανεξαρτήτως εάν εκδόθηκε πρώτη: το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δικαιούται να προτιμήσει απόφαση δικαστηρίου του κράτους του, ακόμη και αν η εν λόγω απόφαση εκδόθηκε μετά την απόφαση που εκδόθηκε στο πλαίσιο της συμφωνίας παρέκτασης αρμοδιότητας. Για να εφαρμόζεται η διάταξη αυτή, οι διάδικοι πρέπει να είναι οι ίδιοι, αλλά δεν είναι απαραίτητο το αντικείμενο και η αιτία της διαφοράς να είναι τα ίδια.

193. Το στοιχείο ζ) αφορά την περίπτωση στην οποία αμφότερες οι αποφάσεις εκδόθηκαν από αλλοδαπά

δικαστήρια. Στην περίπτωση αυτή, η αναγνώριση και η εκτέλεση της απόφασης που εκδόθηκε στο πλαίσιο της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας μπορεί να απορριφθεί μόνον εάν πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις: πρώτον, η απόφαση που εκδόθηκε στο πλαίσιο της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας πρέπει να εκδόθηκε μετά την απόφαση με την οποία αντιφάσκει· δεύτερον, οι διάδικοι πρέπει να είναι οι ίδιοι²³¹. τρίτον, το αντικείμενο και η αιτία της διαφοράς πρέπει να είναι τα ίδια· και τέταρτον, η απόφαση με την οποία αντιφάσκει πρέπει να πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις αναγνώρισης στο κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση.

Άρθρο 10

Προδικαστικά ζητήματα

194. **«Estoppel» και αλλοδαπές δικαστικές αποφάσεις.** Συχνά ένα δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί προδικαστικώς επί διαφόρων πραγματικών ή νομικών ζητημάτων προτού μπορέσει να αποφανθεί επί της αξίωσης του ενάγοντος. Για παράδειγμα, σε αγωγές που απορρέουν από σύμβαση παραχώρησης άδειας χρήσης διπλώματος ευρεσιτεχνίας, μπορεί να πρέπει να αποφανθεί σχετικά με το κύρος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Αυτή είναι απόφαση επί προδικαστικού ζητήματος. Προετοιμάζει το έδαφος για την τελεσίδικη απόφαση, η οποία θα κρίνει εάν ο εναγόμενος υποχρεούται ή όχι να καταβάλει αποζημίωση στον ενάγοντα. Είναι σαφές ότι το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση πρέπει να αναγνωρίσει την τελεσίδικη αυτή απόφαση και, εάν αυτή διατάσσει την καταβολή χρημάτων (π.χ. τέλος χρήσης άδειας ή αποζημίωση), να την εκτελέσει (στον βαθμό που εκδόθηκε στο πλαίσιο συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας που εμπίπτει στη Σύμβαση)· απαιτεί, όμως, η Σύμβαση την αναγνώριση της απόφασης επί του προδικαστικού ζητήματος;

195. Στις χώρες του αστικού δικαίου, μια δικαστική απόφαση αναπτύσσει κανονικά αποτελέσματα μόνον όσον αφορά το διατακτικό της – το *dispositif* στη Γαλλία και τα αντίστοιχά του σε άλλα νομικά συστήματα, για παράδειγμα, το *Tenor* ή το *Spruch* στη Γερμανία και στην Αυστρία. Από την άλλη πλευρά, στις χώρες του κοινού δικαίου, η θεωρία η οποία είναι γνωστή ως *issue estoppel*²³², *collateral estoppel* ή *issue preclusion*²³³ απαιτεί από ένα δικαστήριο να αναγνωρίζει, σε ορισμένες περιπτώσεις, τις κρίσεις επί προδικαστικών ζητημάτων οι οποίες λαμβάνονται σε προγενέστερη δικαστική απόφαση. Αυτό μπορεί να ισχύει τόσο όταν η αρχική απόφαση εκδόθηκε από δικαστήριο του ίδιου κράτους όσο και όταν

²²⁹ Το δεύτερο μέρος δεν προορίζεται να περιορίσει το πρώτο μέρος: η δημόσια τάξη, όπως γίνεται αντιληπτή στη Σύμβαση, δεν περιορίζεται σε δικονομικά ζητήματα. Ωστόσο, τα ζητήματα που διακυβεύονται πρέπει να είναι θεμελιώδους σημασίας για το κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση.

²³⁰ Για την Ευρώπη, βλέπε άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου· για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, βλέπε πέμπτη και δέκατη τέταρτη τροποποίηση του Συντάγματος των Ηνωμένων Πολιτειών. Πολλές άλλες χώρες έχουν παρόμοιες διατάξεις.

²³¹ Αυτό ισχύει επίσης στην περίπτωση του στοιχείου στ). Η προϋπόθεση να είναι οι διάδικοι οι ίδιοι θα πληρούται εάν οι διάδικοι που δεσμεύονται από τις αποφάσεις είναι οι ίδιοι, ακόμη και αν οι διάδικοι στις διαδικασίες είναι διαφορετικοί, για παράδειγμα εάν η μία απόφαση εκδόθηκε κατά συγκεκριμένου προσώπου και η άλλη απόφαση εκδόθηκε κατά του διαδόχου του εν λόγω προσώπου.

²³² Ορολογία της Βρετανικής Κοινοπολιτείας και του κοινού δικαίου.

²³³ Οι δύο όροι ανήκουν στην ορολογία που χρησιμοποιείται στις Ηνωμένες Πολιτείες.

εκδόθηκε από δικαστήριο άλλου κράτους²³⁴. Ωστόσο, η Σύμβαση δεν απαιτεί την αναγνώριση ή την εκτέλεση τέτοιων αποφάσεων, παρότι δεν εμποδίζει τα συμβαλλόμενα κράτη να τις αναγνωρίσουν βάσει της δικής τους νομοθεσίας.

196. **Αποφάσεις επί προδικαστικών ζητημάτων.** Το άρθρο 10 αναφέρεται σε θέματα επί των οποίων εκδίδεται απόφαση ως προδικαστικών ζητημάτων²³⁵. Η πρώτη παράγραφος ορίζει ότι οσάκις ένα θέμα το οποίο εξαιρείται βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 2 ή βάσει του άρθρου 21 ανακύπτει ως προδικαστικό ζήτημα, η απόφαση επί του ζητήματος αυτού δεν αναγνωρίζεται ούτε εκτελείται δυνάμει της Σύμβασης. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, η διάταξη αυτή μπορεί να είναι περιττή· ωστόσο, στην περίπτωση αποφάσεων σε θέματα που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης –ιδίως, το κύρος ορισμένων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας– το ζήτημα είναι τόσο σημαντικό ώστε κρίθηκε σκόπιμο να υπάρχει ρητή διάταξη. Έτσι, το άρθρο 10 παράγραφος 1 συμπληρώνει το άρθρο 2 παράγραφος 3, το οποίο ορίζει ότι μια διαφορά δεν αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης απλώς και μόνον επειδή το δικαστήριο εξέδωσε απόφαση επί θέματος το οποίο κανονικά αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης και το οποίο ανέκυψε ως προκαταρκτικό ζήτημα.

197. **Δικαστικές αποφάσεις στηριζόμενες σε αποφάσεις επί προδικαστικών ζητημάτων.** Το άρθρο 10 παράγραφος 2 δεν εξετάζει τη μη αναγνώριση αποφάσεων επί προδικαστικών ζητημάτων, αλλά τη μη αναγνώριση ορισμένων δικαστικών αποφάσεων ή τμημάτων αυτών που βασίζονται στις εν λόγω προδικαστικές αποφάσεις. Στην πραγματικότητα θεσπίζει έναν ακόμη λόγο μη αναγνώρισης, επιπλέον εκείνων που προβλέπονται στο άρθρο 9. Προβλέπει ότι η αναγνώριση ή η εκτέλεση δικαστικής απόφασης μπορεί να απορριφθεί εφόσον και στον βαθμό που η εν λόγω δικαστική απόφαση στηρίχθηκε σε απόφαση επί θέματος το οποίο αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 2²³⁶. Βεβαίως, η εξαίρεση αυτή πρέπει να χρησιμοποιείται μόνον όταν το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση θα έκρινε διαφορετικά το προδικαστικό ζήτημα. Ακόμη και με τον περιορισμό αυτό, η εξαίρεση φαίνεται πολύ ευρεία· ωστόσο, στον τομέα στον οποίο είναι πιθανότερο να εφαρμοστεί –διανοητική ιδιοκτησία– υπόκειται σε μια σημαντική επιφύλαξη, η οποία προσδιορίζεται στην παράγραφο 3.

198. **Προδικαστικές αποφάσεις σχετικά με το κύρος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.** Χωρίς τους ειδικούς κανόνες του άρθρου 10 παράγραφος 3, το άρθρο 10 παράγραφος 2 από μόνο του θα εφαρμοζόταν εάν η απόφαση του δικαστηρίου προέλευσης είχε στηριχθεί σε προδικαστική απόφαση σχετικά με το κύρος. Ωστόσο,

κατόπιν αιτήματος των ενδιαφερόμενων μερών στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας για λόγους απόλυτης σαφήνειας και επειδή το ζήτημα της ασυνέπειας μπορεί να προσδιοριστεί σαφώς σε σχέση με τη διανοητική ιδιοκτησία, η διπλωματική σύνοδος αποφάσισε να εξετάσει το συγκεκριμένο θέμα σε χωριστή παράγραφο. Ως εκ τούτου, όταν μια δικαστική απόφαση στηρίχθηκε σε προδικαστική απόφαση σχετικά με το κύρος δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, πλην των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, το άρθρο 10 παράγραφος 2 εφαρμόζεται με την περαιτέρω επιφύλαξη του άρθρου 10 παράγραφος 3. Εκτός από τους λόγους που απαριθμούνται στα άρθρα 9 και 11, η αναγνώριση και η εκτέλεση μιας τέτοιας δικαστικής απόφασης μπορεί να απορριφθεί ή να ανασταλεί βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 2 μόνον όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 10 παράγραφος 3.

199. **Στοιχείο α).** Βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 3 στοιχείο α), η αναγνώριση ή η εκτέλεση δικαστικής απόφασης μπορεί να απορριφθεί ή να ανασταλεί εφόσον και στον βαθμό που, η απόφαση σχετικά με το κύρος του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας δεν συνάδει με δικαστική απόφαση (ή απόφαση αρμόδιας αρχής, όπως γραφείου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας) εκδοθείσα στο κράτος βάσει της νομοθεσίας του οποίου συνεστήθη το συγκεκριμένο δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας²³⁷. Έτσι αναγνωρίζεται η πρωτοκαθεδρία των δικαστηρίων (ή άλλων αρχών) του εν λόγω κράτους, το οποίο μπορεί να είναι το κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση ή τρίτο κράτος. Μόνον εάν η προδικαστική απόφαση του δικαστηρίου προέλευσης αντιφάσκει με δικαστική ή άλλη απόφαση του εν λόγω κράτους δικαιούνται άλλα κράτη να απορρίψουν την αναγνώριση ή την εκτέλεση της απόφασης βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 2.

200. Ο τρόπος λειτουργίας του άρθρου 10 παράγραφος 3) στοιχείο α) γίνεται καλύτερα αντιληπτός εάν εξετάσουμε ένα παράδειγμα²³⁸. Ας υποθέσουμε ότι ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β στο κράτος Χ, με αίτημα να καταδικαστεί ο Β να καταβάλει δικαιώματα στο πλαίσιο συμφωνίας παραχώρησης άδειας χρήσης διπλώματος ευρεσιτεχνίας η οποία περιέχει ρήτρα παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας υπέρ των δικαστηρίων του κράτους Χ. Ο Β απαντά προβάλλοντας το επιχείρημα ότι το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας είναι άκυρο. Εάν υποθέσουμε ότι ο Α δικαιούται να αξιώσει τα δικαιώματα μόνον εφόσον το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας είναι έγκυρο, το επιχείρημα του Β θα είναι καλός τρόπος άμυνας, εάν μπορεί να το αποδείξει· επομένως, το δικαστήριο πρέπει να κρίνει, ως προδικαστικό ζήτημα, αν το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας είναι έγκυρο. Ας υποθέσουμε ότι το κάνει και ότι αποφαινεται ότι το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας είναι έγκυρο. Εκδίδει απόφαση υπέρ του Α και καταδικάζει τον Β να καταβάλει το ποσό του 1 εκατομμυρίου δολαρίων.

²³⁴ Σχετικά με τη δεύτερη περίπτωση, βλέπε P. Barnett, *Res Judicata, Estoppel and Foreign Judgments*, Oxford University Press 2001.

²³⁵ Σχετικά με την έννοια του προδικαστικού ζητήματος, βλ. παραγράφους 194 έως 195 ανωτέρω· βλέπε επίσης υποσημείωση 77 ανωτέρω.

²³⁶ Για την περίπτωση στην οποία η δικαστική απόφαση στηρίχθηκε σε απόφαση επί θέματος που αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης βάσει του άρθρου 21, βλέπε άρθρο 10 παράγραφος 4 και κατωτέρω παράγραφο 202.

²³⁷ Σε περίπτωση καταχώρισμένου δικαιώματος, αυτό θα είναι το κράτος καταχώρισης ή το κράτος στο οποίο τεκμαίρεται ότι έλαβε χώρα η καταχώριση βάσει των όρων διεθνούς σύμβασης.

²³⁸ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν δηλώνεται ρητώς κάτι διαφορετικό, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της· βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

Ακολούθως ο Α κινεί διαδικασία στο πλαίσιο της Σύμβασης για την εκτέλεση της δικαστικής απόφασης στο κράτος Υ. Εάν εκδόθηκε δικαστική απόφαση στο κράτος καταχώρισης του διπλώματος ευρεσιτεχνίας (το οποίο μπορεί να είναι είτε το κράτος Υ είτε τρίτος κράτος, το κράτος Ζ), η οποία έκρινε ότι αυτό είναι άκυρο, η απόφαση αυτή αντιφάσκει όχι με την παρούσα απόφαση που εκδόθηκε στην υπόθεση που κινήθηκε βάσει της Σύμβασης –η οποία διατάσσει απλώς τον Β να καταβάλλει στον Α 1 εκατομμύριο δολάρια– αλλά με την προδικαστική απόφαση κατά την οποία το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας είναι έγκυρο. Ωστόσο, δεδομένου ότι η προδικαστική αυτή απόφαση παρέχει τη λογική βάση στην οποία στηρίχθηκε η δικαστική απόφαση, θα υπάρχει αντίφαση μεταξύ των δύο αποφάσεων, παρότι πρόκειται για αντίφαση δευτερεύοντος χαρακτήρα. Σκοπός του άρθρου 10 παράγραφος 3 είναι να επιτρέψει στα δικαστήρια του κράτους Υ (αλλά όχι να τα υποχρεώσει) να απορρίψουν την αναγνώριση ή την εκτέλεση της απόφασης βάσει της Σύμβασης στις συγκεκριμένες περιπτώσεις.

201. **Στοιχείο β).** Βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 3 στοιχείο β), η αναγνώριση ή η εκτέλεση δικαστικής απόφασης μπορεί να ανασταλεί²³⁹ εάν εκκρεμεί στο κράτος βάσει της νομοθεσίας του οποίου συνεστήθη το συγκεκριμένο δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας διαδικασία με αντικείμενο το κύρος του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας²⁴⁰. Η διάταξη αυτή παρέχει στο δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση την εξουσία να αναστείλει τη διαδικασία αναγνώρισης ή εκτέλεσης εν αναμονή της έκβασης της διαδικασίας σχετικά με το κύρος. Εάν η απόφαση σχετικά με το κύρος είναι σύμφωνη με εκείνη του δικαστηρίου προέλευσης, η αναγνώριση ή η εκτέλεση δεν μπορεί να απορριφθεί βάσει του άρθρου 10· εάν δεν είναι σύμφωνη, θα εφαρμοστεί το άρθρο 10 παράγραφος 3 στοιχείο α).

²³⁹ Το πρώτο εδάφιο του άρθρου 10 παράγραφος 3 αφορά τόσο την απόρριψη όσο και την αναστολή. Η απόρριψη αφορά κανονικά το περιεχόμενο του στοιχείου α) και η αναστολή το περιεχόμενο του στοιχείου β). Ωστόσο, ακόμη και βάσει του στοιχείου β), το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του, εάν δεν έχει την εξουσία να την αναστείλει, υπό τον όρο ότι ο νικήσας δανειστής μπορεί να κινήσει νέα διαδικασία όταν επιλυθεί το ζήτημα του κύρους.

²⁴⁰ Μπορεί να εκκρεμεί είτε ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου είτε ενώπιον γραφείου ευρεσιτεχνίας ή άλλης παρόμοιας αρχής.

²⁴¹ Το άρθρο 15 του σχεδίου Σύμβασης του 2004, το οποίο αναφέρεται στην παράγραφο 205 ανωτέρω έχει ως εξής:

«Άρθρο 15 Αποζημίωση

1. Δικαστική απόφαση με την οποία επιδικάζεται μη αντισταθμιστική αποζημίωση, συμπεριλαμβανομένης αποζημίωσης που επιβάλλεται για λόγους παραδειγματισμού ή τιμωρίας, αναγνωρίζεται και εκτελείται στον βαθμό που δικαστήριο στο κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση μπορούσε να είχε επιδικάσει παρόμοια ή συγκρίσιμη αποζημίωση. Καμία διάταξη στην παρούσα παράγραφο δεν εμποδίζει το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση να αναγνωρίσει και να εκτελέσει τη δικαστική απόφαση βάσει της δικής του νομοθεσίας για ποσό που ανέρχεται έως το πλήρες ποσό της αποζημίωσης

202. **Προδικαστικές αποφάσεις επί θέματος το οποίο εξαιρείται βάσει του άρθρου 21.** Η παράγραφος 4 είναι σχεδόν όμοια με την παράγραφο 2· η μόνη διαφορά είναι ότι αφορά δικαστική απόφαση που στηρίχτηκε σε απόφαση επί θέματος το οποίο αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης βάσει δήλωσης του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση κατ' εφαρμογή του άρθρου 21. Ωστόσο, δεν τελεί υπό την επιφύλαξη που προβλέπεται στην παράγραφο 3: δεν περιέχει ειδικό κανόνα όσον αφορά τις προδικαστικές αποφάσεις σχετικά με το κύρος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας.

Άρθρο 11 Αποζημίωση

203. Το άρθρο 11 αφορά την αποζημίωση. Επιτρέπει στο δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση να απορρίψει την αναγνώριση ή την εκτέλεση δικαστικής απόφασης εφόσον και στον βαθμό που η επιδικασθείσα αποζημίωση δεν αποζημιώνει τον ενάγοντα για την πραγματική ζημία ή βλάβη την οποία έχει υποστεί. Η αντίστοιχη διάταξη στο σχέδιο της Σύμβασης του 2004 ήταν το άρθρο 15, με αναλυτικότερη και πιο πολύπλοκη διατύπωση²⁴¹. Στη διπλωματική σύνοδο του 2005 συμφωνήθηκε η διαγραφή της εν λόγω διάταξης και η αντικατάστασή της με τις απλούστερες διατάξεις του άρθρου 11. Οι λόγοι εξηγούνται κατωτέρω στη δήλωση την οποία συμφώνησε η ομάδα εργασίας που κατάρτισε το άρθρο.

204. Το άρθρο 11 αναφέρεται σε αποζημίωση που επιβάλλεται για λόγους παραδειγματισμού ή τιμωρίας. Οι δύο όροι έχουν την ίδια έννοια: πρόκειται για την αποζημίωση που προορίζεται να τιμωρήσει τον εναγόμενο και να αποτρέψει τον ίδιο και άλλους να προβούν σε παρόμοια ενέργεια στο μέλλον. Η αποζημίωση αυτή διαφέρει από την αντισταθμιστική αποζημίωση, η οποία προορίζεται να αποζημιώσει τον ενάγοντα για τη ζημία

που επιδίκασε το δικαστήριο προέλευσης.

2. α) Εάν κατόπιν διαδικασίας στην οποία παρασχέθηκε στον δανειστή δικαίωμα ακρόασης, ο οφειλέτης πείσει το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση ότι, υπό τις περιστάσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που υφίστανται στο κράτος προέλευσης, επιδικάστηκε κατάφωρα υπερβολική αποζημίωση, η αναγνώριση και η εκτέλεση ενδέχεται να περιοριστούν σε χαμηλότερο ποσό.

β) Το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν αναγνωρίζει ούτε εκτελεί, σε καμία περίπτωση, τη δικαστική απόφαση για ποσό κατώτερο εκείνου που θα μπορούσε να επιδικαστεί στο κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση υπό τις ίδιες περιστάσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που υφίστανται στο κράτος προέλευσης.

3. Κατά την εφαρμογή των προηγούμενων παραγράφων, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση λαμβάνει υπόψη το κατά πόσον και σε ποιον βαθμό η αποζημίωση την οποία έχει επιδικάσει το δικαστήριο προέλευσης αποσκοπεί στην κάλυψη των εξόδων της δίκης.»

που υπέστη, δηλαδή να τον φέρει στη θέση στην οποία θα βρισκόταν εάν δεν είχε λάβει χώρα η παράνομη πράξη.

205. Στη διπλωματική σύνοδο του 2005, τα μέλη της ομάδας εργασίας που συνέταξε το άρθρο 11 συμφώνησαν στην ακόλουθη δήλωση, η οποία εγκρίθηκε από τη σύνοδο²⁴²:

- α) Ας ξεκινήσουμε από μια βασική και αναμφισβήτητη αρχή: οι δικαστικές αποφάσεις που επιδικάζουν αποζημίωση εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Επομένως, απόφαση η οποία εκδίδεται από δικαστήριο προσδιοριζόμενο σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας το οποίο επιδικάζει, εν όλω ή εν μέρει, αποζημίωση στον ενάγοντα, αναγνωρίζεται και εκτελείται σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη βάσει της Σύμβασης. Καθώς οι δικαστικές αυτές αποφάσεις δεν διαφέρουν από άλλες αποφάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης, το άρθρο 8 εφαρμόζεται χωρίς περιορισμούς. Αυτό αφορά τόσο την υποχρέωση αναγνώρισης και εκτέλεσης όσο και όλους τους λόγους απόρριψης.
- β) Κατά τις διαπραγματεύσεις, κατέστη προφανές ότι ορισμένες αντιπροσωπείες είχαν πρόβλημα με τις δικαστικές αποφάσεις που επιδικάζουν αποζημιώσεις οι οποίες υπερβαίνουν σημαντικά την πραγματική ζημία που υπέστη ο ενάγων. Η αποζημίωση που επιβάλλεται για λόγους παραδειγματισμού ή τιμωρίας είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα. Ορισμένες αντιπροσωπείες εξέφρασαν την άποψη ότι η εξαίρεση της δημόσιας τάξης η οποία προβλέπεται στο άρθρο 9 στοιχείο ε) θα μπορούσε να επιλύσει τα προβλήματα αυτά, άλλες όμως κατέστησαν σαφές ότι κάτι τέτοιο δεν ήταν εφικτό υπό την περιορισμένη έννοια της δημόσιας τάξης στην έννομη τάξη τους. Επομένως, συμφωνήθηκε ότι έπρεπε να υπάρχει ένας πρόσθετος λόγος απόρριψης για τις δικαστικές αποφάσεις που επιδικάζουν αποζημίωση. Αντός είναι το νέο άρθρο 11. Όπως συμβαίνει και με όλους τους άλλους λόγους απόρριψης, η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται όσο το δυνατόν πιο συσταλτικά.
- γ) Το άρθρο 11 βασίζεται στην αναμφισβήτητη πρωταρχική λειτουργία της αποζημίωσης: πρέπει να αποζημιώνει την πραγματική ζημία. Επομένως, το νέο άρθρο 11 παράγραφος 1 ορίζει ότι η αναγνώριση και η εκτέλεση δικαστικής απόφασης μπορεί να

απορριφθεί εφόσον και στον βαθμό που με την αποζημίωση δεν αποζημιώνεται ένας διάδικος για πραγματική ζημία ή βλάβη την οποία έχει υποστεί. Πρέπει να επισημανθεί ότι η αγγλική λέξη «actual» έχει διαφορετική έννοια από τη γαλλική λέξη «actuel» (η οποία δεν χρησιμοποιείται στο γαλλικό κείμενο): επομένως, καλύπτονται και οι μελλοντικές ζημιές.

- δ) Αυτό δεν σημαίνει ότι το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δικαιούται να εξετάσει κατά πόσον θα μπορούσε να έχει επιδικάσει το ίδιο ποσό αποζημίωσης ή όχι. Το κατώτατο όριο είναι πολύ υψηλότερο. Το άρθρο 11 εφαρμόζεται μόνον όταν είναι προφανές από τη δικαστική απόφαση ότι η επιδικασθείσα αποζημίωση φαίνεται να υπερβαίνει την πραγματική ζημία ή βλάβη που υπέστη ο διάδικος. Αυτό ισχύει ειδικότερα για την αποζημίωση που επιβάλλεται για λόγους παραδειγματισμού ή τιμωρίας. Επομένως, το συγκεκριμένο είδος αποζημίωσης αναφέρεται ρητώς. Ωστόσο, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, αποζημίωση η οποία χαρακτηρίζεται αντισταθμιστική από το δικαστήριο προέλευσης θα μπορούσε επίσης να εμπίπτει στην παρούσα διάταξη.
- ε) Η διάταξη αυτή αντιμετωπίζει επίσης ως αποζημίωση για πραγματική ζημία ή βλάβη την αποζημίωση που επιδικάζεται βάσει συμφωνίας μεταξύ των μερών (κατ' αποκοπήν αποζημίωση) ή νόμου (νόμιμη αποζημίωση). Σε σχέση με την εν λόγω αποζημίωση, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση θα μπορούσε να απορρίψει την αναγνώριση και την εκτέλεση μόνον εάν και στον βαθμό που η εν λόγω αποζημίωση προορίζεται να τιμωρήσει τον εναγόμενο και όχι να παράσχει εύλογη εκτίμηση κατάλληλου επιπέδου αποζημίωσης.
- στ) Θα ήταν λάθος να τεθεί το ερώτημα αν το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση πρέπει να εφαρμόσει τη νομοθεσία του κράτους προέλευσης ή τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση. Το άρθρο 11 περιέχει μια αυτόνομη έννοια. Βεβαίως, τη διάταξη εφαρμόζει το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, αλλά η εφαρμογή αυτή δεν οδηγεί σε απλή εφαρμογή της νομοθεσίας του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση όσον αφορά την αποζημίωση.
- ζ) Η αναγνώριση και η εκτέλεση μπορούν να απορριφθούν μόνον στον βαθμό που η

²⁴² Βλέπε πρακτικά αριθ. 19 της εικοστής συνόδου, επιτροπή II, παράγραφοι 13 και 14. Τα μέλη της ομάδας εργασίας ήταν εκπρόσωποι και αντιπρόσωποι των ακόλουθων χωρών: Αυστραλία, Αυστρία, Γερμανία, Ελβετία, Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιαπωνία, Καναδάς, Κίνα, Νέα Ζηλανδία και Ρωσική

Ομοσπονδία. Πρόεδρος ήταν ο κ. Gottfried Musger (Αυστρία). Στο κείμενο που ακολουθεί οι παραπομπές σε επιμέρους άρθρα (τα οποία βασίζονταν αρχικά στο σχέδιο της Σύμβασης του 2004) τροποποιήθηκαν ώστε να αντιστοιχούν στην αριθμηση που υιοθετήθηκε στο τελικό κείμενο.

απόφαση υπερβαίνει την πραγματική ζημία ή βλάβη που υπέστη ο διάδικος. Για τις περισσότερες αντιπροσωπείες, αυτό μπορεί να αποτελεί ήδη λογική συνέπεια του περιορισμένου σκοπού της συγκεκριμένης διάταξης. Ωστόσο, είναι σκόπιμο να δηλωθεί ρητώς. Έτσι αποφεύγεται το ενδεχόμενο της προσέγγισης «όλα ή τίποτα» την οποία εφαρμόζουν ορισμένα έννομα συστήματα στην εξαίρεση για λόγους δημόσιας τάξης.

- η) Τόσο η παράγραφος 1 όσο και η παράγραφος 2 του πρώην άρθρου 15 περιείχαν πολύ εξειδικευμένους κανόνες σχετικά με το τι μέρος της αποζημίωσης που επιδίκασε το δικαστήριο προέλευσης έπρεπε να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί σε οποιαδήποτε περίπτωση. Η ομάδα εργασίας είχε την αίσθηση ότι κάτι τέτοιο μπορούσε να δώσει λάθος μήνυμα. Το άρθρο 11 προβλέπει μόνον την εξέταση του αν η δικαστική απόφαση επιδικάζει αποζημίωση η οποία δεν αποζημιώνει την πραγματική ζημία· δεν επιτρέπει οποιαδήποτε άλλη εξέταση επί της ουσίας της υπόθεσης. Όπως και όλοι οι άλλοι λόγοι άρνησης, θα εφαρμόζεται μόνον σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Οποιαδήποτε υπερβολή στην περιγραφή των περιπτώσεων αυτών θα τους προσέδιδε υπερβολική πολιτική βαρύτητα.
- θ) Το άρθρο 11 δεν υποχρεώνει το δικαστήριο να απορρίψει την αναγνώριση και την εκτέλεση. Αυτό είναι προφανές από τη διατύπωσή του *«μπορεί να απορριφθεί»* και είναι συνεπές με τη γενική προσέγγιση που υιοθετείται στο άρθρο 9. Επομένως, η διάταξη δεν περιορίζει με κανέναν τρόπο την αναγνώριση και την εκτέλεση της επιδικασθείσας αποζημίωσης βάσει της εθνικής νομοθεσίας ή άλλων διεθνών πράξεων, και επιτρέπει (αλλά δεν απαιτεί) την αναγνώριση και την εκτέλεση βάσει της Σύμβασης. Και στην περίπτωση αυτή, η ομάδα εργασίας είχε την αίσθηση ότι μια ρητή διάταξη θα ήταν υπερβολική και θα προσέδιδε υπερβολική βαρύτητα στο ζήτημα της αποζημίωσης.
- ι) Το άρθρο 11 παράγραφος 2 είναι το πρώην άρθρο 15 παράγραφος 3. Βάσει του άρθρου 11 παράγραφος 1, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι η αποζημίωση που αποσκοπεί στην κάλυψη των εξόδων της δίκης δεν αποζημιώνει πραγματική ζημία. Βεβαίως, από συγκριτική άποψη αυτό θα ήταν λάθος. Είναι, ωστόσο, εύλογο να υπάρχει ρητή μνεία στο πρόβλημα αυτό

εντός της διάταξης. Η μνεία αυτή δεν περιέχει αυστηρό κανόνα· το γεγονός ότι η αποζημίωση αποσκοπεί στην κάλυψη των εξόδων της δίκης απλώς λαμβάνεται υπόψη.

- ια) Συνοψίζοντας, το νέο άρθρο 11 είναι πιο συνοπτικό από το πρώην άρθρο 15, είναι περισσότερο σύμφωνο με το γενικό πνεύμα κατάρτισης της Σύμβασης και εξετάζει τα πραγματικά ζητήματα χωρίς να προσθέτει πολύπλοκους και εξειδικευμένους κανόνες οι οποίοι θα μπορούσαν να παρερμηνευθούν. Επομένως, η ομάδα εργασίας προτείνει την έγκριση της παρούσας διάταξης.»

Άρθρο 12 Δικαστικοί συμβιβασμοί

206. Το άρθρο 12 προβλέπει ότι συμβιβασμοί οι οποίοι, κατά τη διάρκεια της δίκης, επικυρώνονται από δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους προσδιοριζόμενο σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας, ή συνάπτονται ενώπιον δικαστηρίου συμβαλλόμενου κράτους προσδιοριζόμενο σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας, και οι οποίοι είναι εκτελεστοί όπως ακριβώς οι δικαστικές αποφάσεις στο εν λόγω κράτος, πρέπει να εκτελούνται σε άλλα συμβαλλόμενα κράτη σύμφωνα με τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν για τις δικαστικές αποφάσεις²⁴³. Όταν κινείται διαδικασία εκτέλεσης, το πρόσωπο που κινεί τη διαδικασία πρέπει να προσκομίσει τα απαραίτητα έγγραφα ώστε να διαπιστώνεται ότι ο δικαστικός συμβιβασμός είναι εκτελεστός όπως ακριβώς και μια δικαστική απόφαση στο κράτος προέλευσης²⁴⁴.

207. Ο συμβιβασμός αυτός ονομάζεται ενίοτε «δικαστικός συμβιβασμός», μετάφραση του γαλλικού όρου «transaction judiciaire». Υπό την έννοια που έχει εδώ ο όρος, οι δικαστικοί συμβιβασμοί είναι άγνωστοι στο κοινό δίκαιο²⁴⁵. Στη Γαλλία και άλλες χώρες του αστικού δικαίου, πρόκειται για συμβάσεις οι οποίες συνάπτονται ενώπιον δικαστή και με τις οποίες οι διάδικοι θέτουν τέλος στην ένδικη διαφορά τους, συνήθως προβαίνοντας σε αμοιβαίες παραχωρήσεις. Οι διάδικοι υποβάλλουν τη συμφωνία τους στον δικαστή, ο οποίος την καταχωρίζει ως επίσημο έγγραφο. Οι συμφωνίες αυτές έχουν συνήθως μερικές ή ακόμη και όλες τις συνέπειες τελεσίδικης απόφασης. Ο δικαστικός συμβιβασμός διαφέρει από το «consent order» του κοινού δικαίου (διαταγή η οποία εκδίδεται από το δικαστήριο με τη συγκατάθεση αμφοτέρων των διαδίκων), καθώς το «consent order» είναι δικαστική απόφαση και μπορεί να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί ως τέτοια βάσει του άρθρου 8 της Σύμβασης. Από την άλλη πλευρά, ο δικαστικός συμβιβασμός διαφέρει από τον εξωδικαστικό συμβιβασμό, καθώς συνάπτεται ενώπιον δικαστή, θέτει τέλος στη δίκη και είναι συνήθως εκτελεστός όπως ακριβώς και μια δικαστική απόφαση. Για τους λόγους αυτούς, η Σύμβαση περιέχει ειδική διάταξη για τους δικαστικούς συμβιβασμούς.

²⁴³ Η αντίστοιχη διάταξη στο προσχέδιο της Σύμβασης του 1999 είναι το άρθρο 36. Ο σχολιασμός της εν λόγω διάταξης στην έκθεση Nygh / Rosar βρίσκεται στις σελίδες 116 και 117. Βλέπε επίσης *Σύμβαση της Χάγης της 1ης Φεβρουαρίου 1971*

για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, άρθρο 19.

²⁴⁴ Άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο ε).

²⁴⁵ Όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 12, ο όρος «συμβιβασμός» δεν παραπέμπει στον όρο «settlement» του κοινού δικαίου.

208. Το άρθρο 12 δεν προβλέπει την αναγνώριση δικαστικών συμβιβασμών, αλλά μόνον την εκτέλεσή τους²⁴⁶. Η σημασία αυτής της διάκρισης εξηγείται καλύτερα με ένα παράδειγμα²⁴⁷. Ας υποθέσουμε ότι ο Α και ο Β συνάπτουν σύμβαση με ρήτρα παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας υπέρ των δικαστηρίων του κράτους Χ. Ακολούθως, ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β στο εν λόγω κράτος αξιώνοντας το ποσό των 1 000 ευρώ, το οποίο διατείνεται ότι του οφείλεται βάσει της σύμβασης. Ακολούθως οι διάδικοι συνάπτουν δικαστικό συμβιβασμό βάσει του οποίου ο Β συμφωνεί να καταβάλει στον Α 800 ευρώ, το δε κράτος Χ είναι κράτος στο οποίο ένας τέτοιος συμβιβασμός επιτρέπεται.

209. Εάν ο Β δεν πληρώσει, ο Α ενδέχεται να κινήσει διαδικασία για να εκτελέσει τον συμβιβασμό στο κράτος Υ, επίσης συμβαλλόμενο κράτος. Η εν λόγω διαδικασία θα καλύπτεται από το άρθρο 12 της Σύμβασης. Ας υποθέσουμε, ωστόσο, ότι ο Β καταβάλλει τα χρήματα σύμφωνα με τον συμβιβασμό χωρίς να απαιτηθεί η κίνηση διαδικασίας εκτέλεσης. Εάν, παρά ταύτα, ο Α ασκήσει νέα αγωγή για το υπόλοιπο των 200 ευρώ ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους Υ, ο Β δεν μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο να αναγνωρίσει τον συμβιβασμό βάσει της Σύμβασης ως δικονομικό επιχείρημα κατά της αξίωσης (πράγμα που θα καθιστούσε την αξίωση απαράδεκτη σε ορισμένα νομικά συστήματα). Η Σύμβαση δεν προβλέπει κάτι τέτοιο, κυρίως επειδή οι συνέπειες των συμβιβασμών είναι τόσο διαφορετικές σε διαφορετικά νομικά συστήματα. Ωστόσο, η Σύμβαση δεν εμποδίζει ένα δικαστήριο να αντιμετωπίσει τον συμβιβασμό ως συμβατικό επιχείρημα επί της ουσίας κατά της αξίωσης.

Άρθρο 13 Προσκομιστέα έγγραφα

210. Το άρθρο 13 παράγραφος 1 απαριθμεί τα προσκομιστέα έγγραφα από τον διάδικο που ζητεί την αναγνώριση ή την εκτέλεση δικαστικής απόφασης βάσει της Σύμβασης²⁴⁸. Το γεγονός ότι η αναγνώριση αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο της πρώτης παραγράφου του άρθρου 13 δεν σημαίνει ότι απαιτείται οποιαδήποτε ειδική διαδικασία²⁴⁹. Ωστόσο, ακόμη και σε νομικά συστήματα στα οποία δεν υπάρχει ειδική διαδικασία, ο διάδικος που ζητεί την αναγνώριση πρέπει να προσκομίσει τα έγγραφα που προβλέπονται στο άρθρο 13 εάν ο αντίδικος αμφισβητεί την αναγνώριση της απόφασης.

211. Το άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο α) απαιτεί την προσκόμιση πλήρους και επικυρωμένου αντιγράφου της δικαστικής απόφασης. Πρόκειται για το σύνολο της απόφασης (συμπεριλαμβανομένου, όπου συντρέχει περίπτωση, του σκεπτικού του δικαστηρίου) και όχι μόνον για το διατακτικό. Το άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) απαιτεί την προσκόμιση της συμφωνίας παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας, επικυρωμένο αντίγραφο αυτής ή άλλα στοιχεία που αποδεικνύουν την ύπαρξή της. Η φράση «ή άλλα στοιχεία που αποδεικνύουν την ύπαρξή

της» εισήχθη κυρίως προκειμένου να συμπεριληφθούν συμφωνίες που συνάπτονται ηλεκτρονικά. Στην περίπτωση τέτοιου είδους συμφωνιών, συνήθως δεν είναι εφικτή η προσκόμιση της ίδιας «της συμφωνίας». Το άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο γ) απαιτεί έγγραφη απόδειξη επίδοσης ή κοινοποίησης στον εναγόμενο, αλλά αυτό ισχύει μόνον στην περίπτωση δικαστικής απόφασης που εκδόθηκε ερήμην. Σε άλλες περιπτώσεις, η επίδοση ή η κοινοποίηση στον εναγόμενο τεκμαίρεται, εκτός εάν αυτός προσκομίσει αποδείξεις περί του αντιθέτου. Η νομοθεσία του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση καθορίζει τις συνέπειες της μη προσκόμισης των απαιτούμενων εγγράφων. Ωστόσο, πρέπει να αποφεύγεται η υπερβολική τυπολατρία: εάν ο κατά τη δικαστική απόφαση οφειλέτης δεν θίγεται, ο νικήσας δανειστής πρέπει να δικαιούται να διορθώσει παραλείψεις.

212. Το άρθρο 13 παράγραφος 2 προβλέπει ότι το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δύναται να ζητήσει την προσκόμιση και άλλων εγγράφων στον βαθμό που κάτι τέτοιο απαιτείται για να εξακριβωθεί η εκπλήρωση των προϋποθέσεων του κεφαλαίου III της Σύμβασης. Καθίσταται έτσι σαφές ότι η απαρίθμηση στην παράγραφο 1 δεν είναι εξαντλητική. Ωστόσο, πρέπει να αποφεύγεται η περιττή επιβάρυνση των διαδίκων.

213. Το άρθρο 13 παράγραφος 3 επιτρέπει σε πρόσωπο που ζητεί αναγνώριση ή εκτέλεση δικαστικής απόφασης βάσει της Σύμβασης να χρησιμοποιεί τύπο που συνιστά και έχει δημοσιεύσει η συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Το σχετικό έντυπο παρατίθεται σε παράρτημα της Σύμβασης. Μπορεί να τροποποιηθεί από ειδική επιτροπή της συνδιάσκεψης της Χάγης²⁵⁰. Η χρήση του εντύπου δεν είναι υποχρεωτική. Το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί να βασιστεί στις πληροφορίες που περιέχει εφόσον δεν αμφισβητηθούν. Ωστόσο, ακόμη και αν δεν αμφισβητηθούν, οι πληροφορίες δεν συνιστούν αποδείξεις: το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί να κρίνει το ζήτημα βάσει του συνόλου των αποδείξεων που έχει στη διάθεσή του.

214. Το άρθρο 13 παράγραφος 4 προβλέπει ότι αν τα έγγραφα για τα οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 13 δεν είναι συνταγμένα σε επίσημη γλώσσα του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση, πρέπει να συνοδεύονται από επικυρωμένη μετάφραση σε επίσημη γλώσσα, εκτός αν η νομοθεσία του εν λόγω κράτους ορίζει άλλως. Επομένως, τα κράτη μπορούν να προβλέπουν στη νομοθεσία εφαρμογής τους ή στο δικονομικό τους δίκαιο ότι η μετάφραση δεν είναι απαραίτητη ή ότι αρκεί ανεπίσημη μετάφραση, ακόμη και αν δεν είναι επικυρωμένη.

²⁴⁶ Για τη διάκριση μεταξύ αναγνώρισης και εκτέλεσης, βλέπε παράγραφο 170 ανωτέρω.

²⁴⁷ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν ρητώς δηλώνεται διαφορετικά, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

²⁴⁸ Η διάταξη αυτή είναι παρόμοια με εκείνη των στοιχείων α) έως γ) του άρθρου 29 παράγραφος 1 στο προσχέδιο της Σύμβασης του 1999. Ο σχολιασμός της εν λόγω διάταξης στην έκθεση Nygh / Pocar βρίσκεται στις σελίδες 109 και 110.

²⁴⁹ Βλέπε παράγραφο 215 κατωτέρω.

²⁵⁰ Βλέπε επίσης άρθρο 24 και τον σχολιασμό στην παράγραφο 257 κατωτέρω.

215. Το άρθρο 14 προβλέπει ότι η διαδικασία που ισχύει για την αναγνώριση, την κήρυξη της εκτελεστότητας ή την καταχώριση προς εκτέλεση, καθώς και για την εκτέλεση δικαστικής απόφασης διέπεται από τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση, εκτός αν η παρούσα Σύμβαση ορίζει άλλως²⁵². Εάν το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση δεν προβλέπει οποιαδήποτε ειδική διαδικασία για την αναγνώριση (σε αντιδιαστολή προς την εκτέλεση) αλλοδαπής απόφασης, η δικαστική απόφαση αναγνωρίζεται αυτομάτως εκ του νόμου, βάσει του άρθρου 8 της Σύμβασης. Βεβαίως, το εθνικό δικονομικό δίκαιο δεν καλύπτει τους λόγους απόρριψης της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης. Αυτοί διέπονται αποκλειστικά από τη Σύμβαση: βλέπε άρθρο 8 παράγραφος 1 (δεύτερη πρόταση).

216. Σε όλες τις διαδικασίες που καλύπτονται από το άρθρο 14, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση πρέπει να ενεργεί χωρίς καθυστέρηση. Αυτό σημαίνει ότι το δικαστήριο πρέπει να χρησιμοποιεί την ταχύτερη διαδικασία που έχει στη διάθεσή του. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να εξετάσουν τρόπους ώστε να διασφαλίζεται η αποφυγή περιττών καθυστερήσεων.

217. Το άρθρο 15 προβλέπει την αναγνώριση και την εκτέλεση τμήματος δικαστικής απόφασης που είναι δυνατό να διαχωρισθεί από αυτήν εφόσον ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση του συγκεκριμένου τμήματος ή εφόσον βάσει της Σύμβασης είναι δυνατή η αναγνώριση ή η εκτέλεση τμήματος μόνον της δικαστικής απόφασης²⁵³. Για παράδειγμα, εάν επιδικασθείσα για λόγους τιμωρίας αποζημίωση δεν εκτελεστεί λόγω του άρθρου 11, το υπόλοιπο της επιδικασθείσας αποζημίωσης πρέπει να εκτελεστεί, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 8. Για να είναι δυνατό να διαχωριστεί, το εν λόγω τμήμα πρέπει να διαθέτει αυτοτέλεια: αυτό εξαρτάται κανονικά από το κατά πόσον η εκτέλεση μόνον του συγκεκριμένου τμήματος της απόφασης θα μεταβάλλει σημαντικά τις υποχρεώσεις των μερών²⁵⁴. Στον βαθμό που αυτό εξαρτάται από κανόνα δικαίου, πρέπει να εφαρμοστεί η νομοθεσία του δικαστηρίου προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση.²⁵⁵

218. **Βασικός κανόνας.** Το άρθρο 16 περιέχει μεταβατικές διατάξεις²⁵⁶. Ο βασικός κανόνας, ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο 16 παράγραφος 1, είναι ότι η Σύμβαση θα εφαρμόζεται στις συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας οι οποίες συνάπτονται μετά την έναρξη ισχύος της Σύμβασης ως προς το κράτος του

επιλέγοντος δικαστηρίου. Βάσει του συγκεκριμένου κανόνα, η ημερομηνία έναρξης της διαδικασίας είναι αλυσιτελής.

219. **Συμπληρωματικός κανόνας.** Εάν η διαδικασία διεξάγεται στο κράτος του επιλέγοντος δικαστηρίου, ο βασικός κανόνας του άρθρου 16 παράγραφος 1 είναι ο μόνος εφαρμοστέος κανόνας. Ωστόσο, εάν η διαδικασία διεξάγεται σε άλλο κράτος (δυνάμει του άρθρου 6 ή των διατάξεων για την αναγνώριση και την εκτέλεση του περιέχονται στο κεφάλαιο ΙΙΙ), πρέπει να πληρούνται ένας ακόμη κανόνας, ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο 16 παράγραφος 2. Βάσει του εν λόγω κανόνα, η Σύμβαση εξακολουθεί να μην εφαρμόζεται εάν η διαδικασία κινήθηκε πριν από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης ως προς το κράτος του επιληφθέντος δικαστηρίου. Αυτό σημαίνει ότι, εάν η διαδικασία κινείται ενώπιον δικαστηρίου διαφορετικού από το επιλεγέν δικαστήριο, η Σύμβαση δεν θα εφαρμόζεται εκτός εάν α) η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας συνήφθη μετά την έναρξη ισχύος της Σύμβασης ως προς το κράτος του επιλεγέντος δικαστηρίου και β) η διαδικασία κινήθηκε μετά την έναρξη ισχύος της Σύμβασης για το κράτος στο οποίο κινήθηκε η διαδικασία, προϋποθέσεις οι οποίες πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά.

220. Οι συνέπειες των δύο αυτών κανόνων καταδεικνύονται από τα ακόλουθα παραδείγματα. Σε αυτά, υποθέτουμε ότι η Σύμβαση τίθεται σε ισχύ για το κράτος Π την 1η Ιανουαρίου 2008 και για το κράτος Ρ την 1η Ιουλίου 2008. Ο Χ και ο Υ συνάπτουν συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας υπέρ των δικαστηρίων του κράτους Π.

- **Παράδειγμα 1.** Η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας συνάπτεται την 1η Δεκεμβρίου 2007 και ο Χ κινεί διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους Π την 1η Ιουλίου 2008. Η Σύμβαση δεν θα εφαρμοστεί, καθώς η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας συνήφθη πριν από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης ως προς το κράτος Π, το κράτος του επιλεγέντος δικαστηρίου, παρότι η διαδικασία κινήθηκε μετά την εν λόγω ημερομηνία. Τα δικαστήρια του κράτους Π δεν θα υποχρεούνται να εκδικάσουν την υπόθεση βάσει του άρθρου 5.
- **Παράδειγμα 2.** Η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας συνάπτεται στις 15 Ιανουαρίου 2008. Την 1η Μαρτίου 2008, ο Υ κινεί ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους Π διαδικασία στην οποία εφαρμόζεται η συμφωνία. Την 1η Απριλίου 2008, το δικαστήριο εκδίδει απόφαση ερήμην, η οποία καθίσταται εκτελεστή στο

²⁵¹ Σε σχέση με άλλα δικονομικά θέματα, βλέπε παραγράφους 88 έως 92 και 138.

²⁵² Με εξαίρεση αμηνώς φραστικές αλλαγές, η διάταξη είναι ίδια με εκείνη του άρθρου 30 του προσχεδίου της Σύμβασης του 1999. Ο σχολιασμός της εν λόγω διάταξης στην έκθεση Nygh / Pocar βρίσκεται στη σ. 100.

²⁵³ Η αντίστοιχη διάταξη στο προσχέδιο της Σύμβασης του 1999 είναι το άρθρο 34. Ο σχολιασμός της εν λόγω διάταξης στην έκθεση Nygh / Pocar βρίσκεται στη σ. 115.

²⁵⁴ Έκθεση Nygh / Pocar, σ. 115.

²⁵⁵ Ο.π.

²⁵⁶ Οι κανόνες που προβλέπονται στο άρθρο 16 δεν εφαρμόζονται σε δηλώσεις που αφορούν μη αποκλειστικές συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας βάσει του άρθρου 22: βλέπε παραγράφους 253 και 254 κατωτέρω.

κράτος Π. Την 1η Αυγούστου 2008, ο Υ κινεί διαδικασία εκτέλεσης στο κράτος Ρ. Καθώς η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας συνήφθη μετά την έναρξη ισχύος της Σύμβασης ως προς το κράτος Π (κράτος του επιλεγέντος δικαστηρίου) και η Σύμβαση ισχύει για το κράτος Ρ (κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση) κατά την κίνηση της διαδικασίας εκτέλεσης, η εκτέλεση θα καλύπτεται από τη Σύμβαση.

- **Παράδειγμα 3.** Η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας συνάπτεται στις 15 Ιανουαρίου 2008. Την 1η Ιουνίου 2008, ο Υ κινεί διαδικασία στην οποία εφαρμόζεται η συμφωνία ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους Ρ. Ακόμη και αν η Σύμβαση τεθεί σε ισχύ ως προς το κράτος Π την 1η Ιουλίου 2008, το άρθρο 6 της Σύμβασης δεν εμποδίζει τα δικαστήρια του κράτους Ρ να εκδικάσουν την υπόθεση, καθώς η διαδικασία κινήθηκε πριν από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης ως προς το κράτος Ρ, παρότι η συμφωνία συνήφθη μετά την έναρξη ισχύος της Σύμβασης για το κράτος Π, το κράτος του επιλεγέντος δικαστηρίου.

Άρθρο 17 Σύμβαισις ασφάλισης και αντασφάλισης²⁵⁷

221. Η ασφάλιση δεν είναι ένα από τα θέματα που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης βάσει του άρθρου 2: καλύπτεται πλήρως από τη Σύμβαση²⁵⁸. Αυτό συμβαίνει ακόμη και εάν ο κίνδυνος κατά του οποίου συνάπτεται η ασφάλιση αφορά θέμα το οποίο δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης, είτε επειδή εξαιρείται δυνάμει του άρθρου 2 είτε λόγω δήλωσης βάσει του άρθρου 21. Αυτό καθίσταται σαφές στο άρθρο 17 παράγραφος 1. Προβλέπει ότι οι διαφορές που εκδικάζονται βάσει σύμβασης ασφάλισης ή αντασφάλισης δεν εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης για τον λόγο και μόνον ότι η σχετική σύμβαση ασφάλισης ή αντασφάλισης αφορά θέμα στο οποίο δεν εφαρμόζεται η Σύμβαση²⁵⁹. Έτσι, για παράδειγμα, παρότι η θαλάσσια μεταφορά εμπορευμάτων δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης²⁶⁰, σύμβαση ασφάλισης των εμπορευμάτων που πρόκειται να μεταφερθούν διά θαλάσσης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της.

222. **Παράδειγμα**²⁶¹. Ας υποθέσουμε ότι ασφαλιστική εταιρεία με έδρα στη Γαλλία συνάπτει ασφαλιστήριο συμβόλαιο με την Υ, εταιρεία με έδρα στον Καναδά, βάσει της οποίας η ασφαλιστική εταιρεία θα αποζημιώσει την Υ για κάθε ζημία στα εμπορεύματά της η οποία ενδέχεται να

ανακύψει κατά τη μεταφορά τους από το Ρότερνταμ στη Νέα Υόρκη. Το ασφαλιστήριο συμβόλαιο περιέχει συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας, η οποία προβλέπει την αποκλειστική δικαιοδοσία των δικαστηρίων της Γαλλίας. Τα εμπορεύματα υφίστανται ζημία κατά τη διαμετακόμισή τους· ωστόσο, η ασφαλιστική εταιρεία αρνείται να πληρώσει. Κάθε διαδικασία κινηθείσα από την Υ (την ασφαλισμένη) κατά της ασφαλιστικής εταιρείας βάσει του ασφαλιστηρίου συμβολαίου θα υπάγεται στην αποκλειστική δικαιοδοσία των δικαστηρίων της Γαλλίας. Παρότι η μεταφορά εμπορευμάτων εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 2 στοιχείο στ), η διαδικασία βάσει ασφαλιστηρίου συμβολαίου που καλύπτει τέτοια εμπορεύματα δεν εξαιρείται: άρθρο 17 παράγραφος 1.

223. Το άρθρο 17 παράγραφος 2 αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων που διαπιστώνουν ευθύνη ή την απουσία ευθύνης βάσει συμβάσεων ασφάλισης ή αντασφάλισης. Προβλέπει ότι η αναγνώριση ή η εκτέλεση δικαστικής απόφασης σχετικής με ευθύνη που απορρέει από σύμβαση ασφάλισης ή αντασφάλισης δεν είναι δυνατό να περιορίζεται ή να απορρίπτεται για τον λόγο ότι η ευθύνη περιλαμβάνει την υποχρέωση αποζημίωσης του ασφαλισμένου ή αντασφαλισμένου σε σχέση α) με θέμα στο οποίο δεν εφαρμόζεται η Σύμβαση· ή β) με απόφαση για την επιδίκαση αποζημίωσης για την οποία ενδέχεται να είναι εφαρμοστέο το άρθρο 11.

224. Το άρθρο 17 παράγραφος 2 στοιχείο α) θα καλύπτει περιπτώσεις στις οποίες το ασφαλιστήριο συμβόλαιο αφορά κίνδυνο που δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης, είτε επειδή εξαιρείται δυνάμει του άρθρου 2 είτε λόγω δήλωσης βάσει του άρθρου 21. Επομένως, επαναλαμβάνει σε κάποιον βαθμό τον κανόνα της παραγράφου 1.

225. Το άρθρο 17 παράγραφος 2 στοιχείο β) αφορά αποφάσεις που σχετίζονται με την υποχρέωση της ασφαλιστικής εταιρείας να αποζημιώσει τον ασφαλισμένο ή αντασφαλισμένο σε σχέση με απόφαση επιδίκασης αποζημίωσης στην οποία ενδέχεται να μην είναι εφαρμοστέο το άρθρο 11. Όπως εξηγείται ανωτέρω²⁶², το άρθρο 11 αφορά την αναγνώριση ή την εκτέλεση δικαστικής απόφασης με την οποία επιδικάζεται μη αντισταθμιστική αποζημίωση· επιτρέπει στο δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση να απορρίψει την αναγνώριση ή την εκτέλεση, εν όλω ή εν μέρει, οποιουδήποτε μη αντισταθμιστικού τμήματος μιας τέτοιας απόφασης σε ορισμένες περιπτώσεις. Η απόφαση αυτή πρέπει να διακρίνεται από την απόφαση που αφορά ασφαλιστήριο συμβόλαιο βάσει του οποίου η ασφαλιστική εταιρεία αναλαμβάνει να αποζημιώσει τον ασφαλισμένο με υποχρέωση καταβολής μη αντισταθμιστικής αποζημίωσης. Το γεγονός ότι μια απόφαση η οποία

²⁵⁷ Στις παραγράφους 221 έως 227, οι παραπομπές σε ασφάλιση περιλαμβάνουν και την αντασφάλιση.

²⁵⁸ Για μια ήσσονος σημασίας εξαίρεση, βλέπε υποσημείωση 75, ανωτέρω (ευθεία αγωγή από ζημιωθέντα εργαζόμενο κατά του ασφαλιστή του εργοδότη).

²⁵⁹ Από την άλλη πλευρά, η Σύμβαση δεν θα εφαρμοστεί σε διαδικασία απορρέουσα από ασφαλιστήριο συμβόλαιο εάν δήλωση του άρθρου 21 από το ενδιαφερόμενο κράτος εξαιρεί «ζητήματα ασφάλισης» από τη Σύμβαση.

²⁶⁰ Άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο στ).

²⁶¹ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν ρητώς δηλώνεται διαφορετικά, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

²⁶² Βλέπε κατωτέρω παραγράφους 203 έως 205.

επιδικάζει αποζημίωση και εκδόθηκε σε διαδικασία μεταξύ τρίτου και του ασφαλισμένου ενδέχεται να μην αναγνωρίζεται (εν όλω ή εν μέρει) βάσει του άρθρου 11 (επειδή η αποζημίωση είναι μη αντισταθμιστική) δεν σημαίνει ότι μπορεί να απορριφθεί η αναγνώριση απόφασης η οποία εκδόθηκε σε διαδικασία μεταξύ του ασφαλισμένου και της ασφαλιστικής εταιρείας του βάσει της οποίας η ασφαλιστική εταιρεία υποχρεούται να αποζημιώσει τον ασφαλισμένο με καταβολή της εν λόγω αποζημίωσης.

226. **Παράδειγμα**²⁶³. Ας υποθέσουμε ότι ασφαλιστική εταιρεία με έδρα στον Καναδά συνάπτει ασφαλιστήριο συμβόλαιο με φυσικό πρόσωπο, το οποίο έχει τη νόμιμη κατοικία του στην Αγγλία («ο ασφαλισμένος»), βάσει του οποίου η ασφαλιστική εταιρεία θα αποζημιώσει τον ασφαλισμένο στο πλαίσιο αστικής ευθύνης για σωματική και ηθική βλάβη, συμπεριλαμβανομένης υποχρέωσης καταβολής αποζημίωσης για λόγους τιμωρίας²⁶⁴. Το συμβόλαιο περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ των δικαστηρίων της Αγγλίας. Ακολούθως, τρίτος ασκεί αγωγή κατά του ασφαλισμένου για σωματική και ηθική βλάβη στην Αγγλία και το δικαστήριο επιδικάζει στον τρίτο αντισταθμιστική αποζημίωση ύψους 1 εκατομμυρίου λιρών στερλινών καθώς και αποζημίωση για λόγους τιμωρίας ύψους 1 εκατομμυρίου λιρών στερλινών. Η ασφαλιστική εταιρεία αρνείται να αποζημιώσει τον ασφαλισμένο. Ο ασφαλισμένος ασκεί αγωγή κατά της ασφαλιστικής εταιρείας στην Αγγλία, βασιζόμενος στη ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας. Το δικαστήριο εκδίδει απόφαση με την οποία καταδικάζει την ασφαλιστική εταιρεία να καταβάλει 2 εκατομμύρια λίρες στερλίνες. Ο ασφαλισμένος δικαιούται να εκτελέσει την εν λόγω απόφαση κατά της ασφαλιστικής εταιρείας για το πλήρες ποσό στον Καναδά. Είναι αλυσιτελές το γεγονός ότι, βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 2 στοιχείο ι), αξιώσεις ένεκα σωματικής και ηθικής βλάβης εγειρόμενες από φυσικά πρόσωπα ή εξ ονόματος φυσικών προσώπων εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης (άρθρο 17 παράγραφος 2 στοιχείο α)) ή ότι, βάσει του άρθρου 11, δικαστήριο στον Καναδά ενδέχεται να μην ήταν υποχρεωμένο να εκτελέσει το στοιχείο της αποζημίωσης για λόγους τιμωρίας που επιδικάστηκε με την απόφαση που εκδόθηκε στην υπόθεση μεταξύ του τρίτου και του ασφαλισμένου (εάν το δικαστήριο είχε επιληφθεί της υπόθεσης βάσει συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας) (άρθρο 17 παράγραφος 2 στοιχείο β)).

227. **Επιδίκαση αποζημίωσης για λόγους τιμωρίας κατά ασφαλιστή**. Εάν, ωστόσο, στη διαδικασία στην

Αγγλία μεταξύ του ασφαλισμένου και της ασφαλιστικής εταιρείας στο ανωτέρω παράδειγμα, το δικαστήριο είχε όχι μόνον καταδικάσει την ασφαλιστική εταιρεία να καταβάλει στον ασφαλισμένο το ποσό των 2 εκατομμυρίων λιρών στερλινών, αλλά είχε επιδικάσει στον ασφαλισμένο επιπλέον ποσό αποζημίωσης 1 εκατομμυρίου λιρών στερλινών για λόγους τιμωρίας (επειδή η ασφαλιστική εταιρεία αδικαιολόγητα δεν πλήρωσε τον ασφαλισμένο σε πρώτη ζήτηση), το συγκεκριμένο επιπλέον 1 εκατομμύριο λίρες στερλίνες δεν θα ενέπιπτε στο άρθρο 17 παράγραφος 2 στοιχείο β). Εάν πληρούνταν οι απαιτήσεις του άρθρου 11, τα δικαστήρια του Καναδά δεν θα ήταν υποχρεωμένα να εκτελέσουν την επιπλέον επιδικασθείσα αποζημίωση βάσει της Σύμβασης.

Άρθρο 18 Παλλαγή από την υποχρέωση επικύρωσης

228. Το άρθρο 18 προβλέπει ότι δεν απαιτείται καμιά επικύρωση ή άλλη ανάλογη διατύπωση, συμπεριλαμβανομένης της επισημείωσης, για τα έγγραφα που διαβιβάζονται ή παραδίδονται κατ'εφαρμογή της Σύμβασης²⁶⁵.

Άρθρο 19 Δηλώσεις με τις οποίες περιορίζεται η δικαιοδοσία

229. Πολιτική της Σύμβασης είναι η εξαίρεση των εξ ολοκλήρου εθνικών περιπτώσεων από το πεδίο εφαρμογής της. Την πολιτική αυτή υλοποιεί το άρθρο 1. Το άρθρο 19 ακολουθεί αντίθετη πολιτική: επιτρέπει σε ένα κράτος να δηλώσει ότι τα δικαστήριά του δεν θα εφαρμόζουν το άρθρο 5 τη Σύμβασης σε υποθέσεις οι οποίες είναι εξ ολοκλήρου *αλλοδαπές*. Προβλέπει ότι ένα κράτος δύναται να δηλώσει ότι τα δικαστήριά του έχουν την ευχέρεια να αρνούνται να επιληφθούν διαφορών οι οποίες υποκινούνται σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας σε περίπτωση που δεν υπάρχει δεσμός μεταξύ αυτού του κράτους και των διαδίκων ή της διαφοράς, παρά μόνον ο τόπος του επιλεγέντος δικαστηρίου²⁶⁶.

230. Στην πράξη, οι συμβαλλόμενοι επιλέγουν ενίοτε τα δικαστήρια ενός κράτους με το οποίο δεν έχουν κανέναν δεσμό ούτε οι ίδιοι ούτε τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης. Ο λόγος είναι ότι κανένας από τους συμβαλλομένους δεν επιθυμεί να βρεθεί ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους του αντισυμβαλλομένου του· έτσι, συμφωνούν να επιλέξουν τα δικαστήρια ουδέτερου κράτους. Ορισμένες χώρες θεωρούν ευπρόσδεκτη την επιλογή αυτή²⁶⁷. Άλλες πιστεύουν ότι επιβάλλει περιττό

²⁶³ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν δηλώνεται ρητώς κάτι διαφορετικό, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

²⁶⁴ Το κατά πόσον το ασφαλιστήριο συμβόλαιο καλύπτει τέτοια αποζημίωση θα εξαρτάται από τους όρους του, όπως ερμηνεύονται από το δίκαιο που το διέπει.

²⁶⁵ Η διάταξη είναι αντίστοιχη εκείνης του άρθρου 29 παράγραφος 2 του προσχεδίου της Σύμβασης του 1999. Ο σχολιασμός της εν λόγω διάταξης στην έκθεση Nygh / Pocar βρίσκεται στη σ. 110, όπου αναφέρεται ότι πρόκειται για παγιωμένη πρακτική στο πλαίσιο των συμβάσεων της Χάγης.

²⁶⁶ Καθώς η σύμβαση χρησιμοποιεί την έκφραση «έχουν την ευχέρεια να αρνούνται», τα δικαστήρια του κράτους που έκανε

τέτοια δήλωση θα έχουν διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την άσκηση ή μη της δικαιοδοσίας. Αυτό δεν είναι προβληματικό σε νομικά συστήματα στα οποία τα δικαστήρια απολαύουν γενικά έναν ορισμένο βαθμό διακριτικής ευχέρειας όταν αποφασίζουν αν θα ασκήσουν ή όχι τη δικαιοδοσία. Στα νομικά συστήματα στα οποία δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο, θα μπορούσε να θεσπισθεί νομοθεσία η οποία θα επιτρέπει στα δικαστήρια να ασκούν διακριτική ευχέρεια βάσει του άρθρου 19. Η διακριτική ευχέρεια που προβλέπεται βάσει του άρθρου 19 θα μπορούσε να ασκηθεί επίσης από τον νομοθέτη και, στην περίπτωση αυτή, η ίδια η νομοθεσία θα προσδιορίζει σε ποιες περιπτώσεις τα δικαστήρια θα αρνούνται να εκδικάσουν την υπόθεση.

²⁶⁷ Για παράδειγμα, τα αγγλικά δικαστήρια είναι διατεθειμένα εδώ και πολλά χρόνια να εκδικάζουν τέτοιες υποθέσεις και το

φόρτο στα δικαιοδοτικά τους συστήματα. Σκοπός του άρθρου 19 είναι να λάβει υπόψη τα κράτη της δεύτερης κατηγορίας.

Άρθρο 20 Δηλώσεις με τις οποίες περιορίζονται η αναγνώριση και η εκτέλεση

231. Το άρθρο 20 προβλέπει ότι ένα κράτος δύναται να δηλώσει ότι τα δικαστήριά του έχουν την ευχέρεια να αρνηθούν να αναγνωρίσουν ή να εκτελέσουν δικαστική απόφαση εκδοθείσα από δικαστήριο άλλου συμβαλλόμενου κράτους εφόσον οι διάδικοι είχαν τη νόμιμη κατοικία τους στο κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση και η σχέση μεταξύ των διαδίκων καθώς και όλες οι λοιπές περιστάσεις της διαφοράς, με εξαίρεση την τοποθεσία του επιλεγέντος δικαστηρίου, συνδέονται μόνο με το κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση²⁶⁸. Η διάταξη αυτή ακολουθεί την προαναφερθείσα πολιτική της εξαίρεσης εξ ολοκλήρου εθνικών καταστάσεων από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.

232. Για να γίνει αντιληπτός ο σκοπός του άρθρου 20, πρέπει να υπομνησθεί ότι η Σύμβαση εφαρμόζεται μόνον σε διεθνείς υποθέσεις²⁶⁹. Ωστόσο, ο ορισμός του «διεθνούς» για τον συγκεκριμένο σκοπό διαφέρει ανάλογα με το αν εξετάζεται η δικαιοδοσία²⁷⁰ ή η αναγνώριση και η εκτέλεση δικαστικής απόφασης²⁷¹. Για τους σκοπούς της διεθνούς δικαιοδοσίας, μια υπόθεση δεν θεωρείται διεθνής εάν οι συμβαλλόμενοι έχουν τη νόμιμη κατοικία τους στο ίδιο συμβαλλόμενο κράτος και εάν όλες οι λοιπές περιστάσεις που αφορούν τη μεταξύ τους διαφορά συνδέονται αποκλειστικά και μόνο με το συγκεκριμένο κράτος (ανεξαρτήτως από τον τόπο του δικαστηρίου που επέλεξαν). Ωστόσο, για τον σκοπό της αναγνώρισης και της εκτέλεσης, μια υπόθεση είναι πάντοτε διεθνής εάν η δικαστική απόφαση εκδόθηκε από δικαστήριο σε κράτος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση. Αυτό σημαίνει ότι μια υπόθεση η οποία είναι εθνική όταν εκδικάζεται γίνεται διεθνής εάν κινηθεί διαδικασία για την εκτέλεση της δικαστικής απόφασης σε άλλο κράτος. Σκοπός του άρθρου 20 είναι να επιτρέψει σε συμβαλλόμενο κράτος να δηλώσει ότι δεν θα αναγνωρίσει ούτε θα εκτελέσει μια τέτοια απόφαση εάν η υπόθεση θα ήταν εξ ολοκλήρου εθνική για αυτό, εάν η αρχική διαδικασία είχε κινηθεί ενώπιον των δικαστηρίων του.

233. **Παράδειγμα**²⁷². Ας υποθέσουμε ότι οι συμβαλλόμενοι έχουν τη νόμιμη κατοικία τους στο κράτος Α και όλες οι λοιπές περιστάσεις που αφορούν τη μεταξύ τους διαφορά συνδέονται μόνο με το συγκεκριμένο

κράτος. Συμφωνούν ότι δικαστήριο στο κράτος Β θα έχει αποκλειστική δικαιοδοσία. Εάν ένας εξ αυτών κινήσει διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου στο κράτος Α, το εν λόγω δικαστήριο δεν υποχρεούται να αρνηθεί τη δικαιοδοσία βάσει του άρθρου 6: η Σύμβαση δεν είναι εφαρμοστέα επειδή η υπόθεση δεν είναι διεθνής βάσει του άρθρου 1 παράγραφος 2. Ωστόσο, εάν η διαδικασία κινηθεί στο κράτος Β, το άρθρο 8 υποχρεώνει το κράτος Α να αναγνωρίσει την εκδοθείσόμενη απόφαση: η υπόθεση κατέστη διεθνής κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 3. Το άρθρο 20 επιτρέπει στα κράτη να μεταβάλλουν την κατάσταση αυτή καταρτίζοντας κατάλληλη δήλωση. Εάν έπραξε κάτι τέτοιο, το κράτος Α δεν υποχρεούται να αναγνωρίσει την απόφαση.

Άρθρο 21 Δηλώσεις σχετικά με ειδικά θέματα

234. Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 2 παράγραφος 2 εξαιρεί ορισμένα θέματα από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Το άρθρο 21 επιτρέπει στα επιμέρους συμβαλλόμενα κράτη να επεκτείνουν μέσω δήλωσης τον κατάλογο αυτό, όσον αφορά τα ίδια. Προβλέπει ότι όταν ένα κράτος έχει σοβαρό συμφέρον να μην εφαρμόζει τη Σύμβαση για κάποιο ειδικό θέμα, δύναται να δηλώσει ότι δεν θα εφαρμόζει τη Σύμβαση για το συγκεκριμένο θέμα²⁷³. Κατά τη διατύπωση της δήλωσης, πρέπει να διασφαλίζει ότι η εμβέλειά της περιορίζεται στην αναγκαία έκταση, και ότι το εξαιρούμενο ειδικό θέμα προσδιορίζεται με σαφήνεια και ακρίβεια²⁷⁴. Σε περίπτωση τέτοιας δήλωσης, η Σύμβαση δεν εφαρμόζεται σε σχέση με το συγκεκριμένο θέμα στο συμβαλλόμενο κράτος που προέβη στη δήλωση.

235. Πρόθεση της διπλωματικής συνόδου ήταν η διάταξη αυτή να εφαρμόζεται μόνο σε μεμονωμένους τομείς δικαίου, του είδους που αποκλείονται από το άρθρο 2 παράγραφος 2. Η δήλωση δεν μπορεί να χρησιμοποιεί άλλο κριτήριο εκτός από το θέμα. Θα μπορεί για παράδειγμα, να αποκλείει «συμβάσεις ναυτικής ασφάλισης» αλλά όχι «συμβάσεις ναυτικής ασφάλισης όπου το επιλεγέν δικαστήριο ευρίσκεται σε άλλο κράτος».

236. **Διασφαλίσεις.** Εάν δεν επιτρέπονταν τέτοιες ρήτρες εξαίρεσης, ορισμένα κράτη ενδεχομένως να μην μπορούσαν να γίνουν συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης. Ωστόσο, ένα κράτος δεν θα πρέπει να προβαίνει σε δήλωση εάν δεν συντρέχουν σοβαροί λόγοι. Πρέπει να διασφαλίζονται επίσης τα συμφέροντα των συμβαλλομένων. Για την επίτευξη των στόχων αυτών, η

1984 η Νέα Υόρκη θέσπισε ειδικές διατάξεις για τη διευκόλυνσή τους, όταν το αντικείμενο της συναλλαγής είναι αξίας τουλάχιστον 1 εκατομμυρίου δολαρίων ΗΠΑ: βλέπε New York Civil Practice Law and Rules, κανόνας 327 στοιχείο (b) και New York General Obligations Law παράγραφος 5-1402.

²⁶⁸ Καθώς η σύμβαση χρησιμοποιεί την έκφραση «έχουν την ευχέρεια να αρνούνται», τα δικαστήρια του κράτους που έκανε τέτοια δήλωση θα έχουν διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την αναγνώριση ή μη και την εκτέλεση ή μη των εν λόγω αποφάσεων βάσει της Σύμβασης. Ωστόσο, νομοθεσία εφαρμογής θα μπορούσε να θεσπίσει υποχρέωση μη αναγνώρισης ή εκτέλεσης αλλοδαπών αποφάσεων σε τέτοιες περιπτώσεις.

²⁶⁹ Άρθρο 1 παράγραφος 1.

²⁷⁰ Άρθρο 1 παράγραφος 2.

²⁷¹ Άρθρο 1 παράγραφος 3.

²⁷² Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν δηλώνεται ρητώς κάτι διαφορετικό, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

²⁷³ Η δήλωση μπορεί ακόμη και να αφορά θέματα τα οποία εξαιρούνται από τις διατάξεις εξαίρεσης του άρθρου 2 παράγραφος 2 – για παράδειγμα, «δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα» στο άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο ιδ).

²⁷⁴ Η σχετική δήλωση του συμβαλλόμενου κράτους θα μπορούσε να αποστέλλεται πρώτα σε μορφή σχεδίου στον γενικό γραμματέα της συνδιάσκεψης της Χάγης για διανομή στα άλλα συμβαλλόμενα κράτη για την υποβολή των παρατηρήσεών τους

Σύμβαση εφαρμόζει τρεις αρχές: διαφάνεια, μη αναδρομικότητα και αμοιβαιότητα.

237. **Διαφάνεια και μη αναδρομικότητα.** Βάσει του άρθρου 32, κάθε δήλωση βάσει του άρθρου 21 πρέπει να κοινοποιείται στον θεματοφύλακα (το Υπουργείο Εξωτερικών των Κάτω Χωρών), το οποίο θα ενημερώνει τα άλλα κράτη. Η διάταξη αυτή διασφαλίζει τη διαφάνεια. Προβλέπεται επίσης ότι οι δηλώσεις θα δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο της συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο²⁷⁵. Εάν η δήλωση πραγματοποιηθεί μετά την έναρξη ισχύος της Σύμβασης για το κράτος το οποίο προέβη στη δήλωση, δεν θα τίθεται σε ισχύ για διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών²⁷⁶. Καθώς δεν θα εφαρμόζεται αναδρομικά σε συμβάσεις που συνήφθησαν πριν από την έναρξη ισχύος της²⁷⁷, οι συμβαλλόμενοι θα μπορούν να γνωρίζουν, κατά τη σύναψη της σύμβασης, κατά πόσον αυτή θα επηρεάζεται από τη Σύμβαση. Η διάταξη αυτή προστατεύει την ασφάλεια δικαίου.

238. **Αμοιβαιότητα.** Στο άρθρο 21 παράγραφος 2 προβλέπεται ότι, όταν ένα κράτος προβαίνει σε τέτοια δήλωση, τα άλλα κράτη δεν θα υποχρεούνται να εφαρμόζουν τη Σύμβαση για το θέμα το οποίο αφορά η δήλωση όταν το επιλεγέν δικαστήριο βρίσκεται στο κράτος που προέβη στη δήλωση. Αυτό σημαίνει ότι εάν ένα συμβαλλόμενο κράτος δεν είναι διατεθειμένο να αναγνωρίσει τα οφέλη της Σύμβασης σε άλλα συμβαλλόμενα κράτη, δεν μπορεί να αναμένει να επωφεληθεί από τη Σύμβαση το ίδιο.

239. **Επανεξέταση των δηλώσεων.** Προβλέπεται το ενδεχόμενο η λειτουργία των δηλώσεων βάσει του άρθρου 21 να μπορεί να εξετάζεται κατά καιρούς, είτε σε συσκέψεις επανεξέτασης που θα συγκαλούνται από τον γενικό γραμματέα της συνδιάσκεψης της Χάγης βάσει του άρθρου 24 είτε, ως προπαρασκευαστικό βήμα, σε συσκέψεις περί γενικών υποθέσεων και πολιτικής της συνδιάσκεψης²⁷⁸.

Άρθρο 22 Αμοιβαίες δηλώσεις για τις μη αποκλειστικές συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας

240. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1, στη Σύμβαση υπάγονται μόνον συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας. Ωστόσο, οι μη αποκλειστικές συμφωνίες δεν είναι ασυνήθιστες, ιδίως στη διεθνή τραπεζική. Επομένως, το άρθρο 22 παρέχει τη δυνατότητα στα συμβαλλόμενα κράτη να επεκτείνουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης ώστε να καλύπτει τέτοιες συμφωνίες. Ωστόσο, αυτό ισχύει μόνον για τις διατάξεις του κεφαλαίου III της Σύμβασης που αφορούν την αναγνώριση και την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων (άρθρα 8–15)²⁷⁹. Άλλες διατάξεις, ιδίως τα άρθρα 5 και 6, δεν εφαρμόζονται σε τέτοιες συμφωνίες.

241. Για την εφαρμογή του άρθρου 22, το κράτος προέλευσης και το κράτος στο οποίο ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση πρέπει να είναι αμφότερα συμβαλλόμενα κράτη και πρέπει να έχουν αμφότερα προβεί σε δήλωση βάσει του άρθρου 22. Επιπλέον, πρέπει να πληρούνται οι ακόλουθες απαιτήσεις:

- το δικαστήριο προέλευσης πρέπει να έχει οριστεί αρμόδιο με μη αποκλειστική συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας·
- δεν πρέπει να υφίσταται δικαστική απόφαση –για διαφορά μεταξύ των ίδιων διαδίκων με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία– η οποία να έχει εκδοθεί από άλλο δικαστήριο ενώπιον του οποίου θα μπορούσε να κινηθεί διαδικασία βάσει της μη αποκλειστικής συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας²⁸⁰.
- δεν πρέπει να υπάρχει εκκρεμής διαδικασία μεταξύ των ίδιων διαδίκων με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία ενώπιον άλλου τέτοιου δικαστηρίου·
- το δικαστήριο προέλευσης πρέπει να ήταν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο.

242. Για να αποτελεί μη αποκλειστική συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας για τους σκοπούς του άρθρου 22, η συμφωνία πρέπει να πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις²⁸¹:

- πρέπει να έχει τον τύπο που προβλέπεται στο άρθρο 3 στοιχείο γ)²⁸².
- οι συμβαλλόμενοι πρέπει να συγκατατέθηκαν σε αυτήν²⁸³.
- το επιλεγέν δικαστήριο πρέπει να προσδιορίζεται για τον σκοπό της εκδίκασης νομικής διαφοράς που έχει ανακύψει ή ενδέχεται να ανακύψει στο πλαίσιο συγκεκριμένης έννομης σχέσης²⁸⁴.
- η συμφωνία πρέπει να προσδιορίζει το δικαστήριο ή τα δικαστήρια ενός ή περισσότερων συμβαλλόμενων κρατών.

243. **Πεδίο εφαρμογής.** Με εξαίρεση το γεγονός ότι εφαρμόζεται σε μη αποκλειστικές συμφωνίες, το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 22 είναι ακριβώς ίδιο με εκείνο της Σύμβασης στο σύνολό της: με την επιφύλαξη της μοναδικής αυτής εξαίρεσης, δεν εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας η οποία δεν καλύπτεται από τις λοιπές διατάξεις της Σύμβασης. Επομένως, οι περιορισμοί που προβλέπονται στο άρθρο 2 και στο άρθρο 21 εφαρμόζονται επίσης στο άρθρο 22.

²⁷⁵ Είναι ο δικτυακός τόπος < www.hcch.net >.

²⁷⁶ Άρθρο 32 παράγραφος 4.

²⁷⁷ Άρθρο 32 παράγραφος 5.

²⁷⁸ Βλέπε κατωτέρω παράγραφο 257.

²⁷⁹ Συμπεριλαμβανομένων των λόγων απόρριψης της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης – για παράδειγμα, βάσει του άρθρου 9.

²⁸⁰ Οποιοδήποτε δικαστήριο το οποίο δεν εξαιρείται από τη συμφωνία· βλέπε κατωτέρω παράγραφο 245 και επόμενες.

²⁸¹ Στην πραγματικότητα, πρέπει να πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 3 εκτός της αποκλειστικότητας. Οι προϋποθέσεις αυτές απαριθμούνται στην παράγραφο 93, ανωτέρω.

²⁸² Βλέπε παραγράφους 110 έως 114 ανωτέρω.

²⁸³ Βλέπε παραγράφους 94 έως 97 ανωτέρω.

²⁸⁴ Βλέπε παράγραφο 101 ανωτέρω.

244. Εκτός εάν προβλέπει αμοιβαιότητα, δήλωση βάσει του άρθρου 22 δεν επηρεάζει οποιοδήποτε άλλο κράτος εκτός από εκείνο το οποίο προβαίνει σε αυτήν.

245. **Άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο β).** Το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο β) τροποποιεί την απαίτηση αναγνώρισης και εκτέλεσης δικαστικής απόφασης ορίζοντας ότι η εν λόγω αναγνώριση ή εκτέλεση δεν είναι υποχρεωτική εάν υφίσταται δικαστική απόφαση άλλου δικαστηρίου ενώπιον του οποίου θα μπορούσε να κινηθεί διαδικασία βάσει της μη αποκλειστικής συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας ή εάν υφίσταται εκκρεμής διαδικασία μεταξύ των ιδίων διαδίκων ενώπιον άλλου τέτοιου δικαστηρίου με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία, ανεξαρτήτως εάν η διαδικασία αυτή ξεκίνησε πριν ή μετά τη διαδικασία ενώπιον του επιλεγέντος δικαστηρίου ή εάν η εν λόγω δικαστική απόφαση εκδόθηκε πριν ή μετά από εκείνη του επιλεγέντος δικαστηρίου. Για να γίνει αντιληπτή η λειτουργία της διάταξης αυτής πρέπει να εξεταστεί πότε μπορεί να κινηθεί διαδικασία σε δικαστήριο διαφορετικό από το επιλεγέν δικαστήριο σύμφωνα με μη αποκλειστική συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας. Αυτό εξαρτάται από το αν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας είναι μη αποκλειστική χωρίς περιορισμούς ή μη αποκλειστική με περιορισμούς.

246. **Μη αποκλειστικές συμφωνίες χωρίς περιορισμούς**²⁸⁵. Εάν η συμφωνία είναι μη αποκλειστική χωρίς περιορισμούς, δεν επιβάλλει κανέναν περιορισμό όσον αφορά τα δικαστήρια ενώπιον των οποίων μπορεί να κινηθεί διαδικασία. Προσδιορίζει απλώς ένα δικαστήριο ή τα δικαστήρια ενός ή περισσότερων συμβαλλόμενων κρατών σε μη αποκλειστική βάση – για παράδειγμα, «βάσει της παρούσας σύμβασης, μπορεί να κινηθεί διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων της Κορέας, αλλά αυτό δεν εμποδίζει την κίνηση διαδικασίας σε οποιοδήποτε άλλο δικαστήριο έχει δικαιοδοσία βάσει της νομοθεσίας του κράτους στο οποίο βρίσκεται». Εάν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας έχει τη μορφή αυτή, η κίνηση διαδικασίας ενώπιον *οποιοδήποτε* δικαστηρίου –ακόμη και εάν δεν βρίσκεται στην Κορέα– θα είναι σύμφωνη με τη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας και θα παρέχει επομένως λόγο, βάσει του άρθρου 22 παράγραφος 2 στοιχείο β), για τη μη αναγνώριση της δικαστικής απόφασης κορεατικού δικαστηρίου βάσει της Σύμβασης.

247. **Μη αποκλειστικές συμφωνίες με περιορισμούς**²⁸⁶. Η κατάσταση είναι διαφορετική στην περίπτωση μη αποκλειστικής συμφωνίας με περιορισμούς. Μια τέτοια συμφωνία επιβάλλει περιορισμούς όσον αφορά τα δικαστήρια ενώπιον των οποίων μπορεί να κινηθεί διαδικασία, ωστόσο δεν αποτελεί συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας όπως ορίζεται στο άρθρο 3 της Σύμβασης. Μια μορφή τέτοιας συμφωνίας είναι συμφωνία η οποία προσδιορίζει ένα δικαστήριο ή τα δικαστήρια δύο ή περισσότερων συμβαλλόμενων κρατών *αποκλείοντας όλα τα άλλα* – για παράδειγμα, «βάσει της

παρούσας σύμβασης, μπορεί να κινηθεί διαδικασία μόνον ενώπιον των δικαστηρίων της Κορέας ή των δικαστηρίων της Κίνας» ή «βάσει της παρούσας σύμβασης, μπορεί να κινηθεί διαδικασία μόνον ενώπιον του Πρωτοδικείου της Σεούλ ή του Πρωτοδικείου του Πεκίνου». Συμφωνία η οποία έχει τη μορφή αυτή, αφενός, παρέχει δικαιοδοσία στα δικαστήρια που προσδιορίζονται και, αφετέρου, αποκλείει τη δικαιοδοσία άλλων δικαστηρίων: μια τέτοια συμφωνία θα αποτελούσε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας βάσει του άρθρου 3 της Σύμβασης, εάν δεν υπήρχε το γεγονός ότι τα προσδιοριζόμενα δικαστήρια βρίσκονται σε διαφορετικά συμβαλλόμενα κράτη. Εάν ο Α ασκήσει αγωγή κατά του Β στη Σεούλ και εκδοθεί δικαστική απόφαση, κάθε διαδικασία με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία η οποία κινείται από τον Β στο Πεκίνο (ή δικαστική απόφαση η οποία εκδίδεται εκεί) θα συνιστά εμπόδιο, κατά την έννοια του άρθρου 22 παράγραφος 2 στοιχείο β), στην αναγνώριση και στην εκτέλεση της δικαστικής απόφασης που εκδόθηκε στη Σεούλ.

248. Σε ένα άλλο παράδειγμα²⁸⁷, τα διαθέσιμα στους συμβαλλόμενους δικαστήρια είναι ακόμη πιο περιορισμένα, αλλά οι συνέπειες θα είναι οι ίδιες: εάν ο Α και ο Β συνήψαν συμφωνία βάσει της οποίας ο Α μπορεί να ασκήσει αγωγή κατά του Β *μόνον* στο Πρωτοδικείο της Σεούλ και ο Β μπορεί να ασκήσει αγωγή κατά του Α *μόνον* στο Πρωτοδικείο του Πεκίνου, κάθε συμβαλλόμενος έχει μόνον ένα διαθέσιμο δικαστήριο και όχι δύο όπως στο προηγούμενο παράδειγμα. Εάν ο Α ασκήσει αγωγή κατά του Β στη Σεούλ και εκδοθεί δικαστική απόφαση, κάθε διαδικασία με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία η οποία κινείται από τον Β στο Πεκίνο (ή δικαστική απόφαση η οποία εκδίδεται εκεί) θα συνιστά εμπόδιο, κατά την έννοια του άρθρου 22 παράγραφος 2 στοιχείο β), στην αναγνώριση και στην εκτέλεση βάσει της Σύμβασης της δικαστικής απόφασης που εκδόθηκε στη Σεούλ²⁸⁸.

249. **Ασύμμετρες συμφωνίες.** Οι ασύμμετρες συμφωνίες εξετάστηκαν ανωτέρω²⁸⁹. Υπάρχουν συμφωνίες βάσει των οποίων ένας συμβαλλόμενος μπορεί να κινήσει διαδικασία μόνον ενώπιον του επιλεγέντος δικαστηρίου, ενώ ο αντισυμβαλλόμενός του μπορεί να κινήσει διαδικασία ενώπιον και άλλων δικαστηρίων. Οι συμφωνίες αυτές θεωρούνται μη αποκλειστικές συμφωνίες για τους σκοπούς της Σύμβασης, επειδή αποκλείουν τη δυνατότητα κίνησης διαδικασίας ενώπιον άλλων δικαστηρίων για έναν μόνον εκ των συμβαλλομένων.

250. **Παράδειγμα**²⁹⁰. Ας υποθέσουμε ότι ένας δανειστής και ένας δανειολήπτης συνάπτουν σύμβαση δανείου. Η συμφωνία περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας κατά την οποία «ο δανειολήπτης μπορεί να κινήσει διαδικασία κατά του δανειστή μόνον ενώπιον του Πρωτοδικείου της Σεούλ, αλλά ο δανειστής μπορεί να κινήσει διαδικασία κατά του δανειολήπτη είτε στο συγκεκριμένο δικαστήριο είτε σε οποιοδήποτε άλλο

²⁸⁵ Στην παράγραφο αυτή, θεωρείται ότι όλα τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης και ότι έχουν προβεί σε δήλωση βάσει του άρθρου 22.

²⁸⁶ Στην παράγραφο αυτή, θεωρείται ότι όλα τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης και ότι έχουν προβεί σε δήλωση βάσει του άρθρου 22.

²⁸⁷ Στην παράγραφο αυτή, θεωρείται ότι όλα τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης και ότι έχουν προβεί σε δήλωση βάσει του άρθρου 22.

²⁸⁸ Βλέπε παράγραφο 104 ανωτέρω.

²⁸⁹ Βλέπε παράγραφο 105 ανωτέρω.

²⁹⁰ Στην παράγραφο αυτή, θεωρείται ότι όλα τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης και ότι έχουν προβεί σε δήλωση βάσει του άρθρου 22.

δικαστήριο έχει δικαιοδοσία βάσει της νομοθεσίας του κράτους στο οποίο βρίσκεται». Το Πρωτοδικείο της Σεούλ εκδίδει απόφαση και κινείται διαδικασία για την εκτέλεσή της στην Κίνα, ενώ αμφότερα τα κράτη έχουν προβεί σε δηλώσεις βάσει του άρθρου 22. Διαδικασία η οποία απορρέει από τη σύμβαση δανείου εκκρεμεί επίσης ενώπιον δικαστηρίου στην Αυστραλία. Εάν κινήθηκε από τον δανειστή κατά του δανειολήπτη, η διαδικασία αυτή εμποδίζει την εκτέλεση της κορεατικής δικαστικής απόφασης στην Κίνα βάσει του άρθρου 22, καθώς είναι σύμφωνη με τη μη αποκλειστική συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας²⁹¹. Εάν, από την άλλη πλευρά, η διαδικασία κινήθηκε από τον δανειολήπτη κατά του δανειστή, δεν ισχύει το ίδιο· επομένως, η διαδικασία δεν αποκλείει την εκτέλεση της κορεατικής δικαστικής απόφασης στην Κίνα²⁹².

251. **Άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο γ).** Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται όταν έχει κινήθει διαδικασία ενώπιον του άλλου δικαστηρίου, αλλά δεν κατέληξε σε τελεσίδικη απόφαση ούτε εκκρεμεί ακόμη – για παράδειγμα, όταν η υπόθεση απορρίφθηκε βάσει της αρχής του *forum non conveniens*. Εάν η διαδικασία κατέληξε σε τελεσίδικη απόφαση ή εάν η διαδικασία εκκρεμεί ακόμη, εφαρμόζεται το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο β). Εάν δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο, το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο γ) απαιτεί επιπλέον να έχει επιληφθεί πρώτο το δικαστήριο προέλευσης. Εάν άλλο δικαστήριο, το οποίο δεν αποκλείεται από τη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας, επιλήφθηκε πρώτο διαδικασίας μεταξύ των ιδίων διαδίκων με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία, η δικαστική απόφαση δεν μπορεί να αναγνωριστεί ούτε να εκτελεστεί βάσει της Σύμβασης²⁹³.

252. Πρόθεση της διπλωματικής συνόδου ήταν να μην εφαρμόζεται το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο γ) εάν το δικαστήριο που επιλήφθηκε πρώτο ανέλαβε δικαιοδοσία κατά παράβαση των όρων της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας. Με άλλα λόγια, το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο γ) υπόκειται επί του θέματος αυτού στους ίδιους περιορισμούς με το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο β) και το γεγονός και μόνον ότι ένα δικαστήριο μη επιτρεπόμενο από τη συμφωνία επιλήφθηκε πρώτο δεν αποκλείει την αναγνώριση και την εκτέλεση βάσει του συστήματος δηλώσεων.

253. **Έναρξη ισχύος.** Η έναρξη ισχύος των δηλώσεων βάσει του άρθρου 22 διέπεται από το άρθρο 32 παράγραφοι 3 και 4. Η έναρξη ισχύος έχει επίσης σημασία σε σχέση με το πότε «πραγματοποιήθηκε» η δήλωση κατά το άρθρο 22. Δήλωση η οποία δεν έχει τεθεί σε ισχύ δεν μπορεί να παραγάγει νόμιμες συνέπειες.

254. Οι μεταβατικές διατάξεις οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 16 δεν εφαρμόζονται στις δηλώσεις βάσει του άρθρου 22. Η διπλωματική σύνοδος συμφώνησε ότι το συμβαλλόμενο κράτος που προβαίνει στη δήλωση μπορεί

να προσδιορίσει σε αυτήν εάν και σε ποιον βαθμό η δήλωση έχει αναδρομική ισχύ²⁹⁴. Επομένως, το κράτος που προβαίνει στη δήλωση μπορεί να προσδιορίσει αν αυτή καλύπτει συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας συναφθείσες, διαδικασίες κινήσεις ή δικαστικές αποφάσεις εκδοθείσες στο κράτος προέλευσης πριν από την έναρξη ισχύος της δήλωσης ως προς το κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση. Απουσία τέτοιου προσδιορισμού, διαδικασία αναγνώρισης ή εκτέλεσης δικαστικής απόφασης μπορεί να κινήθει στο κράτος στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση μόλις η δήλωση τεθεί σε ισχύ ως προς το συγκεκριμένο κράτος. Στην περίπτωση αυτή, η δικαστική απόφαση μπορεί να αναγνωριστεί ή να εκτελεστεί βάσει του άρθρου 22, ακόμη και αν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας συνήφθη, η διαδικασία στο δικαστήριο προέλευσης κινήθηκε ή η αρχική δικαστική απόφαση εκδόθηκε πριν από τη συγκεκριμένη ημερομηνία.

255. **Αμοιβαιότητα.** Ακόμη και αν υπάρχει δήλωση σε ισχύ στο κράτος αναγνώρισης η οποία εφαρμόζεται στην υπό εξέταση δικαστική απόφαση, πρέπει να υπάρχει επίσης δήλωση σε ισχύ στο κράτος προέλευσης. Αμφότερες οι δηλώσεις πρέπει να είναι σε ισχύ όταν ζητείται η αναγνώριση· διαφορετικά δεν υπάρχει αμοιβαιότητα. Ούτε το άρθρο 22 ούτε το άρθρο 32 περιέχουν ρητή διάταξη για το αν η δήλωση που ισχύει στο κράτος προέλευσης πρέπει να είναι τέτοια ώστε να έχει ισχύ επί δικαστικής απόφασης η οποία εκδόθηκε στο κράτος αναγνώρισης την ίδια ημερομηνία με την υπό εξέταση δικαστική απόφαση. Για την αποσαφήνιση του ζητήματος, κράτος το οποίο προβαίνει σε δήλωση βάσει του άρθρου 22 θα μπορούσε να προσδιορίζει αν πρέπει να υφίσταται επίσης «αμοιβαιότητα ως προς τον χρόνο» βάσει του άρθρου 22.

Άρθρο 23 Ομοιόμορφη ερμηνεία

256. Το άρθρο 23 ορίζει ότι για την ερμηνεία της Σύμβασης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο διεθνής χαρακτήρας της, καθώς και η ανάγκη προαγωγής της ομοιόμορφης εφαρμογής της. Η διάταξη απευθύνεται στα δικαστήρια που εφαρμόζουν τη Σύμβαση. Απαιτεί από αυτά να την ερμηνεύουν με διεθνές πνεύμα με σκοπό την προαγωγή της ομοιόμορφης εφαρμογής της. Επομένως, όπου είναι εύλογα εφικτό, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη αλληλαπές αποφάσεις και νομικές θεωρίες. Επίσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι ιδέες και αρχές οι οποίες θεωρούνται αξιώματα σε ένα νομικό σύστημα μπορεί να είναι άγνωστες ή να απορρίπτονται σε άλλο νομικό σύστημα. Οι σκοποί της Σύμβασης μπορούν να επιτευχθούν μόνον εάν όλα τα δικαστήρια την εφαρμόζουν με ανοικτό πνεύμα²⁹⁵.

²⁹¹ Αυτό ισχύει ακόμη και αν η διαδικασία κινήθηκε μετά την έναρξη της διαδικασίας στην Κορέα και στην Κίνα.

²⁹² Ωστόσο, εάν η αυστραλιανή δικαστική απόφαση εκδόθηκε πρώτη, το κινεζικό δικαστήριο ενδέχεται να δικαιούται να απορρίψει την εκτέλεση της κορεατικής δικαστικής απόφασης βάσει του άρθρου 9 στοιχείο ζ).

²⁹³ Η Σύμβαση δεν απαγορεύει την αναγνώριση ή την εκτέλεσή της βάσει του εθνικού δικαίου.

²⁹⁴ Βλέπε πρακτικά της εικοστής συνόδου, επιτροπή II: Πρακτικά αριθ. 24, παράγραφοι 56 έως 63· Πρακτικά αριθ. 22, παράγραφοι 74 έως 97.

²⁹⁵ Η αντίστοιχη διάταξη στο προσχέδιο της Σύμβασης του 1999 είναι το άρθρο 38 παράγραφος 1. Ο σχολιασμός της εν λόγω διάταξης στην έκθεση Nygh / Pocar βρίσκεται στις σελίδες 118 και 119.

Άρθρο 24 Επανεξέταση της λειτουργίας της Σύμβασης

257. Το άρθρο 24 υποχρεώνει τον γενικό γραμματέα της συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο να μεριμνά, ανά τακτά χρονικά διαστήματα, για την εξέταση της πρακτικής λειτουργίας της Σύμβασης, συμπεριλαμβανομένων των τυχόν δηλώσεων που πραγματοποιούνται βάσει αυτής, και για την εξέταση του κατά πόσον είναι σκόπιμες τυχόν τροποποιήσεις της. Ένας από τους κύριους σκοπούς τέτοιων συσκέψεων επανεξέτασης θα είναι η εξέταση της λειτουργίας των δηλώσεων βάσει του άρθρου 21 και η εξέταση του κατά πόσον καθεμία εξ αυτών εξακολουθεί να απαιτείται.

Άρθρο 25 Συμβαλλόμενα κράτη με περισσότερα νομικά συστήματα

258. Το άρθρο 25 εξετάζει τα προβλήματα που ανακύπτουν από το γεγονός ότι ορισμένα κράτη απαρτίζονται από δύο ή περισσότερες εδαφικές ενότητες, καθεμία εκ των οποίων έχει το δικό της δικαιοδοτικό σύστημα. Αυτό συμβαίνει συχνότερα σε περιπτώσεις ομοσπονδιών –για παράδειγμα, Καναδάς ή Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής– αλλά μπορεί να συμβεί και σε άλλα κράτη – για παράδειγμα, Κίνα ή Ηνωμένο Βασίλειο. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα, επειδή πρέπει να διαπιστώνεται σε κάθε ιδιαίτερη περίπτωση αν η παραπομπή αφορά το κράτος στο σύνολό του («κράτος» υπό τη διεθνή του όρου έννοια) ή αφορά συγκεκριμένη εδαφική ενότητα εντός του συγκεκριμένου κράτους.

259. Το άρθρο 25 παράγραφος 1 παρέχει τη λύση στο πρόβλημα αυτό, ορίζοντας ότι, όταν εφαρμόζονται διαφορετικά νομικά συστήματα στις εδαφικές ενότητες σε σχέση με οποιοδήποτε θέμα υπάγεται στην παρούσα Σύμβαση²⁹⁶, η Σύμβαση πρέπει να θεωρείται ότι εφαρμόζεται είτε στο κράτος, υπό τη διεθνή έννοια του όρου, είτε στην οικεία εδαφική ενότητα, ανάλογα με την περίπτωση.

260. Οι σημαντικότερες περιπτώσεις στις οποίες εγείρεται το ζήτημα σχετίζονται με τον ορισμό της συμφωνίας παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας (άρθρο 3) και την υποχρέωση του επιλεγέντος δικαστηρίου να εκδικάσει την υπόθεση (άρθρο 5). Ο τρόπος εφαρμογής του άρθρου 25 στις περιπτώσεις αυτές έχει ήδη εξεταστεί²⁹⁷.

261. Το άρθρο 25 παράγραφος 2 υλοποιεί περαιτέρω την πολιτική της μη εφαρμογής της Σύμβασης σε καταστάσεις αμιγώς εθνικού χαρακτήρα. Ορίζει ότι παρά τις διατάξεις του άρθρου 25 παράγραφος 1, ένα συμβαλλόμενο κράτος, το οποίο απαρτίζεται από δύο ή περισσότερες εδαφικές ενότητες στις οποίες ισχύουν

διαφορετικά νομικά συστήματα, δεν υποχρεούται να εφαρμόζει τη Σύμβαση σε καταστάσεις στις οποίες εμπλέκονται μόνον οι διαφορετικές εδαφικές του ενότητες. Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής, το επιλεγέν δικαστήριο πρέπει επίσης να βρίσκεται στο εν λόγω κράτος· εάν βρίσκεται σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος, εφαρμόζεται το άρθρο 20 (εάν υπάρχει κατάλληλη δήλωση).

262. Το άρθρο 25 παράγραφος 2 σημαίνει ότι εάν, για παράδειγμα, το επιλεγέν δικαστήριο βρίσκεται στην Αγγλία και η υπόθεση αφορά εξ ολοκλήρου το Ηνωμένο Βασίλειο, το Ηνωμένο Βασίλειο δεν υποχρεούται να εφαρμόσει τη Σύμβαση λόγω του γεγονότος ότι ένας εκ των συμβαλλομένων έχει τη νόμιμη κατοικία ή την έδρα του στη Σκωτία.

263. Το άρθρο 25 παράγραφος 3 ορίζει ότι δικαστήρια εδαφικής ενότητας συμβαλλόμενου κράτους δεν υποχρεούνται να αναγνωρίζουν ή να εκτελούν δικαστικές αποφάσεις εκδοθείσες σε άλλα συμβαλλόμενα κράτη για τον λόγο και μόνον ότι η δικαστική απόφαση έχει αναγνωρισθεί ή εκτελεσθεί σε άλλη εδαφική ενότητα του ίδιου συμβαλλόμενου κράτους κατ' εφαρμογή της Σύμβασης. Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, ότι δικαστήριο στο Πεκίνο δεν υποχρεούται, βάσει της Σύμβασης, να αναγνωρίσει δικαστική απόφαση εκδοθείσα στην Ιαπωνία για τον λόγο και μόνον ότι δικαστήριο στο Χονγκ Κονγκ έπραξε κάτι τέτοιο²⁹⁸. Το δικαστήριο του Πεκίνου πρέπει να κρίνει το ίδιο κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις αναγνώρισης ή εκτέλεσης βάσει της Σύμβασης.

264. Η παράγραφος 4 ορίζει ρητώς ότι το άρθρο 25 δεν εφαρμόζεται στους περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ολοκλήρωσης. Με άλλα λόγια, αφορά μόνον κράτη (υπό τη διεθνή του όρου έννοια) και εδαφικές ενότητες κράτους στις οποίες εφαρμόζονται διαφορετικά νομικά συστήματα²⁹⁹.

Άρθρο 26 Σχέση με άλλες διεθνείς πράξεις

265. Το άρθρο 26 αφορά τη σχέση της Σύμβασης με άλλες διεθνείς πράξεις που αφορούν τη δικαιοδοσία καθώς και την αναγνώριση και την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων. Τέτοιες πράξεις είναι η σύμβαση των Βρυξελλών³⁰⁰, η σύμβαση του Λουγκάνο³⁰¹, ο κανονισμός

²⁹⁶ Το γεγονός ότι μερικές ή όλες οι σχετικές εδαφικές ενότητες σε ένα συμβαλλόμενο κράτος εφαρμόζουν το κοινό δίκαιο δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι δεν εφαρμόζουν διαφορετικά νομικά συστήματα. Αυτό συμβαίνει όταν έχουν διαφορετική νομοθεσία – για παράδειγμα, στην περίπτωση των πολιτειών της Αυστραλίας ή των καναδικών επαρχιών του κοινού δικαίου.

²⁹⁷ Βλέπε παραγράφους 107 και 128 έως 131, ανωτέρω.

²⁹⁸ Μπορεί, βεβαίως, να την αναγνωρίσει βάσει της εθνικής νομοθεσίας του.

²⁹⁹ Οι περιφερειακοί οργανισμοί οικονομικής ολοκλήρωσης διέπονται από το άρθρο 29.

³⁰⁰ Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, ΕΕ 1998 C 27, σ. 1 (βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 9).

³⁰¹ Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις της 16ης Σεπτεμβρίου 1988, ΕΕ 1988 L 319, σ. 9 (βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 10).

των Βρυξελλών³⁰², η σύμβαση του Μινσκ³⁰³ και διάφορες πράξεις στην Αμερική³⁰⁴.

266. Οι παράγραφοι 1 έως 5 του άρθρου 26 εξετάζουν τις συγκρούσεις μεταξύ της Σύμβασης και άλλων διεθνών συμφωνιών· η παράγραφος 6 εξετάζει τις συγκρούσεις μεταξύ της Σύμβασης και των κανόνων περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης. Θα εξετάσουμε καταρχάς το πρώτο ζήτημα.

267. Το πρόβλημα των συγκρουόμενων συνθηκών ανακύπτει μόνον εφόσον πληρούνται δύο προϋποθέσεις. Η πρώτη είναι να υπάρχει πραγματική ασυμβατότητα μεταξύ των δύο συνθηκών. Με άλλα λόγια, η εφαρμογή των δύο συνθηκών πρέπει να οδηγεί σε διαφορετικά αποτελέσματα σε συγκεκριμένη περίπτωση. Εάν δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο, μπορούν να εφαρμοστούν αμφότερες οι συνθήκες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, φαινομενική ασυμβατότητα μπορεί να εξαλειφθεί μέσω ερμηνείας. Εάν αυτό είναι εφικτό, το πρόβλημα επιλύεται. Όπως θα δούμε, αυτό επιχειρεί να κάνει το άρθρο 26 παράγραφος 1.

268. Η δεύτερη προϋπόθεση είναι ότι το κράτος του επιληφθέντος δικαστηρίου πρέπει να είναι συμβαλλόμενο μέρος σε αμφότερες τις συνθήκες. Εάν το συγκεκριμένο κράτος, είναι συμβαλλόμενο μέρος μόνον σε μία εξ αυτών, τα δικαστήρια του κράτους αυτού απλώς εφαρμόζουν τη συγκεκριμένη συνθήκη. Επομένως, το άρθρο 26 απευθύνεται σε κράτη τα οποία είναι συμβαλλόμενα μέρη τόσο της Σύμβασης όσο και άλλης συνθήκης η οποία αντιφάσκει με αυτήν.

269. **Η σύμβαση της Βιέννης.** Τα άρθρα 30 και 41 της *σύμβασης της Βιέννης περί του δικαίου των συνθηκών*, του 1969, κωδικοποιούν τους κανόνες δημόσιου διεθνούς δικαίου όσον αφορά τις συνθήκες που έχουν το ίδιο αντικείμενο³⁰⁵. Οι κανόνες του άρθρου 26 της Σύμβασης πρέπει να ερμηνεύονται λαμβάνοντας υπόψη τα συγκεκριμένα άρθρα³⁰⁶. Η Σύμβαση δεν μπορεί να ορίζει ότι θα υπερισχύει άλλων πράξεων σε βαθμό μεγαλύτερο από τον επιτρεπόμενο από το διεθνές δίκαιο. Ωστόσο, το διεθνές δίκαιο επιτρέπει την πρόβλεψη σε μια συνθήκη ότι άλλη συνθήκη υπερισχύει αυτής. Επομένως, σκοπός του άρθρου 26 είναι να προβλέψει ότι, στις προσδιοριζόμενες περιπτώσεις, η Σύμβαση θα υποχωρεί έναντι της άλλης πράξης, στον βαθμό που οι δύο πράξεις αντιφάσκουν. Εάν

δεν εφαρμόζεται κανένας από αυτούς τους κανόνες «υποχώρησης», η Σύμβαση ισχύει στον μέγιστο επιτρεπόμενο από το διεθνές δίκαιο βαθμό.

270. **Ερμηνεία.** Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 26 περιέχει έναν ερμηνευτικό κανόνα. Ορίζει ότι η Σύμβαση πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπον ώστε να είναι κατά το δυνατόν συμβατή με άλλες συνθήκες που ισχύουν για τα συμβαλλόμενα κράτη. Αυτό ισχύει ανεξάρτητα από το αν η άλλη συνθήκη συνήφθη πριν ή μετά τη Σύμβαση. Έτσι, εάν διάταξη της Σύμβασης μπορεί εύλογα να έχει δύο έννοιες, πρέπει να προτιμάται η έννοια η οποία είναι πιο συμβατή με την άλλη συνθήκη. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να υιοθετείται μια στρεβλωμένη ερμηνεία προκειμένου να επιτευχθεί συμβατότητα.

271. **Πρώτος κανόνας «υποχώρησης».** Η παράγραφος 2 του άρθρου 26 περιέχει τον πρώτο κανόνα «υποχώρησης». Ισχύει ανεξάρτητα από το κατά πόσον η συνθήκη συνήφθη πριν ή μετά τη Σύμβαση. Ορίζει ότι η αντιφάσκουσα προς τη Σύμβαση συνθήκη υπερισχύει όταν κανείς από τους διαδίκους δεν έχει τη νόμιμη κατοικία του σε συμβαλλόμενο κράτος το οποίο δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της εν λόγω συνθήκης. Ο κανόνας αυτός δεν εφαρμόζεται εάν οποιοσδήποτε εκ των διαδίκων έχει τη νόμιμη κατοικία του σε κράτος το οποίο είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης, αλλά όχι της αντιφάσκουσας προς τη Σύμβαση συνθήκης.

272. Εάν διάδικος έχει τη νόμιμη κατοικία του σε περισσότερα του ενός κράτη (βλέπε άρθρο 4 παράγραφος 2), η Σύμβαση υποχωρεί έναντι της άλλης συνθήκης (στον βαθμό της ασυμβατότητας), εάν όλοι οι διάδικοι έχουν τη νόμιμη κατοικία τους μόνον στα κράτη που είναι συμβαλλόμενα μέρη της αντιφάσκουσας προς τη Σύμβαση συνθήκης ή σε μη συμβαλλόμενα κράτη.

273. Ο κανόνας αυτός βασίζεται στην ιδέα ότι η Σύμβαση δεν πρέπει να υπερισχύει σε μια δεδομένη περίπτωση, εάν κανένα από τα κράτη που είναι συμβαλλόμενα μέρη της δεν «έχουν συμφέρον»³⁰⁷ στην υπερίσχυσή της. Τεκμαίρεται ότι εάν ένα κράτος είναι συμβαλλόμενο μέρος τόσο στη Σύμβαση όσο και στη συνθήκη, δεν θα έχει αντίρρηση στην υπερίσχυση της δεύτερης. Εάν ένα κράτος δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης, δεν έχει «συμφέρον» στην υπερίσχυση της

³⁰² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ 2001 L 12, σ. 1 (βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 50).

³⁰³ Σύμβαση του Μινσκ του 1993 *περί νομικής συνδρομής και νομικών σχέσεων σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις*. Η ισχύουσα έκδοση, όπως τροποποιήθηκε στις 28 Μαρτίου 1997, είναι διαθέσιμη σε αγγλική και γαλλική μετάφραση στο παράρτημα II του προκαταρκτικού εγγράφου Prel. Doc. No 27, «The Relationship between the Judgments Project and certain Regional Instruments in the Arena of the Commonwealth of Independent States», που κατάρτισε ο Ε. Gerasimchuk για το Μόνιμο Γραφείο, το οποίο διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net >.

³⁰⁴ Βλέπε Α. Schulz, Α. Muriá Tuñón και R. Villanueva Meza, «The American instruments on private international law. A paper on their relation to a future Hague Convention on Exclusive Choice of Court Agreements», Prel. Doc. No 31 of June 2005 υπόψη της εικοστής συνόδου του Ιουνίου του 2005, το οποίο διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net >.

³⁰⁵ Γενικά, θεωρείται ότι τα άρθρα 30 και 41 διατυπώνουν τους κανόνες του εθιμικού διεθνούς δικαίου επί του θέματος αυτού· επομένως, ακόμη και τα κράτη που δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη στη σύμβαση της Βιέννης τους δέχονται ως κανόνες που καθορίζουν με ακρίβεια τη νομική κατάσταση.

³⁰⁶ Για διεξοδική εξέταση του θέματος, βλέπε Α. Schulz, «The Relationship between the Judgments Project and other International Instruments», Prel. Doc. No 24 of December 2003 υπόψη της ειδικής επιτροπής του Δεκεμβρίου του 2003, το οποίο διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net >.

³⁰⁷ Για τους σκοπούς της παρούσας έκθεσης, η λέξη «συμφέρον» δεν παραπέμπει σε οποιαδήποτε εθνική νομική έννοια όπως το «συμφέρον του κράτους» ή το «συμφέρον της κυβέρνησης», αλλά θεωρείται ότι παραπέμπει στην εύλογη προσδοκία συμβαλλόμενου κράτους ότι η Σύμβαση θα υπερισχύσει σε δεδομένη πραγματική κατάσταση. Όπως εξηγείται στην παράγραφο 274, το στοιχείο που χρησιμοποιείται στη Σύμβαση για τον καθορισμό αυτό είναι η νόμιμη κατοικία των διαδίκων.

Σύμβασης. Ως εκ τούτου, το άρθρο 26 παράγραφος 2 θεωρεί ότι μόνον τα κράτη εκείνα τα οποία είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης και όχι της συνθήκης έχουν «συμφέρον» στην υπερίσχυση της Σύμβασης. Εάν κανένα τέτοιο κράτος δεν εμπλέκεται σε μια δεδομένη περίπτωση, δεν υπάρχει λόγος υπερίσχυσης της Σύμβασης σε μια τέτοια περίπτωση.

274. Το επόμενο ερώτημα είναι το εξής: *πότε έχει ένα κράτος «συμφέρον» σε μια υπόθεση*; Η απάντηση της Σύμβασης είναι ότι έχει συμφέρον εάν, και μόνον εάν, ένας εκ των διαδίκων έχει τη νόμιμη κατοικία του στο έδαφός του. Εάν διάδικος έχει τη νόμιμη κατοικία του τόσο στο έδαφός του όσο και στο έδαφος άλλου κράτους –για παράδειγμα, εταιρεία συσταθείσα σε ένα κράτος με κύρια εγκατάσταση σε άλλο κράτος – το κράτος εξακολουθεί να έχει συμφέρον. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ο κανόνας εφαρμόζεται μόνον εάν όλοι οι διάδικοι έχουν τη νόμιμη κατοικία τους μόνον σε κράτη που είναι συμβαλλόμενα μέρη της αντιφάσκουσας προς τη Σύμβαση συνθήκης ή σε μη συμβαλλόμενα κράτη.

275. **Διάδικοι.** Ποιος θεωρείται «διάδικος» για τους σκοπούς του κανόνα αυτού; Καθώς σκοπός του κανόνα είναι να καθοριστεί πότε ένα κράτος έχει συμφέρον στην υπόθεση, ο «διάδικος» πρέπει να νοείται ως πρόσωπο το οποίο είναι συμβαλλόμενος στη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας ή το οποίο δεσμεύεται από αυτήν ή δικαιούται να την επικαλεστεί³⁰⁸. Μόνον αυτά τα πρόσωπα έχουν συμφέρον να εφαρμοστεί η Σύμβαση, και ένα κράτος έχει συμφέρον στην υπόθεση μόνον σε σχέση με αυτά τα πρόσωπα. Επιπλέον, το πρόσωπο πρέπει να είναι διάδικος στη διαδικασία, καθώς πρόσωπο το οποίο δεν είναι διάδικος στη διαδικασία δεν έχει συμφέρον να εφαρμοστεί η Σύμβαση σε αυτό. Επομένως, ο «διάδικος» είναι διάδικος στη διαδικασία ο οποίος δεσμεύεται από τη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας ή δικαιούται να την επικαλεστεί. Από την άλλη πλευρά, δεν έχει σημασία αν το εν λόγω πρόσωπο είναι ένας από τους αρχικούς διαδίκους της διαδικασίας ή προσεπικλήθηκε μεταγενέστερα.

276. Ακολουθούν μερικά παραδείγματα. Θα χρησιμοποιήσουμε τη σύμβαση του Λουγκάνο ως παράδειγμα, παρότι οι συγκρούσεις δεν είναι πιθανό να είναι συχνές στην πράξη, καθώς δεν υπάρχουν πολλές ασυμβατότητες μεταξύ αυτής και της Σύμβασης. Οι σημαντικότερες εξαιρέσεις αφορούν τον κανόνα περί εκκρεμοδικίας και τις ασφαλίσεις³⁰⁹. Θα χρησιμοποιήσουμε τον πρώτο ως παράδειγμα³¹⁰. Ο κανόνας στη σύμβαση του Λουγκάνο είναι ότι το επιλεγέν δικαστήριο δεν δικαιούται να εκδικάσει μια υπόθεση, εάν δικαστήριο σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος επιλήφθηκε της υπόθεσης πρώτο³¹¹. Από την άλλη πλευρά, βάσει της Σύμβασης, το επιλεγέν δικαστήριο οφείλει να εκδικάσει

την υπόθεση ακόμη και αν άλλο δικαστήριο επιλήφθηκε πρώτο αυτής³¹².

277. **Πρώτο παράδειγμα.** Εταιρεία με έδρα στη Νορβηγία συνάπτει σύμβαση με εταιρεία με έδρα στην Ελβετία, ενώ αμφότερες η Νορβηγία και η Ελβετία είναι συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης του Λουγκάνο και της Σύμβασης της Χάγης. Η σύμβαση περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ των δικαστηρίων της Ελβετίας. Η νορβηγική εταιρεία ασκεί αγωγή κατά της ελβετικής εταιρείας στη Νορβηγία. Ακολούθως, η ελβετική εταιρεία ασκεί αγωγή κατά της νορβηγικής εταιρείας στην Ελβετία. Τόσο το ελβετικό δικαστήριο όσο και το νορβηγικό δικαστήριο θα πρέπει να αποφασίσουν αν θα εφαρμόσουν τη Σύμβαση της Χάγης ή τη σύμβαση του Λουγκάνο. Καθώς κανείς από τους διαδίκους δεν έχει την έδρα του σε συμβαλλόμενο κράτος το οποίο δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης του Λουγκάνο, υπερισχύει η σύμβαση του Λουγκάνο. Το ελβετικό δικαστήριο δεν μπορεί να εκδικάσει την υπόθεση παρά μόνον εάν και όταν το νορβηγικό δικαστήριο αποφασίσει ότι δεν έχει δικαιοδοσία.

278. **Δεύτερο παράδειγμα.** Καναδική εταιρεία συνάπτει σύμβαση με νορβηγική εταιρεία. Η σύμβαση περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ των δικαστηρίων της Ελβετίας. Η νορβηγική εταιρεία ασκεί αγωγή κατά της καναδικής εταιρείας στη Νορβηγία. Ακολούθως, η καναδική εταιρεία ασκεί αγωγή κατά της νορβηγικής εταιρείας στην Ελβετία. Και πάλι, τόσο το ελβετικό δικαστήριο όσο και το νορβηγικό δικαστήριο θα πρέπει να αποφασίσουν αν θα εφαρμόσουν τη Σύμβαση της Χάγης ή τη σύμβαση του Λουγκάνο. Καθώς ένας από τους διαδίκους (η καναδική εταιρεία) έχει την έδρα του σε χώρα που είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης της Χάγης αλλά όχι της σύμβασης του Λουγκάνο, η σύμβαση του Λουγκάνο δεν υπερισχύει βάσει του άρθρου 26 παράγραφος 2³¹³. Αυτό σημαίνει ότι το ελβετικό δικαστήριο πρέπει να εκδικάσει την υπόθεση (άρθρο 5)· δεν μπορεί να αναμένει την απόφαση του νορβηγικού δικαστηρίου σχετικά με την αρμοδιότητά του (πράγμα το οποίο θα ήταν υποχρεωτικό βάσει του άρθρου 21 της σύμβασης του Λουγκάνο).

279. **Δεύτερος κανόνας «υποχώρησης».** Ο δεύτερος κανόνας «υποχώρησης» περιέχεται στην τρίτη παράγραφο του άρθρου 26. Προορίζεται να βοηθήσει τα κράτη που είναι συμβαλλόμενα μέρη τόσο της Σύμβασης όσο και ασύμβατης με αυτήν συνθήκης, όταν δεν προσχωρούν στη Σύμβαση όλα τα συμβαλλόμενα μέρη της συνθήκης. Προβλέπει ότι η Σύμβαση δεν θίγει την εφαρμογή από ένα συμβαλλόμενο κράτος μιας συνθήκης η οποία συνήφθη³¹⁴ πριν από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης ως προς το συγκεκριμένο συμβαλλόμενο κράτος, εφόσον η εφαρμογή

³⁰⁸ Σχετικά με το ζήτημα του πότε ένα πρόσωπο το οποίο δεν είναι συμβαλλόμενος σε συμφωνία παρέκτασης διαδικασίας δεσμεύεται παρ' όλα αυτά από αυτήν, βλέπε παράγραφο 97, ανωτέρω.

³⁰⁹ Μια άλλη εξαίρεση είναι ότι, ως έχει επί του παρόντος στην έκδοση του 1988, η σύμβαση του Λουγκάνο δεν προβλέπει ηλεκτρονικό έντυπο.

³¹⁰ Οι ασφαλίσεις εξετάζονται στις παραγράφους 302 έως 304 κατωτέρω, σε σχέση με τον κανονισμό των Βρυξελλών.

³¹¹ Αυτό προκύπτει από την ερμηνεία του άρθρου 17 της σύμβασης των Βρυξελλών από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών

Κοινοτήτων στην υπόθεση C-116/02, *Gasser κατά MISAT*, Συλλογή 2003, σ. I-14721 (διατίθεται στη διεύθυνση < <http://curia.europa.eu/> >), ερμηνεία η οποία είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα εφαρμοζόταν και στη σύμβαση του Λουγκάνο.

³¹² Άρθρο 5.

³¹³ Εάν ο Καναδάς, η Νορβηγία και η Ελβετία είναι όλοι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης, δεν φαίνεται να υπάρχει καμία βάση για την υπερίσχυση της σύμβασης του Λουγκάνο.

³¹⁴ Βλέπε παραγράφους 283 έως 285.

της Σύμβασης είναι ασύμβατη με τις υποχρεώσεις του εν λόγω συμβαλλόμενου κράτους έναντι οποιουδήποτε άλλου μη συμβαλλόμενου κράτους. Ελλείψει του συγκεκριμένου κανόνα, κάποια κράτη ενδεχομένως να μην μπορούσαν να γίνουν συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης.

280. Ο δεύτερος κανόνας «υποχώρησης» εφαρμόζεται μόνον στον βαθμό που η εφαρμογή της Σύμβασης θα είναι ασύμβατη με τις υποχρεώσεις του εν λόγω κράτους έναντι μη συμβαλλόμενου κράτους. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον ένα κράτος το οποίο είναι συμβαλλόμενο μέρος στην άλλη συνθήκη αλλά όχι στη Σύμβαση. Επιπλέον, η Σύμβαση υποχωρεί έναντι της άλλης αυτής συνθήκης μόνον εάν το εν λόγω κράτος θα ήταν διαφορετικά υποχρεωμένο να παραβεί τις υποχρεώσεις του έναντι του συγκεκριμένου κράτους.

281. Ο πρώτος κανόνας «υποχώρησης» περιέχει ένα κριτήριο για τον καθορισμό του πότε ένα κράτος έχει συμφέρον σε μια υπόθεση ώστε να δικαιούται να επιμείνει στην εφαρμογή της άλλης αυτής συνθήκης. Ο δεύτερος κανόνας «υποχώρησης» δεν περιέχει τέτοιο κριτήριο. Επομένως, δεν είναι εύκολο να διαπιστωθεί πότε η εφαρμογή της Σύμβασης θα είναι ασύμβατη με τις υποχρεώσεις συμβαλλόμενου κράτους έναντι κράτους που είναι συμβαλλόμενο μέρος στην άλλη συνθήκη αλλά όχι στη Σύμβαση. Κάτι τέτοιο θα εξαρτηθεί από τους όρους της άλλης συνθήκης και από το διεθνές δίκαιο.

282. **Παράδειγμα.** Ας υποθέσουμε ότι η Ρουριτανία (υποθετικό κράτος) είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης του Λουγκάνο αλλά όχι της Σύμβασης της Χάγης. Η Ελβετία είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης του Λουγκάνο και γίνεται συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης της Χάγης. Ο Καναδάς είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης της Χάγης. Καναδική εταιρεία συνάπτει σύμβαση με ρουριτανική εταιρεία. Η σύμβαση περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ των δικαστηρίων της Ελβετίας. Η ρουριτανική εταιρεία ασκεί αγωγή κατά της καναδικής εταιρείας στη Ρουριτανία. Ακολουθώντας, η καναδική εταιρεία ασκεί αγωγή κατά της ρουριτανικής εταιρείας στην Ελβετία. Καθώς ένας από τους διαδίκους (η καναδική εταιρεία) έχει την έδρα του σε κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης της Χάγης αλλά όχι της σύμβασης του Λουγκάνο, το άρθρο 26 παράγραφος 2 δεν εφαρμόζεται. Επομένως, η Σύμβαση δεν υποχωρεί έναντι της σύμβασης του Λουγκάνο στην Ελβετία. Αυτό σημαίνει ότι το ελβετικό δικαστήριο πρέπει

να εφαρμόσει τη Σύμβαση της Χάγης· επομένως, δεν μπορεί να αναμένει απόφαση του ρουριτανικού δικαστηρίου σχετικά με την αρμοδιότητά του. Ωστόσο, το ελβετικό δικαστήριο υποχρεούται να πράξει κάτι τέτοιο βάσει του άρθρου 21 της σύμβασης του Λουγκάνο. Για την επίλυση του προβλήματος αυτού, το άρθρο 26 παράγραφος 3 ορίζει ότι η Σύμβαση υποχωρεί έναντι της προγενέστερης υποχρέωσης από τη συνθήκη την οποία υπέχει η Ελβετία έναντι της Ρουριτανίας.

283. **Προγενέστερες συνθήκες.** Ο δεύτερος αυτός κανόνας «υποχώρησης» εφαρμόζεται μόνον σε συγκρούσεις με προγενέστερη συνθήκη. Ο καθορισμός του προγενέστερου χαρακτήρα μιας συνθήκης σε σχέση με άλλη είναι ένα πρόβλημα το οποίο εγείρει σημαντικές δυσκολίες στο διεθνές δίκαιο. Κατά την κρατούσα άποψη, καθοριστικός είναι ο χρόνος σύναψης των συνθηκών και όχι ο χρόνος έναρξης ισχύος τους³¹⁵. Ωστόσο, το άρθρο 26 παράγραφος 3 της Σύμβασης εφαρμόζει διαφορετικό κανόνα, ο οποίος συνδυάζει τις δύο αυτές προσεγγίσεις: ο δεύτερος κανόνας «υποχώρησης» εφαρμόζεται εάν η άλλη συνθήκη *συνήφθη*³¹⁶ πριν από την *έναρξη ισχύος* της Σύμβασης για το ενδιαφερόμενο κράτος. Επιπλέον, εάν η άλλη συνθήκη τηρεί τον συγκεκριμένο κανόνα, ο δεύτερος κανόνας «υποχώρησης» θα εφαρμοστεί επίσης σε νέα συνθήκη η οποία την αναθεωρεί ή την αντικαθιστά, εκτός αν η αναθεώρηση ή αντικατάσταση δημιουργεί νέες ασυμβατότητες με τη Σύμβαση.

284. **Πρώτο παράδειγμα.** Ας υποθέσουμε ότι μετά τη σύναψη της Σύμβασης, μια ομάδα κρατών (ορισμένα εκ των οποίων δεν γίνονται συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης) συνάπτουν άλλη συνθήκη με το ίδιο αντικείμενο. Ακολουθώντας, η Ρουριτανία κυρώνει τη Σύμβαση και η Σύμβαση τίθεται σε ισχύ για αυτήν. Κατόπιν τούτου, κυρώνει την άλλη συνθήκη, η οποία τίθεται επίσης σε ισχύ για αυτήν. Καθώς η άλλη συνθήκη συνήφθη πριν από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης για τη Ρουριτανία, η Σύμβαση υποχωρεί έναντι της άλλης συνθήκης στον βαθμό που η εφαρμογή της Σύμβασης θα είναι ασύμβατη με τις υποχρεώσεις της Ρουριτανίας έναντι κράτους το οποίο είναι συμβαλλόμενο μέρος της άλλης συνθήκης αλλά όχι της Σύμβασης.

285. **Δεύτερο παράδειγμα.** Ας υποθέσουμε ότι η Ρουριτανία είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης του Λουγκάνο αλλά όχι της Σύμβασης. Η Νορβηγία και η Ελβετία είναι συμβαλλόμενα μέρη και των δύο. Η

³¹⁵ I. Sinclair, *The Vienna Convention on the Law of Treaties*, 2η έκδοση, Manchester University Press 1984, σ. 98· A. Aust, *Modern Treaty Law and Practice*, Cambridge University Press 2000, σ. 183· J.B. Mus, «Conflicts Between Treaties in International Law», 45 *Netherlands International Law Review* 1998, σ. 208, στις σ. 220 έως 222. Διαφορετική άποψη προβάλλει ο E.W. Vierdag, στο «The Time of the 'Conclusion' of a Multilateral Treaty: Article 30 of the Vienna Convention on the Law of Treaties and Related Provisions», 59 *British Yearbook of International Law* 1988, σ. 75, αλλά δεν φαίνεται να είναι ορθή για τους λόγους που αναφέρει ο J.B. Mus, ανωτέρω.

³¹⁶ Εκτός εάν ορίζει κάτι διαφορετικό, μια διμερής συνθήκη θεωρείται γενικά ότι συνήφθη όταν υπογράφεται· μια πολυμερής συνθήκη θεωρείται γενικά ότι συνήφθη όταν υπογράφεται (ή εγκρίνεται άλλως) η τελική πράξη ή όταν ανοίγει για υπογραφή, όποια από τις σχετικές ημερομηνίες είναι μεταγενέστερη. Βλέπε A. Aust, *Modern Treaty Law and*

Practice, Cambridge University Press 2000, σ. 74. Στο πλαίσιο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι για τη συνδιάσκεψη της Χάγης η παρούσα Σύμβαση επέφερε μια αλλαγή: έως τώρα, μια σύμβαση της Χάγης θεωρούνταν ότι συνήφθη κατά την ημερομηνία της πρώτης υπογραφής, όχι κατά την ημερομηνία της έγκρισής της (υπογραφή της τελικής πράξης στην τελετή λήξης της διπλωματικής συνόδου) ή την ημερομηνία που άνοιξε για υπογραφή (η οποία είναι κανονικά η ίδια ημέρα). Μέχρι την πρώτη υπογραφή της, καλούσαν «σχέδιο Σύμβασης» χωρίς ημερομηνία. Η Σύμβαση της 30ής Ιουνίου 2005 σχετικά με τις συμφωνίες παρέκτασης της δικαιοδοσίας είναι η πρώτη σύμβαση της Χάγης η οποία εφαρμόζει τον νέο κανόνα, βάσει του οποίου θεωρείται ότι συνήφθη κατά την ημερομηνία έγκρισής της, όταν υπογράφεται η τελική πράξη και η σύμβαση ανοίγει για υπογραφή, ανεξαρτήτως εάν οποιοδήποτε κράτος υπογράφει πραγματικά τη σύμβαση τη συγκεκριμένη ημέρα.

σύμβαση τίθεται σε ισχύ για τις χώρες αυτές μετά τη σύναψη της σύμβασης του Λουγκάνο. Ας υποθέσουμε επίσης ότι, μετά την έναρξη ισχύος της Σύμβασης ως προς αυτές, η σύμβαση του Λουγκάνο αντικαθίσταται από νέα σύμβαση³¹⁷. Το άρθρο 26 παράγραφος 3 θα εφαρμοστεί στη νέα αυτή σύμβαση στον βαθμό που διατήρησε τις ίδιες ασυμβατότητες με τη Σύμβαση με εκείνες της σύμβασης του Λουγκάνο, αλλά δεν θα εφαρμοστεί σε σχέση με τυχόν νέες ασυμβατότητες που δημιουργεί.

286. Τρίτος κανόνας «υποχώρησης». Ο τρίτος κανόνας «υποχώρησης» (ο οποίος προβλέπεται στην τέταρτη παράγραφο του άρθρου 26) αφορά μόνον τις συνθήκες για την αναγνώριση και την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων. Εφαρμόζεται στις εν λόγω συνθήκες ανεξαρτήτως εάν συνήφθησαν πριν ή μετά τη Σύμβαση. Όταν ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση δικαστικής απόφασης εκδοθείσας από κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος τέτοιας συνθήκης σε άλλο τέτοιο κράτος, η Σύμβαση δεν θίγει την εφαρμογή της εν λόγω συνθήκης, υπό τον όρο ότι η δικαστική απόφαση δεν αναγνωρίζεται ούτε εκτελείται σε βαθμό μικρότερο από ό,τι βάσει της Σύμβασης.

287. Ο κανόνας αυτός αποκτά σημασία μόνον όταν αμφότερα τα ενδιαφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη τόσο της Σύμβασης όσο και της άλλης συνθήκης: η Σύμβαση δεν εφαρμόζεται παρά μόνον εάν αμφότερα τα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της, και η άλλη συνθήκη δεν εφαρμόζεται παρά μόνον εάν αμφότερα τα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της. Σκοπός του κανόνα είναι η προώθηση της αναγνώρισης και της εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων. Εάν η άλλη συνθήκη επιτυγχάνει τον σκοπό αυτό πιο αποτελεσματικά ή σε μεγαλύτερο βαθμό, είναι σκόπιμο να επιτραπεί η εφαρμογή της. Η Σύμβαση πρέπει να εφαρμόζεται μόνον εάν η δικαστική απόφαση θα αναγνωριστεί ή θα εκτελεστεί σε μικρότερο βαθμό βάσει της άλλης συνθήκης. Εκτός εάν η νομοθεσία του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση προβλέπει διαφορετικά, ο νικήσας διάδικος μπορεί να επιλέξει αν θα εκτελέσει την απόφαση βάσει της Σύμβασης ή βάσει της άλλης συνθήκης.

288. Τέταρτος κανόνας «υποχώρησης». Ο τέταρτος κανόνας «υποχώρησης» (ο οποίος προβλέπεται στην πέμπτη παράγραφο του άρθρου 26) αφορά συνθήκες με αντικείμενο τη δικαιοδοσία ή την αναγνώριση ή την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, αλλά μόνον σε σχέση με ένα «συγκεκριμένο θέμα». Ως «συγκεκριμένο θέμα» νοείται διακριτός τομέας του δικαίου του είδους που αναφέρεται στο άρθρο 2 παράγραφος 2 ή στο άρθρο 21. Στα παραδείγματα συγκεκριμένων θεμάτων περιλαμβάνονται η εμπορική αντιπροσωπεία, η ναυτική

ασφάλιση και η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Στην περίπτωση τέτοιων συνθηκών, η Σύμβαση υποχωρεί, στον βαθμό της ασυμβατότητας, ανεξαρτήτως εάν οι συνθήκες έχουν συναφθεί πριν ή μετά τη Σύμβαση και ανεξαρτήτως εάν όλα τα συμβαλλόμενα μέρη της συνθήκης είναι επίσης συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης.

289. Δήλωση. Υπάρχει, ωστόσο, μια προϋπόθεση. Για να εφαρμόζεται ο κανόνας αυτός, το οικείο συμβαλλόμενο κράτος πρέπει να έχει προβεί σε δήλωση για την εν λόγω συνθήκη δυνάμει του άρθρου 26 παράγραφος 5³¹⁸. Εάν πραγματοποιηθεί τέτοια δήλωση, τα άλλα συμβαλλόμενα κράτη δεν υποχρεούνται να εφαρμόζουν τη Σύμβαση ως προς το συγκεκριμένο θέμα σε περιπτώσεις ασυμβατότητας, εάν το επιλεγέν δικαστήριο βρίσκεται στο κράτος που προέβη στη δήλωση. Αυτό σημαίνει ότι, εάν, ως αποτέλεσμα της δήλωσης, τα κράτη που προβαίνουν σε αυτήν δεν υπόκεινται πλέον σε αμοιβαίες υποχρεώσεις βάσει της Σύμβασης, τα άλλα συμβαλλόμενα κράτη δεν υποχρεούνται να εφαρμόζουν τη Σύμβαση όταν το επιλεγέν δικαστήριο βρίσκεται σε κράτος που προβαίνει σε δήλωση³¹⁹. Ωστόσο, αυτό ισχύει μόνον «σε περιπτώσεις ασυμβατότητας»: με άλλα λόγια, ισχύει μόνον στις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες η αμοιβαιότητα δεν είναι εξασφαλισμένη³²⁰.

290. Παράδειγμα. Ας υποθέσουμε ότι μια ομάδα κρατών που έγιναν συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης (τα κράτη «ναυτικών προνομίων») συνάπτουν ακολούθως συνθήκη περί ναυτικών προνομίων (θέμα το οποίο καλύπτεται επίσης από τη Σύμβαση), η οποία περιέχει διατάξεις περί δικαιοδοσίας και αναγνώρισης και εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων. Εάν προβούν σε κατάλληλη δήλωση, τα δικαστήριά τους θα δικαιούνται να εφαρμόζουν τη νέα συνθήκη, αντί της Σύμβασης, σε περιπτώσεις ασυμβατότητας. Ας υποθέσουμε ότι η συνθήκη περί ναυτικών προνομίων προβλέπει ότι οι συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας δεν ισχύουν σε σχέση με προνόμια της κατηγορίας «Α»: ότι ισχύουν σε σχέση με προνόμια της κατηγορίας «Β» μόνον εφόσον συνήφθησαν ενώπιον συμβολαιογράφου· ότι θα ισχύουν σε σχέση με προνόμια της κατηγορίας «Γ» μόνον εφόσον το επιλεγέν δικαστήριο βρίσκεται στο κράτος νηολόγησης του σκάφους· και ότι θα ισχύουν σε σχέση με προνόμια της κατηγορίας «Δ» μόνον εάν το επιλεγέν δικαστήριο βρίσκεται σε κράτος «ναυτικών προνομίων». Εάν, στις περιπτώσεις αυτές, το επιλεγέν δικαστήριο βρίσκεται σε κράτος «ναυτικών προνομίων», τα κράτη «εκτός ναυτικών

³¹⁷ Ενώ γράφονται αυτές οι γραμμές, βρίσκονται σε εξέλιξη εργασίες για τη σύναψη αναθεωρημένης σύμβασης του Λουγκάνο, με σκοπό την εναρμόνιση του περιεχομένου της με τον κανονισμό των Βρυξελλών. Συμβαλλόμενα μέρη θα είναι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η Ελβετία, η Ισλανδία και η Νορβηγία.

³¹⁸ Το άρθρο 32 θα εφαρμόζεται σε μια τέτοια δήλωση.

³¹⁹ Αυτό σημαίνει ότι, στο παράδειγμα που αφορά ναυτικά προνόμια (παράγραφος 290, κατωτέρω), εάν το επιλεγέν δικαστήριο βρίσκεται σε κράτος «ναυτικών προνομίων» (κράτος το οποίο είναι συμβαλλόμενο μέρος σε συνθήκη περί ναυτικών προνομίων), τα δικαστήρια που βρίσκονται σε κράτη «εκτός ναυτικών προνομίων» (κράτη τα οποία δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη στη συνθήκη περί ναυτικών προνομίων) δεν θα υποχρεούνται να αναστείλουν την έκδοση απόφασης ή να

διαπιστώσουν την έλλειψη δικαιοδοσίας τους βάσει του άρθρου 6 ούτε θα υποχρεούνται να αναγνωρίσουν ή να εκτελέσουν δικαστικές αποφάσεις βάσει του άρθρου 8.

³²⁰ Η δήλωση η οποία πραγματοποιείται βάσει του άρθρου 26 παράγραφος 5 διαφέρει από τη δήλωση βάσει του άρθρου 21 επειδή, βάσει της δεύτερης, η Σύμβαση δεν εφαρμόζεται σε καμία διαδικασία που αφορά το οικείο συγκεκριμένο θέμα· από την άλλη πλευρά, βάσει του άρθρου 26 παράγραφος 5, η Σύμβαση εξακολουθεί να εφαρμόζεται εάν δεν υπάρχει ασυμβατότητα – με άλλα λόγια, σε περιπτώσεις στις οποίες οι υποχρεώσεις βάσει της Σύμβασης που εξακολουθούν να ισχύουν στα κράτη που προβαίνουν στη δήλωση (επειδή δεν είναι ασύμβατες με τη συνθήκη) διασφαλίζουν αμοιβαιότητα.

προνομιών»³²¹ δεν θα υποχρεούνται να εφαρμόζουν τη Σύμβαση σε οποιαδήποτε υπόθεση αφορά προνόμια της κατηγορίας «Α» ή της κατηγορίας «Δ»· δεν θα υποχρεούνται να την εφαρμόζουν σε υποθέσεις που αφορούν προνόμια της κατηγορίας «Β», εάν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας δεν συνήφθη ενώπιον συμβολαιογράφου· και δεν θα υποχρεούνται να την εφαρμόζουν σε υποθέσεις που αφορούν προνόμια της κατηγορίας «Γ», εάν το επιλεγέν δικαστήριο δεν βρίσκεται στο κράτος νηολόγησης.

291. Περιφερειακοί οργανισμοί οικονομικής ολοκλήρωσης Το άρθρο 26 παράγραφος 6 αφορά την περίπτωση στην οποία περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης (ΠΟΟΟ) γίνεται συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης. Σε μια τέτοια περίπτωση, ενδέχεται οι κανόνες (νομοθεσία) που θεσπίζει ο περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης να αντιφάσκουν με τη Σύμβαση. Το άρθρο 26 παράγραφος 6 περιέχει δύο κανόνες «υποχώρησης» οι οποίοι εφαρμόζονται σε μια τέτοια περίπτωση. Εφαρμόζονται ανεξαρτήτως εάν ο κανόνας του περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης θεσπίστηκε πριν ή μετά τη Σύμβαση. Η βασική αρχή είναι ότι, εάν μια υπόθεση είναι αμιγώς «περιφερειακή» όσον αφορά τον τόπο κατοικίας των διαδίκων, η Σύμβαση υποχωρεί έναντι της περιφερειακής πράξης.

292. Πρώτος κανόνας «υποχώρησης» έναντι του ΠΟΟΟ. Ο πρώτος κανόνας «υποχώρησης» όσον αφορά τις συγκρούσεις με τη νομοθεσία περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης είναι αντίστοιχος του πρώτου κανόνα «υποχώρησης» όσον αφορά τις αντιφάσκουσες συνθήκες. Περιέχεται στο άρθρο 26 παράγραφος 6 στοιχείο α) και προβλέπει ότι, εφόσον κανείς από τους διαδίκους δεν είναι κάτοικος συμβαλλόμενου κράτους το οποίο δεν είναι κράτος μέλος του περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης, η Σύμβαση υποχωρεί έναντι της νομοθεσίας του περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης.

293. Εάν διάδικος έχει τη νόμιμη κατοικία του σε περισσότερα του ενός κράτη (βλέπε άρθρο 4 παράγραφος 2), η Σύμβαση υποχωρεί έναντι της νομοθεσίας του περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης (στον βαθμό της ασυμβατότητας), εάν όλοι οι διάδικοι έχουν τη νόμιμη κατοικία τους *μόνον* σε κράτη μέλη του περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης ή σε μη συμβαλλόμενα κράτη³²².

294. Διάδικοι. Στο άρθρο 26 παράγραφος 6 ο όρος «διάδικοι» έχει την ίδια έννοια με εκείνη που έχει στις

προηγούμενες παραγράφους: σημαίνει ένα πρόσωπο το οποίο είναι συμβαλλόμενο μέρος της συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας ή το οποίο δεσμεύεται από αυτήν ή δικαιούται να την επικαλεστεί³²³. Επιπλέον, το πρόσωπο πρέπει να είναι διάδικος στη διαδικασία. Επομένως, ο «διάδικος» είναι διάδικος στη διαδικασία ο οποίος δεσμεύεται από τη συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας ή δικαιούται να την επικαλεστεί.

295. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Ακολουθούν μερικά παραδείγματα. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης. Ο κανονισμός των Βρυξελλών είναι νομοθετική πράξη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας η οποία καλύπτει σε μεγάλο βαθμό το ίδιο πεδίο με αυτό της Σύμβασης. Οι σημαντικότερες συγκρούσεις οι οποίες ενδέχεται να ανακύψουν μεταξύ του κανονισμού των Βρυξελλών και της Σύμβασης αφορούν τον κανόνα περί εκκρεμοδικίας και τις ασφαλίσσεις. Θα χρησιμοποιήσουμε τις διαφορές αυτές για να παρουσιάσουμε παραδείγματα της λειτουργίας του άρθρου 26 παράγραφος 6.

296. Εκκρεμοδικία. Βάσει του κανονισμού των Βρυξελλών, δικαστήριο κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν μπορεί να εκδικάσει μια υπόθεση εάν δικαστήριο άλλου κράτους μέλους επιλήφθηκε πρώτο αγωγής με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων (εκτός εάν και έως ότου το άλλο δικαστήριο διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του). Αυτό ισχύει ακόμη και αν το δικαστήριο που επιλήφθηκε δεύτερο προσδιορίστηκε σε συμφωνία παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας³²⁴. Η πρώτη ομάδα παραδειγμάτων βασίζεται σε αυτή την επισήμανση.

297. Πρώτο παράδειγμα³²⁵. Εταιρεία με έδρα στην Αυστρία συνάπτει σύμβαση με εταιρεία με έδρα στη Φινλανδία. Η σύμβαση περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ του Πρωτοδικείου του Ρότερνταμ στις Κάτω Χώρες. Η αυστριακή εταιρεία ασκεί αγωγή στην Αυστρία. Ακολουθώντας, η φινλανδική εταιρεία ασκεί αγωγή στο Ρότερνταμ. Το δικαστήριο του Ρότερνταμ δεν μπορεί να εκδικάσει την υπόθεση παρά μόνον εάν και όταν το αυστριακό δικαστήριο αποφασίσει ότι δεν έχει δικαιοδοσία³²⁶. Αυτό συμβαίνει διότι κανείς από τους διαδίκους δεν είναι κάτοικος συμβαλλόμενου κράτους το οποίο δεν είναι κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας· επομένως, δυνάμει του άρθρου 26 παράγραφος 6 στοιχείο α), οι κανόνες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν θίγονται από τη Σύμβαση.

298. Δεύτερο παράδειγμα³²⁷. Εταιρεία με έδρα στην Αυστρία συνάπτει σύμβαση με εταιρεία με έδρα στο

³²¹ Ως κράτη «εκτός ναυτικών προνομίων» νοούνται συμβαλλόμενα κράτη τα οποία δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη της συνθήκης περί ναυτικών προνομίων.

³²² Αυτό βασίζεται στις εξηγήσεις που παρέχονται στις παραγράφους 273 και 274 ανωτέρω.

³²³ Σχετικά με το ζήτημα του πότε ένα πρόσωπο το οποίο δεν είναι συμβαλλόμενος στη συμφωνία παρέκτασης διαδικασίας εντούτοις δεσμεύεται από αυτήν, βλέπε παράγραφο 97 ανωτέρω.

³²⁴ Υπόθεση C-116/02, *Gasser κατά MISAT*, Συλλογή 2003, σ. I-14721 (διατίθεται στη διεύθυνση < <http://curia.europa.eu/> >) (Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων). Η υπόθεση αφορούσε την αντίστοιχη διάταξη στη

Σύμβαση των Βρυξελλών, αλλά η απόφαση θα ίσχυε επίσης βάσει του κανονισμού των Βρυξελλών.

³²⁵ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν δηλώνεται ρητώς κάτι διαφορετικό, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

³²⁶ Άρθρο 27 του κανονισμού των Βρυξελλών.

³²⁷ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν δηλώνεται ρητώς κάτι διαφορετικό, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

κράτος Χ, κράτος το οποίο δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση. Η σύμβαση περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ του Πρωτοδικείου του Ρότερνταμ. Η αυστριακή εταιρεία ασκεί αγωγή στην Αυστρία. Η εταιρεία του κράτους Χ ασκεί ακολούθως αγωγή στο Ρότερνταμ³²⁸. Το δικαστήριο του Ρότερνταμ δεν μπορεί να εκδικάσει την υπόθεση παρά μόνον εάν και όταν το αυστριακό δικαστήριο αποφασίσει ότι δεν έχει δικαιοδοσία³²⁹. Αυτό συμβαίνει διότι κανείς από τους διαδίκους δεν είναι κάτοικος συμβαλλόμενου κράτους το οποίο δεν είναι κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας· επομένως, δυνάμει του άρθρου 26 παράγραφος 6 στοιχείο α), οι κανόνες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν θίγονται από τη Σύμβαση.

299. Τρίτο παράδειγμα³³⁰. Εταιρεία με έδρα στην Αυστρία και εταιρεία με έδρα στη Βραζιλία συνάπτουν σύμβαση. Η σύμβαση περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ του Πρωτοδικείου του Ρότερνταμ. Η αυστριακή εταιρεία ασκεί αγωγή κατά της βραζιλιάνικης εταιρείας στην Αυστρία. Η βραζιλιάνικη εταιρεία απαντά ασκώντας αγωγή κατά της αυστριακής εταιρείας ενώπιον του δικαστηρίου του Ρότερνταμ. Το δικαστήριο του Ρότερνταμ οφείλει να εκδικάσει την υπόθεση σύμφωνα με το άρθρο 5 της Σύμβασης, καθώς ένας εκ των διαδίκων (η βραζιλιάνικη εταιρεία) έχει την έδρα του σε συμβαλλόμενο κράτος το οποίο δεν είναι κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας· επομένως, βάσει του άρθρου 26 παράγραφος 6 στοιχείο α), η Σύμβαση θίγει την εφαρμογή των κανόνων της Κοινότητας. Ως εκ τούτου, το δικαστήριο του Ρότερνταμ δεν δικαιούται να εφαρμόσει την κανόνα περί εκκρεμοδικίας του άρθρου 27 του κανονισμού των Βρυξελλών. Από την άλλη πλευρά, το αυστριακό δικαστήριο θα υποχρεωθεί να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του τόσο βάσει του άρθρου 23 του κανονισμού των Βρυξελλών όσο και βάσει του άρθρου 6 της Σύμβασης.

300. Τέταρτο παράδειγμα³³¹. Βάσει των πραγματικών περιστατικών της προηγούμενης παραγράφου, ας υποθέσουμε ότι το αυστριακό δικαστήριο δεν υποχρεούται να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του βάσει του άρθρου 6 της Σύμβασης, επειδή ισχύει μια από τις εξαιρέσεις από την συγκεκριμένη διάταξη. Ας υποθέσουμε, ωστόσο, ότι η υποχρέωση τήρησης της

συμφωνίας παρέκτασης δικαιοδοσίας βάσει του άρθρου 23 του κανονισμού των Βρυξελλών –και, επομένως, η υποχρέωση διαπίστωσης της έλλειψης δικαιοδοσίας– εξακολουθεί να ισχύει. Σε μια τέτοια περίπτωση, το αυστριακό δικαστήριο θα υποχρεωθεί να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του βάσει του άρθρου 23 του κανονισμού των Βρυξελλών. Το άρθρο 26 παράγραφος 6 της Σύμβασης δεν εφαρμόζεται, επειδή δεν υπάρχει ασυμβατότητα μεταξύ της Σύμβασης και του κανονισμού: οι εξαιρέσεις από το άρθρο 6 της Σύμβασης επιτρέπουν μόνο στο αυστριακό δικαστήριο να εκδικάσει την υπόθεση· δεν το υποχρεώνουν να πράξει κάτι τέτοιο. Εάν συγκρίνουμε το τρίτο και το τέταρτο παράδειγμα, καθίσταται σαφές ότι δεν έχει σημασία αν έχει εφαρμογή ένας από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 6 στοιχεία α) έως ε)· το επιληφθέν αλλά μη επιλεγέν δικαστήριο (το οποίο επιλήφθηκε πρώτο) θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του βάσει του άρθρου 23 του κανονισμού των Βρυξελλών.

301. Πέμπτο παράδειγμα³³². Εταιρεία με έδρα στην Αυστρία και εταιρεία με έδρα στη Βραζιλία συνάπτουν σύμβαση. Η σύμβαση περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ του Πρωτοδικείου του Ρότερνταμ. Το δικαστήριο του Ρότερνταμ επιλαμβάνεται πρώτο. Ακολούθως, η αυστριακή εταιρεία ασκεί αγωγή κατά της βραζιλιάνικης εταιρείας ενώπιον δικαστηρίου στην Αυστρία. Το αυστριακό δικαστήριο θα υποχρεωθεί να αναστείλει τη διαδικασία ή να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του³³³ βάσει του άρθρου 27 του κανονισμού των Βρυξελλών (εκκρεμοδικία)³³⁴. Δεν υποχρεούται να εξετάσει κατά πόσον ισχύει μία από τις εξαιρέσεις στο άρθρο 6 της Σύμβασης επειδή, ακόμη και σε αυτήν την περίπτωση, το άρθρο 6 δεν υποχρεώνει το αυστριακό δικαστήριο να εκδικάσει την υπόθεση³³⁵. Επομένως, το άρθρο 26 παράγραφος 6 στοιχείο α) της Σύμβασης δεν θίγει την εφαρμογή του κανονισμού των Βρυξελλών από το αυστριακό δικαστήριο.

302. Ασφαλίσεις. Τα άρθρα 8 έως 14 του κανονισμού των Βρυξελλών θεσπίζουν κανόνες για τη διεθνή δικαιοδοσία σε υποθέσεις ασφαλίσεων. Το άρθρο 13 απαγορεύει τις συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας που παρεκκλίνουν από τους κανόνες αυτούς, με εξαίρεση κάποιες περιορισμένες περιπτώσεις.³³⁶ Ωστόσο, η

³²⁸ Το άρθρο 23 του κανονισμού των Βρυξελλών (ο κανόνας του κανονισμού για τις συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας) καλύπτει επίσης περιπτώσεις στις οποίες μόνον ένας εκ των διαδίκων έχει τη νόμιμη κατοικία του σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

³²⁹ Άρθρο 27 του κανονισμού των Βρυξελλών.

³³⁰ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν δηλώνεται ρητώς κάτι διαφορετικό, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της· βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

³³¹ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν δηλώνεται ρητώς κάτι διαφορετικό, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της· βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

³³² Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν δηλώνεται ρητώς κάτι διαφορετικό, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της· βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

³³³ Θα υποχρεωθεί να αναστείλει τη διαδικασία του βάσει του άρθρου 27 παράγραφος 1 μέχρις ότου διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου του Ρότερνταμ· ακολούθως, θα υποχρεωθεί να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του βάσει του άρθρου 27 παράγραφος 2.

³³⁴ Θα υποχρεωθεί επίσης να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του βάσει του άρθρου 23 του κανονισμού των Βρυξελλών (συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας), εκτός εάν η συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας δεν συνάδει με την παράγραφο 1 της συγκεκριμένης διάταξης.

³³⁵ Βλέπε παράγραφο 145 ανωτέρω.

³³⁶ Οι μόνες επιτρεπόμενες συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας είναι εκείνες οι οποίες: 1) είναι μεταγενέστερες από τη γένεση της διαφοράς· ή 2) επιτρέπουν στον αντισυμβαλλόμενο, στον ασφαλισμένο ή στον δικαιούχο να προσφύγει και σε άλλα δικαστήρια εκτός από αυτά που προβλέπονται στον κανονισμό· 3) έχουν αναφερθεί μεταξύ ασφαλιστή και αντισυμβαλλόμενου που έχουν κατοικία ή συνήθη διαμονή το ίδιο κράτος μέλος και απονέμουν διεθνή δικαιοδοσία στα δικαστήρια αυτού του κράτους· 4) έχουν συναφθεί από αντισυμβαλλόμενο που δεν έχει κατοικία σε κράτος μέλος (εκτός αν πρόκειται για υποχρεωτική

απαγόρευση των συμφωνιών παρέκτασης δικαιοδοσίας δεν εφαρμόζεται σε διάφορα είδη ναυτικής ασφάλισης και ασφάλισης αεροσκαφών³³⁷ ούτε στους «μεγάλους κινδύνους» όπως ορίζονται στο κοινοτικό δίκαιο³³⁸. Εκτός των εξαιρέσεων αυτών, συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας η οποία παρεκκλίνει από τους κανόνες περί δικαιοδοσίας σε υποθέσεις ασφαλίσεων είναι άκυρη βάσει του κανονισμού. Από την άλλη πλευρά, η Σύμβαση ισχύει σε κάθε είδους ασφαλίσεις, εκτός εκείνων στις οποίες συμβαλλόμενο μέρος είναι ένα φυσικό πρόσωπο το οποίο ενεργεί πρωτίστως για προσωπικούς, οικογενειακούς ή οικιακούς λόγους (καταναλωτής)³³⁹. Ανάμεσα στα δύο αυτά άκρα, υπάρχουν διάφορα ασφαλιστήρια συμβόλαια τα οποία καλύπτονται από τη Σύμβαση, αλλά στα οποία εφαρμόζεται η απαγόρευση του κανονισμού για τις συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας. Στις περιπτώσεις αυτές ενδέχεται να υπάρξει σύγκρουση.

303. Πρώτο παράδειγμα³⁴⁰. Ολλανδική ασφαλιστική εταιρεία συνάπτει σύμβαση εμπορικής ασφάλισης με τη Χ, εταιρεία με έδρα στην Ισπανία. Η σύμβαση περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ του Πρωτοδικείου του Ρότερνταμ. Η σύμβαση επιτίπτει στην απαγόρευση συμφωνιών παρέκτασης δικαιοδοσίας του άρθρου 13 του κανονισμού. Η ασφαλιστική εταιρεία ασκεί αγωγή κατά της Χ ενώπιον του επιλεγέντος δικαστηρίου. Το επιλεγέν δικαστήριο δεν μπορεί να εκδικάσει την υπόθεση: ο κανονισμός των Βρυξελλών υπερισχύει της Σύμβασης δυνάμει του άρθρου 26 παράγραφος 6 στοιχείο α) της Σύμβασης.

304. Δεύτερο παράδειγμα³⁴¹. Καναδική ασφαλιστική εταιρεία ιδρύει υποκατάστημα (χωρίς αυτοτελή νομική προσωπικότητα) στην Ισπανία³⁴². Συνάπτει σύμβαση εμπορικής ασφάλισης με τη Χ, εταιρεία με έδρα στην Ισπανία. Η σύμβαση περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ του Πρωτοδικείου του Ρότερνταμ. Η σύμβαση επιτίπτει στην απαγόρευση συμφωνιών παρέκτασης δικαιοδοσίας του άρθρου 13 του κανονισμού. Η ασφαλιστική εταιρεία ασκεί αγωγή κατά της Χ ενώπιον του επιλεγέντος δικαστηρίου. Το άρθρο 26 παράγραφος 6 στοιχείο α) δεν εφαρμόζεται, επειδή ένας εκ των διαδίκων είναι κάτοικος συμβαλλόμενου κράτους το οποίο δεν είναι κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Καναδάς). Το δικαστήριο του Ρότερνταμ πρέπει να εκδικάσει την υπόθεση.

305. Δεύτερος κανόνας «υποχώρησης» έναντι του ΠΟΟΟ. Ο δεύτερος κανόνας «υποχώρησης» όσον αφορά τις συγκρούσεις με τη νομοθεσία περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης είναι παρόμοιος με τον τρίτο κανόνα «υποχώρησης» όσον αφορά τις

αντιφάσκουσες συνθήκες. Περιέχεται στο άρθρο 26 παράγραφος 6 στοιχείο β) και προβλέπει ότι η Σύμβαση δεν θίγει την εφαρμογή των κανόνων περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης όσον αφορά την αναγνώριση ή την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων μεταξύ κρατών μελών του περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης. Ωστόσο, υπάρχει μια σημαντική διαφορά: δεν υπάρχει διάταξη που να προβλέπει ότι η δικαστική απόφαση δεν μπορεί να αναγνωρίζεται ή να εκτελείται σε βαθμό μικρότερο από ό,τι βάσει της Σύμβασης.

306. Ο κανονισμός των Βρυξελλών. Γενικά, ο κανονισμός των Βρυξελλών προβλέπει *μεγαλύτερο* βαθμό αναγνώρισης και εκτέλεσης από ό,τι η Σύμβαση. Η αναγνώριση και η εκτέλεση επέρχονται, σε μεγάλο βαθμό, αυτομάτως βάσει του κανονισμού. Οι λόγοι άρνησης, οι οποίοι καθορίζονται στα άρθρα 33 έως 37 του κανονισμού, είναι πιο περιορισμένοι από τους λόγους άρνησης βάσει του άρθρου 9 της Σύμβασης. Επομένως, η απουσία διάταξης κατά την οποία η δικαστική απόφαση δεν μπορεί να αναγνωριστεί ή να εκτελεστεί σε βαθμό μικρότερο από ό,τι βάσει της Σύμβασης δεν έχει μεγάλη σημασία όσον αφορά τον κανονισμό των Βρυξελλών. Οι ασφαλίσεις αποτελούν, ωστόσο, την εξαίρεση.

307. Ασφαλίσεις. Το άρθρο 35 παράγραφος 1 του κανονισμού ορίζει ότι απόφαση δεν αναγνωρίζεται εάν έχουν παραβιαστεί οι διατάξεις του τμήματος 3 του κεφαλαίου II. Στο συγκεκριμένο τμήμα περιλαμβάνονται τα άρθρα 8 έως 14, τα οποία (όπως είδαμε³⁴³) θεσπίζουν κανόνες για τη διεθνή δικαιοδοσία σε υποθέσεις ασφαλίσεων. Το άρθρο 13 του κανονισμού απαγορεύει τις συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας που παρεκκλίνουν από τους κανόνες αυτούς, με εξαίρεση ορισμένες περιορισμένες περιπτώσεις³⁴⁴. Εκτός των περιορισμένων αυτών εξαιρέσεων, συμφωνία παρέκτασης δικαιοδοσίας η οποία παρεκκλίνει από τους κανόνες περί δικαιοδοσίας σε υποθέσεις ασφαλίσεων είναι άκυρη βάσει του κανονισμού³⁴⁵. Αυτό σημαίνει ότι, εάν τα άρθρα 8 έως 14 του κανονισμού υπερισχύουν της Σύμβασης λόγω του πρώτου κανόνα «υποχώρησης» έναντι του ΠΟΟΟ (άρθρο 26 παράγραφος 6 στοιχείο α) της Σύμβασης), δικαστική απόφαση η οποία εκδίδεται κατά παράβαση των εν λόγω διατάξεων από δικαστήριο σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν αναγνωρίζεται ούτε εκτελείται σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Στη μία και μοναδική αυτή περίπτωση, ο κανονισμός των Βρυξελλών είναι λιγότερο ευνοϊκός απέναντι στην αναγνώριση και στην εκτέλεση από ό,τι είναι η Σύμβαση.

ασφάλιση ή για ασφάλιση ακινήτου που κείται σε κάποιο κράτος μέλος)· ή 5) αφορούν ασφαλιστική σύμβαση, η οποία καλύπτει έναν από τους κινδύνους που αναφέρονται στο άρθρο 14 του κανονισμού.

³³⁷ Άρθρο 13 παράγραφος 5 και άρθρο 14 παράγραφοι 1 έως 4 του κανονισμού.

³³⁸ Άρθρο 14 παράγραφος 5 του κανονισμού και άρθρο 5 της οδηγίας 88/357/ΕΟΚ, ΕΕ 1988 L 172, σ. 1, το οποίο τροποποιεί το άρθρο 5 της οδηγίας 73/239/ΕΟΚ, ΕΕ 1973 L 228, σ. 3.

³³⁹ Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) της Σύμβασης.

³⁴⁰ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν ρητώς δηλώνεται διαφορετικά, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και

ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

³⁴¹ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν δηλώνεται ρητώς κάτι διαφορετικό, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

³⁴² Βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 2 του κανονισμού των Βρυξελλών, η ασφαλιστική εταιρεία θεωρείται ότι έχει την έδρα της στην Ισπανία. Ωστόσο, βάσει της Σύμβασης, θεωρείται κάτοικος Καναδά.

³⁴³ Παράγραφος 302 ανωτέρω.

³⁴⁴ Βλέπε υποσημείωση 336 ανωτέρω.

³⁴⁵ Βλέπε παράγραφο 302 ανωτέρω.

308. Εάν, από την άλλη πλευρά, η Σύμβαση υπερισχύει του κανονισμού (επειδή ένας εκ των διαδικών είναι κάτοικος συμβαλλόμενου κράτους εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας), τα άρθρα 8 έως 14 του κανονισμού δεν εφαρμόζονται· επομένως, δεν εφαρμόζεται ο κανόνας του άρθρου 35 παράγραφος 1 του κανονισμού. Ως εκ τούτου, η δικαστική απόφαση αναγνωρίζεται και εκτελείται βάσει του κανονισμού³⁴⁶.

309. **Πρώτο παράδειγμα**³⁴⁷. Ολλανδική ασφαλιστική εταιρεία συνάπτει σύμβαση εμπορικής ασφάλισης με τη Χ, εταιρεία με έδρα στην Ισπανία. Η σύμβαση περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ του Πρωτοδικείου του Ρότερνταμ. Η σύμβαση εμπίπτει στην απαγόρευση συμφωνιών παρέκτασης δικαιοδοσίας του άρθρου 13 του κανονισμού. Η ασφαλιστική εταιρεία ασκεί αγωγή κατά της Χ ενώπιον του επιλεγέντος δικαστηρίου. Το επιλεγέν δικαστήριο δεν μπορεί να εκδικάσει την υπόθεση: ο κανονισμός των Βρυξελλών υπερισχύει της Σύμβασης δυνάμει του άρθρου 26 παράγραφος 6 στοιχείο α) της Σύμβασης. Εάν το δικαστήριο του Ρότερνταμ εκδικάσει, παρά ταύτα την υπόθεση, η απόφασή του δεν θα μπορεί να αναγνωριστεί ούτε να εκτελεστεί στην Ισπανία βάσει της Σύμβασης. Βάσει του άρθρου 26 παράγραφος 6 στοιχείο β) της Σύμβασης, οι διατάξεις του κανονισμού των Βρυξελλών υπερισχύουν εκείνων της Σύμβασης και, βάσει του άρθρου 35 παράγραφος 1 του κανονισμού, η απόφαση δεν αναγνωρίζεται, επειδή έχει παραβιαστεί το άρθρο 13 του κανονισμού (το οποίο περιλαμβάνεται στο τμήμα 3 του κεφαλαίου II).

310. **Δεύτερο παράδειγμα**³⁴⁸. Καναδική ασφαλιστική εταιρεία ιδρύει υποκατάστημα (χωρίς αυτοτελή νομική προσωπικότητα) στην Ισπανία³⁴⁹. Συνάπτει σύμβαση εμπορικής ασφάλισης με τη Χ, εταιρεία με έδρα στην Ισπανία. Η σύμβαση περιέχει ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας υπέρ του Πρωτοδικείου του Ρότερνταμ. Η σύμβαση εμπίπτει στην απαγόρευση συμφωνιών παρέκτασης δικαιοδοσίας του άρθρου 13 του κανονισμού. Η ασφαλιστική εταιρεία ασκεί αγωγή κατά της Χ ενώπιον του επιλεγέντος δικαστηρίου. Το άρθρο 26 παράγραφος 6 στοιχείο α) δεν εφαρμόζεται, επειδή ένας εκ των διαδικών είναι κάτοικος συμβαλλόμενου κράτους το οποίο δεν είναι κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Καναδάς). Το δικαστήριο του Ρότερνταμ πρέπει να εκδικάσει την υπόθεση. Η απόφασή του αναγνωρίζεται και εκτελείται στην Ισπανία βάσει του κανονισμού των Βρυξελλών. Το άρθρο 35 παράγραφος 1 του κανονισμού δεν εφαρμόζεται, καθώς οι διατάξεις που απαγορεύουν τις συμφωνίες παρέκτασης δικαιοδοσίας σε συμβάσεις ασφάλισης οι

οποίες εμπίπτουν στο άρθρο 13 του κανονισμού δεν είναι εφαρμοστέες στην υπόθεση.

Άρθρο 27 Υπογραφή, επικύρωση, αποδοχή, έγκριση ή προσχώρηση

311. Το άρθρο 27 αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους ένα κράτος μπορεί να γίνει συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης. Οποιοδήποτε κράτος μπορεί να γίνει συμβαλλόμενο μέρος της μέσω υπογραφής, ακολουθούμενης από επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση, ή μέσω προσχώρησης. (Σε ορισμένες άλλες συμβάσεις της Χάγης, ένα κράτος το οποίο προσχωρεί στη σύμβαση βρίσκεται σε λιγότερο ευνοϊκή θέση από ένα κράτος το οποίο κυρώνει τη σύμβαση, καθώς η προσχώρηση στις εν λόγω συμβάσεις υπόκειται στη συμφωνία των κρατών που είναι ήδη συμβαλλόμενα μέρη της. Αυτό δεν συμβαίνει στην περίπτωση της παρούσας Σύμβασης.) Όποια μέθοδο και αν επιλέξει το κράτος που επιθυμεί να γίνει συμβαλλόμενο μέρος, το προκύπτον καθεστώς του θα είναι το ίδιο. Με σκοπό τη διευκόλυνση της ευρείας συμμετοχής στη Σύμβαση, εναπόκειται στα κράτη να επιλέξουν ποια μέθοδος είναι πιο εξυπηρετική για αυτά. Τα σχετικά έγγραφα κατατίθενται στο Υπουργείο Εξωτερικών των Κάτω Χωρών, που είναι ο θεματοφύλακας της Σύμβασης.

Άρθρο 28 Δηλώσεις σχετικά με την ύπαρξη περισσότερων νομικών συστημάτων στο ίδιο συμβαλλόμενο κράτος

312. Το άρθρο 28 αφορά κράτη τα οποία απαρτίζονται από δύο ή περισσότερες εδαφικές ενότητες³⁵⁰. Επιτρέπει σε ένα τέτοιο κράτος να δηλώσει ότι η Σύμβαση θα ισχύει σε ορισμένες μόνο εδαφικές ενότητές του. Έτσι, το Ηνωμένο Βασίλειο θα μπορούσε να την υπογράψει και να την κυρώσει ή να προσχωρήσει σε αυτήν μόνον ως προς την Αγγλία και η Κίνα μόνον ως προς το Χονγκ Κονγκ. Η δήλωση αυτή μπορεί να τροποποιηθεί ανά πάσα στιγμή. Η διάταξη αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία για κράτη στα οποία η απαραίτητη νομοθεσία για τη θέση σε εφαρμογή της Σύμβασης πρέπει να εγκριθεί από τα νομοθετικά σώματα των εδαφικών ενοτήτων (για παράδειγμα, από τα επαρχιακά και εδαφικά νομοθετικά σώματα στον Καναδά).

³⁴⁶ Οποιαδήποτε άλλη λύση θα οδηγούσε στο παράλογο αποτέλεσμα το επιλεγέν δικαστήριο να δικαιούται και να υποχρεούται να εκδικάσει την υπόθεση, αλλά η απόφασή του να μην αναγνωρίζεται ούτε να εκτελείται. Καθώς κανένα άλλο δικαστήριο εκτός από το επιλεγέν δικαστήριο δεν δικαιούται να εκδικάσει την υπόθεση, θα ήταν αδύνατη η έκδοση από δικαστήριο σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας απόφασης η οποία θα μπορούσε να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Έτσι, οι ασφαλιστές εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θα αναγκάζονταν να προσδιορίσουν ένα δικαστήριο εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προκειμένου να διασφαλίστη η αναγνώριση και η εκτέλεση της εκδοθείσας δικαστικής απόφασης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

³⁴⁷ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν

δηλώνεται ρητώς κάτι διαφορετικό, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

³⁴⁸ Υπενθυμίζεται ότι σε όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως υπόθεση, εκτός εάν ρητώς δηλώνεται διαφορετικά, ότι η Σύμβαση είναι σε ισχύ και ότι τα αναφερόμενα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη της: βλέπε τη δήλωση στη σελίδα 20 ανωτέρω.

³⁴⁹ Βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 2 του κανονισμού των Βρυξελλών, η ασφαλιστική εταιρεία θεωρείται ότι έχει την έδρα της στην Ισπανία. Ωστόσο, βάσει της Σύμβασης, θεωρείται κάτοικος Καναδά.

³⁵⁰ Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται σε περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ολοκλήρωσης.

313. Τα άρθρα 29 και 30 προβλέπουν τη δυνατότητα περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης να γίνει συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης³⁵¹. Υπάρχουν δύο ενδεχόμενα. Το πρώτο αφορά την περίπτωση στην οποία τόσο ο περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης όσο και τα κράτη μέλη του γίνονται συμβαλλόμενα μέρη. Αυτό μπορεί να συμβεί εάν έχουν συντρέχουσα (από κοινού) εξωτερική αρμοδιότητα επί του αντικειμένου της Σύμβασης ή εάν ορισμένα θέματα εμπίπτουν στην εξωτερική αρμοδιότητα του περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης και άλλα στην εξωτερική αρμοδιότητα των κρατών μελών (με αποτέλεσμα επιμερισμένη ή μεικτή αρμοδιότητα για το σύνολο της Σύμβασης). Το δεύτερο ενδεχόμενο αφορά την περίπτωση στην οποία συμβαλλόμενο μέρος γίνεται μόνον ο περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης. Αυτό μπορεί να συμβεί όταν έχει αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα επί του αντικειμένου της Σύμβασης. Σε μια τέτοια περίπτωση, τα κράτη μέλη θα δεσμεύονται από τη Σύμβαση δυνάμει της συμφωνίας του περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης.

314. Το άρθρο 29 εξετάζει το πρώτο ενδεχόμενο. Επιτρέπει σε περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ολοκλήρωσης που απαρτίζονται αποκλειστικά και μόνο από κυρίαρχα κράτη να γίνουν συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης εφόσον διαθέτουν εξωτερική αρμοδιότητα επί ορισμένων ή όλων των θεμάτων που καλύπτει η Σύμβαση. Στον βαθμό που διαθέτει τέτοια εξωτερική αρμοδιότητα, ο περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης έχει τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις με συμβαλλόμενο κράτος. Στην περίπτωση αυτή, οφείλει να γνωστοποιεί στον θεματοφύλακα τα θέματα επί των οποίων έχει εξωτερική αρμοδιότητα καθώς και τυχόν σχετικές μεταβολές³⁵².

Άρθρο 30 Προσχώρηση περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης χωρίς τα κράτη μέλη του

315. Το άρθρο 30 εξετάζει το δεύτερο ενδεχόμενο, στο οποίο συμβαλλόμενο μέρος γίνεται μόνον ο περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης. Στην περίπτωση αυτή, ο περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης μπορεί να δηλώσει ότι τα κράτη μέλη του δεσμεύονται από τη Σύμβαση³⁵³.

316. Έννοια του «κράτους». Εάν περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης γίνει συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης –βάσει του άρθρου 29 ή βάσει του άρθρου 30– κάθε παραπομπή σε «συμβαλλόμενο κράτος» ή «κράτος» στην παρούσα Σύμβαση ισχύει επίσης, αναλόγως της περιπτώσεως, για

κάθε περιφερειακό οργανισμό οικονομικής ολοκλήρωσης. Η διάταξη αυτή είναι αντίστοιχη εκείνης του άρθρου 25 παράγραφος 1. Οι συνέπειές της εξετάστηκαν ήδη ανωτέρω³⁵⁴. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 26 παράγραφος 6 αποτελεί *lex specialis* ως προς τα άρθρα 29 και 30 όσον αφορά την εφαρμογή νομικών πράξεων περιφερειακού οργανισμού οικονομικής ολοκλήρωσης. Εάν η Σύμβαση δεν υποχωρεί έναντι μιας τέτοιας πράξης βάσει του άρθρου 26 παράγραφος 6, δεν επιτρέπεται η χρήση του άρθρου 29 ή του άρθρου 30 για την αιτιολόγηση της εφαρμογής της πράξης αντί της Σύμβασης.

Άρθρο 31 Έναρξη ισχύος

317. Το άρθρο 31 προσδιορίζει πότε θα τεθεί σε ισχύ η Σύμβαση, ήτοι την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την παρέλευση τριμήνου από την κατάθεση του δεύτερου εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης. Παρόμοιοι κανόνες προβλέπονται για την περίπτωση να τεθεί η Σύμβαση σε ισχύ για ένα συγκεκριμένο κράτος ή περιφερειακό οργανισμό οικονομικής ολοκλήρωσης που γίνεται ακολούθως συμβαλλόμενο μέρος της³⁵⁵ καθώς και για εδαφική ενότητα στην οποία επεκτάθηκε βάσει του άρθρου 28 παράγραφος 1³⁵⁶.

Επιφυλάξεις

318. Η Σύμβαση δεν περιέχει καμία διάταξη απαγόρευσης επιφυλάξεων. Αυτό σημαίνει ότι οι επιφυλάξεις επιτρέπονται, με την επιφύλαξη των συνήθων κανόνων του εθιμικού διεθνούς δικαίου (όπως αντικατοπτρίζονται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο δ) και στα άρθρα 19 έως 23 της σύμβασης της Βιέννης περί του δικαίου των συνθηκών του 1969).

319. Ωστόσο, η διπλωματική σύνοδος ενέκρινε την ακόλουθη δήλωση:

«Η παρούσα επιτροπή συμφωνεί ότι καμία επιφύλαξη δεν πρέπει να ενθαρρύνεται καθ' οιονδήποτε τρόπο και ότι, οσάκις ένα κράτος επιθυμεί να διατυπώσει επιφύλαξη, αυτή πρέπει να διατυπώνεται μόνον εάν το κράτος έχει ισχυρό συμφέρον να πράξει κάτι τέτοιο· δεν πρέπει να είναι ευρύτερη από όσο απαιτείται και πρέπει να προσδιορίζεται με σαφήνεια και ακρίβεια· δεν πρέπει να αφορά συγκεκριμένο θέμα το οποίο μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο δήλωσης· και δεν πρέπει να είναι επιζήμια για το αντικείμενο και τον σκοπό καθώς και για τη συνεκτικότητα της Σύμβασης.

³⁵¹ Η διπλωματική σύνοδος συμφώνησε ότι ο όρος «περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ολοκλήρωσης» πρέπει να έχει αυτόνομη έννοια (δηλαδή, μη εξαρτώμενη από το δικαιο οποιουδήποτε κράτους) και ότι πρέπει να ερμηνεύεται ευέλικτα ώστε να περιλαμβάνει υποπεριφερειακούς και διαπεριφερειακούς οργανισμούς καθώς και οργανισμούς των οποίων η εντολή εκτείνεται πέραν οικονομικών θεμάτων· βλέπε πρακτικά αριθ. 21 της εικοστής συνόδου, επιτροπή II, παράγραφοι 49 έως 61.

³⁵² Άρθρο 29 παράγραφος 2.

³⁵³ Άρθρο 29 παράγραφος 4. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, βάσει του άρθρου 300 παράγραφος 7 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

³⁵⁴ Βλέπε παραγράφους 258 έως 260, 17, 107 και 128 έως 131 ανωτέρω.

³⁵⁵ Άρθρο 31 παράγραφος 2 στοιχείο α).

³⁵⁶ Άρθρο 31 παράγραφος 2 στοιχείο β).

Η παρούσα θέση την οποία εκφράζει η παρούσα Επιτροπή ισχύει μόνον για την παρούσα Σύμβαση και δεν θεωρείται σε καμία περίπτωση ότι συνδέεται με οποιαδήποτε μελλοντική σύμβαση της συνδιάσκεψης της Χάγης.»³⁵⁷

καταγγελίες.

Άρθρο 32 Δηλώσεις

320. Οι δηλώσεις κατά την έννοια των άρθρων 19, 20, 21, 22 και 26 είναι δυνατό να γίνονται κατά τον χρόνο υπογραφής, επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης και οποτεδήποτε ακολούθως, καθώς και να τροποποιούνται ή να ανακαλούνται ανά πάσα στιγμή. Κοινοποιούνται στον θεματοφύλακα (το Υπουργείο Εξωτερικών των Κάτω Χωρών).

321. Κάθε δήλωση η οποία γίνεται κατά τον χρόνο υπογραφής, επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης αρχίζει να ισχύει ταυτόχρονα με την έναρξη ισχύος της Σύμβασης για το οικείο κράτος. Κάθε δήλωση που γίνεται μεταγενέστερα καθώς και κάθε τροποποίηση ή ανάκληση δήλωσης αρχίζουν να ισχύουν την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την παρέλευση τριμήνου από την ημερομηνία κατά την οποία η σχετική κοινοποίηση περιήλθε στον θεματοφύλακα. Οι δηλώσεις κατά την έννοια των άρθρων 19, 20, 21 και 26 δεν ισχύουν για τις συμφωνίες παρέκτασης αποκλειστικής δικαιοδοσίας που συνήφθησαν πριν από την έναρξη ισχύος τους³⁵⁸.

Άρθρο 33 Καταγγελία

322. Το άρθρο 33 προβλέπει ότι ένα συμβαλλόμενο κράτος δύναται να καταγγείλει τη Σύμβαση με έγγραφη κοινοποίηση στον θεματοφύλακα. Η καταγγελία είναι δυνατό να αφορά αποκλειστικά και μόνο ορισμένες εδαφικές ενότητες συμβαλλόμενου κράτους όπου ισχύουν διαφορετικά νομικά συστήματα και στο οποίο εφαρμόζεται η Σύμβαση. Η καταγγελία τίθεται σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την παρέλευση δωδεκαμήνου από την ημερομηνία κατά την οποία η κοινοποίηση περιήλθε στον θεματοφύλακα. Αν στην κοινοποίηση καθορίζεται μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για την έναρξη ισχύος της καταγγελίας, η καταγγελία αρχίζει να ισχύει από την παρέλευση του εν λόγω χρονικού διαστήματος, μετά την ημερομηνία κατά την οποία η κοινοποίηση περιήλθε στον θεματοφύλακα.

Άρθρο 34 Κοινοποιήσεις εκ μέρους του θεματοφύλακα

323. Το άρθρο 34 ορίζει ότι ο θεματοφύλακας οφείλει να κοινοποιεί στα μέλη της συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, καθώς και στα άλλα κράτη και στους περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ολοκλήρωσης που έχουν προβεί σε υπογραφή, επικύρωση, αποδοχή, έγκριση ή προσχώρηση στη Σύμβαση, διάφορα θέματα που αφορούν τη Σύμβαση, όπως υπογραφές, επικυρώσεις, ημερομηνίες έναρξης ισχύος, δηλώσεις και

³⁵⁷ Βλέπε πρακτικά αριθ. 23 της εικοστής συνόδου, επιτροπή II, παράγραφοι 1 έως 31, και ειδικότερα παράγραφοι 29 έως 31.

³⁵⁸ Εδώ δεν αναφέρεται το άρθρο 22, επομένως, δήλωση βάσει του άρθρου 22 μπορεί επίσης να καλύπτει συμφωνίες

παρέκτασης δικαιοδοσίας οι οποίες συνήφθησαν πριν από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της δήλωσης βάσει του άρθρου 32 παράγραφος 3 ή παράγραφος 4· βλέπε παράγραφο 253 επ. ανωτέρω.

Συνδιάσκεψη της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο
Μόνιμο Γραφείο
Churchillplein 6b
2517 JW The Hague
The Netherlands
Τηλ: (+31) 70 363 3303
Φαξ: (+31) 70 360 4867
Ηλεκτρονικό ταχ/μείο: secretariat@hcch.net
Δικτυακός τόπος: www.hcch.net

DS-02-16-367-EL-N

ISBN 978-92-79-58140-3

doi : 10.2838/89519